This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

+ *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.

+ *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.

+ *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.

+ *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at http://books.google.com/

NEDL TRANSFER
HN 67AT 6

KC 18051(2)

THE GIFT OF

ELIZA WENTWORTH HAVEN,

OF PORTSMOUTH, N. H.

From the library of her late husband,

NATHANIEL APPLETON HAVEN, JR.,

(Class of 1807.)

Received April 30, 1884.

Not to be exchanged or sold.

N. A. Haven Jr.

July 1815.

IN VOL. II.

ANNALIUM Liber XI, XII, XIII, XIV, XV, XVI.

C. CORNELII
TACITI
OPERA

QUAE SUPERSUNT.

EX EDITIONE
JACOBI GRONOVII
FIDELITER EXPRESSA.

VOL. II.

GLASGUAE:
IN AEDIBUS ACADEMICIS
EXCUDEBANT ROB. ET AND. FOULIS
MDCCLIII.

~~St 1.139~~
KC 18051(2)

APR 30 1884

Gift of
Miss Eliza A. Haven,
of Portsmouth,
N. H.

C. CORNELII
TACITI
AB EXCESSU
DIVI AUGUSTI
ANNALES.

ANNALIUM

LIBRI UNDECIMI

BREVIARIUM.

Valerius Aſiaticus fraude Meſſalinae et Vitellii evertitur. advocatis praemii modus pro patrocinio definitus. Parthorum res inteſtino regum diſcidio turbatae. ludi ſaeculares Romae editi. litterae tres novae a Claudio repertae: et ea occaſione de primis litteris. Italus Cheruſcis rex imponitur. Corbulo inferiori Germaniae praeficitur, et ipſam, militemque ſevere regit. Curtius Rufus triumphalia adſequitur: deque ipſo viro. de Quaeſtorum munere et numero. Galliae proceres jus plenum civitatis Romanae adipiſcuntur, Patricii augentur, luſtrum conditur. Meſſalina impudiciſſima feminarum, amore vecors, C. Silio palam nubit; res ad Claudium defertur: qui in uxorem et adminiſtros libidinum, impulſu libertorum, animadvertit. haec geſta annis fere duobus.

ANNALIUM

LIBER UNDECIMUS.

C. VALERIO ASIATICO, M. VALERIO MESSALLA.		COSS.
A. VITELLIO, L. VIPSANIO.		

NAM Valerium Aſiaticum bis conſulem, fuiſſe quondam adulterum ejus credidit: pariterque hortis inhians, quos ille a Lucullo coeptos inſigni magnificentia extollebat, Suilium accuſandis utriſque immittit. adjungitur Soſibius Britannici educator, qui per ſpeciem benevolentiae moneret Claudium, ' caveri vim, atque opes ' principibus infenſas: praecipuum auc- ' torem Aſiaticum interficiendi Caeſa- ' ris, non extimuiſſe in concione popu- ' li Romani fateri, gloriamque facinoris ' ultro petere; clarum ex eo in urbe, di- ' dita per provincias fama; parare iter ' ad Germanicos exercitus, quando ge-

‘ nitus Viennae, multiſque et validis pro-
‘ pinquitatibus ſubnixus, turbare genti-
‘ les nationes promptum haberet.’ At 2
Claudius nihil ultra ſcrutatus, citis cum militibus, tamquam opprimendo bello, Criſpinum praetorii praefectum miſit: a quo repertus eſt apud Baias, vincliſque inditis in urbem raptus; neque data ſenatus copia, intra cubiculum auditur, Meſſallina coram, et Suilio ‘ corruptionem militum, quos pecunia et ſtupro in omni flagitio obſtrictos’ arguebat, exin ‘ adulterium Poppaeae,’ ac poſtremum ‘ mollitiam corporis’ objectante; ad quod victo ſilentio prorupit reus, et ‘ interroga, inquit, Suili, filios tuos: virum me eſſe fatebuntur:’ ingreſſuſque defenſionem, commoto majorem in modum Claudio, Meſſallinae quoque lacrymas excivit; quibus abluendis cubiculo egrediens, monet Vitellium, ne elabi reum ſineret; ipſa ad perniciem Poppaeae feſtinat, ſubditis qui terrore carceris ad voluntariam mortem propellerent; adeo ignaro Caeſare, ut paucos poſt dies epulantem apud ſe maritum ejus Scipionem percunctaretur,

'cur ſine uxore diſcubuiſſet?' atque ille
3 'functam fato' reſponderet. Sed con-
ſultanti ſuper abſolutione Aſiatici, flens
Vitellius commemorata 'vetuſtate ami-
'citiae, utque Antoniam principis ma-
'trem pariter obſervaviſſent,' dein per-
curſis 'Aſiatici in rempublicam offici-
'is, recentique adverſus Britanniam mi-
'litia,' quaeque alia conciliandae miſe-
ricordiae videbantur; 'liberum ei mor-
'tis arbitrium' permiſit: et ſecuta ſunt
Claudii verba, in eandem clementiam.
hortantibus dehinc quibuſdam 'inedi-
'am et lenem exitum, remittere benefi-
'cium' Aſiaticus ait: et uſurpatis qui-
bus inſueverat exercitationibus, lauto
corpore, hilare epulatus, cum ſe 'ho-
'neſtius calliditate Tiberii, vel impetu
'C. Caeſaris periturum' dixiſſet, 'quam
'quod fraude muliebri et impudico Vi-
'tellii ore caderet,' venas exſolvit: vi-
ſo tamen ante rogo, juſſoque 'transfer-
'ri partem in aliam, ne opacitas arbo-
'rum vapore ignis minueretur;' tan-
4 tum illi ſecuritatis noviſſimae fuit. Vo-
cantur poſt haec patres, pergitque Sui-
lius addere reos equites Romanos inluſ-

tres, quibus Petra cognomentum; at
cauſſa necis ex eo, quod domum ſuam
Mneſteris et Poppaeae congreſſibus prae-
buiſſent. verum ‘ nocturnae quietis ſpe-
‘ cies’ alteri objecta, ‘ tamquam vidiſſet
‘ Claudium ſpicea corona evinctum, ſpi-
‘ cis retro converſis: eaque imagine gra-
‘ vitatem annonae dixiſſet.’ quidam
‘ pampineam coronam albentibus foliis
‘ viſam, atque ita interpretatum’ tradi-
dere, ‘ vergente autumno mortem prin-
‘ cipis oſtendi.’ illud haud ambigitur,
qualicumque inſomnio, ipſi fratrique
perniciem allatam. ſeſtertium quinde-
cies, et inſignia praeturae Criſpino de-
creta. adjecit Vitellius ſeſtertium decies
Soſibio; ‘ quod Britannicum praeceptis,
‘ Claudium conſiliis juvaret.’ rogatus
ſententiam et Scipio: ‘ cum idem, in-
‘ quit, de admiſſis Poppaeae ſentiam quod
‘ omnes, putate me idem dicere quod
‘ omnes,’ eleganti temperamento inter
conjugalem amorem, et ſenatoriam ne-
ceſſitatem. Continuus inde et ſaevus 5
accuſandis reis Suilius, multique auda-
ciae ejus aemuli; nam cuncta legum et
magiſtratuum munia in ſe trahens prin-

ceps, materiam praedandi patefecerat; nec quidquam publicae mercis tam venale fuit, quam advocatorum perfidia: adeo ut Samius inſignis eques Romanus, quadringentis nummorum millibus Suilio datis, et cognita praevaricatione, ferro in domo ejus incubuerit. igitur incipiente C. Silio conſule deſignato, cujus de potentia et exitio in tempore memorabo, conſurgunt patres, legemque Cinciam flagitant; qua cavetur antiquitus, 'ne quis ob cauſſam orandam pecuni-
6 'am donumve accipiat.' Deinde obſtrepentibus his quibus ea contumelia parabatur, diſcors Suilio Silius acriter incubuit, 'veterum oratorum exempla refe-'rens, qui famam et poſteros, praemia 'eloquentiae cogitaviſſent pulcherrima; 'alioquin et bonarum artium principem 'ſordidis miniſteriis foedari; ne fidem 'quidem integram manere, ubi magni-'tudo quaeſtuum ſpectetur; quod ſi in 'nullius mercedem negotia tueantur, 'pauciora fore: nunc inimicitias, accu-'ſationes, odia, et injurias foveri, ut quo-'modo vis morborum pretia medenti-'bus, ſic fori tabes pecuniam advocatis

‘ ferat; meminiſſent C. Aſinii et Meſſal-
‘ lae, ac recentiorum Arruntii, et Aeſer-
‘ nini; ad ſumma provectos incorrupta
‘ vita et facundia.’ talia dicente conſu-
le deſignato, conſentientibus aliis para-
batur ſententia, qua ‘ lege repetunda-
‘ rum tenerentur;’ cum Suilius, et Coſ-
ſutianus, et ceteri qui non judicium
(quippe in manifeſtos) ſed poenam ſta-
tui videbant, circumſiſtunt Caeſarem,
anteacta deprecantes. Et poſtquam 7
annuit tacens, incipiunt; ‘ quem illum
‘ tanta ſuperbia eſſe, ut aeternitatem fa-
‘ mae ſpe praeſumat? uſui et rebus ſubſi-
‘ dium praeparari, ne quis inopia advo-
‘ catorum potentioribus obnoxius ſit; ne-
‘ que tamen eloquentiam gratuito con-
‘ tingere: omitti curas familiaris, ut quis
‘ ſe alienis negotiis intendat; multos mi-
‘ litia, quoſdam exercendo agros tole-
‘ rare vitam; nihil a quoquam expeti,
‘ niſi cujus fructus ante providerit. fa-
‘ cile Aſinium, et Meſſallam, inter An-
‘ tonium et Auguſtum bellorum praemi-
‘ is refertos, aut ditium familiarum he-
‘ redes Aeſerninos et Arruntios, mag-
‘ num animum induiſſe: prompta ſibi

'exempla, quantis mercedibus P. Clo-
'dius aut C. Curio concionari ſoliti ſint;
'ſe modicos ſenatores, quieta republi-
'ca nulla niſi pacis emolumenta petere.
'cogitaret plebem, quae toga eniteſceret;
'ſublatis ſtudiorum pretiis, etiam ſtudia
'peritura.' ut minus decora haec, ita
haud fruſtra dicta princeps ratus, capi-
endis pecuniis poſuit modum, uſque ad
dena ſeſtertia, quem egreſſi repetunda-
8 rum tenerentur. Sub idem tempus Mi-
thridates, quem imperitaſſe Armeniis, et
ad praeſentiam Caeſaris vectum memo-
ravi, monente Claudio in regnum reme-
avit, fiſus Pharaſmanis opibus. is rex
Iberis, idemque Mithridatis frater, nun-
tiabat 'diſcordare Parthos: ſummaque
'imperii ambigua, minora ſine cura ha-
'beri.' nam inter Gotarzis pleraque
ſaeva (qui necem fratri Artabano, con-
jugique ac filio ejus praeparaverat, un-
de metus ejus in ceteros) accivere Bar-
danen. ille, ut erat magnis auſis promp-
tus, biduo tria millia ſtadiorum invadit,
ignarumque et exterritum Gotarzen
proturbat: neque cunctatur, quin pro-
ximas praefecturas corripiat, ſolis Seleu-

cenſibus dominationem ejus abnuenti-
bus. in quos ut patris ſui quoque de-
fectores, ira magis quam ex uſu praeſen-
ti accenſus, implicatur obſidione urbis
validae, et munimentis objecti amnis
muroque et commeatibus firmatae. in-
terim Gotarzes Daharum Hyrcanorum-
que opibus auctus, bellum renovat; co-
actuſque Bardanes omittere Seleuciam,
Bactrianos apud campos caſtra contulit.
Tunc diſtractis Orientis viribus, et quo- 9
nam inclinarent incertis; caſus Mithri-
dati datus eſt occupandi Armeniam, vi
militis Romani ad excidenda caſtello-
rum ardua, ſimul Ibero exercitu cam-
pos perſultante. nec enim reſtitere Ar-
menii, fuſo qui proelium auſus erat De-
monacte praefecto. paululum cunctati-
onis attulit rex minoris Armeniae Co-
tys, verſis illuc quibuſdam procerum;
dein litteris Caeſaris coërcitus; et cunc-
ta in Mithridaten fluxere, atrociorem
quam novo regno conduceret. at Par-
thi imperatores cum pugnam pararent,
foedus repente faciunt, cognitis popu-
larium inſidiis, quas Gotarzes fratri pate-
fecerat; congreſſique primo cunctanter,

deinde complexi dextras, apud altaria deum pepigere, ‘ fraudem inimicorum ‘ ulciſci, atque ipſi inter ſe concedere.’ potiorque Bardanes viſus retinendo regno: at Gotarzes, ne quid aemulationis exſiſteret, penitus in Hyrcaniam abiit; regreſſoque Bardani deditur Seleucia, ſeptimo poſt defectionem anno, non ſine dedecore Parthorum, quos una civitas tamdiu eluſerat. Exin validiſſimas praefecturas invaſit; et reciperare * Armeniam, ni a Vibio Marſo Syriae legato bellum minitante cohibitus foret. atque interim Gotarzes poenitentia conceſſi regni, et revocante nobilitate, cui in pace durius ſervitium eſt, contrahit copias; et huic contra itum ad amnem Erinden: in cujus tranſgreſſu multum certato, pervicit Bardanes, proſperiſque proeliis medias nationes ſubegit ad flumen Ginden, quod Dahas Arioſque diſterminat. ibi modus rebus ſecundis poſitus; nam Parthi quamquam victores, longinquam militiam aſpernabantur. igitur exſtructis monimentis, quibus opes ſuas teſtabatur, nec cuiquam ante Arſacidarum tributa illis de gentibus

parta, regreditur; ingens gloria, atque
eo ferocior, et ſubjectis intolerantior;
qui dolo ante compoſito, incautum ve-
nationique intentum interfecere, pri-
mam intra juventam, ſed claritudine
paucos inter ſenum regum, ſi perinde
amorem inter populares, quam metum
apud hoſtes quaeſiviſſet. nece Bardanis
turbatae Parthorum res, inter ambigu-
os quis in regnum acciperetur: multi ad
Gotarzen inclinabant; quidam ad Me-
herdaten prolem Phrahatis obſidio no-
bis datum; dein praevaluit Gotarzes;
potituſque regiam, per ſaevitiam ac lu-
xum adegit Parthos mittere ad princi-
pem Romanum occultas preces, quîs
‘ permitti Meherdaten patrium ad faſ-
‘ tigium’ orabant. Iiſdem conſulibus 11
ludi ſaeculares octingenteſimo poſt Ro-
mam conditam, quarto et ſexageſimo
quam Auguſtus ediderat, ſpectati ſunt.
utriuſque principis rationes praetermit-
to, ſatis narratas libris, quibus res im-
peratoris Domitiani compoſui; nam is
quoque edidit ludos ſaeculares; iiſque
intentius affui ſacerdotio Quindecimvi-
rali praeditus, ac tum praetor; quod non

jactantia refero, ſed quia collegio Quindecimvirum antiquitus ea cura, et magiſtratus potiſſimum exſequebantur officia caerimoniarum. ſedente Claudio Circenſibus ludis, cum pueri nobiles equis ludicrum Trojae inirent; interque eos Britannicus imperatore genitus, et L. Domitius adoptione mox in imperium et cognomentum Neronis adſcitus, favor plebis acrior in Domitium, loco praeſagii acceptus eſt; vulgabaturque 'affuiſſe infantiae ejus dracones in modum cuſtodum,' fabuloſa et externis miraculis adſimulata; nam ipſe haudquaquam ſui detractor, unam omnino 'anguem in cubiculo viſam' narrare ſolitus
12 eſt. Verum inclinatio populi ſupererat ex memoria Germanici, cujus illa reliqua ſuboles virilis: et matri Agrippinae miſeratio augebatur, ob ſaevitiam Meſſallinae; quae ſemper infeſta, et tunc commotior, quo minus ſtrueret crimina et accuſatores, novo et furori proximo amore diſtinebatur. nam in C. Silium juventutis Romanae pulcherrimum ita exarſerat, ut Juniam Silanam nobilem feminam, matrimonio ejus exturbaret,

'licae temporibus accitos, quorum mo-
'nitu redintegratas caerimonias, et in
'poſterum rectius habitas; primoreſque
'Etruriae ſponte aut patrum Romano-
'rum impulſu retinuiſſe ſcientiam, et in
'familias propagaſſe: quod nunc ſegni-
'us fieri, publica circa bonas artes ſo-
'cordia, et quia externae ſuperſtitiones
'valeſcant; et laeta quidem in praeſens
'omnia; ſed benignitati deûm gratiam
'referendam, ne ritus ſacrorum inter
'ambigua culti, per proſpera oblittera-
'rentur.' factum ex eo ſenatuſconſul-
tum; 'viderent pontifices, quae reti-
'nenda firmandaque haruſpicum.' Eo- 16
dem anno Cheruſcorum gens regem Ro-
ma petivit, amiſſis per interna bella no-
bilibus; et uno reliquo ſtirpis regiae,
qui apud urbem habebatur, nomine Ita-
lus. paternum huic genus e Flavio fra-
tre Arminii, mater ex Catumero prin-
cipe Cattorum erat: ipſe forma deco-
rus, et armis equiſque in patrium noſ-
trumque morem exercitus. igitur Cae-
ſar auctum pecunia, additis ſtipatoribus,
hortatur 'gentile decus magno animo
'capeſſere. illum primum Romae ortum,

'nec obſidem, ſed civem, ire externum
'ad imperium.' ac primo laetus Ger-
manis adventus, atque eo magis quod
nullis diſcordiis imbutus pari in omnes
ſtudio ageret; celebrari, coli, modo co-
mitatem et temperantiam nulli inviſam,
ſaepius vinolentiam ac libidines grata
barbaris uſurpans. jamque apud pro-
ximos, jam longius clareſcere, cum po-
tentiam ejus ſuſpectantes qui factioni-
bus floruerant, diſcedunt ad contermi-
nos populos, ac teſtificantur, 'adimi ve-
'terem Germaniae libertatem, et Ro-
'manas opes inſurgere; adeo neminem
'iiſdem in terris ortum, qui principem
'locum impleat, niſi exploratoris Fla-
'vii progenies ſupra cunctos attolla-
'tur? fruſtra Arminium praeſcribi: cu-
'jus ſi filius hoſtili in ſolo adultus, in
'regnum veniſſet, poſſe extimeſci, in-
'fectum alimonio, ſervitio, cultu, omni-
'bus externis; at ſi paterna Italo mens
'eſſet, non alium infenſius arma contra
'patriam ac deos penates, quam paren-
17 'tes ejus exercuiſſe.' His atque tali-
bus magnas copias coëgere. nec pauci-
ores Italum ſequebantur; 'non enim in-

'rupiſſe ad invitos, ſed accitum memo-
'rabant; quando nobilitate ceteros an-
'teiret, virtutem experirentur, an dig-
'num ſe patruo Arminio, avo Catume-
'ro praeberet; nec patrem illi rubori
'eſſe, quod fidem adverſus Romanos,
'volentibus Germanis ſumptam, num-
'quam omiſiſſet; falſo libertatis voca-
'bulum obtendi ab iis, qui privatim de-
'generes, in publicum exitioſi, nihil
'ſpei, niſi per diſcordias habeant.' ad-
ſtrepebat huic alacre vulgus; et magno
inter barbaros proelio victor rex; dehinc
ſecunda fortuna ad ſuperbiam prolapſus,
pulſuſque, ac rurſus Langobardorum o-
pibus refectus, per laeta, per adverſa res
Cheruſcas adflictabat. Per idem tem- 18
pus Chauci nulla diſſenſione domi, et
morte Sanquinii alacres, dum Corbulo
adventat, inferiorem Germaniam incur-
ſavere, duce Gannaſco; qui natione Ca-
ninefas, auxiliare aes diu meritus, poſt
transfuga, levibus navigiis praedabun-
dus, Gallorum maxime oram vaſtabat,
non ignarus dites et imbelles eſſe. at
Corbulo provinciam ingreſſus, magna
cum cura et mox gloria, cui principium

illa militia fuit, triremes alveo Rheni, ceteras navium, ut quaeque habiles, per aeſtuaria et foſſas adegit: lintribuſque hoſtium depreſſis, et exturbato Gannaſco, ubi praeſentia ſatis compoſita ſunt, legiones operum et laboris ignavas, populationibus laetantes, veterem ad morem reduxit; ne quis agmine decederet, nec pugnam niſi juſſus iniret; ſtationes, vigiliae, diurna nocturnaque munia, in armis agitabantur. feruntque ‘ militem, ‘ quia vallum non accinctus; atque a‑ ‘ lium quia pugione tantum accinctus ‘ foderet, morte punitos;’ quae nimia, et incertum an falſo jacta vel aucta, originem tamen e ſeveritate ducis traxere; intentumque et magnis delictis inexorabilem ſcias, cui tantum aſperitatis etiam adverſus levia credebatur.
19 Ceterum is terror milites hoſteſque in diverſum affecit; nos virtutem auximus: barbari ferociam infregere. et natio Friſiorum poſt rebellionem clade L. Apronii coeptam infenſa, aut male fida, datis obſidibus conſedit apud agros a Corbulone deſcriptos. idem ſenatum, magiſtratus, leges impoſuit; ac ne juſſa exuerent prae-

ſidium immunivit ; miſſis qui majores
Chaucos ad deditionem pellicerent, ſi-
mul Gannaſcum dolo aggrederentur ;
nec irritae aut degeneres inſidiae fuere
adverſus transfugam et violatorem fidei.
ſed caede ejus motae Chaucorum men-
tes, et Corbulo ſemina rebellionis prae-
bebat ; ut laeta apud pleroſque, ita apud
quoſdam ſiniſtra fama; ‘ cur hoſtem con-
‘ ciret? adverſa in rempublicam caſura:
‘ ſin proſpere egiſſet, formidoloſum pa-
‘ ci virum inſignem, et ignavo principi
‘ praegravem.’ igitur Claudius adeo no-
vam in Germanias vim prohibuit, ‘ ut
‘ referri praeſidia cis Rhenum’ juberet.
jam caſtra in hoſtili ſolo molienti Cor-
buloni, hae litterae redduntur. Ille re 20
ſubita, quamquam multa ſimul offunde-
rentur, metus ex imperatore, contemp-
tio ex barbaris, ludibrium apud ſocios ;
nihil aliud prolocutus, quam ‘ beatos
‘ quondam duces Romanos!’ ſignum re-
ceptui dedit. ut tamen miles otium exu-
eret, inter Moſam Rhenumque trium et
viginti millium ſpatio foſſam praeduxit
qua incerta Oceani vetarentur ; inſignia
tamen triumphi indulſit Caeſar, quam-

vis bellum negaviſſet. nec multo poſt
Curtius Rufus eundem honorem adipiſ-
citur, qui in agro Mattiaco recluſerat
ſpecus quaerendis venis argenti; unde
tenuis fructus, nec in longum fuit: at
legionibus cum damno labor, effodere
rivos, quaeque in aperto gravia, humum
infra moliri; quîs ſubactus miles, et quia
plures per provincias ſimilia toleraban-
tur, componit occultas litteras nomine
exercituum precantium imperatorem,
'ut quibus permiſſurus eſſet exercitus,
21 'triumphalia ante tribueret.' De ori-
gine Curtii Rufi, quem gladiatore ge-
nitum quidam prodidere, neque falſa
prompſerim; et vera exſequi pudet. poſt-
quam adolevit, ſectator quaeſtoris, cui
Africa obtigerat, dum in oppido Adrume-
to vacuis per medium diei porticibus ſe-
cretus agitat, oblata ei ſpecies muliebris
ultra modum humanum, et audita eſt
vox; 'tu es Ruſe, qui in hanc provin-
'ciam proconſule venies.' tali omine
in ſpem ſublatus, digreſſuſque in urbem,
et largitione amicorum, ſimul acri inge-
nio, quaeſturam; et mox nobiles inter
candidatos praeturam principis ſuffra-

ſidium immunivit; miſſis qui majores
Chaucos ad deditionem pellicerent, ſi-
mul Gannaſcum dolo aggrederentur;
nec irritae aut degeneres inſidiae fuere
adverſus transfugam et violatorem fidei.
ſed caede ejus motae Chaucorum men-
tes, et Corbulo ſemina rebellionis prae-
bebat; ut laeta apud pleroſque, ita apud
quoſdam ſiniſtra fama; ‘ cur hoſtem con-
‘ ciret? adverſa in rempublicam caſura:
‘ ſin proſpere egiſſet, formidoloſum pa-
‘ ci virum inſignem, et ignavo principi
‘ praegravem.’ igitur Claudius adeo no-
vam in Germanias vim prohibuit, ‘ ut
‘ referri praeſidia cis Rhenum’ juberet.
jam caſtra in hoſtili ſolo molienti Cor-
buloni, hae litterae redduntur. Ille re 20
ſubita, quamquam multa ſimul offunde-
rentur, metus ex imperatore, contemp-
tio ex barbaris, ludibrium apud ſocios;
nihil aliud prolocutus, quam ‘ beatos
‘ quondam duces Romanos!’ ſignum re-
ceptui dedit. ut tamen miles otium exu-
eret, inter Moſam Rhenumque trium et
viginti millium ſpatio foſſam praeduxit
qua incerta Oceani vetarentur; inſignia
tamen triumphi indulſit Caeſar, quam-

vis bellum negaviſſet. nec multo poſt
Curtius Rufus eundem honorem adipiſ-
citur, qui in agro Mattiaco recluſerat
ſpecus quaerendis venis argenti; unde
tenuis fructus, nec in longum fuit: at
legionibus cum damno labor, ecfodere
rivos, quaeque in aperto gravia, humum
infra moliri; quîs ſubactus miles, et quia
plures per provincias ſimilia toleraban-
tur, componit occultas litteras nomine
exercituum precantium imperatorem,
‘ ut quibus permiſſurus eſſet exercitus,
21 ‘ triumphalia ante tribueret.’ De ori-
gine Curtii Rufi, quem gladiatore ge-
nitum quidam prodidere, neque falſa
prompſerim; et vera exſequi pudet. poſt-
quam adolevit, ſectator quaeſtoris, cui
Africa obtigerat, dum in oppido Adrume-
to vacuis per medium diei porticibus ſe-
cretus agitat, oblata ei ſpecies muliebris
ultra modum humanum, et audita eſt
vox; ‘ tu es Rufe, qui in hanc provin-
‘ ciam proconſule venies.’ tali omine
in ſpem ſublatus, digreſſuſque in urbem,
et largitione amicorum, ſimul acri inge-
nio, quaeſturam; et mox nobiles inter
candidatos praeturam principis ſuffra-

gio aſſequitur : cum hiſce verbis Tibe-
rius dedecus natalium ejus velaviſſet ,
‘ Curtius Rufus videtur mihi ex ſe na-
‘ tus.’ longa poſt haec ſenecta, et ad-
verſus ſuperiores triſti adulatione, arro-
gans minoribus, inter pares difficilis,
conſulare imperium, triumphi inſignia,
ac poſtremo Africam obtinuit : atque i-
bi defunctus, fatale praeſagium implevit.
Interea Romae, nullis palam neque cog- 22
nitis mox cauſſis, Cn. Novius eques Ro-
manus, ferro accinctus reperitur in coe-
tu ſalutantium principem; nam poſt-
quam tormentis dilaniabatur, de ſe No-
vius . . . . conſcios non edidit, in-
certum an occultans. iiſdem conſulibus
P. Dolabella cenſuit ‘ ſpectaculum gla-
‘ diatorum per omnes annos celebran-
‘ dum, pecunia eorum qui quaeſturam
‘ adipiſcerentur.’ apud majores virtutis
id praemium fuerat, cunctiſque civium,
ſi bonis artibus fiderent, licitum petere
magiſtratus : ac ne aetas quidem diſtin-
guebatur, quin prima juventa conſula-
tum ac dictaturas inirent. ſed quaeſto-
res, regibus etiam tum imperantibus, in-
ſtituti ſunt : quod lex curiata oſtendit,

ab L. Bruto repetita. manſitque conſulibus poteſtas deligendi, donec eum quoque honorem populus mandaret; creatique primum Valerius Potitus, et Aemilius Mamercus, LXIII. anno poſt Tarquinios exactos, ut rem militarem comitarentur. dein gliſcentibus negotiis, duo additi qui Romae curarent. mox duplicatus numerus, ſtipendiaria jam Italia, et accedentibus provinciarum vectigalibus. poſt lege Sullae viginti creati ſupplendo ſenatui, cui judicia tradiderat; et quamquam equites judicia recuperaviſſent; quaeſtura tamen ex dignitate candidatorum, aut facilitate tribuentium gratuito concedebatur, donec ſententia Dolabellae velut venundaretur.

23 A. Vitellio L. Vipſanio conſulibus, cum de ſupplendo ſenatu agitaretur, primoreſque Galliae, quae Comata appellatur, foedera et civitatem Romanam pridem aſſecuti, jus adipiſcendorum in urbe honorum expeterent; multus ea ſuper re variuſque rumor, et ſtudiis diverſis apud principem certabatur, aſſeverantium; 'non adeo aegram 'Italiam, ut ſenatum ſuppeditare urbi

‘ ſuae nequiret; ſuffeciſſe olim indige-
‘ nas conſanguineis populis, nec poeni-
‘ tere veteris reipublicae. quin adhuc
‘ memorari exempla, quae priſcis mori-
‘ bus ad virtutem et gloriam Romana
‘ indoles prodiderit. an parum quod
‘ Veneti et Inſubres curiam inruperint,
‘ niſi coetus alienigenarum velut capti-
‘ vitas inferatur? quem ultra honorem
‘ reſiduis nobilium: aut ſi quis pauper
‘ e Latio ſenator foret? oppleturos om-
‘ nia divites illos, quorum avi proavi-
‘ que hoſtilium nationum duces exerci-
‘ tus noſtros ferro vique ceciderint; di-
‘ vum Julium apud Aleſiam obſederint.
‘ recentia haec; quid ſi memoria eorum
‘ inoriretur, qui Capitolio et ara Roma-
‘ na manibus eorumdem proſtratis; fru-
‘ erentur ſane vocabulo civitatis: inſig-
‘ nia patrum, decora magiſtratuum, ne
‘ vulgarent.’ His atque talibus haud 24
permotus princeps, et ſtatim contra diſ-
ſeruit, et vocato ſenatu ita exorſus eſt:
‘ majores mei (quorum antiquiſſimus
‘ Clauſus origine Sabina, ſimul in civi-
‘ tatem Romanam et in familias patrici-
‘ orum adſcitus eſt) hortantur, uti pari-

'bus conſiliis rempublicam capeſſam,
'transferendo huc quod uſquam egre-
'gium fuerit. neque enim ignoro Juli-
'os Albâ, Coruncanios Camerio, Por-
'cios Tuſculo; et ne vetera ſcrutemur,
'Etruriâ Lucaniaque, et omni Italiâ, in
'ſenatum accitos. poſtremo ipſam ad
'Alpes promotam, ut non modo ſingu-
'li viritim, ſed terrae, genteſque in no-
'men noſtrum coaleſcerent. tunc ſoli-
'da domi quies, et adverſus externa flo-
'ruimus, cum Tranſpadani in civita-
'tem recepti, cum ſpecie deductarum per
'orbem terrae legionum, additis pro-
'vincialium validiſſimis, feſſo imperio
'ſubventum eſt. non poenitet Balbos
'ex Hiſpania, nec minus inſignes viros
'e Gallia Narbonenſi tranſiviſſe? ma-
'nent poſteri eorum, nec amore in hanc
'patriam nobis concedunt. quid aliud
'exitio Lacedaemoniis et Athenienſibus
'fuit, quamquam armis pollerent, niſi
'quod victos pro alienigenis arcebant?
'at conditor noſter Romulus tantum ſa-
'pientia valuit, ut pleroſque populos
'eodem die hoſtes, dein cives habuerit.
'advenae in nos regnaverunt. liberti-

‘ norum filiis magiſtratus mandari, non,
‘ ut plerique falluntur, repens, ſed pri-
‘ ori populo factitatum eſt. at cum Se-
‘ nonibus pugnavimus; ſcilicet Volſci
‘ et Aequi, numquam adverſam nobis
‘ aciem ſtruxere! capti a Gallis ſumus;
‘ ſed et Tuſcis obſides dedimus, et Sam-
‘ nitium jugum ſubivimus. attamen ſi
‘ cuncta bella recenſeas, nullum brevio-
‘ re ſpatio quam adverſus Gallos con-
‘ fectum; continua inde ac fida pax.
‘ jam moribus, artibus, affinitatibus noſ-
‘ tris mixti, aurum et opes ſuas inferant
‘ potius, quam ſeparati habeant. omnia
‘ P. C. quae nunc vetuſtiſſima credun-
‘ tur, nova fuere; plebei magiſtratus poſt
‘ patricios; Latini poſt plebejos; cete-
‘ rarum Italiae gentium poſt Latinos.
‘ inveteraſcet hoc quoque: et quod ho-
‘ die exemplis tuemur, inter exempla e-
‘ rit.’ Orationem principis ſecuto pa- 25
trum conſulto, primi Aedui ſenatorum
in urbe jus adepti ſunt; datum id foede-
ri antiquo, et quia ſoli Gallorum frater-
nitatis nomen cum populo Romano u-
ſurpant. iiſdem diebus in numerum pa-
triciorum aſcivit Caeſar vetuſtiſſimum

quemque e ſenatu, aut quibus clari parentes fuerant: paucis jam reliquis familiarum, quas Romulus majorum, et L. Brutus minorum gentium appellaverant, exhauſtis etiam quas dictator Caeſar lege Caſſia, et princeps Auguſtus lege Saenia ſublegere. laetaque haec in rempublicam munia, multo gaudio Cenſoris inibantur. famoſos probris quonam modo ſenatu depelleret anxius, mitem et recens repertam, quam ex ſeveritate priſca rationem adhibuit; monendo, 'ſecum quiſque de ſe conſultaret, peteretque jus exeundi ordinis; facilem ejus rei veniam; et motos ſenatu, et excuſatos ſimul propoſiturum: ut judicium cenſorum ac pudor ſponte cedentium permixti, ignominiam mollirent.' ob ea Vipſanius conſul rettulit, 'patrem ſenatus appellandum eſſe Claudium; quippe promiſcuum patris patriae cognomentum: nova in rempublicam merita, non uſitatis vocabulis honoranda.' ſed ipſe cohibuit conſulem ut nimium aſſentantem; condiditque luſtrum, quo cenſa ſunt civium LXIX. centena, et XLIV. millia. iſque illi finis inſcitiae erga do-

mum ſuam fuit; haud multo poſt, flagi-
tia uxoris noſcere ac punire adactus, ut
deinde ardeſceret in nuptias inceſtas.
Jam Meſſallina facilitate adulterorum in 26
faſtidium verſa, ad incognitas libidines
profluebat; cum ‘ abrumpi diſſimulati-
‘ onem’ etiam Silius, ſive fatali vecor-
dia, an imminentium periculorum reme-
dium ipſa pericula ratus, urgebat. ‘quip-
‘ pe non eo ventum, ut ſenectam prin-
‘ cipis opperirentur; inſontibus inno-
‘ xia conſilia; flagitiis manifeſtis, ſub-
‘ ſidium ab audacia petendum: adeſſe
‘ conſcios paria metuentes. ſe caelibem,
‘ orbum, nuptiis, et adoptando Britan-
‘ nico paratum; manſuram eandem Meſ-
‘ ſallinae potentiam, addita ſecuritate, ſi
‘ praevenirent Claudium, ut inſidiis in-
‘ cautum, ita irae properum.’ ſegniter
hae voces acceptae, non amore in mari-
tum; ſed ne Silius ſumma adeptus, ſper-
neret adulteram, ſceluſque inter anci-
pitia probatum, veris mox pretiis aeſ-
timaret; nomen tamen matrimonii con-
cupivit, ob magnitudinem infamiae, cu-
jus apud prodigos noviſſima voluptas
eſt. nec ultra exſpectato, quam dum ſa-

crificii gratia Claudius Oſtiam proficiſ-
ceretur, cuncta nuptiarum ſolennia ce-
27 lebrat. Haud ſum ignarus, fabuloſum
viſum iri, tantum ullis mortalium ſecu-
ritatis fuiſſe, in civitate omnium gnara
et nihil reticente, nedum conſulem de-
ſignatum, cum uxore principis, praedic-
ta die, adhibitis qui obſignarent, velut
ſuſcipiendorum liberorum cauſſa, con-
veniſſe: atque illam audiſſe auſpicum
verba, ſubiſſe, ſacrificaſſe apud deos, diſ-
cubitum inter convivas, oſcula, com-
plexus, noctem denique actam licentia
conjugali. ſed nihil compoſitum mira-
culi cauſſa, verum audita ſcriptaque ſe-
28 nioribus tradam. Igitur domus prin-
cipis inhorruerat; maximeque quos pe-
nes potentia, et ſi res verterent, formi-
do, non jam ſecretis colloquiis, ſed a-
perte fremere, ‘ dum hiſtrio cubiculum
‘ principis exſultaverit, dedecus quidem
‘ illatum; ſed excidium procul abfuiſſe:
‘ nunc juvenem nobilem, dignitate for-
‘ mae, vi mentis, ac propinquo conſu-
‘ latu, majorem ad ſpem accingi; nec
‘ enim occultum, quid poſt tale matri-
‘ monium ſupereſſet.’ ſubibat ſine dubio

metus reputantes, ‘ hebetem Claudium ‘ et uxori devinctum, multaſque mortes ‘ juſſu Meſſallinae patratas.’ rurſus ipſa facilitas imperatoris fiduciam dabat, ‘ ſi atrocitate criminis praevaluiſſent, ‘ poſſe opprimi damnatam antequam re‘ am. ſed in eo diſcrimen verti, ſi defen‘ ſio audiretur, utque clauſae aures eti‘ am confitenti forent.’ Ac primo Cal- 29
liſtus jam mihi circa necem Caeſaris narratus, et Appianae caedis molitor Narciſſus, flagrantiſſimaque eo in tempore gratia Pallas agitavere; ‘ num Meſſalli‘ nam ſecretis minis depellerent amore ‘ Silii, cuncta alia diſſimulantes;’ deinde metu, ne ad perniciem ultro traherentur, deſiſtunt, Pallas per ignaviam; Calliſtus prioris quoque regiae peritus, et potentiam cautis quam acrioribus conſiliis tutius haberi. perſtitit Narciſſus, at ſolum id immutans, ne quo ſermone praeſciam criminis et accuſatoris faceret. ipſe ad occaſiones intentus, longa apud Oſtiam Caeſaris mora, duas pellices, quarum is corpori maxime inſueverat, largitione ac promiſſis, et uxore dejecta plus potentiae oſtentando, per-

30 pulit delationem ſubire. Exin Calpur-
nia (id pellici nomen) ubi datum ſecre-
tum, Caeſaris genibus provoluta, ‘nup-
‘ ſiſſe Meſſallinam Silio’ exclamat; ſimul
Cleopatram, quae idem opperiens adſta-
bat, ‘ an comperiſſet?’ interrogat: at-
que illa annuente, ‘cieri Narciſſum’ poſ-
tulat. is ‘ veniam in praeteritum petens,
‘ quod ei cis Vectium, cis Plautium diſ-
‘ ſimulaviſſet, nec nunc adulteria ob-
‘ jecturum ait, ne domum, ſervitia, et
‘ ceteros fortunae paratus repoſceret;
‘ frueretur imo iis, et redderet uxorem,
‘ rumperetque tabulas nuptiales; an diſ-
‘ ſidium, inquit, tuum noſti? nam ma-
‘ trimonium Silii vidit populus, et ſena-
‘ tus et miles: ac ni propere agis, tenet
31 ‘ urbem maritus.’ Tum potiſſimum
amicorum vocat, primumque rei fru-
mentariae praefectum Turranium, poſt
Luſium Getam praetorianis impoſitum,
percunctatur. quis fatentibus, tum cer-
tatim ceteri circumſtrepunt, ‘iret in caſ-
‘ tra, firmaret praetorias cohortes, ſecu-
‘ ritati antequam vindictae conſuleret.’
Satis conſtat eo pavore offuſum Claudi-
um, ut identidem interrogaret, ‘ an ip-

‘ ſe imperii potens ? an Silius privatus
‘ eſſet?’ at Meſſallina non alias ſolutior
luxu, adulto autumno, ſimulacrum vin-
demiae per domum celebrat; urgeri prae-
la, fluere lacus et feminae pellibus ac-
cinctae aſſultabant, ut ſacrificantes vel
inſanientes Bacchae; ipſa crine fluxo,
thyrſum quatiens, juxtaque Silius hedera
vinctus, gerere cothurnos, jacere caput,
ſtrepente circum procaci choro. ferunt
Vectium Valentem laſcivia in praealtam
arborem conniſum, interrogantibus
‘ quid adſpiceret ? ’ reſpondiſſe, ‘ tem-
‘ peſtatem ab Oſtia atrocem:’ ſive cepe-
rat ea ſpecies; ſeu forte lapſa vox in
praeſagium vertit. Non rumor inter- 32
ea, ſed undique nuntii incedunt, qui
‘ gnara Claudio cuncta, et venire promp-
‘ tum ultioni’ afferrent. igitur Meſſal-
lina Lucillianos in hortos, Silius diſſi-
mulando metu, ad munia fori digredi-
untur. ceteris paſſim dilabentibus, af-
fuere centuriones, inditaque ſunt vincu-
la, ut quis reperiebatur in publico aut
per latebras. Meſſallina tamen quam-
quam res adverſae conſilium adimerent,
ire obviam, et aſpici a marito, quod ſae-

pe ſubſidium habuerat, haud ſegniter intendit, juſſitque ‘ ut Britannicus et Oc‑
‘ tavia in complexum patris pergerent.’ et Vibidiam virginum Veſtalium vetuſtiſſimam oravit, ‘ pontificis maximi au‑
‘ res adire, clementiam expetere.’ atque interim tribus omnino comitantibus (id repente ſolitudinis erat) ſpatium urbis pedibus emenſa, vehiculo quo purgamenta hortorum eripiuntur, Oſtienſem viam intrat: nulla cujuſquam miſericordia, quia flagitiorum deformitas
33 praevalebat. Trepidabatur nihilominus a Caeſare; quippe Getae praetorii praefecto haud ſatis fidebat, ad honeſta ſeu prava juxta levi. ergo Narciſſus, aſſumptis quibus idem metus, ‘ non aliam
‘ ſpem incolumitatis Caeſaris affirmat,
‘ quam ſi jus militum uno illo die in a‑
‘ liquem libertorum transferret; ſeque
‘ offert ſuſcepturum.’ at ne, dum in urbem vehitur, ad poenitentiam a L. Vitellio, P. Largo Caecina mutaretur, in eodem geſtamine ſedem poſcit, ſumit‑
34 que. Crebra poſt haec fama fuit, inter diverſas principis voces, cum modo incuſaret flagitia uxoris, aliquando ad me‑

moriam conjugii, et infantiam libero-
rum revolveretur, non aliud prolocu-
tum Vitellium, quam ‘ ô facinus! ô ſce-
‘ lus!’ inſtabat quidem Narciſſus ‘ ape-
‘ rire ambages, et veri copiam facere :’
ſed non ideo pervicit, quin ſuſpenſa et
quo ducerentur inclinatura reſponde-
ret; exemploque ejus Largus Caecina u-
teretur. et jam erat in aſpectu Meſſalli-
na, clamitabatque ‘ audiret Octaviae et
‘ Britannici matrem ;’ cum obſtreperet
accuſator, ‘ Silium et nuptias’ referens:
ſimul codicillos libidinum indices tradi-
dit, quibus viſus Caeſaris averteret. nec
multo poſt urbem ingredienti offereban-
tur communes liberi; niſi Narciſſus ‘ a-
‘ moveri eos’ juſſiſſet: Vibidiam depel-
lere nequivit, quin multa cum invidia
flagitaret, ‘ ne indefenſa conjunx exitio
‘ daretur.’ ergo ‘ auditurum principem,
‘ et fore diluendi criminis facultatem re-
‘ ſpondit ; iret interim virgo, et ſacra
‘ capeſſeret.’ Mirum inter haec ſilen- 35
tium Claudii: Vitellius ignaro propior:
omnia liberto obediebant; ‘ pateſieri do-
‘ mum adulteri, atque illuc deduci im-
‘ peratorem’ jubet. ac primum in veſti-

bulo effigiem patris Silii conſulto ſenatus abolitam, demonſtrat: tum quidquid habitum Neronibus et Druſis, in pretium probri ceſſiſſe; incenſumque et ad minas prorumpentem, caſtris infert, parata concione militum, apud quos, praemonente Narciſſo, pauca verba fecit: nam et ſi juſtum dolorem pudor impediebat. cohortium clamor dehinc continuus, ‘ nomina reorum et poenas’ flagitantium: admotuſque Silius tribunali non defenſionem, non moras tentavit, precatus ‘ ut mors acceleraretur;’ eadem conſtantia et inluſtres equites Romanos cupidos maturae necis fecit. Titium Proculum cuſtodem a Silio Meſſallinae datum, et indicium offerentem Vectium Valentem, et confeſſum, et Pompejum Urbicum, ac Saufellum Trogum ex conſciis ‘ trahi ad ſupplicium’ jubet. Decius quoque Calpurnianus vigilum praefectus, Sulpicius Rufus ludi procurator, Juncus Virgilianus ſenator, ea-
36 dem poena affecti. Solus Mneſter cunctationem attulit, dilaniata veſte clamitans, ‘ aſpiceret verberum notas, reminiſceretur vocis, qua ſe obnoxium juſ-

‘ ſis Meſſallinae dediſſet. aliis largitio-
‘ ne aut ſpei magnitudine, ſibi ex neceſ-
‘ ſitate culpam: nec cuiquam ante pere-
‘ undum fuiſſe, ſi Silius rerum potire-
‘ tur.’ commotum his et pronum ad mi-
ſericordiam Caeſarem perpulere liberti,
‘ ne tot illuſtribus viris interfectis, hiſ-
‘ trioni conſuleretur: ſponte an coac-
‘ tus tam magna peccaviſſet, nihil refer-
‘ re.’ ne Trauli quidem Montani equi-
tis Romani defenſio recepta eſt; is mo-
deſta juventa, ſed corpore inſigni, acci-
tus ultro, noctemque intra unam a Meſ-
ſallina proturbatus erat, paribus laſci-
viis ad cupidinem et faſtidia. Suilio Cae-
ſonino, et Plautio Lacerano mors remit-
titur: huic ob patrui egregium meri-
tum; Caeſoninus vitiis protectus eſt, tam-
quam in illo foediſſimo coetu paſſus mu-
liebria. Interim Meſſallina Lucullia- 37
nis in hortis prolatare vitam, compone-
re preces, nonnulla ſpe, et aliquando i-
ra: tanta inter extrema ſuperbia agebat.
ac ni caedem ejus Narciſſus properaviſ-
ſet, verterat pernicies in accuſatorem.
nam Claudius domum regreſſus, et tem-
peſtivis epulis delinitus, ubi vino inca-

luit, ‘ iri jubet, nuntiarique miſerae’(hoc
enim verbo uſum ferunt) ‘ dicendam ad
‘ cauſſam poſtera die adeſſet.’ quod ubi
auditum, et langueſcere ira, redire amor,
ac ſi cunctarentur, propinqua nox, et
uxorii cubiculi memoria timebantur;
prorumpit Narciſſus, denuntiatque cen-
turionibus et tribuno qui aderant, ‘ ex-
‘ ſequi caedem: ita imperatorem jube-
‘ re;’ cuſtos et exactor e libertis, Euo-
dus datus. iſque raptim in hortos prae-
greſſus, reperit fuſam humi, aſſidente
matre Lepida: quae florenti filiae haud
concors, ſupremis ejus neceſſitatibus ad
miſerationem evicta erat; ſuadebatque
‘ ne percuſſorem opperiretur; tranſiſſe
‘ vitam, neque aliud quam morti decus
‘ quaerendum.’ ſed animo per libidines
corrupto, nihil honeſtum inerat; lacri-
maeque et queſtus irriti ducebantur; cum
38 impetu venientium pulſae fores, aſtitit-
que tribunus per ſilentium, at libertus
increpans multis ac ſervilibus probris.
Tunc primum fortunam ſuam introſpe-
xit, ferrumque accepit, quod fruſtra ju-
gulo ac pectori per trepidationem ad-
movens, ictu tribuni transfigitur: cor-

pus matri conceſſum. nuntiatumque Claudio epulanti ‘ periſſe Meſſallinam,’ non diſtincto ſua an aliena manu: nec ille quaeſivit; popoſcitque poculum, et ſolita convivio celebravit. ne ſecutis quidem diebus, odii, gaudii, irae, triſtitiae, ullius denique humani affectus ſigna dedit, non cum laetantes accuſatores aſpiceret, non cum filios moerentes. juvitque oblivionem ejus ſenatus, cenſendo ‘ nomen et effigies privatis ac ‘ publicis locis demovendas.’ decreta Narciſſo ‘ quaeſtoria inſignia,’ leviſſimum faſtigii ejus, cum ſupra Pallantem et Calliſtum ageret, honeſta quidem, ſed ex quibus deterrima orirentur, flagitiis inultis.

ANNALIUM

LIBRI DUODECIMI

BREVIARIUM.

Claudius de matrimonio deliberat: et Agrippina aliis praeſertur, Germanici fratris ejus filia. eae nuptiae decreto Senatus firmatae; et legittimae habitae. L. Silanus mortem ſibi conſciſcit, Claudii gener. Annaeus Seneca ab exſilio redit. Octavia Claudii filia Neroni deſponſa. Parthi regem Roma petunt Meherdatem: qui proelio congreſſus a Gotarze vincitur. Mithridates Ponti regnum reciperare tendit irrito conatu; victus Romam tandem perducitur. Lollia inluſtris femina Agrippinae artibus damnata. Claudius Pomoerium urbis profert: et qui ante eum protulerint. Nero Domitius a Claudio adoptatur. colonia in Ubios deducta. Catti latrocinia agitantes vincuntur. Vannius Suevorum rex, pellitur regno. P. Oſtorii in Britannia res, et de Caractaco rege victoria. Britannicus Agrippinae fraudibus Neroni poſthabetur, et fideliſſimi comitum paullatim ab eo removentur. prodigia aliquot,

et Romae annonae caritas. bellum inter Armenios et Iberos: cui Parthi et Romani quoque miſcentur. Furius Scribonianus relegatus. S. C. Claudianum de feminis quae ſervo ſuccumberent. motus aliquis in Judaea inter incolas et Romanos milites. Claudius lacum Fucinum emiſit, et navale ſpectaculum praebuit. procuratorum in provinciis auctoritas ab eodem ſtabilita. Cois immunitas conceſſa. Byzantiis tributum ad tempus remiſſum. Lepida ad mortem agitur. Claudius denique veneno non obſcure ab uxore tollitur. Nero primordia imperii capit. geſta haec annis ſex.

ANNALIUM

LIBER DUODECIMUS.

C. POMPEIO, Q. VERANNIO.	COSS.
C. ANTISTIO, M. SUILIO RUFO.	
TI. CLAUDIO, V. SER. CORNELIO ORFITO.	
P. CORNELIO SULLA, L. SALVIO OTHONE.	
D. JUNIO SILANO, Q. HATERIO.	
M. ASINIO MARCELLO, M. ACILIO AVIOLA.	

CAEDE Meſſallinae convulſa principis domus, orto apud libertos certamine, quis deligeret uxorem Claudio caelibis vitae intonanti, et conjugum imperiis obnoxio. nec minore am-

bitu feminae exarſerant, ſuam quaeque nobilitatem, formam, opes, contendere, ac digna tanto matrimonio oſtentare. ſed maxime ambigebatur inter Lolliam Paullinam, M. Lollii conſularis filiam, et Juliam Agrippinam Germanico genitam: huic Pallas, illi Calliſtus, fautores aderant; at Aelia Petina e familia Tuberonum, Narciſſo fovebatur. ipſe modo huc, modo illuc, ut quemque ſuadentium audierat, promptus, diſcordantes in conſilium vocat, ac 'promere ſententiam, et adjicere rationes' jubet.
Narciſſus 'vetus matrimonium, famili- 2
'am communem' (nam Antonia ex Petina erat) 'nihil in penatibus ejus novum differebat, ſi ſueta conjunx rediret, haudquaquam novercalibus odiis uſura in Britannicum et Octaviam, proxima ſuis pignora.' Calliſtus 'improbatam longo diſcidio, ac ſi rurſus aſſumeretur, eo ipſo ſuperbam: longeque rectius Lolliam induci, quando nullos liberos genuiſſet, vacuam aemulatione, et privignis parentis loco futuram.' at Pallas id maxime in Agrippina laudare, 'quod Germanici nepotem ſecum

'traheret, dignum prorſus imperatoria 'fortuna, ſtirpem nobilem et familiae 'Claudiae, quae poſteros conjungeret; 'ne femina experta fecunditatis, integra 'juventa, claritudinem Caeſarum aliam
3 'in domum ferret.' Praevaluere haec adjuta Agrippinae illecebris, quae ad eum per ſpeciem neceſſitudinis crebro ventitando pellicit patruum, ut praelata ceteris, et nondum uxor, potentia uxoria jam uteretur. nam ubi ſui matrimonii certa fuit, ſtruere majora, nuptiaſque Domitii, quem ex Cn. Aenobarbo genuerat, et Octaviae Caeſaris filiae moliri: quod ſine ſcelere perpetrari non poterat, quia L. Silano deſponderat Octaviam Caeſar; juvenemque et alia clarum, inſigni triumphalium, et gladiatorii muneris magnificentia, protulerat ad ſtudia vulgi. ſed nihil arduum videbatur in animo principis, cui non judicium, non odium erat, niſi indita et juſſa.
4 Igitur Vitellius nomine Cenſoris ſerviles fallacias obtegens, ingruentiumque dominationum proviſor, quo gratiam Agrippinae pararet, conſiliis ejus implicari, ſerere crimina in Silanum, cui

ſane decora et procax ſoror Junia Cal-
vina haud multum ante Vitellii nurus
fuerat; hinc initium accuſationis, fra-
trumque non inceſtum, ſed incuſtoditum
amorem ad infamiam traxit; et praebe-
bat Caeſar aures, accipiendis adverſum
generum ſuſpicionibus caritate filiae
promptior. at Silanus inſidiarum neſci-
us, ac forte eo anno praetor, repente
per edictum Vitellii ordine ſenatorio mo-
vetur, quamquam lecto pridem ſena-
tu, luſtroque condito; ſimul affinitatem
Claudius diremit; adactuſque Silanus e-
jurare magiſtratum, et reliquus praetu-
rae dies in Eprium Marcellum collatus
eſt. C. Pompejo Q. Verannio conſuli- 5
bus pactum inter Claudium et Agrippi-
nam matrimonium, jam fama, jam amo-
re illicito firmabatur, nec dum celebrare
ſolennia nuptiarum audebant, nullo e-
xemplo deductae in domum patrui fra-
tris filiae. quin et inceſtum ac ſi ſperne-
retur, ne in malum publicum erumpe-
ret, metuebatur. nec ante omiſſa cunc-
tatio, quam Vitellius ſuis artibus id per-
petrandum ſumpſit. percunctatuſque
Caeſarem, ‘an juſſis populi, an auctori-

‘ tati ſenatus cederet ?’ ubi ille ‘ unum ‘ ſe civium et conſenſui imparem’ reſpondit, ‘ opperiri intra palatium’ jubet; ipſe curiam ingreditur, ſummamque rempublicam agi obteſtans, veniam dicendi ante alios expoſcit, orditurque; ‘ gra‘ viſſimos principis labores, quis orbem ‘ terrae capeſſat, egere adminiculis, ut ‘ domeſtica cura vacuus, in commune ‘ conſulat; quod porro honeſtius cenſo‘ riae mentis levamen, quam aſſumere ‘ conjugem proſperis dubiiſque ſociam; ‘ cui cogitationes intimas, cui parvos li‘ beros tradat, non luxui aut volupta‘ tibus aſſuefactus, ſed qui prima ab ju‘ venta legibus obtemperaviſſet.’
6 Poſtquam haec favorabili oratione praemiſit, multaque patrum aſſentatio ſequebatur; capto rurſus initio, ‘ quando ma‘ ritandum principem cuncti ſuaderent, ‘ deligi oportere feminam nobilitate, ‘ puerperiis, ſanctimonia inſignem. nec ‘ diu anquirendum, quin Agrippina cla‘ ritudine generis anteiret: datum ab ea ‘ fecunditatis experimentum: et con‘ gruere artes honeſtas. id vero egregi‘ um, quod proviſu deûm vidua junge-

'retur principi, ſua tantum matrimo-
'nia experto; audiviſſe a parentibus,
'vidiſſe ipſos, arripi conjuges ad libita
'Caeſarum: procul id a praeſenti mo-
'deſtia; ſtatueretur imo documentum,
'quo uxorem imperator acciperet. at
'enim nova nobis in fratrum filias con-
'jugia; ſed aliis gentibus ſolennia, nec
'lege ulla prohibita; et ſobrinarum diu
'ignorata, tempore addito percrebuiſſe;
'morem accommodari prout conducat,
'et fore hoc quoque in his quae mox
'uſurpentur.' Haud defuere qui cer- 7
tatim, 'ſi cunctaretur Caeſar, vi actu-
'ros' teſtificantes, erumperent curia.
conglobatur promiſcua multitudo, 'po-
'pulumque Romanum eadem rogare'
clamitat. nec Claudius ultra exſpectato,
obvium apud forum praebet ſe gratanti-
bus; ſenatumque ingreſſus 'decretum
'poſtulat, quo juſtae inter patruos fra-
'trumque filias nuptiae etiam in poſte-
'rum ſtatuerentur.' neque tamen re-
pertus eſt, niſi unus talis matrimonii cu-
pitor. Talledius Severus eques Roma-
nus, quem plerique 'Agrippinae gratiae
'impulſum' ferebant. verſa ex eo civi-

tas, et cuncta feminae obediebant, non per laſciviam, ut Meſſallina, rebus Romanis illudenti; adductum, et quaſi virile ſervitium: palam ſeveritas, ac ſaepius ſuperbia: nihil domi impudicum, niſi dominationi expediret; cupido auri immenſa obtentum habebat, quaſi ſubſidi-
8 um regno pararetur. Die nuptiarum Silanus ſibi mortem conſcivit: ſive eo uſque ſpem vitae produxerat; ſeu delecto die, augendam ad invidiam. Calvina ſoror ejus Italia pulſa eſt. addidit Claudius, 'ſacra ex legibus Tulli regis, 'piaculaque apud lucum Dianae per pon-'tifices danda:' inridentibus cunctis, quod poenae procurationeſque inceſti id temporis exquirerentur. at Agrippina ne malis tantum facinoribus noteſceret, veniam exſilii pro Annaeo Seneca, ſimul praeturam impetrat, laetum in publicum rata, ob claritudinem ſtudiorum ejus, utque Domitii pueritia tali magiſtro adoleſceret, et conſiliis ejuſdem ad ſpem dominationis uterentur; quia Seneca fidus in Agrippinam memoria beneficii, et infenſus Claudio dolore injuriae cre-
9 debatur. Placitum dehinc non ultra

praeminebat peritia legum; nam militares artes per otium ignotae, induſtrioſque ac ignavos pax in aequo tenet. attamen quantum ſine bello dabatur, revocare priſcum morem, exercitare legiones, cura; proviſu perinde agere, ac ſi hoſtis ingrueret; ita dignum majoribus ſuis, et familia Caſſia ratus, per illas quoque gentes celebrata. igitur excitis quorum de ſententia petitus rex, poſitiſque caſtris apud Zeugma, unde maxime pervius amnis, poſtquam illuſtres Parthi, rexque Arabum Acbarus advenerat, monet Meherdaten, ‘ barbarorum impetus ‘ acres cunctatione langueſcere, aut in ‘ perfidiam mutari: itaque urgeret coep‘ ta.’ quod ſpretum fraude Acbari, qui juvenem ignarum, et ſummam fortunam in luxu ratum, multos per dies attinuit apud oppidum Edeſſam. et vocante Carrhene, ‘ promptaſque res oſtentante ſi ‘ citi adveniſſent,’ non cominus Meſopotamiam, ſed flexu Armeniam petunt, id temporis importunam, quia hiems occipiebat. Exin nivibus et montibus 13
feſſi, poſtquam campis propinquabant, copiis Carrhenis adjunguntur. tranſ-

miſſoque amne Tigri, permeant Adiabe-
nos, quorum rex Izates ſocietatem Me-
herdatis palam induerat, in Gotarzen
per occultà et magis fida inclinabat. ſed
capta in tranſitu urbs Ninos vetuſtiſſima
ſedes Aſſyriae, caſtellum inſigne fama,
quod poſtremo inter Darium atque A-
lexandrum proelio Perſarum illic opes
conciderant. intèrea Gotarzes apud
montem cui nomen Sambulos, vota diis
loci ſuſcipiebat, praecipua religione Her-
culis: qui tempore ſtato, per quietem
monet ſacerdotes, ‘ ut templum juxta,
‘ equos venatui adornatos ſiſtant;’ e-
qui ubi pharetras telis onuſtas acce-
pere, per ſaltus vagi, nocte demum va-
cuis pharetris, multo cum anhelitu re-
deunt. rurſus deus, qua ſilvas pererra-
verit, nocturno viſu demonſtrat: repe-
14 riunturque fuſae paſſim ferae. Cete-
rum Gotarzes nondum ſatis aucto exer-
citu, flumine Corma pro munimento u-
ti; et quamquam per inſectationes et
nuntios ad proelium vocaretur, nectere
moras, locos mutare, et miſſis corrupto-
ribus, exuendam ad fidem hoſtes emer-
cari. ex quîs Izates Adiabenus, mox

Acbarus Arabum cum exercitu, abſcedunt, levitate gentili, et quia experimentis cognitum eſt, Barbaros malle Roma petere Reges quam habere. at Meherdates validis auxiliis nudatus, ceterorum proditione ſuſpecta; quod unum erat reliquum, rem in caſum dare, proelioque experiri ſtatuit. nec detrectavit pugnam Gotarzes, deminutis hoſtibus ferox. concurſumque magna caede, et ambiguo eventu: donec Carrhenem profligatis obverſis longius evectum, integer a tergo globus circumveniret. tum omni ſpe perdita, Meherdates promiſſa Parrhacis paterni clientis ſecutus, dolo ejus vincitur, traditurque victori. atque ille 'non ' propinquum, neque Arſacis de gente, ' ſed alienigenam et Romanum' increpans, auribus deciſis vivere jubet, oſtentui clementiae ſuae, et in nos dehoneſtamento. dein Gotarzes morbo obiit, accituſque in regnum Vonones, Medos tum praeſidens. nulla huic proſpera aut adverſa quîs memoraretur; brevi et inglorio imperio perfunctus eſt; reſque Parthorum in filium ejus Vologeſen tranſlatae. At Mithridates Boſporanus 15

amiſſis opibus vagus, poſteaquam Di-
dium ducem Romanum, roburque exer-
citus abiiſſe cognoverat; relictos in no-
vo regno Cotyn juventa rudem, et pau-
cas cohortium cum Julio Aquila equite
Romano: ſpretis utriſque, concire na-
tiones, illicere perfugas, poſtremo exer-
citu coacto, regem Dandaridarum ex-
turbat, imperioque ejus potitur. quae
ubi cognita, et jam jamque Boſporum
invaſurus habebatur, diffiſi propriis vi-
ribus Aquila, et Cotys, quia Zorſines
Soracorum rex hoſtilia reſumpſerat, ex-
ternas et ipſi gratias quaeſivere, miſſis
legatis ad Eunonen, qui Adorſorum gen-
ti praecellebat. nec fuit in arduo ſocie-
tas, potentiam Romanam adverſus re-
bellem Mithridaten oſtentantibus. igi-
tur pepigere, ‘ equeſtribus proeliis Eu-
‘ nones certaret; obſidia urbium Roma-
16 ‘ ni capeſſerent.’ Tum compoſito ag-
mine incedunt: cujus frontem et terga
Adorſi media cohortes et Boſporani tu-
tabantur, noſtris in armis. ſic pulſus
hoſtis, ventumque Sozam oppidum Dan-
daricae, quod deſertum a Mithridate, ob
ambiguos popularium animos obtineri

relicto ibi praeſidio viſum. exin in So-
racos pergunt;et tranſgreſſi amnem Pan-
dam, circumveniunt urbem Uſpen, edi-
tam loco, et moenibus ac foſſis muni-
tam; niſi quod moenia non ſaxo, ſed
cratibus et vimentis, ac media humo ad-
verſum inrumpentes invalida erant, e-
ductaeque altius turres facibus atque haſ-
tis turbabant obſeſſos; ac ni proelium
nox diremiſſet, coepta patrataque ex-
pugnatio eundem intra diem foret. Poſ- 17
tero miſere legatos, ‘ veniam liberis cor-
‘ poribus orantes; ſervitii decem millia’
offerebant; quod aſpernati ſunt victo-
res, quia trucidare deditos ſaevum, tan-
tam multitudinem cuſtodia cingere ar-
duum: ut belli potius jure caderent. da-
tumque militibus, qui ſcalis evaſerant,
ſignum caedis. excidio Uſpenſium me-
tus ceteris injectus, nihil tutum ratis,
cum arma, munimenta, impediti vel e-
minentes loci, amneſque et urbes juxta
perrumperentur. igitur Zorſines diu
penſitato, Mithridatiſne rebus extremis,
an patrio regno conſuleret; poſtquam
praevaluit gentilis utilitas, datis obſidi-
bus, apud effigiem Caeſaris procubuit,

magna gloria exercitus Romani, quem
incruentum et victorem, tridui itinere
abfuiſſe ab amne Tanai conſtitit. ſed in
regreſſu diſpar fortuna fuit; quia navi-
um quaſdam, quae mari remeabant, in
litora Taurorum delatas circumvenere
barbari, praefecto cohortis, et pleriſque
18 centurionum interfectis. Interea Mi-
thridates nullo in armis ſubſidio, con-
ſultat cujus miſericordiam experiretur.
frater Cotys proditor olim, deinde hoſ-
tis, metuebatur: Romanorum nemo id
auctoritatis aderat, ut promiſſa ejus mag-
ni penderentur. ad Eunonen convertit,
propriis odiis inoffenſum, et recens con-
juncta nobiſcum amicitia validum. igi-
tur cultu vultuque quam maxime ad
praeſentem fortunam comparato, regi-
am ingreditur, genibuſque ejus provo-
lutus, ‘ Mithridates, inquit, terra mari-
‘ que Romanis per tot annos quaeſitus,
‘ ſponte adſum. utere ut voles prole
‘ magni Achaemenis, quod mihi ſolum
19 ‘ hoſtes non abſtulerunt.’ At Euno-
nes claritudine viri, mutatione rerum, et
prece haud degenere permotus, allevat
ſupplicem, laudatque ‘ quod gentem A-

‘ dorſorum, quod ſuam dexteram peten-
‘ dae veniae delegerit.’ ſimul legatos li-
teraſque ad Caeſarem in hunc modum
mittit: ‘ populi Romani imperatoribus
‘ magnarumque nationum regibus, pri-
‘ mam ex ſimilitudine fortunae amiciti-
‘ am: ſibi et Claudio, etiam communio-
‘ nem victoriae eſſe. bellorum egregios
‘ fines, quotiens ignoſcendo tranſigatur.
‘ ſic Zorſini victo nihil ereptum. pro Mi-
‘ thridate, quando gravius mereretur,
‘ non potentiam, neque regnum preca-
‘ ri; ſed ne triumpharetur, neve poenas
‘ capite expenderet.’ At Claudius,
quamquam nobilitatibus externis mitis,
dubitavit tamen, accipere captivum pac-
to ſalutis, an repetere armis rectius fo-
ret. hinc dolor injuriarum, et libido
vindictae adigebat. ſed diſſerebatur con-
tra: ‘ ſuſcipi bellum avio itinere, im-
‘ portuoſo mari: ad hoc reges feroces;
‘ vagos populos; ſolum frugum egens:
‘ tum taedium ex mora, pericula ex pro-
‘ perantia, modicam victoribus laudem,
‘ ac multum infamiae ſi pellerentur; quin
‘ arriperet oblata, et ſervaret exſulem:
‘ cui inopi quanto longiorem vitam, tan-

'to plus ſupplicii fore.' his permotus ſcripſit Eunoni, 'meritum quidem noviſſima exempla Mithridaten, nec ſibi vim ad exequendum deeſſe; verum ita majoribus placitum, quanta pervicacia in hoſtem, tanta beneficentia adverſus ſupplices utendum; nam triumphos de populis regniſque integris adquiri.'
21 Traditus poſt haec Mithridates, vectuſque Romam per Junium Cilonem procuratorem Ponti, ferocius quam pro fortuna diſſeruiſſe apud Caeſarem ferebatur. elataque vox ejus in vulgum hiſce verbis: 'non ſum remiſſus ad te, ſed reverſus: vel ſi non credis, dimitte et quaere;' vultu quoque interrito permanſit, cum Roſtra juxta, cuſtodibus circumdatus, viſui populo praeberetur. conſularia inſignia Ciloni, Aquilae praetoria decernuntur.
22 Iiſdem conſulibus atrox odii Agrippina, ac Lolliae infenſa, quod ſecum de matrimonio principis certaviſſet; molitur crimina, et accuſatorem, qui objiceret 'Chaldaeos, magos, interrogatumque Apollinis Clarii ſimulacrum ſuper nuptiis imperatoris.' exin Claudius inaudita rea,

multa de claritudine ejus apud ſenatum
praefatus, ‘ ſorore L. Voluſii genitam,
‘ majorem ei patruum Cottam Meſſalli-
‘ num eſſe, Memmio quondam Regulo
‘ nuptam (nam de C. Caeſaris nuptiis
‘ conſulto reticebat) addidit perniciosa
‘ in rempublicam conſilia, et materiem
‘ ſceleri detrahendam. proin publicatis
‘ bonis, cederet Italia.’ ita quinquagies
ſeſtertium ex opibus immenſis exſuli re-
lictum. et Calpurnia illuſtris femina per-
vertitur, quia formam ejus laudaverat
princeps, nulla libidine, ſed fortuito ſer-
mone; unde vis Agrippinae citra ulti-
ma ſtetit. in Lolliam mittitur tribunus,
a quo ad mortem adigeretur. damnatus
et lege repetundarum Cadius Rufus, ac-
cuſantibus Bithynis. Galliae Narbo- 23
nenſi ob egregiam in patres reverenti-
am datum, ‘ ut ſenatoribus ejus provin-
‘ ciae, non exquiſita principis ſententia,
‘ jure quo Sicilia haberetur, res ſuas in-
‘ viſere liceret.’ Ituraeique et Judaei,
defunctis regibus Sohemo atque Agrip-
pa, provinciae Syriae additi. ſalutis au-
gurium quinque et viginti annis omiſ-
ſum repeti, ac deinde continuari placi-

tum. et pomoerium urbis auxit Caeſar more priſco; quo iis qui protulere imperium, etiam terminos urbis propagare datur. nec tamen duces Romani, quamquam magnis nationibus ſubactis, uſurpaverat, niſi L. Sulla, et divus Auguſtus. regum in eo ambitio, vel gloria

24 varie vulgata. Sed initium condendi, et quod pomoerium Romulus poſuerit, noſcere haud abſurdum reor. igitur a foro boario, ubi aereum tauri ſimulacrum aſpicimus, quia id genus animalium aratro ſubditur, ſulcus deſignandi oppidi coeptus, ut magnam Herculis aram amplecteretur; inde certis ſpatiis interjecti lapides, per ima montis Palatini ad aram Conſi, mox ad Curias veteres, tum ad ſacellum Larium: forumque Romanum et Capitolium non a Romulo, ſed a T. Tatio additum urbi credidere. mox pro fortuna pomoerium auctum. et quos tum Claudius terminos poſuerit, facile cognitu, et publicis actis perſcriptum.

25 C. Antiſtio M. Suilio conſulibus adoptio in Domitium auctoritate Pallantis feſtinatur; qui obſtrictus Agrippinae ut conciliator nuptiarum, et mox ſtupro ejus

illigatus, ſtimulabat Claudium, ‘conſu-
‘leret reipublicae, Britannici pueritiam
‘robore circumdaret. ſic apud divum
‘Auguſtum, quamquam nepotibus ſub-
‘nixum, viguiſſe privignos: a Tiberio,
‘ſuper propriam ſtirpem, Germanicum
‘aſſumptum. ſe quoque accingeret ju-
‘vene, partem curarum capeſſituro.’ his
evictus, biennio majorem natu Domiti-
um filio anteponit, habita apud ſenatum
oratione in eundem, quem a liberto ac-
ceperat, modum. adnotabant periti, nul-
lam antehac adoptionem inter patricios
Claudios reperiri, eoſque ab Atto Clau-
ſo continuos duraviſſe. Ceterum ac- 26
tae Principi grates, quaeſitiore in Domi-
tium adulatione. rogataque lex, qua ‘in
‘familiam Claudiam et nomen Neronis
‘tranſiret.’ augetur et Agrippina cog-
nomento Auguſtae; quibus patratis, ne-
mo adeo expers miſericordiae fuit, quem
non Britannici fortunae moeror affice-
ret; deſolatus paulatim etiam ſervilibus
miniſteriis, per intempeſtiva novercae
officia, in ludibria vertebat, intelligens
falſi; neque enim ſegnem ei fuiſſe indo-
lem ferunt; ſive verum; ſeu periculis

commendatus retinuit famam ſine expe-
27 rimento. Sed Agrippina, quo vim ſu-
am ſociis quoque nationibus oſtenta-
ret, in oppidum Ubiorum, in quo ge-
nita erat, veteranos coloniamque dedu-
ci impetrat; cui nomen inditum ex vo-
cabulo ipſius. ac forte acciderat, ut eam
gentem Rheno tranſgreſſam avus Agrip-
pa in fidem acciperet. iiſdem tempori-
bus in ſuperiore Germania trepidatum,
adventu Cattorum latrocinia agitanti-
um. deinde L. Pomponius legatus au-
xiliares Vangionas ac Nemetas, addito
equite alario, monuit, ‘ ut anteirent po-
‘ pulatores, vel dilapſis improviſi cir-
‘ cumfunderentur.’ et ſecuta conſilium
ducis induſtria militum, diviſique in duo
agmina, qui laevum iter petiverant, re-
cens reverſos, praedaque per luxum u-
ſos, et ſomno graves circumvenere. auc-
ta laetitia, quod quoſdam e clade Variana,
quadrageſimum poſt annum, ſervitio e-
28 xemerant. At qui dextris et propiori-
bus compendiis ierant, obvio hoſti et a-
ciem auſo, plus cladis faciunt. et prae-
da famaque onuſti, ad montem Taunum
revertuntur, ubi Pomponius cum legio-
nibus opperiebatur, ſi Catti cupidine ul-

ciſcendi caſum pugnae praeberent. illi
metu ne hinc Romanus, inde Cheruſci,
cum quîs aeternum diſcordant, circum-
grederentur, legatos in urbem et obſides
miſere, decretuſque Pomponio trium-
phalis honos, modica pars famae ejus a-
pud poſteros, in quîs carminum gloria
praecellit. Per idem tempus Vannius 29
Suevis a Druſo Caeſare impoſitus, pel-
litur regno; prima imperii aetate clarus
acceptuſque popularibus; mox diutur-
nitate in ſuperbiam mutans, et odio ac-
colarum, ſimul domeſticis diſcordiis cir-
cumventus. auctores fuere Jubillius
Hermundurorum rex, et Vangio ac Si-
do ſorore Vannii geniti. nec Claudius,
quamquam ſaepe oratus, arma certan-
tibus barbaris interpoſuit, ‘ tutum Van-
‘ nio perfugium promittens ſi pellere-
‘ tur;’ ſcripſitque P. Atellio Hiſtro, qui
Pannoniam praeſidebat, ‘ legionem ip-
‘ ſaque e provincia lecta auxilia, pro ri-
‘ pa componeret, ſubſidio victis, et ter-
‘ rori adverſus victores, ne fortuna ela-
‘ ti, noſtram quoque pacem turbarent;’
nam vis innumera Ligii, aliaeque gen-
tes adventabant, fama ditis regni, quod
Vannius xxx. per annos praedationi-

bus et vectigalibus auxerat. ipſi manus
propria pedites, eques e Sarmatis Jazy-
gibus erat, impar multitudini hoſtium :
eoque caſtellis ſeſe defenſare, bellumque
30 ducere ſtatuerat. Sed Jazyges obſidi-
onis impatientes, et proximos per cam-
pos vagi, neceſſitudinem pugnae attule-
re, quia Ligius Hermundurusque illic
ingruerant. igitur digreſſus caſtellis Van-
nius, funditur proelio : quamquam re-
bus adverſis, laudatus, ‘ quod et pug-
‘ nam manu capeſſiit, et corpore adver-
‘ ſo vulnera excepit.’ ceterum ad claſ-
ſem in Danubio opperientem perfugit.
ſecuti mox clientes, et acceptis agris, in
Pannonia locati ſunt. regnum Vangio
ad Sido inter ſe partivere, egregia adver-
ſus nos fide : ſubjectis ſuone an ſervitii
ingenio, dum adipiſcerentur dominati-
ones, multa caritate, et majore odio
31 poſtquam adepti ſunt. At in Britannia
P. Oſtorium propraetore turbidae res ex-
cepere, effuſis in agrum ſociorum hoſti-
bus, eo violentius, quod novum ducem
exercitu ignoto, et coepta hieme, iturum
obviam non rebantur. ille gnarus pri-
mis eventibus metum aut fiduciam gig-

ni, citas cohortes rapit: et caeſis qui reſtiterunt, disjectos conſectatus, ne rurſus conglobarentur; infenſaque et infida pax non duci, non militi requiem permitteret; detrahere arma ſuſpectis, cinctoſque caſtris Antonam et Sabrinam fluvios cohibere parat. quod primi Iceni abnuere, valida gens, nec proeliis contuſi, quia ſocietatem noſtram volentes acceſſerant; hiſque auctoribus circumjectae nationes locum pugnae delegere, ſeptum agreſti aggere et aditu anguſto, ne pervius equiti foret. ea munimenta dux Romanus, quamquam ſine robore legionum ſociales copias ducebat, perrumpere aggreditur, et diſtributis cohortibus, turmas quoque, peditum ad munia accingit. tunc dato ſigno perfringunt aggerem, ſuiſque clauſtris impeditos turbant. atque illi conſcientia rebellionis, et obſeptis effugiis, multa et clara facinora fecere. qua pugna filius legati M. Oſtorius ſervati civis decus
meruit. Ceterum clade Icenorum com- 32
poſiti qui bellum inter et pacem dubitabant: et ductus in Cangos exercitus. vaſtati agri, praedae paſſim actae; non

auſis aciem hoſtibus, vel ſi ex occulto carpere agmen tentarent, punito dolo. jamque ventum haud procul mari, quod Hiberniam inſulam aſpectat; cum ortae apud Brigantes diſcordiae retraxere ducem, deſtinationis certum, ne nova moliretur, niſi prioribus firmatis. et Brigantes quidem, paucis qui arma coeptabant interfectis, in reliquos data venia, reſedere: Silurum gens, non atrocitate, non clementia mutabatur, quin bellum exerceret, caſtriſque legionum premenda foret. id quo promptius veniret, Colonia Camalodunum valida veteranorum manu deducitur in agros captivos, ſubſidium adverſus rebelles, et imbuendis ſociis ad officia legum.
33 Itum inde in Siluras, ſuper propriam ferociam, Caractaci viribus confiſos: quem multa ambigua, multa proſpera extulerant, ut ceteros Britannorum imperatores praemineret. ſed tum aſtu, locorum fraude prior, vi militum inferior, transfert bellum in Ordovicas, additiſque qui pacem noſtram metuebant, noviſſimum caſum experitur; ſumpto ad proelium loco, ut aditus, abſceſſus, cuncta nobis impor-

tuna, et ſuis in melius eſſent. tunc mon-
tibus arduis, et ſi qua clementer accedi
poterant, in modum valli ſaxa praeſtru-
it: et praefluebat amnis vado incerto,
catervaque * majorum pro munimen-
tis conſtiterant. Ad hoc gentium duc- 34
tores circumire, hortari, firmare ani-
mos, minuendo metu, accendenda ſpe,
aliiſque belli incitamentis. enimvero
Caractacus huc illuc volitans, 'illum di-
'em, illam aciem teſtabatur, aut recupe-
'randae libertatis, aut ſervitutis aeter-
'nae initium fore;' vocabatque nomina
'majorum, qui dictatorem Caeſarem pe-
'puliſſent: quorum virtute vacui a ſe-
'curibus et tributis, intemerata conju-
'gum et liberorum corpora retinerent.'
haec atque talia dicenti, adſtrepere vul-
gus; gentili quiſque religione obſtringi,
'non telis, non vulneribus ceſſuros.'
Obſtupefecit ea alacritas ducem Roma- 35
num: ſimul objectus amnis, additum
vallum, imminentia juga, nihil niſi atrox
et propugnatoribus frequens, terrebat.
ſed miles proelium poſcere, 'cuncta vir-
'tute expugnabilia' clamitare, praefecti-
que ac tribuni paria differentes, ardo-

rem exercitus incendebant. tum Oſtorius, circumſpectis quae impenetrabilia, quaeque pervia, ducit infenſos, amnemque haud difficulter evadit. ubi ventum ad aggerem, dum miſſilibus certabatur, plus vulnerum in nos, et pleraeque caedes oriebantur. poſteaquam facta teſtudine, rudes et informes ſaxorum compages diſtractae, parque cominus acies, decedere Barbari in juga montium. ſed eo quoque irrupere ferentarius graviſque miles: illi telis aſſultantes; hi conferto gradu, turbatis contra Britannorum ordinibus, apud quos nulla loricarum galearumve tegmina: et ſi auxiliaribus reſiſterent, gladiis ac pilis legionariorum; ſi huc verterent, ſpathis et haſtis auxiliarium ſternebantur; clara ea victoria fuit, captaque uxore et filia Caractaci, fratres quoque in deditionem ac-
36 cepti. Ipſe (ut ferme intuta ſunt adverſa) cum fidem Cartiſmanduae reginae Brigantum petiviſſet, vinctus ac victoribus traditus eſt, nono poſt anno quam bellum in Britannia coeptum. unde fama ejus evecta inſulas, et proximas provincias pervagata, per Italiam quoque

celebrabatur: avebantque viſere, quis
ille tot per annos opes noſtras ſpreviſſet.
ne Romae quidem ignobile Caractaci
nomen erat; et Caeſar dum ſuum decus
extollit, addidit gloriam victo. vocatus
quippe ut ad inſigne ſpectaculum popu-
lus. ſtetere in armis praetoriae cohor-
tes, campo qui caſtra praejacet. tunc in-
cedentibus regiis clientelis phalerae tor-
queſque, quaeque externis bellis quae-
ſierat, traducta; mox fratres, et conjunx
et filia: poſtremo ipſe oſtentatus. cete-
rorum preces degeneres fuere, ex metu.
At non Caractacus aut vultu demiſſo, 37
aut verbis miſericordiam requirens, ubi
tribunali aſtitit, in hunc modum locutus
eſt: ‘ ſi quanta nobilitas et fortuna mi-
‘ hi fuit, tanta rerum proſperarum mo-
‘ deratio fuiſſet, amicus potius in hanc
‘ urbem, quam captus veniſſem: neque
‘ dedignatus eſſes claris majoribus or-
‘ tum, pluribus gentibus imperitantem
‘ foedere pacis accipere. praeſens ſors
‘ mea, ut mihi informis, ſic tibi mag-
‘ nifica eſt; habui equos, viros, arma,
‘ opes; quid mirum, ſi haec invitus a-
‘ miſi? num ſi vos omnibus imperitare

‘ vultis, ſequitur ut omnes ſervitutem ‘ accipiant? ſi ſtatim deditus traderer; ‘ neque mea fortuna, neque tua gloria ‘ inclaruiſſet: et ſupplicium mei oblivio ‘ ſequeretur; at ſi incolumem ſervaveris, ‘ aeternum exemplar clementiae ero.’ ad ea Caeſar veniam ipſiſque, et conjugi, et fratribus, tribuit. atque illi vinclis exſoluti, Agrippinam quoque haud procul alio ſuggeſtu conſpicuam; iiſdem quibus principem laudibus gratibuſque venerati ſunt; novum ſane, et moribus veterum inſolitum, feminam ſignis Romanis praeſidere; ipſa ſemet parti a majo-
38 ribus ſuis imperii ſociam ferebat. Vocati poſthaec patres, multa et magnifica ſuper captivitate Caractaci diſſeruere; ‘ neque minus id clarum, quam cum Siphacem P. Scipio, Perſen L. Paulus; ‘ et ſi qui alii vinctos reges populo Ro‘ mano oſtendere.’ cenſentur ‘ Oſtorio ‘ triumphi inſignia;’ proſperis ad id rebus ejus, mox ambiguis, ſive quod amoto Caractaco, quaſi debellatum foret, minus intenta apud nos militia fuit; ſive hoſtes miſeratione tanti regis, acrius ad ultionem exarſere. praefectum caſtro-

rum, et legionarias cohortes exſtruen-
dis apud Siluras praeſidiis relictas, cir-
cumſundunt. ac ni cito vicis et caſtellis
proximis ſubventum foret; copiae tum
occidione occubuiſſent. praefectus tamen
et octo centuriones, ac promptiſſimus
quiſque manipulus cecidere; nec multo
poſt pabulantis noſtros, ipſaſque miſſas
ad ſubſidium turmas profligant. Tum 39
Oſtorius cohortes expeditas expoſuit:
nec ideo fugam ſiſtebat, ni legiones proe-
lium excepiſſent; earum robore aequata
pugna, dein nobis pro meliore fuit; ef-
fugere hoſtes tenui damno, quia inclina-
bat dies. crebra hinc proelia, et ſaepius
in modum latrocinii: per ſaltus, per pa-
ludes; ut cuique fors, aut virtus: teme-
re, proviſo; ob iram, ob praedam; juſ-
ſu, et aliquando ignaris ducibus; ac
praecipua Silurum pervicacia, quos ac-
cendebat vulgata imperatoris Romani
vox; ‘ut quondam Sugambri exciſi, et
‘in Gallias trajecti forent, ita Silurum
‘nomen penitus exſtinguendum.’ igi-
tur duas auxiliares cohortes, avaritia
praefectorum incautius populantes, in-
tercepere; ſpoliaque et captivos largi-

endo, ceteras quoque nationes ad de-
fectionem trahebant: cum taedio cura-
rum feſſus Oſtorius, conceſſit vita; lae-
tis hoſtibus, tamquam ducem haud ſper-
nendum,et ſi non proelium,at certe bel-
40 lum, abſumpſiſſet. At Caeſar cognita
morte legati, ne provincia ſine rectore
foret,A.Didium ſuffecit. is propere vec-
tus, non tamen integras res invenit,ad-
verſa interim legionis pugna, cui Man-
lius Valens praeerat; auctaque et apud
hoſtes ejus rei fama, quo venientem du-
cem exterrerent: atque illo augente au-
dita, ut major laus compoſitis, vel ſi du-
raviſſent, venia juſtior tribueretur. Si-
lures id quoque damnum intulerant, la-
teque perſultabant, donec accurſu Didii
pellerentur. ſed poſt captum Caracta-
cum,praecipuus ſcientia rei militaris Ve-
nuſius e Jugantum civitate, ut ſupra me-
moravi, fiduſque diu, et Romanis armis
defenſus, cum Cartiſmanduam reginam
matrimonio teneret; mox orto diſſidio,
et ſtatim bello, etiam adverſus nos hoſ-
tilia induerat. ſed primo tantum inter
ipſos certabatur, callidiſque Cartiſman-
dua artibus, fratrem ac propinquos Ve-

nuſii intercepit. inde accenſi hoſtes, ſtimulante ignominia, ne feminae imperio ſubderentur, valida et lecta armis juventus regnum ejus invadunt; quod nobis praeviſum, et miſſae auxilio cohortes acer proelium fecere, cujus initio ambiguo, finis laetior fuit. neque diſpari eventu pugnatum a legione, cui Ceſius Naſica praeerat. nam Didius ſenectute gravis, et multa copia honorum, per miniſtros agere et arcere hoſtem ſatis habebat. haec, quamquam a duobus, Oſtorio Didioque propraetoribus plures per annos geſta conjunxi, ne diviſa, haud perinde ad memoriam ſui valerent. Nunc ad 41
temporum ordinem redeo. Ti. Claudio quintum, Ser. Cornelio Orfito conſulibus virilis toga Neroni maturata, quo capeſſendae reipublicae habilis videretur. et Caeſar adulationibus ſenatus libens ceſſit, ' ut viceſimo aetatis anno ' conſulatum Nero iniret: atque interim deſignatus, proconſulare imperium extra urbem haberet, ac Princeps ' juventutis appellaretur.' additum nomine ejus donativum militi, congiarium plebi. et ludicro Circenſium, quod ad-

quirendis vulgi ſtudiis edebatur, Britannicus in praetexta, Nero triumphalium veſte tranſvecti ſunt. ſpectaret populus hunc decore imperatorio; illum puerili habitu, ac perinde fortunam utriuſque praeſumeret. ſimul qui centurionum tribunorumque ſortem Britannici miſerabantur, remoti fictis cauſſis, et alii per ſpeciem honoris; etiam libertorum ſi quis incorrupta fide, depellitur, tali occaſione. obvii inter ſe, Nero Britannicum nomine, ille Domitium, ſalutavere. quod ut diſcordiae initium, Agrippina multo queſtu ad maritum defert: 'ſperni quippe adoptionem, quaeque cen-'ſuerint patres, juſſerit populus, intra 'penates abrogari: ac niſi pravitas tam 'infenſa dôcentium arceatur, eruptura 'in publicam perniciem.' commotus his quaſi criminibus Claudius, optimum quemque educatorem filii exſilio ac morte afficit; datoſque a noverca, cuſtodiae ejus imponit.

42 Nondum tamen ſumma moliri Agrippina audebat, ni praetoriarum cohortium cura exſolverentur Luſius Geta, et Rufius Criſpinus, quos Meſſallinae memores et liberis ejus de-

vinctos credebat. igitur ‘ diſtrahi co-
‘ hortes ambitu duorum, et ſi ab uno re-
‘ gerentur, intentiorem fore diſciplinam’
aſſeverante uxore, transfertur regimen
cohortium ad Burrum Afranium egre-
giae militaris famae, gnarum tamen cu-
jus ſponte praeficeretur. ſuum quoque
faſtigium Agrippina extollere altius, car-
pento Capitolium ingredi, qui mos ſa-
cerdotibus, et ſacris antiquitus conceſ-
ſus, venerationem augebat feminae, quam
imperatore genitam, ſororem ejus qui
rerum potitus ſit, et conjugem et matrem
fuiſſe, unicum ad hunc diem exemplum
eſt. inter quae praecipuus propugnator
ejus Vitellius validiſſima gratia, aetate
extrema (adeo incertae ſunt potentium
res) accuſatione corripitur, deferente
Junio Lupo Senatore. is crimina majeſ-
tatis, et cupidinem imperii objectabat.
praebuiſſetque aures Caeſar, niſi A-
grippinae minis magis quam precibus
mutatus eſſet, ut accuſatori aqua atque
igni interdiceret; hactenus Vitellius vo-
luerat. Multa eo anno prodigia eve- 43
nere. inſeſſum diris avibus Capitolium:
crebris terrae motibus prorutae domus:

ac dum latius metuitur, trepidatione vulgi, invalidus quiſque obtriti. frugum quoque egeſtas, et orta ex eo fames, in prodigium accipiebatur. nec occulti tantum queſtus; ſed jura reddentem Claudium circumvaſere clamoribus turbidis, pulſumque in extremam fori partem vi urgebant, donec militum globo infenſos perrupit. quindecim dierum alimenta urbi, non amplius ſuperfuiſſe conſtitit; magnaque deûm benignitate, et modeſtia hiemis rebus extremis ſubventum. at Hercule olim ex Italiae regionibus longinquas in provincias commeatus portabant; nec nunc infecunditate laboratur, ſed Africam potius et Aegyptum exercemus, navibuſque et caſibus vita populi Romani permiſſa eſt.

44 Eodem anno bellum inter Armenios Iberoſque exortum, Parthis quoque ac Romanis graviſſimorum inter ſe motuum cauſſa fuit. genti Parthorum Vologeſes imperitabat, materna origine ex pellice Graeca, conceſſu fratrum regnum adeptus. Iberos Pharaſmanes vetuſta poſſeſſione; Armenios frater ejus Mithridates obtinebat opibus noſtris. erat Pharaſmani

filius nomina Rhadamiſtus, decora pro-
ceritate, vi corporis inſignis, et patrias
artes edoctus, claraque inter accolas fa-
mâ. is ‘ modicum Iberiae regnum ſe-
‘ necta patris detineri’ ferocius crebri-
uſque jactabat, quam ut cupidinem oc-
cultaret. igitur Pharaſmanes juvenem
potentiae promptae, et ſtudio populari-
um accinctum, vergentibus jam annis
ſuis metuens, aliam ad ſpem trahere, et
Armeniam oſtentare, ‘ pulſis Parthis da-
‘ tam Mithridati a ſemet’ memorando :
ſed ‘ vim differendam, et potiorem do-
‘ lum, quo incautum opprimerent.’ ita
Rhadamiſtus ſimulata adverſus patrem
diſcordia, tamquam novercae odiis im-
par, pergit ad patruum ; multaque ab eo
comitate in ſpeciem liberum cultus, pri-
mores Armeniorum ad res novas illicit,
ignaro et ornante inſuper Mithridate.
Reconciliationis ſpecie aſſumpta, re- 45
greſſus ad patrem, ‘ quae fraude confici
‘ potuerint prompta nuntiat, cetera ar-
‘ mis exſequenda.’ interim Pharaſma-
nes belli cauſas confingit : ‘ proelianti
‘ ſibi adverſus regem Albanorum, et Ro-
‘ manos auxilio vocanti fratrem adver-

'ſatum, eamque injuriam excidio ipſius
'ultum iturum.' ſimul magnas copias
filio tradidit; ille irruptione ſubita territum exutumque campis Mithridaten, compulit in caſtellum Gorneas, tutum loco ac praeſidio militum, quis Caelius Pollio praefectus, centurio Caſperius praeerat. nihil tam ignarum barbaris, quam machinamenta et aſtus oppugnationum: at nobis ea pars militiae maxime gnara eſt; ita Rhadamiſtus fruſtra vel cum damno tentatis munitionibus obſidium incipit: et cum vis negligeretur, avaritiam praefecti emercatur, obteſtante Caſperio, 'ne ſocius rex, ne Arme-
'nia donum populi Romani, ſcelere et
'pecunia venderentur.' poſtremo quia multitudinem hoſtium Pollio, juſſa patris Rhadamiſtus obtendebant, pactus inducias abſcedit, ut niſi Pharaſmanen bello abſterruiſſet, T. Umidium Quadratum praeſidem Syriae doceret, quo in ſta-
46 tu Armeniae forent. Digreſſu centurionis velut cuſtode exſolutus praefectus, hortari Mithridaten ad ſanciendum foedus 'conjunctionem fratrum, ac pri-
'orem aetate Pharaſmanen, et cetera ne-

‘ ceſſitudinum nomina referens, quod fi-
‘ liam ejus in matrimonio haberet; quod
‘ ipſe Rhadamiſto ſocer eſſet. non ab-
‘ nuere pacem Iberos quamquam in tem-
‘ pore validiores; et ſatis cognitam Ar-
‘ meniorum perfidiam; nec aliud prae-
‘ ſidii quam caſtellum commeatu ege-
‘ num; ne dubitaret * armis quam incru-
‘ entas conditiones malle:’ cunctante ad
ea Mithridate, et ſuſpectis praefecti con-
ſiliis, quod pellicem regiam polluerat, in-
que omnem libidinem venalis habeba-
tur. Caſperius interim ad Pharaſmanen
pervadit, ‘utque Iberi obſidio decedant’
expoſtulat. ille propalam incerta, et ſae-
pius molliora reſpondens, ſecretis nun-
tiis monet Rhadamiſtum, ‘oppugnatio-
‘ nem quoquo modo celerare.’ augetur
flagitii merces, et Pollio occulta corrup-
tione impellit milites, ut pacem flagita-
rent, ‘ſeque praeſidio abituros’ minita-
rentur. qua neceſſitate Mithridates di-
em locumque foederi accepit, caſtello-
que egreditur. Ac primo Rhadamiſ- 47
tus in amplexus ejus effuſus, ſimulare
obſequium, ſocerum ac parentem appel-
lare. adjicit jusjurandum, ‘non ferro,

'non veneno vim allaturum:' ſimul in lucum propinquum trahit, 'proviſum 'illic ſacrificium imperatum dictitans, 'ut diis teſtibus pax firmaretur.' mos eſt regibus quotiens in ſocietatem coëant, implicare dextras, pollicesque inter ſe vincire, nodoque praeſtringere: mox ubi ſanguis in artus extremos ſe effuderit, levi ictu cruorem eliciunt, atque invicem lambunt; id foedus arcanum habetur, quaſi mutuo cruore ſacratum. ſed tunc qui ea vincula admovebat, decidiſſe ſimulans, genua Mithridatis invadit, ipſumque proſternit: ſimulque concurſu plurium injiciuntur catenae, ac compedes (quod dedecorum Barbaris) trahebatur. moxque vulgus duro imperio habitum, probra ac verbera intentabat. et erant contra, qui tantam fortunae commutationem miſerarentur. ſecutaque cum parvis liberis conjunx, cuncta lamentatione complebat. diverſis et contectis vehiculis abduntur, dum Pharaſmanis juſſa exquirerentur. illi cupido regni fratre et filia potior, animuſque ſceleribus paratus; viſui tamen conſuluit, ne coram interficerentur. et Rha-

damiſtus quaſi jurisjurandi memor, non ferrum, non venenum in ſororem et patruum expromit; ſed projectos in humum, et veſte multa gravique opertos necat. filii quoque Mithridatis, quod caedibus parentum illacrymaverant, trucidati ſunt. At Quadratus cognoſcens 48
proditum Mithridaten, et regnum ab interfectoribus obtineri, vocat conſilium, docet acta, et an ulciſceretur conſultat. paucis decus publicum curae: plures tuta diſſerunt: 'omne ſcelus externum, 'cum laetitia habendum; ſemina etiam 'odiorum jacienda, ut ſaepe principes 'Romani eamdem Armeniam ſpecie lar'gitionis, turbandis Barbarorum ani'mis praebuerint. potiretur Rhadamiſ'tus male partis, dum inviſus, infa'mis, quando id magis ex uſu, quam ſi 'cum gloria adeptus foret.' in hanc ſententiam itum. ne tamen annuiſſe facinori viderentur, et diverſa Caeſar praeciperet, miſſi ad Pharaſmanen nuntii, 'ut 'abſcederet a finibus Armeniis, filium'que abſtraheret.' Erat Cappadociae 49
procurator Julius Pelignus, ignavi animi, et deridiculo corporis juxta deſpici-

endus; ſed Claudio perquam familiaris, cum privatus olim converſatione ſcurrarum iners otium oblectaret. is Pelignus auxiliis provincialium contractis, tamquam recuperaturus Armeniam, dum ſocios magis quam hoſtes praedatur; abſceſſu ſuorum, et incurſantibus Barbaris, praeſidii egens, ad Rhadamiſtum venit: doniſque ejus evictus, ultro ‘regium in‘ſigne ſumere’ cohortatur; ſumentique adeſt auctor et ſatelles. quod ubi turpi fama divulgatum, ne ceteri quoque ex Peligno conjectarentur. Helvidius Priſcus legatus cum legione mittitur, rebus turbidis pro tempore ut conſuleret. igitur propere montem Taurum tranſgreſſus, moderatione plura quam vi compoſuerat; cum ‘redire in Syriam jube‘tur, ne initium belli adverſus Parthos

50 ‘exſiſteret.’ Nam Vologeſes caſum invadendae Armeniae obveniſſe ratus, quam a majoribus ſuis poſſeſſam, externus rex flagitio obtineret, contrahit copias, fratremque Tiridaten deducere in regnum parat, ne qua pars domus ſine imperio ageret. inceſſu Parthorum, ſine acie pulſi Iberi; urbeſque Armenio-

rum Artaxata et Tigranocerta jugum
accepere. deinde atrox hiems, ſeu pa-
rum proviſi commeatus, et orta ex utro-
que tabes, perpellunt Vologeſen omit-
tere praeſentia; vacuamque rurſus Ar-
meniam Rhadamiſtus invaſit, truculen-
tior quam antea, tamquam adverſus de-
fectores, et in tempore rebellaturos. at-
que illi quamvis ſervitio ſueti, patienti-
am abrumpunt, armiſque regiam circum-
veniunt. Nec aliud Rhadamiſto ſubſi- 51
dium fuit, quam pernicitas equorum,
quîs ſeque et conjugem abſtulit. ſed con-
junx gravida, primam utcumque fugam
ob metum hoſtilem et mariti caritatem
toleravit; poſt feſtinatione continua, ubi
quati uterus, et viſcera vibrantur, ora-
re ‘ ut morte honeſta contumeliis cap-
‘ tivitatis eximeretur.’ ille primo am-
plecti, allevare, adhortari, modo virtu-
tem admirans, modo timore aeger, ne
quis relicta potiretur. poſtremo violen-
tia amoris, et facinorum non rudis, de-
ſtringit acinacem, vulneratamque ripam
ad Araxis trahit, flumini tradit, ne cor-
pus etiam auferretur; ipſe praeceps Ibe-
ros ad patrium regnum pervadit. inte-

rim Zenobiam (id mulieri nomen) placida illuvie, ſpirantem ac vitae manifeſtam advertere paſtores, et dignitate formae haud degenerem reputantes, obligant vulnus, agreſtia medicamina adhibent; cognitoque nomine et caſu, in urbem Artaxata ferunt; unde publica cura deducta ad Tiridaten, comiterque
52 excepta, cultu regio habita eſt. Fauſto Sulla, Salvio Othone conſulibus Furius Scribonianus in exſilium agitur, quaſi 'finem principis per Chaldaeos ſcrutaretur;' adnectebatur crimini 'Junia 'mater ejus, ut caſus prioris' (nam relegata erat) 'impatiens.' pater Scriboniani Camillus arma per Dalmatiam moverat; idque ad clementiam trahebat Caeſar, quod ſtirpem hoſtilem iterum conſervaret. neque tamen exſuli longa poſthac vita fuit: morte fortuita, an per venenum extinctus eſſet, ut quiſque credidit, vulgavere. 'de mathematicis I'talia pellendis' factum ſenatuſconſultum, atrox et irritum. laudati dehinc oratione principis, 'qui ob anguſtias 'familiares ordine ſenatorio ſponte ce'derent, motique qui remanendo impu-

'dentiam paupertati adjicerent.' In- 53
ter quae refertur ad patres 'de poena fe-
'minarum, quae ſervis conjungeren-
'tur; ſtatuiturque ut ignaro domino ad
'id prolapſae, in ſervitute; ſin conſen-
'ſiſſent, pro libertis haberentur.' Pal-
lanti, quem 'repertorem ejus relatio-
'nis' ediderat Caeſar, 'praetoria inſig-
'nia, et centies quinquagies ſeſtertium'
cenſuit conſul deſignatus Barea Soranus:
additum a Scipione Cornelio, 'grates
'publice agendas, quod regibus Arca-
'diae ortus, veterrimam nobilitatem u-
'ſui publico poſtponeret, ſeque inter mi-
'niſtros Principis haberi ſineret.' aſ-
ſeveravit Claudius, 'contentum honore
'Pallantem, intra priorem paupertatem
'ſubſiſtere.' et fixum eſt . . . publico ſe-
natuſconſultum, quo libertinus ſeſtertii
ter millies poſſeſſor, antiquae parcimo-
niae laudibus cumulabatur. At non 54
frater ejus cognomento Felix pari mo-
deratione agebat, jam pridem Judaeae
impoſitus, et cuncta malefacta ſibi impu-
ne ratus, tanta potentia ſubnixo. ſane
praebuerant Judaei ſpeciem motus orta
ſeditione, poſtquam cognita caede ejus

haud obtemperatum eſſet; manebat metus, ne quis principum eadem imperitaret. atque interim Felix intempeſtivis remediis delicta accendebat, aemulo ad deterrima Ventidio Cumano, qui pars provinciae habebatur: ita diviſis, ut huic Galilaeorum natio; Felici Samaritae parerent, diſcordes olim, et tum contemptu regentium minus coërcitis odiis. igitur raptare inter ſe, immittere latronum globos, componere inſidias, et aliquando proeliis congredi, ſpoliaque et praedas ad procuratores referre. hique primo laetari, mox gliſcente pernicie, cum arma militum interjeciſſent, caeſi milites. arſiſſetque bello provincia, ni Quadratus Syriae rector ſubveniſſet. nec diu adverſus Judaeos qui in necem militum proruperant, dubitatum, quin capite poenas luerent: Cumanus et Felix cunctationem afferebant, quia Claudius cauſſis rebellionis auditis, jus ſtatuendi etiam de procuratoribus dederat. ſed Quadratus Felicem inter judices oſtentavit, receptum in tribunal, quo ſtudia accuſantium deterrerentur: damnatuſque flagitiorum, quae duo deliquerant,

Cumanus; et quies provinciae reddita.
Nec multo poſt agreſtium Cilicum nati- 55
ones, quibus Clitarum cognomentum,
ſaepe et alias commotae, tunc Troſobo-
re duce, montes aſperos caſtris cepere.
atque inde decurſu in litora aut urbes,
vim cultoribus ac oppidanis, ac plerum-
que in mercatores et navicularios aude-
bant. obſeſſaque civitas Anemurienſis,
et miſſi e Syria in ſubſidium equites cum
praefecto Curtio Severo turbantur; quod
duri circum loci, peditibuſque ad pug-
nam idonei, equeſtre proelium haud pa-
tiebantur. dein rex ejus orae Antiochus,
blandimentis adverſus plebem, fraude
in ducem, cum Barbarorum copias diſ-
ſociaſſet, Troſobore pauciſque primo-
ribus interfectis, ceteros clementia com-
poſuit. Sub idem tempus inter lacum Fu- 56
cinum amnemque Lirin perrupto mon-
te, quo magnificentia operis a pluribus
viſeretur, lacu in ipſo navale proelium
adornatur; ut quondam Auguſtus ſtruc-
to cis Tiberim ſtagno, ſed levibus na-
vigiis et minore copia ediderat. Clau-
dius triremes quadriremeſque et unde-
viginti hominum millia armavit; cinc-

to ratibus ambitu, ne vaga effugia forent; attamen ſpatium amplexus, ad vim remigii, gubernantium artes, impetus navium, et proelio ſolita; in ratibus praetoriarum cohortium manipuli turmaeque adſtiterant, antepoſitis propugnaculis, ex quîs catapultae baliſtaeque tenderentur. reliqua lacus claſſiarii tectis navibus obtinebant. ripas et colles, ac montium edita in modum theatri, multitudo innumera complevit, proximis e municipiis, et alii urbe ex ipſa, viſendi cupidine, aut officio in principem. ipſe inſigni paludamento, neque procul Agrippina chlamyde aurata praeſedere. pugnatum, quamquam inter ſontes, fortium virorum animo: ac poſt multum vulnerum, occidioni exempti ſunt.
57 Sed perfecto ſpectaculo apertum aquarum iter, et incuria operis manifeſta fuit, haud ſatis depreſſi ad lacus ima vel media. eoque, tempore interjecto, altius effoſſi ſpecus, et contrahendae rurſus multitudini, gladiatorum ſpectaculum editur, inditis pontibus pedeſtrem ad pugnam. quin et convivium effluvio lacus appoſitum magna formidine cunctos affecit;

quia vis aquarum prorumpens, proxima trahebat, convulſis ulterioribus, aut fragore et ſonitu exterritis. ſimul Agrippina trepidatione principis uſa, miniſtrum operis Narciſſum incuſat 'cupidinis ac praedarum;' nec ille reticet, 'impotentiam muliebrem nimiaſque ſpes ejus' arguens. D. Junio Q. Ha- 58
terio conſulibus, ſedecim annos natus Nero Octaviam Caeſaris filiam in matrimonium accepit. utque ſtudiis honeſtis, et eloquentiae gloria niteſceret, cauſſa Ilienſium ſuſcepta, 'Romanum Troja demiſſum, et Juliae ſtirpis auctorem Aeneam,' aliaque haud procul fabulis vetera facunde exſecutus, impetrat 'ut Ilienſes omni publico munere ſolverentur.' eodem oratore, Bononienſi coloniae igni hauſtae ſubventum, centies ſeſtertii largitione. redditur Rhodiis libertas, adempta ſaepe aut firmata, prout bellis externis meruerant, aut domi ſeditione deliquerant. tributumque Apamienſibus terrae motu convulſis, in quinquennium remiſſum. At 59
Claudius ſaeviſſima quaeque promere adigebatur ejuſdem Agrippinae artibus,

quae Statilium Taurum opibus inluſ-
trem, hortis ejus inhians, pervertit, ac-
cuſante Tarquitio Priſco. legatus is
Tauri Africam imperio proconſulari re-
gentis, poſtquam revenerant, pauca 're-
' petundarum crimina,' ceterum ' magi-
' cas ſuperſtitiones' objectabat. nec ille
diutius falſum accuſatorem indigna ſor-
te perpeſſus, vim vitae ſuae attulit, an-
te ſententiam ſenatus. Tarquitius ta-
men curia exactus eſt; quod patres odio
delatoris, contra ambitum Agrippinae
60 pervicere. Eodem anno ſaepius audi-
ta vox Principis, ' parem vim rerum ha-
' bendam a procuratoribus ſuis judica-
' tarum, ac ſi ipſe ſtatuiſſet;' ac ne for-
tuito prolapſus videretur, ſenatus quo-
que conſulto cautum, plenius quam an-
tea et uberius. nam divus Auguſtus 'apud
' equeſtres qui Aegypto praeſiderent le-
' ge agi, decretaque eorum proinde ha-
' beri juſſerat, ac ſi magiſtratus Roma-
' ni conſtituiſſent:' mox alias per pro-
vincias, et in urbe pleraque conceſſa
ſunt, quae olim a praetoribus noſceban-
tur. Claudius omne jus tradidit, de quo
totiens ſeditione aut armis certatum,

cum Semproniis rogationibus equeſter ordo in poſſeſſione judiciorum locaretur; aut rurſum Serviliae leges ſenatui judicia redderent: Mariuſque et Sulla olim de eo vel praecipue bellarent. ſed tunc ordinum diverſa ſtudia: et qui vicerant publice valebant. C. Oppius et Cornelius Balbus primi Caeſaris opibus potuere conditiones pacis et arbitria belli tractare. Matios, poſthac, et Vedios, et cetera equitum Romanorum praevalida nomina, referre nihil attinuerit; cum Claudius libertos, quos rei familiari praefecerat, ſibique et legibus adaequaverit. Retulit dein ‘de immunita- 61
‘te Cois tribuenda; multaque ſuper an-
‘tiquitate eorum memoravit; Argivos
‘vel Coeum Latonae parentem, vetuſ-
‘tiſſimos inſulae cultores: mox adven-
‘tu Aeſculapii artem medendi illatam,
‘maximeque inter poſteros ejus cele-
‘brem fuiſſe,’ nomina ſingulorum referens, et quibus quiſque aetatibus viguiſſent. quin etiam dixit ‘Xenophontem, cu-
‘jus ſcientia ipſe uteretur, eadem familia
‘ortum: precibuſque ejus dandum, ut
‘omni tributo vacui in poſterum Coi,

‘ ſacram et tantum dei miniſtram inſu-
‘ lam colerent.’ neque dubium habetur, multa eorumdem in populum Romanum merita, ſociaſque victorias potuiſſe tradi. ſed Claudius facilitate ſolita, quod uni conceſſerat, nullis extrin-
62 ſecus adjumentis velavit. At Byzantii data dicendi copia, cum ‘ magnitudi-
‘ nem onerum’ apud ſenatum deprecarentur, cuncta repetivere; orſi ‘ a foe-
‘ dere quod nobiſcum icerant, qua tem-
‘ peſtate bellavimus adverſus regem Ma-
‘ cedonum, cui ut degeneri, Pſeudophi-
‘ lippi vocabulum impoſitum. miſſas
‘ poſthac copias in Antiochum, Perſen,
‘ Ariſtonicum, et piratico bello adjutum
‘ Antonium memorabant; quaeque Sul-
‘ lae, aut Lucullo, aut Pompejo obtuliſ-
‘ ſent: mox recentia in Caeſares meri-
‘ ta, quando ea loca inſiderent, quae
‘ tranſmeantibus terra marique duci-
‘ bus, exercitibuſque, ſimul vehendo
63 ‘ commeatu opportuna forent.’ Namque artiſſimo inter Europam Aſiamque divortio, Byzantium in extrema Europa poſuere Graeci; quibus Pythium Apollinem conſulentibus ‘ ubi conderent

'urbem?' redditum oraculum eſt, 'quae-
'rerent ſedem caecorum terris adver-
'ſam.' ea ambage Chalcedonii monſtrabantur, quod priores illuc advecti, praeviſa locorum utilitate pejora legiſſent. quippe Byzantium fertili ſolo, fecundoque mari; quia vis piſcium innumera pontum erumpens, et obliquis ſubter undas ſaxis exterrita, omiſſo alterius litoris flexu, hos ad portus defertur. unde primo quaeſtuoſi et opulenti; poſt magnitudine onerum urgente, 'finem aut
'modum' orabant, annitente Principe, qui 'Thracio Boſporanoque bello re-
'cens feſſos juvandoſque' rettulit. ita tributa in quinquennium remiſſa. M. 64
Aſinio M. Acilio conſulibus, mutationem rerum in deterius portendi, cognitum eſt crebris prodigiis. ſigna enim ac tentoria militum igne coeleſti arſere. faſtigio Capitolii examen apium inſedit. biformes hominum partus. et ſuis fetus editus, cui accipitrum ungues ineſſent. numerabatur inter oſtenta, deminutus omnium magiſtratuum numerus, quaeſtore, aedili, tribuno, ac praetore, et conſule, paucos intra menſes defunctis. ſed

in praecipuo pavore Agrippina vocem Claudii, quam temulentus jecerat; 'fa-'tale ſibi, ut conjugum flagitia ferret: 'dein puniret,' metuens; agere et celerare ſtatuit, perdita prius Domitia Lepida muliebribus cauſſis: quia Lepida minore Antonia genita, avunculo Auguſto, Agrippinae ſobrina prior, ac Cn. mariti ejus ſoror, parem ſibi claritudinem credebat; nec forma, aetas, opes multum diſtabant; et utraque impudica, infamis, violenta, haud minus vitiis aemulabantur, quam ſi qua ex fortuna proſpera acceperant. enimvero certamen acerrimum, amita potius an mater apud Neronem praevaleret. nam Lepida blandimentis ac largitionibus juvenilem animum devinciebat, truci contra ac minaci Agrippina, quae filio dare imperium, tolerare imperitantem nequibat.

65 Ceterum objecta ſunt 'quod conjugium principis devotionibus petiviſſet, quodque parum coërcitis per Calabriam ſervorum agminibus pacem Italiae turbaret.' ob haec mors indicta, multum adverſante Narciſſo; qui Agrippinam magis magiſque ſuſpectans,

prompſiſſe inter proximos ferebatur, ‘certam ſibi perniciem, ſeu Britannicus ‘rerum, ſeu Nero potiretur. verum ita ‘de ſe meritum Caeſarem, ut vitam uſui ‘ejus impenderet. convictam Meſſalli‘nam et Silium. pares iterum accuſandi ‘cauſſas eſſe, ſi Nero imperitaret. Bri‘tannico ſucceſſore, nullum principi ‘meritum, ac novercae inſidiis domum ‘omnem convelli; majore flagitio, quam ‘ſi impudicitiam prioris conjugis reti‘cuiſſet; quamquam ne impudicitiam ‘quidem nunc abeſſe, Pallante adultero; ‘ne quis ambigat, decus, pudorem, cor‘pus, cuncta regno viliora habere.’ haec atque talia dictitans, amplecti Britannicum: ‘robur aetatis quam maturrimum’ precari: modo ad deos, modo ad ipſum tendere manus, ‘adoleſceret, patris in‘imicos depelleret: matris etiam inter‘fectores ulciſceretur.’ In tanta mo- 66
le curarum, Claudius valetudine adverſa corripitur, refovendiſque viribus mollitie coeli et ſalubritate aquarum, Sinueſſam pergit. tum Agrippina ſceleris olim certa, et oblatae occaſionis propera, nec miniſtrorum egens, de genere vene-

ni conſultavit; ‘ ne repentino et prae‑ ‘ cipiti facinus proderetur; ſi lentum et ‘ tabidum delegiſſet, ne admotus ſupre‑ ‘ mis Claudius, et dolo intellecto, ad a‑ ‘ morem filii rediret: exquiſitum aliquid ‘ placebat, quod turbaret mentem, et ‘ mortem differret.’ deligitur artifex ta‑ lium, vocabulo Locuſta, nuper veneficii damnata, et diu inter inſtrumenta regni habita. ejus mulieris ingenio paratum virus, cujus miniſter e ſpadonibus fuit Halotus, inferre epulas, et explorare guſ‑
67 tu ſolitus. Adeoque cuncta mox per‑ notuere, ut temporum illorum ſcripto‑ res prodiderint, ‘ infuſum delectabili ci‑ ‘ bo boletorum venenum, nec vim me‑ ‘ dicaminis ſtatim intellectam, ſocordi‑ ‘ ane Claudii an vinolentia:’ ſimul ſolu‑ ta alvus ſubveniſſe videbatur; igitur ex‑ territa Agrippina, et quando ultima ti‑ mebantur, ſpreta praeſentium invidia, proviſam jam ſibi Xenophontis medici conſcientiam adhibet. ille tamquam ni‑ ſus evomentis adjuvaret, pinnam rapi‑ do veneno illitam faucibus ejus demiſiſ‑ ſe creditur; haud ignarus ſumma ſcelera incipi cum periculo, peragi cum prae‑

'urbem?' redditum oraculum eſt, 'quaererent ſedem caecorum terris adverſam.' ea ambage Chalcedonii monſtrabantur, quod priores illuc advecti, praeviſa locorum utilitate pejora legiſſent. quippe Byzantium fertili ſolo, fecundoque mari; quia vis piſcium innumera pontum erumpens, et obliquis ſubter undas ſaxis exterrita, omiſſo alterius litoris flexu, hos ad portus defertur. unde primo quaeſtuoſi et opulenti; poſt magnitudine onerum urgente, 'finem aut modum' orabant, annitente Principe, qui 'Thracio Boſporanoque bello recens feſſos juvandoſque' rettulit. ita tributa in quinquennium remiſſa. M. 64

Aſinio M. Acilio conſulibus, mutationem rerum in deterius portendi, cognitum eſt crebris prodigiis. ſigna enim ac tentoria militum igne coeleſti arſere. faſtigio Capitolii examen apium inſedit. biformes hominum partus. et ſuis fetus editus, cui accipitrum ungues ineſſent. numerabatur inter oſtenta, deminutus omnium magiſtratuum numerus, quaeſtore, aedili, tribuno, ac praetore, et conſule, paucos intra menſes defunctis. ſed

in praecipuo pavore Agrippina vocem Claudii, quam temulentus jecerat; ‘ fatale ſibi, ut conjugum flagitia ferret: ‘ dein puniret,’ metuens; agere et celerare ſtatuit, perdita prius Domitia Lepida muliebribus cauſſis: quia Lepida minore Antonia genita, avunculo Auguſto, Agrippinae ſobrina prior, ac Cn. mariti ejus ſoror, parem ſibi claritudinem credebat; nec forma, aetas, opes multum diſtabant; et utraque impudica, infamis, violenta, haud minus vitiis aemulabantur, quam ſi qua ex fortuna proſpera acceperant. enimvero certamen acerrimum, amita potius an mater apud Neronem praevaleret. nam Lepida blandimentis ac largitionibus juvenilem animum devinciebat, truci contra ac minaci Agrippina, quae filio dare imperium, tolerare imperitantem nequibat.
65 Ceterum objecta ſunt ‘ quod conjugium principis devotionibus petiviſſet, quodque parum coërcitis per Calabriam ſervorum agminibus pacem Italiae turbaret.’ ob haec mors indicta, multum adverſante Narciſſo; qui Agrippinam magis magiſque ſuſpectans,

prompſiſſe inter proximos ferebatur,
‘certam ſibi perniciem, ſeu Britannicus
‘rerum, ſeu Nero potiretur. verum ita
‘de ſe meritum Caeſarem, ut vitam uſui
‘ejus impenderet. convictam Meſſalli-
‘nam et Silium. pares iterum accuſandi
‘cauſſas eſſe, ſi Nero imperitaret. Bri-
‘tannico ſucceſſore, nullum principi
‘meritum, ac novercae inſidiis domum
‘omnem convelli; majore flagitio, quam
‘ſi impudicitiam prioris conjugis reti-
‘cuiſſet; quamquam ne impudicitiam
‘quidem nunc abeſſe, Pallante adultero;
‘ne quis ambigat, decus, pudorem, cor-
‘pus, cuncta regno viliora habere.’ haec
atque talia dictitans, amplecti Britanni-
cum: ‘robur aetatis quam maturrimum’
precari: modo ad deos, modo ad ipſum
tendere manus, ‘adoleſceret, patris in-
‘imicos depelleret: matris etiam inter-
‘fectores ulciſceretur.’ In tanta mo- 66
le curarum, Claudius valetudine adver-
ſa corripitur, refovendiſque viribus mol-
litie coeli et ſalubritate aquarum, Sinu-
eſſam pergit. tum Agrippina ſceleris o-
lim certa, et oblatae occaſionis propera,
nec miniſtrorum egens, de genere vene-

ni conſultavit; ‘ ne repentino et prae-‘ cipiti facinus proderetur; ſi lentum et ‘ tabidum delegiſſet, ne admotus ſupre-‘ mis Claudius, et dolo intellecto, ad a-‘ morem filii rediret: exquiſitum aliquid ‘ placebat, quod turbaret mentem, et ‘ mortem differret.’ deligitur artifex ta-lium, vocabulo Locuſta, nuper veneficii damnata, et diu inter inſtrumenta regni habita. ejus mulieris ingenio paratum virus, cujus miniſter e ſpadonibus fuit Halotus, inferre epulas, et explorare guſ-
67 tu ſolitus. Adeoque cuncta mox pernotuere, ut temporum illorum ſcriptores prodiderint, ‘ infuſum delectabili ci-‘ bo boletorum venenum, nec vim me-‘ dicaminis ſtatim intellectam, ſocordi-‘ ane Claudii an vinolentia:’ ſimul ſoluta alvus ſubveniſſe videbatur; igitur exterrita Agrippina, et quando ultima timebantur, ſpreta praeſentium invidia, proviſam jam ſibi Xenophontis medici conſcientiam adhibet. ille tamquam niſus evomentis adjuvaret, pinnam rapido veneno illitam faucibus ejus demiſiſſe creditur; haud ignarus ſumma ſcelera incipi cum periculo, peragi cum prae-

mio. Vocabatur interim ſenatus; vo- 68
taque 'pro incolumitate principis' con-
ſules et ſacerdotes nuncupabant, cum
jam exanimis veſtibus et fomentis obte-
geretur, dum res firmando Neronis im-
perio componuntur. jam primum A-
grippina, velut dolore victa et ſolatia
conquirens, tenere amplexu Britanni-
cum, 'veram paterni oris effigiem' ap-
pellare, ac variis artibus demorari, ne
cubiculo egrederetur. Antoniam quo-
que et Octaviam ſororis ejus attinuit, et
cunctos aditus cuſtodiis clauſerat, cre-
broque vulgabat, 'ire in melius valetu-
'dinem principis,' quo miles bona in
ſpe ageret, tempuſque proſperum ex mo-
nitis Chaldaeorum adventaret. Tunc 69
medio diei, tertium ante idus Octobris
foribus palatii repente diductis, comi-
tante Burro, Nero egreditur ad cohor-
tem, quae more militiae excubiis adeſt.
ibi monente praefecto, feſtis vocibus ex-
ceptus, inditur lecticae. dubitaviſſe quoſ-
dam ferunt reſpectantes, rogitanteſque
'ubi Britannicus eſſet?' mox nullo in
diverſum auctore, quae offerebantur ſe-
cuti ſunt. illatuſque caſtris Nero, et con-

gruentia tempori praefatus, promiſſo donativo, ad exemplum paternae largitionis, Imperator conſalutatur. ſententiam militum ſecuta Patrum conſulta; nec dubitatum eſt apud provincias. 'coeleſ-'teſque honores Claudio' decernuntur, et funeris ſolenne perinde ac divo Auguſto celebratur; aemulante Agrippina proaviae Liviae magnificentiam. teſtamentum tamen haud recitatum, ne antepoſitus filio privignus, injuria et invidia animos vulgi turbaret.

ANNALIUM

LIBRI TERTII-DECIMI

BREVIARIUM.

Silanus proconſul Aſiae, veneno necatus, Agrippinae fraude; item Narciſſus ad mortem actus. Claudio funus cenſorium ductum, et laudatur a principe. bona Neronis initia, et multa arbitrio Senatus conſtituta. Parthi Armeniam adfectant: quibus Domitius Corbulo opponitur. Nero Acten libertam amat, matre fremente; eaque cauſſa imminutae maternae potentiae. Pallas libertus cura rerum demotus; mox venenum Britannico properatum: et feſtinum ejus funus. Agrippina Neroni offenſior, et viſa res novas moliri; accuſata eo nomine, abſolvitur. Neronis luxus et laſcivi per noctem diſcurſus. actum de libertis in ſervitutem revocandis, ſed non peractum. damnationes aliquot illuſtrium, itemque a fato mortes. iterum cum Parthis diſcordia, ſuper Armenia; ad quod bellum priſca ſeveritate et diſciplina militem ſuum Corbulo firmavit. is Armeniam ingreditur, caſtella aliquot exſcindit, urbem

Artaxata capit et incendit: rege Tiridate proelium aut defenſionem nuſquam auſo. P. Suilius Romae damnatur, adnitente Seneca. Octavius Sagitta Pontiam tergiverſantem de nuptiis, impotentia amoris, ferro tranſadigit; libertus ſuum crimen id fatetur, magno exemplo. Poppaeam Sabinam amare Nero occipit: deque ingenio et Venere ejus feminae. Cornelius Sulla Maſſiliam amovetur, ſuſpectus Principi. publicanorum iniquitas temperata. in Germania Friſii res movent: et ſedes juxta Rhenum conantur figere; fruſtra; quia pulſi ab Romano equite et disjecti. eoſdem agros mox Anſibarii occupant, ſed eodem fato. Hermunduri Cattique inter ſe bellantur; ſed magno proelio Catti ad exitium paene gentis caeſi. geſta haec annis quattuor.

ANNALIUM

LIBER TERTIUS-DECIMUS.

IMP. CLAUDIO NERONE, L. ANTISTIO VETERE.	}	COSS.
Q. VOLUSIO, P. CORNELIO SCIPIONE.	}	COSS.
IMP. CLAUDIO NERONE. II. L CALPURNIO PISONE.	}	COSS.
IMP. CLAUDIO NERONE. III. VALERIO MESSALLA.	}	COSS.

PRIMA novo principatu mors Junii Silani proconſulis Aſiae, ignaro Nerone, per dolum Agrippinae paratur; non quia ingenii violentia exitum irritaverit, ſegnis et dominationibus aliis faſtiditus, adeo ut C. Caeſar pecudem auream eum appellare ſolitus ſit: verum Agrippina fratri ejus L. Silano necem molita, ultorem metuebat, crebra vulgi

ſama, ‘anteponendum eſſe vix dum pu-
‘eritiam egreſſo Neroni, et imperium
‘per ſcelus adepto, virum aetate com-
‘poſita, inſontem, nobilem, et’ quod
tunc ſpectaretur, ‘e Caeſarum poſteris,’
quippe et Silanus divi Auguſti abnepos
erat; haec cauſſa necis; miniſtri ſuere
P. Celer eques Romanus, et Aelius li-
bertus rei familiari Principis in Aſia im-
poſiti; ab his proconſuli venenum in-
ter epulas datum eſt apertius, quam ut
fallerent. nec minus properato Narciſ-
ſus Claudii libertus, de cujus jurgiis ad-
verſus Agrippinam rettuli, aſpera cuſ-
todia, et neceſſitate extrema, ad mor-
tem agitur; invito principe, cujus abdi-
tis adhuc vitiis per avaritiam ac prodi-
gentiam mire congruebat. Ibaturque 2
in caedes, niſi Afranius Burrus, et An-
naeus Seneca obviam iſſent. hi rectores
imperatoriae juventae, et pari in ſocie-
tate potentiae concordes, diverſa arte
ex aequo pollebant: Burrus militaribus
curis, et ſeveritate morum; Seneca prae-
ceptis eloquentiae, et comitate honeſta;
juvantes invicem, quo facilius lubricam
principis aetatem, ſi virtutem aſperna-

retur, voluptatibus conceſſis retinerent. certamen utrique unum erat contra ferociam Agrippinae, quae cunctis malae dominationis cupidinibus flagrans, habebat in partibus Pallantem; quo auctore Claudius nuptiis inceſtis, et adoptione exitioſa, ſemet perverterat. ſed neque Neroni infra ſervos ingenium; et Pallas triſti arrogantia modum liberti egreſſus, taedium ſui moverat. propalam tamen omnes in eam honores cumulabantur, ſignumque more militiae petenti tribuno dedit, OPTIMAE MATRIS. decreti et a ſenatu ‘ duo lictores, flami‑
‘ nium Claudiale, ſimul Claudio cenſo‑
3 ‘ rium funus, et mox conſecratio.’ Die funeris laudationem ejus princeps exorſus eſt. dum ‘ antiquitatem generis, con‑
‘ ſulatus, ac triumphos majorum’ enumerabat, intentus ipſe et ceteri: liberalium quoque artium commemoratio: ‘et
‘ nihil regente eo reipublicae triſte ab ex‑
‘ ternis accidiſſe,’ pronis animis audita: poſtquam ad ‘ providentiam ſapientiam‑
‘ que’ flexit, nemo riſui temperare, quamquam oratio a Seneca compoſita, multum cultus praeferret: ut fuit illi viro

ingenium amoenum, et temporis ejus
auribus accommodatum. adnotabant ſe-
niores, quibus otioſum eſt vetera et prae-
ſentia contendere, ‘ primum ex iis, qui
‘ rerum potiti eſſent, Neronem alienae
‘ facundiae eguiſſe.’ nam dictator Cae-
ſar ſummis oratoribus aemulus: et Au-
guſto prompta ac profluens, quae dece-
ret principem, eloquentia fuit. Tiberi-
us artem quoque callebat, qua verba ex-
penderet, tum validus ſenſibus, aut con-
ſulto ambiguus. etiam C. Caeſaris tur-
bata mens vim dicendi non corrupit. nec
in Claudio, quotiens meditata diſſereret,
elegantiam requireres. Nero puerilibus
ſtatim annis, vividum animum in alia
detorſit: caelare et pingere, cantus aut
regimen equorum exercere: et aliquan-
do carminibus pangendis, ineſſe ſibi e-
lementa doctrinae oſtendebat. Cete- 4
rum peractis triſtitiae imitamentis, cu-
riam ingreſſus, et ‘ de auctoritate pa-
‘ trum, et conſenſu militum’ praefatus,
‘ conſilia ſibi et exempla capeſſendi egre-
‘ gie imperii memoravit; nec juventam
‘ armis civilibus, aut domeſticis diſcor-
‘ diis imbutam: nulla odia, nullas inju-

‘ rias, nec cupidinem ultionis afferre.’
tum ‘ formam futuri principatus’ prae-
ſcripſit, ea maxime declinans, quorum
recens flagrabat invidia. ‘ non enim ſe
‘ negotiorum omnium judicem fore, ut
‘ clauſis unam intra domum accuſatori-
‘ bus et reis, paucorum potentia graſſa-
‘ retur. nihil in penatibus ſuis vaenale;
‘ aut ambitioni pervium : diſcretam do-
‘ mum et rempublicam. teneret antiqua
‘ munia ſenatus, conſulum tribunalibus
‘ Italia, et publicae provinciae aſſiſte-
‘ rent. illi patrum aditum praeberent:
‘ ſe mandatis exercitibus conſulturum.’
5 nec defuit fides. Multaque arbitrio ſe-
natus conſtituta ſunt; ‘ ne quis ad cauſ-
‘ ſam orandam mercede aut donis eme-
‘ retur: ne deſignatis quidem quaeſtori-
‘ bus edendi gladiatores neceſſitas eſſet.’
quod quidem adverſante Agrippina,
‘ tamquam acta Claudii ſubverterentur,’
obtinuere patres; qui in palatium ob id
vocabantur, ut aſtaret abditis a tergo fo-
ribus velo diſcreta, quod viſum arceret,
auditus non adimeret. quin et legatis
Armeniorum, cauſſam gentis apud Ne-
ronem orantibus, eſcendere ſuggeſtum

imperatoris, et praeſidere ſimul parabat;
niſi ceteris pavore defixis, Seneca ad-
monuiſſet, ‘ venienti matri occurreret.’
ita ſpecie pietatis, obviam itum dedeco-
ri. Fine anni turbidis rumoribus ‘ pro- 6
‘ rupiſſe rurſum Parthos, et rapi Arme-
‘ niam’ allatum eſt; ‘ pulſo Rhadamiſto,’
qui ſaepe regni ejus potitus, dein pro-
fugus, tum quoque bellum deſeruerat.
igitur in urbe ſermonum avida, ‘ quem-
‘ admodum princeps vix ſeptemdecim
‘ annos egreſſus, ſuſcipere eam molem
‘ aut propulſare poſſet? quod ſubſidium
‘ in eo qui a femina regeretur? num proe-
‘ lia quoque et oppugnationes urbium,
‘ et cetera belli per magiſtros adminiſ-
‘ trari poſſent,’ anquirebant. contra a-
lii ‘ melius eveniſſe differunt, quam ſi
‘ invalidus ſenecta et ignavia Claudius,
‘ militiae ad labores vocaretur, ſervili-
‘ bus juſſis obtemperaturus. Burrum ta-
‘ men et Senecam multarum rerum ex-
‘ perientia cognitos: et imperatori quan-
‘ tum ad robur deeſſe? cum octavodecimo
‘ aetatis anno Cn. Pompejus, nonode-
‘ cimo Caeſar Octavianus, civilia bella
‘ ſuſtinuerint. pleraque in ſumma for-

'tum auſpiciis et conſiliis, quam telis et 'manibus geri. daturum plane docu'mentum, honeſtis an ſecus amicis ute'retur, ſi ducem amota invidia egregi'um, quam ſi pecunioſum et gratia ſub-
7 'nixum per ambitum deligeret.' Haec atque talia vulgantibus, Nero et 'ju'ventutem proximas per provincias 'quaeſitam ſupplendis Orientis legioni'bus admovere, legioneſque ipſas pro'pius Armeniam collocari jubet: duoſ'que veteres reges Agrippam, Antio'chum expedire copias, quîs Parthorum 'fines ultro intrarent: ſimul pontes per 'amnem Euphraten jungi. et minorem 'Armeniam Ariſtobulo, regionem So'phenen Sohemo cum inſignibus regiis 'mandat.' exortuſque in tempore aemulus Vologeſo, filius Vardanes; et abſceſſere Armenia Parthi, tamquam dif-
8 ferrent bellum. Sed apud Senatum omnia in majus celebrata ſunt, ſententiis eorum, qui 'ſupplicationes et diebus ſup'plicationum veſtem principi triumpha'lem, utque ovans urbem iniret, effigi'eſque ejus pari magnitudine ac Martis 'Ultoris, eodem in templo' cenſuere:

praeter ſuetam adulationem laeti, quod
Domitium Corbulonem retinendae Ar-
meniae praepoſuerat; videbaturque lo-
cus virtutibus patefactus. copiae Orien-
tis ita dividuntur, ut pars auxiliarium
cum duabus legionibus apud provinci-
am Syriam et legatum ejus Quadratum
Umidium remaneret; par civium ſocio-
rumque numerus Corbuloni eſſet, ad-
ditis cohortibus aliſque, quae apud
Cappadociam hiemabant: ſocii reges pro-
ut bello conduceret, parere juſſi. ſed
ſtudia eorum in Corbulonem promptio-
ra erant; qui ut famae inſerviret, quae
in novis coeptis validiſſima eſt, itinere
propere confecto, apud Aegeas civita-
tem Ciliciae obvium Quadratum habuit,
illuc progreſſum, ne ſi ad accipiendas co-
pias Syriam intraviſſet Corbulo, omni-
um ora in ſe verteret, corpore ingens;
verbis magnificus, et ſuper experienti-
am ſapientiamque, etiam ſpecie inani-
um validus. Ceterum uterque Volo- 9
geſen regem nuntiis monebant, ‘ pa-
‘ cem quam bellum mallet, datiſque ob-
‘ ſidibus, ſolitam prioribus reverentiam
‘ in populum Romanum continuaret.’

et Vologeſes quo bellum ex commodo
pararet,an ut aemulationis ſuſpectos per
nomen obſidum amoveret, tradit nobi-
liſſimos ex familia Arſacidarum. acce-
pitque eos centurio Hiſtejus ab Umidio
miſſus,forte prior ea de cauſſa adito rege.
quod poſtquam Corbuloni cognitum eſt,
ire praefectum cohortis Arrium Varum,
‘et reciperare obſides’ jubet. hinc ortum
inter praefectum et centurionem jurgi-
um, ne diutius externis ſpectaculo eſſet,
arbitrium rei obſidibus legatiſque qui e-
os ducebant, permiſſum. atque illi ob
recentem gloriam, et inclinatione qua-
dam etiam hoſtium, Corbulonem prae-
tulere. unde diſcordia inter duces: que-
rente Umidio ‘ praerepta quae ſuis con-
ſiliis patraviſſet :’ teſtante contra Cor-
bulone, ‘ non prius converſum regem ad
‘ offerendos obſides, quam ipſe dux bel-
‘ lo delectus ſpes ejus ad metum muta-
‘ ret.’ Nero quo componeret diverſos,
ſic evulgari juſſit : ‘ ob res a Quadrato et
‘ Corbulone proſpere geſtas laurum faſ-
‘ cibus imperatoriis addi.’ quae in a-
10 lios conſules egreſſa, conjunxi. Eodem
anno Caeſar ‘ effigiem Cn. Domitio pa-

'tri, conſularia inſignia Aſconio Labe-'oni,' quo tutore uſus erat, petivit a ſenatu: ſibique 'ſtatuas argento vel auro 'ſolidas,' adverſus offerentes prohibuit. et quanquam cenſuiſſent patres, 'ut 'principium anni inciperet menſe De-'cembri,' quo ortus erat Nero, veterem religionem Kalendarum Januariarum inchoando anno retinuit. neque recepti ſunt inter reos Carinas Celer ſenator, ſervo accuſante, aut Julius Denſus equeſter, cui favor in Britannicum crimini dabatur. Claudio Nerone L. Antiſtio conſuli- 11 bus cum in acta principum jurarent magiſtratus, 'in ſua acta collegam Antiſtium 'jurare' prohibuit: magnis patrum laudibus, ut juvenilis animus levium quoque rerum gloria ſublatus, majores continuaret. ſecutaque lenitas in Plautium Lateranum, quem ob adulterium Meſſalinae ordine remotum, reddidit ſenatui, 'clementiam ſuam' obſtringens crebris orationibus, quas Seneca, teſtificando quam honeſta praeciperet, vel jactandi ingenii, voce principis vulgabat. Ceterum infracta paulatim poten- 12 tia matris, delapſo Nerone in amorem

libertae, cui vocabulum Acte fuit: ſimul aſſumptis in conſcientiam Othone et Claudio Senecione adoleſcentulis decoris, quorum Otho familia conſulari, Senecio liberto Caeſaris patre genitus, ignara matre, dein fruſtra obnitente, penitus irrepſerant per luxum et ambigua ſecreta; ne ſeverioribus quidem principis amicis adverſantibus, mulierculà nulla cujuſquam injuria cupidines principis explente: quando uxore ab Octavia nobili quidem, et probitatis ſpectatae, fato quodam, an quia praevalent illicita, abhorrebat: metuebaturque ne in ſtupra feminarum illuſtrium prorumperet, ſi
13 illa libidine prohiberetur. Sed Agrippina 'libertam aemulam, nurum ancillam,' aliaque eundem in modum muliebriter fremere. neque poenitentiam filii, aut ſatietatem operiri: quantoque foediora exprobrabat, acrius accendere; donec vi amoris ſubactus, exueret obſequium in matrem, Senecaeque permitteret. ex cujus familiaribus Annaeus Serenus, ſimulatione amoris adverſus eandem libertam, primas adoleſcentis cupidines velaverat, praebueratque nomen,

ut quae princeps ſurtim mulierculae tri-
buebat, ille palam largiretur. tum A-
grippina verſis artibus, per blandimenta
juvenem aggredi, ‘ ſuum potius cubicu-
‘ lum ac ſinum offerre contegendis quae
‘ prima aetas, et ſumma fortuna expe-
‘ terent.’ quin et fatebatur ‘ intempeſ-
‘ tivam ſeveritatem,’ et ſuarum opum
quae haud procul imperatoriis aberant,
copias tradebat; ut nimia nuper coërc-
cendo filio, ita rurſum intemperanter
demiſſa. quae mutatio neque Neronem
fefellit, et proximi amicorum metue-
bant, orabantque ‘ cavere inſidias muli-
‘ eris ſemper atrocis, tum et falſae.’ for-
te illis diebus Caeſar inſpecto ornatu,
quo principum conjuges ac parentes ef-
fulſerant, deligit veſtem et gemmas, mi-
ſitque donum matri: nulla parſimonia,
cum praecipua et cupita aliis, prior de-
ferret. ſed Agrippina ‘ non his inſtrui
‘ cultus ſuos, ſed ceteris arceri’ procla-
mat, et dividere filium, quae cuncta ex
‘ ipſa haberet.’ nec defuere qui in dete-
rius referrent. Et Nero infenſus iis 14
quibus ſuperbia muliebris innitebatur,
demovet Pallantem cura rerum quîs a

Claudio impoſitus, velut arbitrum regni agebat. ferebaturque digrediente eo, magna proſequentium multitudine, non abſurde dixiſſe; ‘ ire Pallantem ut ejuraret.’ ſane pepigerat Pallas, ‘ ne cujus facti in praeteritum interrogaretur, paresque rationes cum republica haberet.’ praeceps poſt haec Agrippina ruere ad terrorem et minas, neque principis auribus abſtinere, quo minus teſtaretur; ‘ adultum jam eſſe Britannicum, veram dignamque ſtirpem ſuſcipiendo patris imperio, quod inſitus et adoptivus, per injurias matris exerceret. non abnuere ſe, quin cuncta infelicis domus mala patefierent, ſuae in primis nuptiae, ſuum veneficium. id ſolum diis et ſibi proviſum, quod viveret privignus. ituram cum illo in caſtra. audiretur hinc Germanici filia, inde debilis rurſus Burrhus et exſul Seneca, trunca ſcilicet manu, et profeſſoria lingua, generis humani regimen expoſtulantes.’ ſimul intendere manus; aggerere probra; ‘ conſecratum Claudium, ‘ infernos Silanorum manes’ invocare,
15 et ‘ tot irrita facinora.’ Turbatus his

Nero, et propinquo die, quo quartum decimum aetatis annum Britannicus explebat, volutare ſecum, modo matris violentiam, modo ipſius indolem, ut quidem experimento nuper cognitam, quo tamen favorem late quaeſiviſſet. feſtis Saturno diebus inter alia aequalium ludicra, regnum luſu ſortientium, evenerat ea ſors Neroni. igitur ceteris diverſa, nec ruborem illatura, ubi Britannico juſſit ‘ exſurgeret, progreſſuſque in ‘ medium, cantum aliquem inciperet,’ irriſum ex eo ſperans pueri ſobrios quoque convictus, nedum temulentos ignorantis; ille conſtanter exorſus eſt carmen, quo ‘ evolutum eum ſede patria ‘ rebuſque ſummis’ ſignificabatur. unde orta miſeratio manifeſtior, quia diſſimulationem nox et laſcivia exemerat. Nero intellecta invidia, odium intendit. urgentibuſque Agrippinae minis, quia nullum crimen, neque jubere caedem fratris palam audebat; occulta molitur, ‘ para‘ rique venenum’ jubet, miniſtro Pollione Julio praetoriae cohortis tribuno, cujus cura attinebatur damnata veneficii nomine Locuſta, multa ſcelerum fa-

ma. nam ut proximus quiſque Britanni-
co, neque fas, neque fidem penſi habe-
ret, olim proviſum erat. primum vene-
num ab ipſis educatoribus accepit, tranſ-
miſitque exſoluta alvo parum validum,
ſive temperamentum inerat, ne ſtatim
ſaeviret. ſed Nero lenti ſceleris impa-
tiens, minitari tribuno, jubere ‘ ſuppli-
‘ cium veneficae, quod dum rumorem
‘ reſpiciunt, dum parant defenſiones, ſe-
‘ curitatem morarentur.’ promittenti-
bus dein ‘ tam praecipitem necem quam
‘ ſi ferro urgeretur,’ cubiculum Caeſaris
juxta decoquitur virus, cognitis antea
16 venenis rapidum. Mos habebatur,
principum liberos cum ceteris idem ae-
tatis nobilibus ſedentes veſci in aſpectu
propinquorum, propria et parciore men-
ſa. illic epulante Britannico, quia cibus
potuſque ejus delectus ex miniſtris guſ-
tu explorabat, ne omitteretur inſtitu-
tum, aut utriuſque morte proderetur
ſcelus, talis dolus repertus eſt. innoxia
adhuc ac praecalida, et libata guſtu po-
tio traditur Britannico: dein poſtquam
fervore aſpernabatur, frigida in aqua aſ-
funditur venenum, quod ita cunctos e-

jus artus pervaſit, ut vox pariter et ſpiritus ejus raperentur. trepidatum a circumſedentibus, diffugiunt imprudentes. at quibus altior intellectus, reſiſtunt defixi, et Neronem intuentes. ille ut erat reclinis, et neſcio ſimilis, ‘ ſolitum ita, ‘ ait, per comitialem morbum, quo pri‘ mum ab infantia afflictaretur *Britan‘ nicus*, et redituros paulatim viſus ſen‘ ſuſque.’ at Agrippinae is pavor, ea conſternatio mentis, quamvis vultu premeretur, emicuit; ut perinde ignaram fuiſſe ac Octaviam ſororem Britannici conſtiterit; quippe ſibi ſupremum auxilium ereptum et parricidii exemplum intelligebat. Octavia quoque, quamvis rudibus annis, dolorem, caritatem, omnis affectus abſcondere didicerat. Ita poſt 17
breve ſilentium, repetita convivii laetitia. nox eadem necem Britannici et rogum conjunxit, proviſo ante funebri paratu, qui modicus fuit. in campo tamen Martis ſepultus eſt, adeo turbidis imbribus, ut vulgus iram deum portendi crediderit adverſus facinus, cui plerique etiam hominum ignoſcebant, antiquas fratrum diſcordias, et inſociabile regnum

exiſtimantes. tradunt plerique eorum temporum ſcriptores, ‘ crebris ante ex‘ itium diebus, illuſum iſſe pueritiae Bri‘ tannici Neronem ;’ ut jam non praematura, neque ſaeva mors videri queat, quamvis inter ſacra menſae, ne tempore quidem ad complexum ſorori dato, ante oculos inimici properata ſit, in illum ſupremum Claudiorum ſanguinem, ſtupro prius quam veneno pollutum. feſtinationem exſequiarum edicto Caeſar defendit, id a majoribus inſtitutum referens, ‘ ſubtrahere oculis acerba funera, ‘ neque laudationibus, aut pompa de‘ tinere. ceterum et ſibi amiſſo fratris ‘ auxilio, reliquas ſpes in republica ſi‘ tas : et tanto magis fovendum patri‘ bus populoque principem, qui unus ‘ ſupereſſet e familia ſummum ad faſtigi‘ um genita.’ exin largitione potiſſimos
18 amicorum auxit. Nec defuerunt, qui arguerent viros gravitatem aſſeverantes, ‘ quod domos, villas id temporis quaſi ‘ praedam diviſiſſent.’ alii neceſſitatem adhibitam credebant a principe, ſceleris ſibi conſcio, et veniam ſperante, ſi largitionibus validiſſimum quemque ob-

ſtrinxiſſet. at matris ira nulla munifi-
centia leniri, ſed ampleсti Octaviam; cre-
bra cum amicis ſecreta habere; ſuper in-
genitam avaritiam, undique pecunias
quaſi in ſubſidium corripiens, tribunos
et centuriones comiter excipere: nomi-
na et virtutes nobilium, qui etiam tum
ſupererant, in honore habere; quaſi quae-
reret ducem et partes. cognitum id Ne-
roni, ‘excubiaſque militares,’ quae ut
conjugi imperatoris olim, tum et ut matri
ſervabantur, ‘et Germanos’ ſuper eun-
dem honorem cuſtodes additos digredi
jubet. ac ne coetu ſalutantium frequen-
taretur, ſeparat domum, matremque
transfert in eam quae Antoniae fuerat:
quotiens ipſe illuc ventitaret, ſeptus tur-
bâ centurionum, et poſt breve oſculum
digrediens. Nihil rerum mortalium 19
tam inſtabile ac fluxum eſt, quam fama
potentiae non ſua vi nixae. ſtatim relic-
tum Agrippinae limen. nemo ſolari, ne-
mo adire, praeter paucas feminas, amo-
re an odio, incertum. ex quibus erat Ju-
nia Silana, quam matrimonio C. Silii a
Meſſallina depulſam, ſupra rettuli; in-
ſignis genere, forma, laſcivia, et Agrip-

pinae diu percara: mox occultis inter eas offenſionibus, quia Sextium Africanum nobilem juvenem a nuptiis Silanae deterruerat Agrippina, ‘ impudicam et ‘ vergentem annis’ dictitans; non ut Africanum ſibi ſeponeret, ſed ne opibus et orbitate Silanae maritus potiretur. illa ſpe ultionis oblata, parat accuſatores ex clientibus ſuis Iturium et Calviſium, non vetera, et ſaepius jam audita deferens, ‘ quod Britannici mortem lu‘ geret, aut Octaviae injurias evulgaret; ‘ ſed deſtinaviſſe eam Rubellium Plau‘ tum, per maternam originem pari ac ‘ Nero gradu a divo Auguſto, ad res no‘ vas extollere; conjugioque ejus etiam ‘ imperio, rempublicam rurſus invade‘ re;’ haec Iturius et Calviſius Atimeto Domitiae Neronis amitae liberto aperiunt. qui laetus oblatis (quippe inter Agrippinam et Domitiam infenſa aemulatio exercebatur) Paridem hiſtrionem libertum et ipſum Domitiae impulit, ‘ ire ‘ propere, crimenque atrociter deferre.’

20 Provecta nox erat, et Neroni per vinolentiam trahebatur: cum ingreditur Paris, ſolitus alioquin id temporis luxus

principis intendere. ſed tunc compoſitus ad moeſtitiam, expoſitoque indicii ordine, ita audientem exterret, ut non tantum matrem Plautumque interficere, ſed Burrum etiam demovere praefectura deſtinaret, tamquam Agrippinae gratia provectum, et vicem reddentem. Fabius Ruſticus auctor eſt, ' ſcriptos eſſe ' ad Caecinam Thuſcum codicillos man- ' data ei praetoriarum cohortium cura: ' ſed ope Senecae dignationem Burro re- ' tentam.' Plinius et Cluvius nihil dubitatum de fide praefecti referunt; ſane Fabius inclinat ad laudes Senecae, cujus amicitia floruit. nos conſenſum auctorum ſecuturi, quae diverſa prodiderant, ſub nominibus ipſorum trademus. Nero trepidus, et interficiendae matris avidus, non prius differri potuit, quam Burrus necem ejus promitteret, ſi facinoris coargueretur: ' ſed cuicumque, ' nedum parenti defenſionem tribuen- ' dam; nec accuſatores adeſſe, ſed vo- ' cem unius ex inimica domo afferri. re- ' futare tenebras, et vigilatam convivio ' noctem, omniaque temeritati et inſci- ' tiae propiora.' Sic lenito principis 21

metu, et luce orta, itur ad Agrippinam ut noſceret objecta, diſſolveretque, vel poenas lueret. Burrus iis mandatis, Seneca coram, fungebatur; aderant et ex libertis, arbitri ſermonis. deinde a Burro poſtquam crimina et auctores expoſuit, minaciter actum. Agrippinae ferociae memor, ‘ non miror, inquit, Si-
‘ lanam numquam edito partu matrum
‘ affectus ignotos habere. neque enim
‘ perinde a parentibus liberi, quam ab
‘ impudica adulteri mutantur. nec ſi I-
‘ turius et Calviſius adeſis omnibus for-
‘ tunis, noviſſimam ſuſcipiendae accuſa-
‘ tionis operam anui rependunt, ideo
‘ aut mihi infamia parricidii, aut Caeſa-
‘ ri conſcientia ſubeunda eſt; nam Do-
‘ mitiae inimicitiis gratias agerem, ſi be-
‘ nevolentia mecum in Neronem meum
‘ certaret. nunc per concubinum Ati-
‘ metum, et hiſtrionem Paridem quaſi
‘ ſcenae fabulas componit. Bajarum ſu-
‘ arum piſcinas excolebat, cum meis con-
‘ ſiliis adoptio, et proconſulare jus, et
‘ deſignatio conſulatus, et cetera apiſ-
‘ cendo imperio praepararentur. aut ex-
‘ iſtat qui cohortes in urbe tentatas, qui

‘ provinciarum fidem labefactatam, de-
‘ nique ſervos vel libertos ad ſcelus cor-
‘ ruptos arguat. vivere ego Britannico
‘ potiente rerum poteram: at ſi Plautus
‘ aut quis alius rempublicam judicatu-
‘ rus obtinuerit, deſunt ſcilicet mihi ac-
‘ cuſatores, qui non verba impatientia
‘ caritatis aliquando incauta, ſed ea cri-
‘ mina objiciant, quibus niſi a filio ma-
‘ ter abſolvi non poſſim.’ commotis qui
aderant, ultroque ſpiritus ejus mitigan-
tibus, ‘ colloquium filii’ expoſcit. ubi
nihil pro innocentia quaſi diffideret; nec
beneficiis quaſi exprobraret, diſſeruit;
ſed ultionem in delatores et praemia a-
micis obtinuit. Praefectura annonae 22
Fenio Rufo; cura ludorum qui a Caeſa-
re parabantur, Arruntio Stellae; Aegyp-
tus C. Balbillo permittuntur. Syria P.
Anteio deſtinata; et variis mox artibus
eluſus, ad poſtremum in urbe retentus
eſt. at Silana in exſilium acta. Calviſi-
us quoque et Iturius relegantur. de A-
timeto ſupplicium ſumptum, validiore
apud libidines principis Paride, quam ut
poena afficeretur. Plautus ad praeſens
ſilentio tranſmiſſus eſt. Deferuntur 23

dehinc ' conſenſiſſe Pallas, ac Burrus,
' ut Cornelius Sulla claritudine gene-
' ris, et affinitate Claudii,' cui per nup-
tias Antoniae, gener erat, ' ad imperi-
' um vocaretur.' ejus accuſationis auc-
tor exſtitit Paetus quidam, exercendis
apud aerarium ſectionibus famoſus, et
tum vanitatis manifeſtus. nec tam gra-
ta Pallantis innocentia, quam gravis ſu-
perbia fuit: quippe nominatis libertis
ejus quos conſcios haberet, reſpondit;
' nihil unquam ſe domi, niſi nutu aut
' manu ſignificaſſe, vel ſi plura demon-
' ſtranda eſſent ſcripto uſum, ne vocem
' conſociaret.' Burrus quamvis reus, in-
ter judices ſententiam dixit. exſilium-
que accuſatori irrogatum, et tabulae ex-
uſtae ſunt, quibus oblitterata aerarii mo-
24 nimenta retrahebat. Fine anni ſtatio
cohortis aſſidere ludis ſolita, demove-
tur, quo major ſpecies libertatis eſſet;
utque miles theatrali licentiae non per-
mixtus, incorruptior ageret; et plebes
daret experimentum, an amotis cuſtodi-
bus, modeſtiam retineret. urbem prin-
ceps luſtravit e reſponſo haruſpicum,
quod Jovis ac Minervae aedes de coelo

tactae erant. Q. Voluſio P. Scipione 25
conſulibus, otium foris, foeda domi la-
ſcivia, qua Nero itinera urbis, et lupa-
naria, et diverticula, veſte ſervili in diſ-
ſimulationem ſui compoſitus pererra-
bat, comitantibus qui raperent ad ven-
ditionem expoſita, et obviis vulnera in-
ferrent; adverſus ignaros adeo, ut ipſe
quoque exciperet ictus, et ore praefer-
ret. deinde ubi ‘ Caeſarem eſſe qui graſ-
‘ ſaretur’ pernotuit, augebanturque in-
juriae adverſus viros feminaſque inſig-
nes, et quidem permiſſa ſemel licentia
ſub nomine Neronis, multi propriis cum
globis eadem exercebant, et in modum
captivitatis nox agebatur. Julius qui-
dem Montanus ſenatorii ordinis, ſed qui
nondum honorem capeſſiſſet, congreſ-
ſus forte per tenebras cum principe, quia
vi attentantem acriter repulerat, dein-
de agnitum oraverat, quaſi exprobraſ-
ſet, mori adactus eſt. Nero autem me-
tuentior in poſterum, milites ſibi, et ple-
roſque gladiatorum circumdedit, qui ri-
xarum initia modica, et quaſi privata ſi-
nerent: ſi a laeſis validius ageretur, ar-
ma inferrent. ludicram quoque licenti-

am, et fautores hiſtrionum velut in proelia convertit, impunitate et praemiis, atque ipſe occultus, et plerumque coram proſpectans: donec diſcordi populo, et gravioris motus terrore, non aliud remedium repertum eſt, quam ut hiſtriones Italia pellerentur, mileſque theatro rurſum aſſideret.
26 Per idem tempus actum in ſenatu 'de fraudibus libertorum,' 'efflagitatumque ut adverſus male meritos revocandae libertatis jus patronis 'daretur.' nec deerant qui cenſerent. ſed conſules relationem incipere non auſi ignaro principe, perſcripſere tamen conſenſum ſenatus: 'ille auctor conſtitutionis fieret,' ut inter paucos et ſententiae adverſos: quibuſdam coalitam libertate irreverentiam eo prorupiſſe frementibus, 'vine an aequo cum patronis jure agerent, ſententiam eorum conſultarent, ac verberibus manus ultro intenderent, impulere vel poenam ſuam diſſuadentes. quid enim aliud laeſo patrono conceſſum, quam ut viceſimum ultra lapidem, in oram Campaniae libertum releget? ceteras actiones promiſcuas et pares eſſe. tribuen-

‘ dum aliquod telum quod ſperni neque-
‘ at. nec grave manumiſſis, per idem
‘ obſequium retinendi libertatem, per
‘ quos aſſecuti ſint. at criminum mani-
‘ feſtos, merito ad ſervitutem retrahi ;
‘ ut metu coërceantur, quos beneficia
‘ non mutaviſſent.’ Differebatur con- 27
tra ; ‘ paucorum culpam ipſis exitioſam
‘ eſſe debere : nihil univerſorum juri de-
‘ rogandum ; quippe late fuſum id cor-
‘ pus. hinc plerumque tribus, decurias,
‘ miniſteria magiſtratibus et ſacerdoti-
‘ bus, cohortes etiam in urbe conſcrip-
‘ tas ; et plurimis equitum, pleriſque ſe-
‘ natoribus, non aliunde originem tra-
‘ hi. ſi ſeparentur libertini ; manifeſtam
‘ fore penuriam ingenuorum ; non fruſ-
‘ tra majores cum dignitatem ordinum
‘ dividerent, libertatem in communi po-
‘ ſuiſſe. quin et manumittendi duas ſpe-
‘ cies inſtitutas, ut relinqueretur poeni-
‘ tentiae aut novo beneficio locus; quos
‘ vindicta patronus non liberaverit; ve-
‘ lut vinculo ſervitutis attineri. diſpice-
‘ ret quiſque merita, tardeque concede-
‘ ret, quod datum non adimeretur.’ haec
ſententia valuit. ſcripſitque Caeſar ſe-

natui, ‘ privatim expenderent cauſſam
‘ libertorum, quotiens a patronis argue-
‘ rentur: in commune nihil derogent.’
nec multo poſt, ereptus amitae libertus
Paris, quaſi jure civili, non ſine infamia
principis, cujus juſſu perpetratum inge-
nuitatis judicium erat. manebat nihilo-
28 minus quaedam imago reipublicae. Nam
inter Vibullium praetorem, et plebei tri-
bunum Antiſtium ortum certamen, quod
immodeſtos fautores hiſtrionum et a
praetore in vincula ductos, tribunus o-
mitti juſſiſſet; comprobavere patres, in-
cuſata ‘ Antiſtii licentia.’ ſimul prohibi-
ti tribuni ‘ jus praetorum et conſulum
‘ praeripere, aut vocare ex Italia cum
‘ quibus lege agi poſſet.’ addidit L. Pi-
ſo deſignatus conſul, ‘ ne quid intra do-
‘ mum pro poteſtate animadverterent:
‘ neve multam ab iis dictam, quaeſtores
‘ aerarii in publicas tabulas ante quattu-
‘ or menſes referrent; medio temporis
‘ contradicere liceret: deque eo conſu-
‘ les ſtatuerent.’ cohibita artius et aedi-
lium poteſtas, ſtatutumque ‘ quantum
‘ curules, quantum plebei pignoris ca-
‘ perent, vel poenae irrogarent.’ eo Hel-

vidius Priſcus tribunus plebis adverſus
Obultronium Sabinum aerarii quaeſto-
rem contentiones proprias exercuit,
‘ tamquam jus haſtae adverſus inopes in-
‘ clementer augeret.’ dein princeps cu-
ram tabularum publicarum a quaeſtori-
bus ad praefectos tranſtulit. Varie habi- 29
ta, ac ſaepe immutata ejus rei forma;
nam Auguſtus permiſit ſenatui deligere
praefectos: dein ambitu ſuffragiorum
ſuſpecto, ſorte ducebantur ex numero
praetorum qui praeeſſent; neque id diu
manſit, quia ſors deerrabat ad parum i-
doneos. tunc Claudius quaeſtores rur-
ſum impoſuit, iiſque ne metu offenſio-
num ſegnius conſulerent, extra ordinem
honores promiſit. ſed deerat robur ae-
tatis eum primum magiſtratum capeſſen-
tibus; igitur Nero praetura perfunctos,
et experientia probatos delegit. Dam- 30
natus iiſdem conſulibus Vipſanius Lae-
nas, ‘ ob Sardiniam provinciam avare
‘ habitam.’ abſolutus Ceſtius Proculus
repetundarum, cedentibus accuſatori-
bus. Clodius Quirinalis, ‘ quod prae-
‘ fectus remigum qui Ravennae haberen-
‘ tur, velut infimam nationum, Italiam

'luxuria ſaevitiaque afflictaviſſet,' vene-
no damnationem antevertit. C. Aminius
Rebius ex primoribus peritia legum,
et pecuniae magnitudine, cruciatus ae-
grae ſenectae miſſo per venas ſanguine
effugit: haud creditus ſufficere ad con-
ſtantiam ſumendae mortis, ob libidines
muliebriter infamis. at L. Voluſius e-
gregia fama conceſſit: cui tres et nona-
ginta anni ſpatium vivendi, praecipuae-
que opes bonis artibus, inoffenſa tot im-
31 peratorum malitia fuit. Nerone ſecun-
dum L. Piſone conſulibus, pauca me-
moriâ digna evenere; niſi cui libeat, lau-
dandis fundamentis et trabibus, quîs
molem amphitheatri apud Campum Mar-
tis Caeſar exſtruxerat, volumina imple-
re: cum ex dignitate populi Romani re-
pertum ſit, res illuſtres annalibus, talia
diurnis urbis actis mandare. ceterum
coloniae Capua atque Nuceria, additis
veteranis, firmatae ſunt: plebeique con-
giarium quadringeni nummi viritim da-
ti, et ſeſtertium quadringenties aerario
illatum eſt, ad retinendam populi fidem.
vectigal quoque quintae et viceſimae ve-
nalium mancipiorum remiſſum, ſpecie

magis quam vi; quia cum venditor pen-
dere juberetur, in partem pretii empto-
ribus accreſcebat. edixit Caeſar, ‘ne
‘quis magiſtratus, aut procurator qui
‘provinciam obtineret, ſpectaculum gla-
‘diatorum, aut ferarum, aut quod aliud
‘ludicrum ederet.’ nam ante non mi-
nus tali largitione, quam corripiendis pe-
cuniis, ſubjectos affligebant; dum quae
libidine deliquerant, ambitu propug-
nant. Factum et ſenatusconſultum ultio- 32
ni juxta et ſecuritati, ‘ut ſi quis a ſuis ſer-
‘vis interfectus eſſet, ii quoque qui teſta-
‘mento manumiſſi ſub eodem tecto man-
‘ſiſſent inter ſervos ſupplicia penderent.’
redditur ordini Lurius Varius conſula-
ris, avaritiae criminibus olim perculſus.
et Pomponia Graecina inſignis femina,
Plautio, qui ovans ſe de Britanniis ret-
tulit, nupta, ac ‘ſuperſtitionis externae’
rea, mariti judicio permiſſa. iſque priſ-
co inſtituto, propinquis coram, de capi-
te famaque conjugis cognovit, et inſon-
tem nuntiavit. longa huic Pomponiae
aetas, et continua triſtitia fuit. nam
poſt Juliam Druſi filiam dolo Meſſalinae
interfectam, per quadraginta annos, non

cultu niſi lugubri, non animo niſi moeſ-
to egit. idque illi imperitante Claudio
33 impune; mox ad gloriam vertit. Idem
annus plures reos habuit; quorum P.
Celerem, accuſante Aſia, quia abſolve-
re nequibat Caeſar, traxit ſenecta donec
mortem obiret; nam Celer interfecto, ut
memoravi, Silano proconſule, magnitu-
dine ſceleris cetera flagitia obtegebat.
Coſſutianum Capitonem Cilices detule-
rant ‘ maculoſum foedumque, et idem
‘ jus audaciae in provincia ratum, quod
‘ in urbe exercuerat.’ ſed pervicaci ac-
cuſatione conflictatus, poſtremo defen-
ſionem omiſit, ac lege repetundarum
damnatus eſt. pro Eprio Marcello, a quo
Lycii res repetebant, eo uſque ambitus
praevaluit, ut quidam accuſatorum ejus
exilio multarentur, ‘ tamquam inſonti
34 ‘ periculum feciſſent.’ Nerone tertium
conſule ſimul iniit conſulatum Valerius
Meſſalla, cujus proavum oratorem Cor-
vinum, divo Auguſto abavo Neronis,
collegam in eo magiſtratu fuiſſe, pauci
jam ſenum meminerant; ſed nobili fa-
miliae honor auctus eſt, oblatis in ſingu-
los annos quingenis ſeſtertiis, quibus

Meſſalla paupertatem innoxiam ſuſtentaret. Aurelio quoque Cottae et Haterio Antonino annuam pecuniam ſtatuit princeps, quamvis per luxum avitas opes diſſipaſſent. ejus anni principio, mollibus adhuc initiis prolatatum inter Parthos Romanoſque de obtinenda Armenia bellum, acriter ſumitur: quia nec Vologeſes ſinebat fratrem Tiridaten dati a ſe regni expertem eſſe, aut alienae id potentiae donum habere; et Corbulo dignum magnitudine populi Romani rebatur, parta olim a Lucullo Pompeioque recipere. ad haec Armenii ambigua fide utraque arma invitabant, ſitu terrarum, ſimilitudine morum Parthis propiores, connubiiſque permixti, ac libertate ignota illuc magis ad ſervitium inclinantes.

35 Sed Corbuloni plus molis adverſus ignaviam militum, quam contra perfidiam hoſtium erat. quippe Syria tranſmotae legiones, pace longa ſegnes, munia Romanorum aegertime tolerabant. ſatis conſtitit fuiſſe in eo exercitu veteranos; qui non ſtationem, non vigilias iniſſent; vallum foſſamque quaſi nova et mira viſerent; ſine Galeis,

ſine loricis, nitidi et quaeſtuoſi, militia per oppida expleta. igitur dimiſſis quibus ſenecta aut valetudo adverſa erat, ſupplementum petivit. et habiti per Galatiam ac Cappadociam delectus. adjectaque ex Germania legio cum equitibus alariis, et peditatu cohortium: retentuſque omnis exercitus ſub pellibus, quamvis hieme ſaeva adeo, ut obducta glacie, niſi effoſſa humus tentoriis locum non praeberet. ambuſti multorum artus vi frigoris, et quidam inter excubias exanimati ſunt. annotatuſque miles, qui faſcem lignorum geſtabat, ita praeriguiſſe manus, ut oneri adhaerentes, truncis brachiis deciderent. ipſe cultu levi, capite intecto, in agmine, in laboribus, frequens adeſſe: laudem ſtrenuis, ſolatium invalidis, exemplum omnibus oſtendere. dehinc quia duritiam coeli militiaeque multi abnuebant, deſerebantque, remedium ſeveritate quaeſitum eſt. nec enim, ut in aliis exercitibus, primum alterumque delictum venia proſequebatur, ſed qui ſigna reliquerat, ſtatim capite poenas luebat. idque uſu ſalubre, et miſericordia melius apparuit; quippe

pauciores illa caſtra deſernere, quam ea in quibus ignoſcebatur. Interim Cor- 36
bulo legionibus intra caſtra habitis, donec ver adoleſceret, diſpoſitiſque per idoneos locos cohortibus auxiliariis; ne pugnam priores auderent, praedicit. curam praeſidiorum Pactio Orphito primipili honore perfuncto mandat. is quamquam incautos Barbaros; et bene gerendae rei caſum offerri ſcripſerat, ‘ tenere ſe munimentis, et majores copias opperiri’ jubetur. ſed rupto imperio, poſtquam paucae e proximis caſtellis turmae advenerant, pugnamque imperitia poſcebant, congreſſus cum hoſte funditur. et damno ejus exterriti qui ſubſidium ferre debuerant, ſua quiſque in caſtra trepida fuga rediere. quod graviter Corbulo accepit: increpitumque Pactium, et praefectos, militeſque ‘ tendere omnes extra vallum’ juſſit; inque ea contumelia detenti, nec niſi precibus univerſi exercitus exſoluti ſunt. At 37
Tiridates ſuper proprias clientelas, ope Vologeſi fratris adjutus, non furtim jam, ſed palam bello infenſare Armeniam, quoſque fidos nobis rebatur depopula-

ri; et ſi copiae contra ducerentur, eludere, huc quoque et illuc volitans, plura fama quam pugna exterrere. igitur Corbulo, quaeſito diu proelio, fruſtra habitus, et exemplo hoſtium circumferre bellum coactus, diſpartit vires, ut legati praefectique diverſos locos pariter invaderent. ſimul regem Antiochum monet, ‘ proximas ſibi praefecturas petere.’ nam Pharaſmanes interfecto filio Rhadamiſto, ‘ quaſi proditore ſui ;’ quo fidem in nos teſtaretur, vetus adverſus Armenios odium promptius exercebat. tuncque primum illecti Inſochi gens ante alias ſocia Romanis, avia Armeniae incurſavit. ita conſilia Tiridati in contrarium vertebant. mittebatque oratores, qui ſuo Parthorumque nomine expoſtularent: ‘ cur datis nuper obſidibus, redintegrataque amicitia, quae novis quoque beneficiis locum aperiret, vetere Armeniae poſſeſſione depelleretur? ideo nondum ipſum Vologeſen commotum, quia cauſſa, quam vi agere mallent. ſin perſtaretur in bello; non defore Arſacidis virtutem fortunamque, ſaepius jam clade Romana ex-

‘ pertam.’ ad ea Corbulo, ſatis comperto Vologeſen defectione Hyrcaniae attineri, ſuadet Tiridati, ‘ precibus Caeſarem aggredi; poſſe illi regnum ſtabile, et res incruentas contingere, ſi omiſſa ſpe longinqua et ſera, praeſentem potioremque ſequeretur.’ Placitum 38
dehinc, ‘ quia commeantibus invicem nuntiis, nihil in ſumma pacis proficiebatur, colloquio ipſorum tempus locumque deſtinari. mille equitum praeſidium Tiridates affore ſibi dicebat; quantum Corbuloni cujuſque generis militum aſſiſteret, non ſtatuere, dum poſitis loricis et galeis, in faciem pacis veniretur.’ cuicumque mortalium, nedum veteri et provido duci, barbarae aſtutiae patuiſſent. ideo artum inde numerum finiri, et hinc majorem afferri, ut dolus pararetur; nam equiti ſagittarum uſu exercito, ſi detecta corpora objicerentur, nihil profuturam multitudinem. diſſimulato tamen intellectu; ‘ rectius de his quae in publicum conſulerentur, totis exercitibus coram diſſertaturos’ reſpondit. locumque delegit, cujus pars altera colles erant clementer

aſſurgentes, accipiendis peditum ordinibus; pars in planiciem porrigebatur, ad explicandas equitum turmas. dieque pacto, prior Corbulo ſocias cohortes et auxilia regum pro cornibus, medio ſextam legionem conſtituit; cui accita per noctem aliis ex caſtris tria millia tertianorum permiſcuerat, una cum aquila, quaſi eadem legio ſpectaretur. Tiridates vergente jam die procul aſtitit, unde videri magis quam audiri poſſet. ita ſine congreſſu dux Romanus abſcedere militem ſua quemque in caſtra jubet.

39 Rex ſive fraudem ſuſpectans, quia plura ſimul in loca ibatur, ſive ut commeatus noſtros Pontico mari, et Trapezunte oppido adventantes interciperet, propere diſcedit. ſed neque commeatibus vim facere potuit, quia per montes ducebantur praeſidiis noſtris inſeſſos: et Corbulo, ne irritum bellum traheretur, utque Armenios ad ſua defendenda cogeret, exſcindere parat caſtella. ſibique quod validiſſimum in ea praefectura cognomento Volandum ſumit; minora Cornelio Flacco legato, et Inſteio Capitoni caſtrorum praefecto mandat. tum cir-

conſpectis munimentis, et quae expugnationi idonea, proviſis; hortatur milites, 'ut hoſtem vagum, neque paci aut 'proelio paratum, ſed perfidiam et ignaviam fuga confitentem, exuerent ſedibus, gloriaeque pariter et praedae conſulerent.' tum quadripartito exercitu, hos in teſtudinem conglobatos, ſubruendo vallo inducit; alios ſcalas moenibus admovere, multos tormentis faces et haſtas incutere jubet. libritoribus funditoribuſque attributus locus, unde eminus glandes torquerent; ne qua pars ſubſidium laborantibus ferret, pari undique motu. tantus inde ardor certantis exercitus fuit, ut intra tertiam diei partem, nudati propugnatoribus muri, obices portarum ſubverſi, capta eſcenſu munimenta, omneſque puberes trucidati ſint, nullo milite amiſſo, paucis admodum vulneratis; et imbelle vulgus ſub corona venundatum: reliqua praeda victoribus ceſſit. pari fortuna legatus ac praefectus uſi ſunt, tribuſque una die caſtellis expugnatis, cetera terrore, et alia ſponte incolarum, in deditionem veniebant, unde orta fiducia caput gentis

Artaxata aggrediendi. nec tamen proximo itinere ductae legiones, quae ſi amnem Araxen, qui moenia alluit, ponte tranſgrederentur, ſub ictum dabantur: procul et latioribus vadis tranſire.

40 At Tiridates pudore et metu, ne ſi conceſſiſſet obſidioni, nihil opis in ipſo videretur; ſi prohiberet, impeditis locis ſeque et equeſtres copias illigaret: ſtatuit poſtremo oſtendere aciem, et dato die proelium incipere, vel ſimulatione fugae, locum fraudi parare: igitur repente agmen Romanum circumfundit, non ignaro duce noſtro, qui viae pariter et pugnae compoſuerat exercitum. latere dextro tertia legio, ſiniſtro ſexta incedebat, mediis decumanorum delectis: recepta inter ordines impedimenta, et tergum mille equites tuebantur; quibus juſſerat, 'ut inſtantibus cominus reſiſterent, refugos non ſequerentur.' in cornibus pedes ſagittarius, et cetera manus equitum ibat, productiore cornuum ſiniſtro per ima collium, ut ſi hoſtis intraviſſet, fronte ſimul et ſinu exciperetur. aſſultare ex diverſo Tiridates, non uſque ad jactum teli, ſed tum minitans,

tum ſpecie trepidantis, ſi laxare ordines
et diverſos conſectari poſſet. ubi nihil
temeritate ſolutum, nec amplius quam
decurio equitum audentius progreſſus,
et ſagittis confixus, ceteros ad obſequi-
um exemplo firmaverat, propinquis jam
tenebris abſceſſit. Et Corbulo caſtra 41
in loco metatus, an expeditis legionibus
nocte Artaxata pergeret, obſidioque cir-
cumdaret, agitavit, conceſſiſſe illuc Ti-
ridaten ratus. dein poſtquam explora-
tores attulere ‘ longinquum regis iter,
‘ et Medi an Albani peterentur, incer-
‘ tum,’ lucem opperitur: praemiſſaque
levis armatura, quae muros interim am-
biret, oppugnationemque eminus inci-
peret. ſed oppidani portis ſponte pate-
factis, ſe ſuaque Romanis permiſere;
quod ſalutem ipſis tulit; Artaxatis ignis
immiſſus, deletaque et ſolo aequata ſunt;
quia nec teneri ſine valido praeſidio, ob
magnitudinem moenium; nec id nobis
virium erat, quod firmando praeſidio, et
capeſſendo bello divideretur. vel ſi in-
tegra et incuſtodita relinquerentur, nul-
la in eo utilitas aut gloria quod capta eſ-
ſent. adjicitur miraculum velut numine

oblatum; nam cuncta extra, tectis tenus ſole illuſtria fuere; quod moenibus cingebatur, ita repente atra nube coopertum, fulguribuſque diſcretum eſt, ut quaſi infenſantibus deis exitio tradi crederetur. ob haec conſalutatus imperator Nero, et ſenatuſconſulto ſupplicationes habitae: ‘ ſtatuaeque et arcus, et continui ‘ conſulatus principi: utque inter feſtos ‘ referretur dies, quo patrata victoria, ‘ quo nuntiata, quo relatum de ea eſſet;’ aliaque in eandem formam decernuntur, adeo modum egreſſa, ut C. Caſſius de ceteris honoribus aſſenſus, ‘ ſi pro benignitate fortunae diis grates agerentur, ne totum quidem annum ſupplicationibus ſufficere diſſeruerit: eoque oportere dividi ſacros et negotioſos dies, quîs divina colerent, et humana

42 ‘ non impedirent.’ Variis deinde caſibus jactatus, et multorum odia meritus reus, haud tamen ſine invidia Senecae damnatur. is fuit P. Suilius, imperitante Claudio terribilis ac venalis, et mutatione temporum, non quantum inimici cuperent demiſſus: quique ſe nocentem videri, quam ſupplicem mallet.

ejus opprimendi gratia repetitum credebatur ſenatuſconſultum, poenaque Cinciae legis, adverſus eos qui pretio cauſſas oraviſſent; nec Suillius queſtu aut exprobratione abſtinebat, praeter ferociam animi, extrema ſenecta liber, et Senecam increpans; ‘inſenſum amicis Claudii, ſub quo juſtiſſimum exſilium pertuliſſet. ſimul ſtudiis inertibus et juvenum imperitiae ſuetum, livere iis qui vividam et incorruptam eloquentiam tuendis civibus exercerent. ſe quaeſtorem Germanici; illum domus ejus adulterum fuiſſe. an gravius exiſtimandum, ſponte litigatoris praemium honeſtae operae aſſequi, quam corrumpere cubicula principum feminarum? qua ſapientia, quibus philoſophorum praeceptis, intra quadriennium regiae amicitiae, ter millies ſeſtertium paraviſſet? Romae teſtamenta et orbos, velut indagine ejus capi. Italiam et provincias, immenſo fenore hauriri. at ſibi labore quaeſitam, et modicam pecuniam eſſe. crimen, periculum, omnia potius toleraturum, quam veterem ac diu partam dignationem ſubitae felicitati

43 ‘ſubmitteret.’ Nec deerant qui haec
iiſdem verbis, aut verſa in deterius Se-
necae deferrent. repertique accuſatores,
‘direptos ſocios cum Suilius provinciam
‘Aſiam regeret, ac publicae pecuniae pe-
‘culatum’ detulere. mox quia inquiſitio-
nem annuam impetraverant, brevius vi-
ſum, ſuburbana crimina incipi, quorum
obvii teſtes erant. ‘ii acerbitate accu-
‘ſationis Q. Pomponium ad neceſſitatem
‘belli civilis detruſum: Juliam Druſi fi-
‘liam, Sabinamque Poppaeam ad mor-
‘tem actas: et Valerium Aſiaticum, Lu-
‘ſium Saturninum, Cornelium Lupum
‘circumventos: jam equitum Roma-
‘norum agmina damnata, omnemque
‘Claudii ſaevitiam Suilio objectabant.’
ille ‘nihil ex his ſponte ſuſceptum, ſed
‘principi paruiſſe’ defendebat, donec e-
am orationem Caeſar cohibuit, ‘com-
‘pertum ſibi referens ex commentariis
‘patris ſui, nullam cujuſquam accuſati-
‘onem ab eo coactam.’ tum ‘juſſa Meſ-
‘ſallinae’ praetendi, et labare defenſio.
‘cur enim neminem alium delectum, qui
‘ſaevienti impudicae vocem praeberet?
‘puniendos rerum atrocium miniſtros,

‘ ubi pretia ſcelerum adepti, ſcelera ipſa
‘ aliis delegent.’ igitur adempta bono-
rum parte (nam filio et nepti pars con-
cedebatur, eximebanturque etiam quae
teſtamento matris, aut avi acceperant)
in inſulas Baleares pellitur: non in ip-
ſo diſcrimine, non poſt damnationem
fractus animo. ferebaturque copioſa et
molli vita, ſecretum illud toleraviſſe. fi-
lium ejus Nerulinum aggreſſis accuſato-
ribus per invidiam patris, et crimina re-
petundarum, interceſſit princeps, tan-
quam ſatis expleta ultione. Per idem 44
tempus Octavius Sagitta plebei tribunus,
Pontiae mulieris nuptae amore vecors,
ingentibus donis adulterium, et mox ut
omitteret maritum emercatur; ſuum ma-
trimonium promittens, ac nuptias ejus
pactus. ſed ubi mulier vacua fuit, nectere
moras, ‘ adverſam patris voluntatem’
‘ cauſſari, repertaque ſpe ditioris conju-
‘ gis, promiſſa exuere. Octavius contra
‘ modo conqueri, modo minitari, ‘famam
‘ perditam, pecuniam exhauſtam’ obteſ-
tans: denique ſalutem, quae ſola reliqua
eſſet, arbitrio ejus permittens. ac poſt-
quam ſpernebatur, ‘ noctem unam ad ſo-

‘latium’ poſcit, ‘qua delinitus, modum in
‘ poſterum adhiberet.’ ſtatuitur nox. et
Pontia conſciae ancillae cuſtodiam cubi-
culi mandat. ille uno cum liberto, fer-
rum veſte occultum infert. tum, ut aſſo-
let in amore et ira, jurgia, preces, ex-
probratio, ſatisfactio, et pars tenebra-
rum libidine ſepoſita. et queſtu incen-
ſus, nihil metuentem ferro tranſverbe-
rat, et accurrentem ancillam vulnere
abſterret, cubiculoque prorumpit. poſ-
tera die manifeſta caedes, haud ambigu-
us percuſſor; quippe manſitaſſe una con-
vincebatur. ſed libertus ‘ſuum illud fa-
‘ cinus profiteri, ſe patroni injurias ul-
‘ tum eſſe.’ commoveratque quoſdam
magnitudine exempli: donec ancilla ex
vulnere refecta, verum aperuit; poſtula-
tuſque apud conſules a patre interfectae,
poſtquam tribunatu abierat, ſententia
patrum, et lege de ſicariis condemna-
45 tur. Non minus inſignis eo anno im-
pudicitia, magnorum reipublicae malo-
rum initium fecit. erat in civitate Sabina
Poppaea, T. Ollio patre genita, ſed no-
men avi materni ſumpſerat, illuſtri me-
moria Poppaei Sabini conſulari et tri-

umphali decore praefulgentis; nam Olli-um honoribus nondum functum, amici-tia Sejani pervertit. huic mulieri cunc-ta alia fuere, praeter honeſtum animum; quippe mater ejus aetatis ſuae feminas pulchritudine ſupergreſſa, gloriam pari-ter et formam dederat; opes claritudini generis ſufficiebant; ſermo comis nec abſurdum ingenium; modeſtiam prae-ferre, et laſcivia uti; rarus in publicum egreſſus, idque velata parte oris, ne ſati-aret aſpectum, vel quia ſic decebat. famae nunquam pepercit, maritos et adulteros non diſtinguens: neque affectui ſuo, aut alieno obnoxia, unde utilitas oſtendere-tur, illuc libidinem transferebat. igitur agentem eam in matrimonio Rufi Criſ-pini equitis Romani, ex quo filium ge-nuerat, Otho pellexit juventa ac luxu, et quia flagrantiſſimus in amicitia Nero-nis habebatur; nec mora, quin adulte-rio matrimonium jungeretur. Otho, 46
ſive amore incautus, laudare ‘ formam ‘ elegantiamque uxoris’ apud princi-pem; ſive ut accenderet, ac ſi eadem fe-mina potirentur, id quoque vinculum potentiam ei adjiceret. ſaepe auditus eſt

conſurgens e convivio Caeſaris, ‘ ſe ire
‘ ad illam, ſibi conceſſam dictitans no-
‘ bilitatem, pulchritudinem, vota omni-
‘ um, et gaudia felicium.’ his atque ta-
libus irritamentis, non longa cunctatio
interponitur. ſed accepto aditu, Pop-
paea primum per blandimenta et artes
valeſcere, ‘ imparem cupidini ſe, et for-
‘ ma Neronis captam’ ſimulans: mox a-
cri jam principis amore ad ſuperbiam
vertens, ſi ultra unam alteramque noc-
tem attineretur, ‘ nuptam eſſe ſe’ dicti-
‘ tans, ‘ nec poſſe matrimonium amit-
‘ tere, devinctam Othoni per genus vi-
‘ tae, quod nemo adaequaret. illum a-
‘ nimo et cultu magnificum: ibi ſe ſum-
‘ ma fortuna digna viſere; at Neronem
‘ pellice ancilla, et aſſuetudine Actes de-
‘ vinctum, nil e contubernio ſervili, niſi
‘ abjectum et ſordidum traxiſſe.’ dejici-
tur familiaritate ſueta, poſt congreſſu et
comitatu Otho; et poſtremo, ne in urbe
aemulatus ageret, provinciae Luſitaniae
praeficitur. ubi uſque ad civilia arma,
non ex priore infamia, ſed integre ſanc-
teque egit, procax otii, et poteſtatis tem-
47 permiſſior. Hactenus Nero flagitiis et

ſceleribus velamenta quaeſivit. ſuſpectabat maxime Cornelium Sullam, ſocors ingenium ejus in contrarium trahens, callidumque et ſimulatorem interpretando. quem metum Graptus ex libertis Caeſaris uſu et ſenecta a Tiberio uſque domum principum edoctus, tali mendacio intendit. pons Milvius in eo tempore celebris nocturnis illecebris erat: ventitabatque illuc Nero, quo ſolutius urbem extra laſciveret. igitur 'regredienti per viam Flaminiam compoſitas inſidias, fatoque evitatas, quoniam diverſo itinere Salluſtianos in hortos remeaverit, auctoremque ejus doli Sullam' ementitur: quia forte redeuntibus miniſtris principis, quidam per juvenilem licentiam quae tunc paſſim exercebatur, inanem metum fecerant. neque ſervorum quiſquam, neque clientium Sullae agnitus; maximeque deſpecta et nullius auſi capax natura ejus, a crimine abhorrebat: perinde tamen quaſi convictus eſſet, cedere patria, et Maſſilienſium moenibus coërceri jubetur. Iiſdem conſulibus auditae Puteo- 48
lanorum legationes; quas diverſas ordo

plebſque ad ſenatum miſerant: illi 'vim 'multitudinis, hi magiſtratuum et pri'mi cujuſque avaritiam' increpantes. cumque ſeditio ad ſaxa et minas ignium progreſſa, necem et arma proliceret, C. Caſſius adhibendo remedio delectus; quia ſeveritatem ejus non tolerabant, precante ipſo, ad Scribonios fratres ea cura transfertur, data cohorte praetoria; cujus terrore et paucorum ſupplicio, redi-
49 it oppidanis concordia. Non referrem vulgatiſſimum ſenatuſconſultum, quo 'civitati Syracuſanorum egredi nu'merum edendis gladiatoribus finitum 'permittebatur;' niſi Paetus Thraſea contradixiſſet, praebuiſſetque materiem obtrectatoribus arguendae ſententiae; 'cur enim ſi rempublicam egere liberta'te ſenatoria crederet, tam levia con'ſectaretur? quin de bello aut pace, de 'vectigalibus et legibus, quibuſque aliis 'Romana continentur, ſuaderet diſſua'deretve? licere patribus, quotiens jus 'dicendae ſententiae accepiſſent, quae 'vellent expromere, relationemque in 'ea poſtulare. an ſolum emendatione 'dignum, ne Syracuſis ſpectacula largi-

‘ us ederentur? cetera per omnes impe-
‘ rii partes perinde egregia, quam ſi non
‘ Nero, ſed Thraſea regimen eorum te-
‘ neret? quod ſi ſumma diſſimulatione
‘ tranſmitterentur, quanto magis inani-
‘ bus abſtinendum?’ Thraſea contra, ra-
tionem poſcentibus amicis, ‘ non prae-
‘ ſentium ignarum, reſpondebat, ejuſ-
‘ modi conſulta corrigere; ſed patrum
‘ honori dare, ut manifeſtum fieret, mag-
‘ narum rerum curam non diſſimulatu-
‘ ros, qui animum etiam leviſſimis ad-
‘ verterent.’ Eodem anno crebris po- 50
puli flagitationibus immodeſtiam publi-
canorum arguentis, dubitavit Nero, ‘ an
‘ cuncta vectigalia omitti juberet, idque
‘ pulcherrimum donum generi mortali-
‘ um daret.’ ſed impetum ejus, multum
prius laudata ‘ magnitudine animi,’ at-
tinuere ſenatores, ‘ diſſolutionem impe-
‘ rii’ docendo, ‘ ſi fructus quibus reſ-
‘ publica ſuſtineretur, deminuerentur;
‘ quippe ſublatis portoriis, ſequens ut
‘ tributorum abolitio expoſtularetur.
‘ pleraſque vectigalium ſocietates a con-
‘ ſulibus et tribunis plebis conſtitutas,
‘ acri etiam populi Romani tum liberta-

‘ te: reliqua mox ita proviſa, ut ratio
‘ quaeſtuum et neceſſitas erogationum
‘ inter ſe congruerent. temperandas pla-
‘ ne publicanorum cupidines, ne per tot
‘ annos ſine querela tolerata, novis a-
‘ cerbitatibus ad invidiam verterent.’
51 Ergo edixit princeps, ‘ ut leges cujuſ-
‘ que publici occultae ad id tempus, pro-
‘ ſcriberentur; omiſſas petitiones, non
‘ ultra annum reſumerent: Romae prae-
‘ tor; per provincias qui pro praetore
‘ aut conſule eſſent, jura adverſus pub-
‘ licanos extra ordinem redderent: mi-
‘ litibus immunitas ſervaretur, niſi in iis
‘ quae veno exercerent.’ aliaque admo-
dum aequa, quae brevi ſervata dein fruſ-
tra habita ſunt. manet tamen abolitio
quadrageſimae quinquageſimaeque, et
quae alia exactionibus illicitis nomina
publicani invenerant. temperata apud
tranſmarinas provincias frumenti ſub-
vectio. et ‘ ne cenſibus negotiatiorum
‘ naves aſcriberentur, tributumque pro
52 ‘ illis penderent,’ conſtitutum. Reos
ex provincia Africa, qui proconſulare
imperium illic habuerant, Sulpicium Ca-
merinum, et Pomponium Silvanum, ab-

ſolvit Caeſar. Camerinum adverſus privatos et paucos, ſaevitiae magis quam captarum pecuniarum crimina objicientes: Silvanum magna vis accuſatorum circumſteterat, poſcebatque ‘ tempus evocandorum teſtium, reus illico defendi’ poſtulabat. valuitque pecunioſa orbitate et ſenecta, quam ultra eorum vitam produxit, quorum ambitu evaſerat.

Quietae ad id tempus res in Germania 53 fuerant, ingenio ducum, qui pervulgatis triumphi inſignibus, majus ex eo decus ſperant, ſi pacem continuaviſſent. Paullinus Pompejus et L. Vetus, ea tempeſtate exercitui praeerant. ne tamen ſegnem militem attinerent, ille inchoatum ante tres et ſexaginta annos a Druſo aggerem coërcendo Rheno, abſolvit: Vetus Moſellam atque Ararim, facta inter utrumque foſſa connectere parabat, ut copiae per mare, dein Rhodano et Arare ſubvectae, per eam foſſam, mox fluvio Moſella in Rhenum, exin Oceanum decurrerent: ſublatiſque itinerum difficultatibus, navigabilia inter ſe occidentis ſeptentrioniſque litora fierent. invidit operi Aelius Gracilis Belgicae le-

gatus, deterrendo Veterem, ‘ne legiones ‘alienae provinciae inferret, ſtudiaque ‘Galliarum affectaret; formidoloſum id ‘imperatori’ dictitans, quo plerumque
54 prohibentur conatus honeſti. Ceterum continuo exercituum otio fama inceſſit, ‘ereptum jus legatis ducendi in hoſtem.’ eoque Friſii juventutem ſaltibus aut paludibus, imbellem aetatem per lacus admovere ripae, agroſque vacuos, et militum uſui ſepoſitos inſedere, auctore Verrito et Malorige, qui nationem eam regebant, in quantum Germani regnantur. jamque fixerant domos, ſemina arvis intulerant, utque patrium ſolum exercebant; cum Dubius Avitus accepta a Paullino provincia, minitando ‘vim Ro‘manam, niſi abſcederent Friſii veteres ‘in locos, aut novam ſedem a Caeſa‘re impetrarent,’ perpulit Verritum et Malorigem preces ſuſcipere. profectique Romam, dum aliis curis intentum Neronem opperiuntur, inter ea quae barbaris oſtentantur; intravere Pompeii theatrum, quo magnitudinem populi viſerent. illic per otium (neque enim ludicris, ignari, oblectabantur) dum ‘con-

'ſeſſum caveae, diſcrimina ordinum,
'quîs eques, ubi ſenatus' percunctantur,
advertere quoſdam cultu externo in ſe-
dibus ſenatorum: et 'quinam forent'
rogitantes, poſtquam audiverant, 'ea-
'rum gentium legatis id honoris datum,
'quae virtute et amicitia Romana prae-
'cellerent; NULLOS MORTALIUM AR-
'MIS AUT FIDE ANTE GERMANOS
'ESSE' exclamant, degrediunturque et
inter patres conſidunt; quod comiter a
viſentibus exceptum, quaſi impetus an-
tiqui, et bona aemulatione. Nero civi-
tate Romana ambos donavit: 'Friſios
'decedere agris' juſſit. atque illis a-
ſpernantibus, auxiliaris eques repente
immiſſus, neceſſitatem attulit, captis cae-
ſiſve qui pervicacius reſtiterant. Eoſ- 55
dem agros Anſibarii occupavere, validi-
or gens, non modo ſua copia, ſed adja-
centium populorum miſeratione: quia
pulſi a Chaucis et ſedis inopes, tutum
exſilium orabant. aderatque iis clarus
per illas gentes, et nobis quoque fidus,
nomine Bojocalus, 'vinctum ſe rebelli-
'one Cheruſca, juſſu Arminii' referens,
'mox Tiberio et Germanico ducibus,

‘ ſtipendia meruiſſe. quinquaginta an-
‘ norum obſequio id quoque adjungere,
‘ quod gentem ſuam ditioni noſtrae ſub-
‘ jiceret. quotam partem campi jacere,
‘ in quam pecora et armenta militum a-
‘ liquando tranſmitterentur? ſervarent
‘ ſane receptus gregibus inter hominum
‘ famam; modo ne vaſtitatem et ſolitu-
‘ dinem mallent, quam amicos populos.
‘ Chamavorum quondam ea arva, mox
‘ Tubantum, et poſt Uſipiorum fuiſſe.
‘ ſicut coelum diis, ita terras generi mor-
‘ talium datas: quaeque vacuae, eas pub-
‘ licas eſſe.’ ſolem inde deſpiciens, et
cetera ſidera vocans, quaſi coram inter-
rogabat, ‘ vellentne contueri inane ſo-
‘ lum? potius mare ſuperfunderent ad-
56 ‘ verſus terrarum ereptores.’ Et com-
motus his Avitus, ‘ patienda meliorum
‘ imperia. id diis quos implorarent placi-
‘ tum, ut arbitrium penes Romanos ma-
‘ neret quid darent quid adimerent; ne-
‘ que alios judices, quam ſe ipſos pate-
‘ rentur.’ haec in publicum Anſibariis
reſpondit; ipſi Bojocalo, ‘ ob memori-
‘ am amicitiae daturum agros;’ quod ille,
ut proditionis pretium, aſpernatus addi-

dit;'deeſſe nobis terra, in qua vivamus; in 'qua moriamur, non poteſt;' atque ita inſenſis utrimque animis diſceſſum. illi Bructeros, Tencteros, ulteriores *etiam* nationes ſocias bello vocabant. Avitus ſcripto ad Curtilium Manciam ſuperioris exercitus legatum,'ut Rhenum tranſ-'greſſus, arma a tergo oſtenderet;' ipſe legiones in agrum Tencterum induxit, 'excidium minitans, niſi cauſſam 'ſuam diſſociarent.' igitur abſiſtentibus his, pari metu exterriti Bructeri; et ceteris quoque aliena pericula deſerentibus, ſola Anſibariorum gens retro ad Uſipios et Tubantes conceſſit; quorum terris exacti, cum Cattos, dein Cheruſcos petiſſent; errore longo, hoſpites, egeni, hoſtes, in alieno, quod juventutis erat, caeduntur, imbellis aetas in praedam diviſa eſt. Eadem aeſtate inter Her- 57
munduros Cattoſque certatum magno proelio, dum flumen gignendo ſale fecundum, et conterminum, vi trahunt; ſuper libidinem cuncta armis agendi, religione inſita, 'eos maxime locos pro-'pinquare coelo, preceſque mortalium 'a deis nuſquam propius audire; inde

'indulgentia numinum illo in amne, illiſque ſilvis ſalem provenire, non ut 'alias apud gentes eluvie maris areſcente unda, ſed ſuper ardentem arborum 'ſtruem fuſa; ex contrariis inter ſe e-'lementis, igne atque aquis concretum.' ſed bellum Hermunduris proſperum, Cattis exitioſius fuit, quia 'victores di-'verſam aciem Marti ac Mercurio' ſacravere, quo voto equi, viri, cuncta victa occidioni dantur. et minae quidem hoſtiles in ipſos vertebant. ſed civitas Juhonum ſocia nobis, malo improviſo afflicta eſt; nam ignes terra editi, villas, arva, vicos paſſim corripiebant, ferebanturque in ipſa conditae nuper Coloniae moenia; neque extingui poterant, non ſi imbres caderent, non ſi fluvialibus aquis, aut quo alio humore niterentur: donec inopia remedii, et ira cladis agreſtes quidam eminus ſaxa jacere, dein reſidentibus flammis propius ſuggreſſi, ictu fuſtium, aliiſque verberibus, ut feras abſterrebant: poſtremo tegmina corpori direpta injiciunt, quanto magis profana et uſu polluta, tanto magis oppreſſura ig-

nes. Eodem anno Ruminalem arbo- 58
rem in comitio quae ſuper octingentos et quadraginta ante annos Remi Romulique infantiam texerat, mortuis ramalibus et areſcente trunco deminutam, prodigii loco habitum eſt, donec in novos fetus revireſceret.

ANNALIUM

LIBRI QUARTI-DECIMI

BREVIARIUM.

Nero matrem ſuam faſtidit, denique interficit. excuſat id factum apud Senatum: et is non ignoſcit ſolum, ſed laudat. inde ad deterrima quaeque prorupit; currus agitavit; in ſcena cantavit. quinquennale ludicrum Romae inſtitutum, vario ſermone vulgi. Rubellius Plautus amovetur. at Corbulo in Armenia ſtrenue rem gerit: Tigranocerta capit: Tigranem regem iis imponit. contra in Britannia clades accepta, dum Suetonius Paullinus Monam inſulam intraſſet; et tota paene provincia amiſſa: quam tamen mira conſtantia et unius proelii ſucceſſu Suetonius idem retinuit. praefectus urbis domi ſuae interfectus; ſupplicium de familia ſumptum. lex Majeſtatis revocata. Burrhus obiit. Seneca a peſſimis in invidiam vocatur: ideoque commeatum a principe petit, nec accipit. Tigellinus unus omnia poteſt: is Plautum et

Sullam interfici curat. Nero Octaviam dimittit: Poppaeae jungitur. ſeditionem ſuper ea re populus movet: quae cauſſa maturandi Octaviae exitii. ea interfecta in Pandateria inſula. geſta haec annis circiter quattuor.

ANNALIUM

LIBER QUARTUS-DECIMUS.

C. VIPSTANO. APRONIANO,
L. FONTEIO CAPITONE.
IMP. NERONE. IV.
COSSO CORNELIO LENTULO.
C. CAESONIO PAETO,
C. PETRONIO TURPILIANO.
P. MARIO CELSO,
L. ASINIO GALLO. COSS.

CAjo Vipſtano, Fontejo conſulibus diu meditatum ſcelus non ultra Nero diſtulit, vetuſtate imperii coalita audacia, et flagrantior in dies amore Poppaeae, quae ſibi matrimonium, et diſcidium Octaviae incolumi Agrippina haud ſperans, crebris criminationibus, aliquando per facetias incuſare principem, et ' pupillum vocare, qui juſſis alienis

‘ obnoxius non modo imperii, ſed liber-
‘ tatis etiam indigeret. cur enim differ-
‘ ri nuptias ſuas? formam ſcilicet diſ-
‘ plicere, et triumphales avos? an fecun-
‘ ditatem, et verum animum? timeri, ne
‘ uxor ſaltem injurias patrum, iram po-
‘ puli adverſus ſuperbiam avaritiamque
‘ matris aperiat. quod ſi nurum Agrip-
‘ pina non niſi filio infeſtam ferre poſ-
‘ ſet, reddatur ipſa Othonis conjugio;
‘ ituram quoquo terrarum, ubi audiret
‘ potius contumelias imperatoris, quam
‘ viſeret periculis ejus immixta.’ haec
atque talia lacrymis et arte adulterae pe-
netrantia, nemo prohibebat; cupienti-
bus cunctis infringi matris potentiam,
et credente nullo, uſque ad caedem ejus
duratura filii odia. Tradit Cluvius 2
‘ ardore retinendae Agrippinam poten-
‘ tiae eo uſque provectam, ut medio diei,
‘ cum id temporis Nero per vinum et e-
‘ pulas incaleſceret, offerret ſe ſaepius
‘ temulento comptam et inceſto para-
‘ tam. jamque laſciva oſcula; et prae-
‘ nuntias flagitii blanditias, annotanti-
‘ bus proximis, Senecam contra mulie-
‘ bres illecebras ſubſidium a femina pe-

‘ tiviſſe: immiſſamque Acten libertam, ‘ quae ſimul ſuo periculo, et infamia Ne‘ ronis anxia, deferret, pervulgatum eſ‘ ſe inceſtum gloriante matre, nec tole‘ raturos milites profani principis im‘ perium.’ Fabius Ruſticus ‘ non Agrip‘ pinae, ſed Neroni cupitum id’ memorat, ‘ ejuſdemque libertae aſtu disjec‘ tum.’ ſed quae Cluvius, eadem ceteri quoque auctores prodidere, et fama huc inclinat, ſeu conceperit animo tantum immanitatis Agrippina, ſeu credibilior novae libidinis meditatio in ea viſa eſt, quae puellaribus annis ſtuprum cum Lepido ſpe dominationis admiſerat, pari cupidine uſque ad libita Pallantis provoluta, et exercita ad omne flagitium

3 patrui nuptiis. Igitur Nero vitare ſecretos ejus congreſſus: abſcedentem in hortos, aut Tuſculanum vel Antiatem in agrum, laudare ‘ quod otium laceſſe‘ ret.’ poſtremo ubicumque haberetur, praegravem ratus, interficere conſtituit; hactenus conſultans, ‘ veneno, an ‘ ferro, vel qua alia vi;’ placuitque primo venenum. ſed inter epulas principis ſi daretur, referri ad caſum non poterat,

tali jam Britannici exitio; et miniſtros
tentare arduum videbatur, mulieris uſu
ſcelerum adverſus inſidias intentae: at-
que ipſa praeſumendo remedia munierat
corpus. ferrum et caedes quonam mo-
do occultaretur, nemo reperiebat; et ne
quis illi tanto facinori delectus juſſa
ſperneret, metuebat. obtulit *ingenium*
Anicetus libertus, claſſis apud Miſenum
praefectus, et pueritiae Neronis educa-
tor, ac mutuis odiis Agrippinae inviſus.
ergo ‘navem poſſe componi docet, cu-
‘jus pars ipſo in mari per artem ſoluta
‘effunderet ignaram; nihil tam capax
‘fortuitorum quam mare, et ſi naufra-
‘gio intercepta ſit, quem adeo iniquum,
‘ut ſceleri aſſignaret, quod venti et fluctus
‘deliquerint? additurum principem de-
‘functae templum, et aras, et cetera oſ-
‘tentandae pietati.’ Placuit ſollertia, 4
tempore etiam juta, quando Quinqua-
truum feſtos dies apud Bajas frequenta-
bat. illuc matrem elicit, ‘ferendas pa-
‘rentum iracundias, et placandum ani-
‘mum’ dictitans, quo rumorem recon-
ciliationis efficeret, acciperetque Agrip-
pina, facili feminarum credulitate ad

gaudia. venientem dehinc obvius in li-
tora (nam Antio adventabat) excipit
manu et complexu, ducitque Baulos: id
villae nomen eſt, quae promontorium
Miſenum inter et Bajanum lacum flexo
mari alluitur. ſtabat inter alias navis
ornatior, tamquam id quoque honori
matris daretur: quippe ſueverat triremi,
et claſſiariorum remigio vehi; aut tum
invitata ad epulas erat, occultando fa-
cinori nox adhiberetur. ſatis conſtitit
exſtitiſſe proditorem, et Agrippinam,
auditis inſidiis, an crederet ambiguam,
geſtamine ſellae Bajas pervectam. ibi
blandimentum ſublevavit metum, comi-
ter excepta, ſuperque ipſum collocata.
nam pluribus ſermonibus modo fami-
liaritate juvenili Nero, et rurſus ad-
ductus quaſi ſeria conſociaret, tracto in
longum convictu, proſequitur abeun-
tem, artius oculis et pectori haerens, ſi-
ve explenda ſimulatione, ſeu periturae
matris ſupremus aſpectus, quamvis fe-
5 rum animum retinebat. Noctem ſide-
ribus illuſtrem, et placido mari quietam,
quaſi convincendum ad ſcelus, dii prae-
buere. nec multum erat progreſſa na-

vis, duobus e numero familiarium Agrippinam comitantibus: ex quîs Creperejus Gallus haud procul gubernaculis adſtabat, Aceronia ſuper pedes cubitantis reclinis, ‘ poenitentiam filii, et recipetatam matris gratiam’ per gaudium memorabat; cum dato ſigno, ruere tectum loci multo plumbo grave, preſſuſque Creperejus, et ſtatim exanimatus eſt. Agrippina et Aceronia eminentibus tecti parietibus, ac forte validioribus, quamvis oneri cederent, protectae ſunt: nec diſſolutio navigii ſequebatur turbatis omnibus, et quod plerique ignari etiam conſcios impediebant. viſum dehinc remigibus, ‘ unum in latus inclinare, atque ita navem ſubmergere.’ ſed neque ipſis promptus in rem ſubitam conſenſus, et alii contra nitentes dedere facultatem lenioris in mare jactus. verum Aceronia imprudens, dum ‘ ſe Agrippinam eſſe, et ut ſubveniretur matri principis’ clamitat, contis et remis, et quae fors obtulerat, navalibus telis conficitur. Agrippina ſilens, eoque minus agnita, unum tamen vulnus humero excepit. nando, deinde occurſu le-

nunculorum Lucrinum in lacum vecta,
6 villae ſuae infertur. Illic reputans ideo ſe fallacibus litteris accitam, et honore praecipuo habitam; quodque litus juxta non ventis acta, non ſaxis impulſa navis, ſumma ſui parte, veluti terreſtre machinamentum concidiſſet; obſervans etiam Aceroniae necem, ſimul ſuum vulnus aſpiciens, ſolum inſidiarum remedium eſſe, ſi non intelligerentur: miſit libertum Agerinum, qui nuntiaret filio, ‘ benignitate deûm, et fortuna e‘ jus evaſiſſe gravem caſum; orare, ut ‘ quamvis periculo matris exterritus, vi‘ ſendi curam differret; ſibi ad praeſens ‘ quiete opus.’ atque interim ſecuritate ſimulata, medicamina vulneri, et fomenta corpori adhibet. ‘ teſtamentum Ace‘ roniae requiri, bonaque obſignari’ jubet; id tantum non per ſimulationem.
7 At Neroni nuntios patrati facinoris opperienti, affertur ‘ evaſiſſe ictu levi ſau‘ ciam, et hactenus adito diſcrimine ne ‘ auctor dubitaretur.’ tum pavore exanimis, et ‘ jam jamque affore obteſtans ‘ vindictae properam, ſive ſervitia ar‘ maret, vel militem accenderet, ſive ad

'ſenatum et populum pervaderet, nau-'fragium et vulnus et interfectos ami-'cos objiciendo; quod contra ſubſidi-'um ſibi? niſi quid Burrus et Seneca ex-'pergiſcerentur;' quos ſtatim acciverat, incertum an et ante ignaros. igitur longum utriuſque ſilentium, ne irriti diſſuaderent; an eo deſcenſum credebant, ut niſi praeveniretur Agrippina, pereundum Neroni eſſet. poſt Seneca hactenus promptior, reſpicere Burrum, ac ſi ſcitaretur, 'an militi imperanda caedes 'eſſet? ille praetorianos toti Caeſarum 'domui obſtrictos, memoreſque Germa-'nici, nihil adverſus progeniem ejus a-'trox auſuros' reſpondit: 'perpetraret 'Anicetus promiſſa.' qui nihil cunctatus, poſcit ſummam ſceleris. ad eam vocem Nero, 'illo ſibi die dari imperium, 'auctoremque tanti muneris libertum' profitetur; 'iret propere, duceretque 'promptiſſimos ad juſſa.' ipſe audito, 'veniſſe miſſu Agrippinae nuntium A-'gerinum,' ſcenam ultro criminis parat: gladiumque dum mandata perfert, abjicit inter pedes ejus; tum quaſi deprehenſo, 'vincla injici' jubet; ut 'exi-

‘ tium principis molitam matrem, et pu-
‘ dore deprehenſi ſceleris ſponte mor-
8 ‘ tem ſumpſiſſe’ confingeret. Interim
vulgato Agrippinae periculo, quaſi caſu
eveniſſet, ut quiſque acceperat, decurre-
re ad litus. hi molium objectos, hi pro-
ximas ſcaphas ſcandere: alii quantum
corpus ſinebat, vadere in mare, quidam
manus protendere: queſtibus, votis, cla-
more, diverſa rogitantium, aut incerta
reſpondentium, omnis ora compleri: af-
fluere ingens multitudo cum luminibus,
atque ubi incolumem eſſe pernotuit, ut
ad gratandum ſeſe expedire, donec a-
ſpectu armati et minitantis agminis diſ-
jecti ſunt. Anicetus villam ſtatione cir-
cumdat, refractaque janua, obvios ſer-
vorum arripit, donec ad fores cubiculi
veniret; cui pauci adſtabant, ceteris ter-
rore irrumpentium exterritis. cubiculo
modicum lumen inerat, et ancillarum
una: magis ac magis anxia Agrippina,
quod nemo a filio, ac ne Agerinus qui-
dem; aliam fere litore faciem nunc, ſo-
litudinem ac repentinos ſtrepitus, et ex-
tremi mali indicia. abeunte dehinc an-
cilla, ‘ tu quoque me deſeris,’ prolocu-

ta, reſpicit Anicetum trierarcho Herculeo et Oloarito centurione claſſiario comitatum. ac 'ſi ad viſendum veniſſet, re'fotam nuntiaret: ſin facinus patraturus, 'nihil ſe de filio credere; non impera' tum parricidium.' circumſiſtunt lectum percuſſores, et prior trierarchus fuſti caput ejus afflixit. nam in mortem centurioni ferrum deſtringenti, protendens uterum, 'ventrem feri,' exclamavit: multiſque vulneribus confecta eſt. Haec 9
conſenſu produntur. aſpexeritne matrem exanimem Nero, et formam corporis ejus laudaverit, ſunt qui tradiderint, ſunt qui abnuant. cremata eſt nocte eadem, convivali lectu, et exſequiis vilibus: neque dum Nero rerum potiebatur congeſta aut clauſa humus; mox domeſticorum cura, levem tumulum accepit, viam Miſeni propter, et villam Caeſaris dictatoris, quae ſubjectos ſinus editiſſima proſpectat. accenſo rogo libertus ejus, cognomento Mneſter, ipſe ferro ſe tranſegit; incertum caritate in patronam, an metu exitii. hunc ſui finem multos ante annos crediderat Agrippina, contempſeratque. nam conſu-

lenti ſuper Nerone, reſponderunt Chaldaei, ‘ fore ut imperaret, matremque occideret :’ atque illa, ‘ occidat, inquit, dum imperet.’ Sed a Caeſare perfecto demum ſcelere, magnitudo ejus intellecta eſt; reliquo noctis, modo per ſilentium defixus, ſaepius pavore exurgens, et mentis inops lucem opperiebatur, tamquam exitium allaturam. atque eum auctore Burro, prima centurionum tribunorumque adulatio ad ſpem firmavit, prehenſantium manum, gratantiumque, ‘ quod diſcrimen improviſum, et ‘ matris facinus evaſiſſet.’ amici dehinc adire templa : et coepto exemplo, proxima Campaniae municipia victimis et legationibus laetitiam teſtari. ipſe diverſa ſimulatione, moeſtus, et quaſi incolumitati ſuae infenſus, ac morti parentis illacrymans; quia tamen non ut hominum vultus, ita locorum facies mutantur, obverſabaturque maris illius et litorum gravis aſpectus (et erant qui crederent, ſonitum tubae collibus circum editis, planctuſque tumulo matris audiri) Neapolim conceſſit, litteraſque ad ſenatum miſit, quarum ſumma e-

rat; ‘ repertum cum ferro percuſſorem
‘ Agerinum ex intimis Agrippinae liber-
‘ tis, et luiſſe eam poenam conſcientia,
‘ qua ſcelus paraviſſet.’ Adjiciebat cri- 11
mina longius repetita; ‘ quod conſorti-
‘ um imperii, juraturaſque in feminae
‘ verba praetorias cohortes, idemque
‘ *dedecus ſenatus et populi ſperaviſſet* :
‘ ac poſteaquam fruſtra optata ſint, *in-*
‘ *ſenſa* militibus patribuſque et plebi,
‘ diſſuaſiſſet donativum et congiarium,
‘ periculaque viris illuſtribus inſtruxiſ-
‘ ſe. quanto ſuo labore perpetratum, ne
‘ irrumperet curiam, ne gentibus exter-
‘ nis reſponſa daret?’ temporum quo-
que Claudianorum obliqua inſectatione,
cuncta ejus dominationis flagitia in ma-
trem tranſtulit, ‘ publica fortuna exſtinc-
‘ tam’ referens; namque et naufragium
narrabat. quod fortuitum fuiſſe, quis a-
deo hebes inveniretur, ut crederet? aut
a muliere naufraga miſſum cum telo u-
num, qui cohortes, et claſſes imperato-
ris perfringeret? ergo non jam Nero,
cujus immanitas omnium queſtus antei-
bat, ſed adverſo rumore Seneca erat,
‘ quod oratione tali confeſſionem ſcrip-

12 ‘ ſiſſet.’ Miro tamen certamine procerum decernuntur ‘ ſupplicationes apud ‘ omnia pulvinaria, utque Quinquatrus, ‘ quibus apertae eſſent inſidiae, ludis an‘ nuis celebrarentur; aureum Minervae ‘ ſimulacrum in curia, et juxta principis ‘ imago ſtatueretur; dies natalis Agrippi‘ nae inter nefaſtos eſſet’. Thraſea Paetus ſilentio vel brevi aſſenſu priores adulationes tranſmittere ſolitus, exiit tum ſenatu; ac ſibi cauſſam periculi fecit, ceteris libertatis initium non praebuit. prodigia quoque crebra et irrita interceſſere; anguem enixa mulier; et alia in concubitu mariti fulmine exanimata: jam ſol repente obſcuratus, et tactae de coelo quattuordecim urbis regiones, quae adeo ſine cura deûm eveniebant, ut multos poſt annos Nero imperium et ſcelera continuaverit. ceterum quo gravaret invidiam matris, eaque demota auctam lenitatem ſuam teſtificaretur, feminas illuſtres Juniam et Calpurniam, praefectura functos Valerium Capitonem et Licinium Gabolum, ſedibus patriis reddidit, ab Agrippina olim pulſos. etiam Lolliae Paullinae cineres reportari, ſe-

pulcrumque exſtrui permiſit: quoſque ipſe nuper relegaverat, Iturium et Calviſium poena exſolvit. nam Silana fato functa erat, longinquo ab exſilio Tarentum regreſſa, labante jam Agrippina, cujus inimicitiis conciderat, vel tum mitigata. Cunctanti in oppidis 13
Campaniae, 'quonam modo urbem ingrederetur, an obſequium ſenatus, an ſtudia plebis repperiret' anxio, contra deterrimus quiſque quorum non alia regia fecundior exſtitit, 'inviſum Agrippinae nomen, et morte ejus accenſum populi favorem differunt: iret intrepidus, et venerationem ſui coram experiretur.' ſimul praegredi expoſcunt, et promptiora quam promiſerant inveniunt, obvias tribus, feſto cultu ſenatum: conjugum ac liberorum agmina per ſexum et aetatem diſpoſita: exſtructos qua incederet ſpectaculorum gradus, quo modo triumphi viſuntur. hinc ſuperbus ac publici ſervitii victor, Capitolium adiit, grates exſolvit: ſeque in omnes libidines effudit, quas male coërcitas qualiſcumque matris reverentia tardaverat. Vetus illi copia erat, curricu- 14

lo quadrigarum inſiſtere, nec minus foedum ſtudium cithara ludicrum in modum canere, cum coenaret; quod ‘ re‘ gibus et antiquis ducibus factitatum’ memorabat: ‘ idque vatum laudibus ce‘ lebre, et deorum honori datum. enim‘ vero cantus Apollini ſacros, talique ‘ ornatu aſtare, non modo Graecis in ‘ urbibus, ſed Romana apud templa, nu‘ men praecipuum, et praeſcium.’ nec jam ſiſti poterat, cum Senecae ac Burro viſum, ne utraque pervinceret, alterum concedere; clauſumque valle Vaticana ſpatium, in quo equos regeret, haud promiſcuo ſpectaculo; mox ultro vocari populus Romanus, laudibuſque extollere, ut eſt vulgus cupiens voluptatum; et ſi eodem princeps trahat, laetum. ceterum evulgatis pudor non ſatietatem, ut rebantur, ſed incitamentum attulit. ratuſque dedecus amoliri, ſi plures foedaſſet, nobilium familiarum poſteros, egeſtate venales in ſcenam deduxit: quos fato perfunctos, ne nominatim tradam; majoribus eorum tribuendum puto; nam et ejus flagitium eſt, qui pecuniam ob delicta potius dedit, quam ne delinque-

rent. notos quoque equites Romanos operas arenae promittere ſubegit, donis ingentibus: niſi quod merces ab eo qui jubere poteſt, vim neceſſitatis affert. Ne 15
tamen adhuc publico theatro dehoneſtaretur, inſtituit ludos Juvenalium vocabulo, in quos paſſim nomina data: non nobilitas cuiquam, non aetas aut acti honores impedimento quo minus Graeci Latinive hiſtrionis artem exercerent, uſque ad geſtus modoſque haud viriles. quin et feminae illuſtres deformia meditari; exſtructaque apud nemus, quod navali ſtagno circumpoſuit Auguſtus, conventicula et cauponae, et poſita vaeno irritamenta luxus; dabanturque ſtipes, quas boni neceſſitate; intemperantes gloria conſumerent. inde gliſcere flagitia et infamia; nec ulla moribus corruptis olim plus libidinum circumdedit, quam illa colluvies. vix artibus honeſtis pudor retinetur; nedum inter certamina vitiorum pudicitia, aut modeſtia, aut quidquam probi moris reſervaretur. poſtremo ipſe ſcenam inſcendit, multa cura tentans citharam et praemeditans, aſſiſtentibus familiaribus; acceſ-

ſerat cohors militum, centuriones, tribunique: et moerens Burrus,ac laudans. tuncque primum conſcripti ſunt equites Romani, cognomento Auguſtanorum, aetate ac robore conſpicui, et pars ingenio procaces, alii in ſpe potentiae. hi dies ac noctes plauſibus perſonare. formam principis vocemque deûm vocabulis appellantes, quaſi per virtutem clari honoratique agere.

16 Ne tamen ludicrae tantum imperatoris artes noteſcerent, carminum quoque ſtudium affectavit, contractis quibus aliqua pangendi facultas. nec dum inſignis aetatis nati, conſidere ſimul, et allatos vel ibidem repertos verſus connectere, atque ipſius verba quoquo modo prolata ſupplere; quod ſpecies ipſa carminum docet, non impetu et inſtinctu, nec ore uno fluens. etiam ſapientiae doctoribus tempus impartiebat poſt epulas, utque contraria aſſeverantium diſcordiae eruebantur; nec deerant, qui voce vultuque triſti inter oblectamenta regia ſpectari cuperent.

17 Sub idem tempus, levi contentione atrox caedes orta inter colonos Nucerinos Pompejanoſque, gladiatorio ſpecta-

culo, quod Livinejus Regulus, quem motum ſenatu rettuli, edebat; quippe oppidana laſcivia invicem inceſſentes, probra, deinde ſaxa, poſtremo ferrum ſumpſere, validiore Pompejanorum plebe, apud quos ſpectaculum edebatur. ergo reportati ſunt in urbem multi e Nucerinis trunco per vulnera corpore, ac plerique ‘ liberorum aut parentum mor‘ tes’ deflebant. cujus rei judicium princeps ſenatui, ſenatus conſulibus permiſit. et rurſus re ad patres delata, prohibiti publice in decem annos ejuſmodi coetu Pompejani, collegiaque quae contra leges inſtituerant, diſſoluta. Livi- 18
nejus, et qui alii ſeditionem conciverant, exſilio multati ſunt. motus ſenatu et Pedius Blaeſus, accuſantibus Cyrenenſibus, ‘ violatum ab eo theſaurum ‘ Aeſculapii, delectumque militarem pre‘ tio et ambitione corruptum.’ iidem Cyrenenſes reum agebant Acilium Strabonem, praetoria poteſtate uſum, et miſſum diſceptatorem a Claudio agrorum, quos regis Apionis quondam habitos, et populo Romano cum regno relictos, proximus quiſque poſſeſſor invaſerant, diuti-

naque licentia et injuria, quaſi jure et ae-
quo nitebantur. igitur abjudicatis agris,
orta adverſus judicem invidia: et ſena-
tus ‘ ignota ſibi eſſe mandata Claudii,
‘ et conſulendum principem’ reſpondit.
Nero probata Strabonis ſententia, ‘ ſe
‘ nihilominus ſubvenire ſociis, et uſur-
19 ‘ pata concedere’ ſcripſit. Sequuntur
virorum illuſtrium mortes, Domitii A-
fri, et M. Servilii, qui ſummis honori-
bus, et multa eloquentia viguerant. ille
orando cauſſas, Servilius diu foro, mox
tradendis rebus Romanis celebris, et e-
legantia vitae, quam clariorem effecit,
20 ut par ingenio, ita morum diverſus. Ne-
rone quartum Cornelio Coſſo conſuli-
bus, quinquennale ludicrum Romae in-
ſtitutum eſt, ad morem Graeci certami-
nis; varia fama, ut cuncta ferme nova.
quippe erant qui ‘ Cn. quoque Pom-
‘ pejum incuſatum a ſenioribus ferrent,
‘ quod manſuram theatri ſedem poſuiſ-
‘ ſet; nam antea ſubitariis gradibus, et
‘ ſcena in tempus ſtructa, ludos edi ſoli-
‘ tos: vel ſi vetuſtiora repetas, ſtantem
‘ populum ſpectaviſſe: ne ſi conſideret,
‘ theatri dies totos ignavia continuaret.

‘ ſpectaculorum quidem antiquitas ſer-
‘ varetur, quotiens Praetores ederent,
‘ nulla cuiquam civium neceſſitate cer-
‘ tandi. ceterum abolitos paulatim pa-
‘ trios mores, funditus everti per acci-
‘ tam laſciviam, ut quod uſquam cor-
‘ rumpi et corrumpere queat, in urbe vi-
‘ ſatur, degeneretque ſtudiis externis ju-
‘ ventus, gymnaſia et otia, et turpes a-
‘ mores exercendo, principe et ſenatu
‘ auctoribus: qui non modo licentiam
‘ vitiis permiſerint, ſed vim adhibeant.
‘ proceres Romani ſpecie orationum et
‘ carminum, ſcena polluantur; quid ſu-
‘ pereſſe, niſi ut corpora quoque nudent,
‘ et caeſtus aſſumant, eaſque pugnas pro
‘ militia et armis meditentur? an juſti-
‘ tiam augurii, et decurias equitum, e-
‘ gregium judicandi munus expleturos,
‘ ſi fractos ſonos et dulcedinem vocum
‘ perite audiſſent? noctes quoque dede-
‘ cori adjectas, ne quod tempus pudori
‘ relinquatur, ſed coetu promiſcuo quod
‘ perditiſſimus quiſque per diem concu-
‘ piverit, per tenebras audeat.’ Pluri- 21
bus ipſa licentia placebat, ac tamen ho-
neſta nomina praetendebant; ‘majores

'quoque non abhorruiſſe ſpectaculorum 'oblectamentis, pro fortuna quae tum 'erat; eoque a Thuſcis accitos hiſtrio- 'nes; a Thuriis equorum certamina, et 'poſſeſſa Achaja Aſiaque ludos curatius 'editos; nec quemquam Romae honeſ- 'to loco ortum, ad theatrales artes de- 'generaviſſe, ducentis jam annis a L. 'Mummii triumpho, qui primus id ge- 'nus ſpectaculi in urbe praebuerit. ſed 'et conſultum parcimoniae, quod per- 'petua ſedes theatro locata ſit, potius 'quam immenſo ſumptu, ſingulos per 'annos conſurgeret ac ſtrueretur. nec 'perinde magiſtratus rem familiarem 'exhauſturos, aut populo efflagitandi 'Graeca certamina a magiſtratibus cauſ- 'ſam fore, cum eo ſumptu reſpublica 'fungatur; oratorum ac vatum victori- 'as incitamentum ingeniis allaturas: 'nec cuiquam judici grave, aures ſtudi- 'is honeſtis, et voluptatibus conceſſis 'impartire; laetitiae magis quam laſci- 'viae dari paucas totius quinquennii 'noctes, quibus, tanta luce ignium, ni- 'hil inlicitum occultari queat.' ſane nul- lo inſigni dehoneſtamento id ſpectacu-

lum tranſiit. ac ne modica quidem ſtu-
dia plebis exarſere, quia redditi quam-
quam ſcenae Pantomimi, certaminibus
ſacris prohibebantur. eloquentiae pri-
mas nemo tulit, ſed ‘ victorem eſſe Cae-
‘ ſarem’ pronuntiatum. Graeci amic-
tus, quos per eos dies pleríque inceſſe-
rant, tum exoleverant. Inter quae et 22
ſidus cometes effulſit, de quo vulgi opi-
nio eſt, tamquam mutationem regis por-
tendat. igitur quaſi jam depulſo Nero-
ne, quiſnam deligeretur anquirebant; et
omnium ore Rubellius Plautus celebra-
tus, cui nobilitas per matrem ex Julia
familia. ipſe placita majorum colebat,
habitu ſevero, caſta et ſecreta domo,
quantoque metu occultior, tanto plus
famae adeptus. auxit rumorem pari va-
nitate orta interpretatio fulguris. nam
quia diſcumbentis Neronis apud Sim-
bruina ſtagna, * cui Sublaqueum nomen
eſt, ictae dapes, menſaque disjecta erat,
idque finibus Tiburtum acciderat, unde
paterna Plauto origo; hunc illum nu-
mine deûm deſtinari credebant; fove-
bantque multi, quibus nova et ancipi-
tia praecolere avida et plerumque fallax

ambitio eſt. ergo permotus iis Nero componit ad Plautum litteras, ' conſu-' leret quieti urbis, ſeque prave diffa-' mantibus ſubtraheret; eſſe illi per Aſi-' am avitos agros, in quibus tuta et in-' turbida juventa frueretur.' ita illuc cum conjuge Antiſtia et paucis familiarium conceſſit. iiſdem diebus nimia luxus cupido infamiam et periculum Neroni tulit, quia fontem aquae Marciae ad urbem deductae nando inceſſerat: videbaturque potus ſacros et caerimoniam loci corpore toto polluiſſe; ſecutaque anceps valetudo, iram deûm affirmavit.

23 At Corbulo poſt deleta Artaxata, utendum recenti terrore ratus ad occupanda Tigranocerta; quibus exciſis, metum hoſtium intenderet, vel ſi pepercíſſet, clementiae famam adipiſceretur: illuc pergit, non infenſo exercitu, ne ſpem veniae auferret: neque tamen remiſſa cura, gnarus facilem mutatu gentem, ut ſegnem ad pericula, ita infidam ad occaſiones. barbari pro ingenio quiſque, alii preces offerre, quidam deſerere vicos, et in avia digredi, ac fuere qui ſe ſpeluncis, et cariſſima ſecum abderent. igitur dux

Romanus diverſis artibus, miſericordia
adverſus ſupplices, celeritate adverſus
profugos, immitis iis qui latebras inſede-
rant, ora et exitus ſpecuum ſarmentis
virgultiſque completos, igni exurit. at-
que illum fines ſuos praetergredientem
incurſavere Mardi, latrociniis exerciti,
contraque inrumpentem montibus de-
fenſi; quos Corbulo immiſſis Hiberis
vaſtavit, hoſtilemque audaciam externo
ſanguine ultus eſt. Ipſe exercituſque, 24
ut nullis ex proelio damnis, ita per ino-
piam et labores fatiſcebant, carne pecu-
dum propulſare famem adacti. ad haec
penuria aquae, fervida aeſtas, longinqua
itinera, ſola ducis patientia mitigaban-
tur, eodem plura quam gregario milite
tolerante. ventum dehinc in locos cul-
tos: demeſſaeque ſegetes, et ex duobus
caſtellis, in quae confugerant Armenii,
alterum impetu captum; qui primam
vim depulerant, obſidione coguntur. un-
de in regionem Tauraunitium tranſgreſ-
ſus, improviſum periculum vitavit. nam
haud procul tentorio ejus, non ignobi-
lis barbarus cum telo repertus, ‘ ordi-
‘ nem inſidiarum, ſeque auctorem et ſo-

' clos per tormenta edidit;' convictique et puniti ſunt, qui ſpecie amicitiae dolum parabant. nec multo poſt legati Tigranocerta miſſi, ' patere moenia' afferunt, ' intentos popularis ad juſſa.' ſimul hoſpitale donum, coronam auream tradebant. accepitque cum honore, nec quidquam urbi detractum, quo promp-
25 tius obſequium integri retinerent. At praeſidium regium, quod ferox juventus clauſerat, non ſine certamine expugnatum eſt; nam et proelium pro muris auſi erant, et pulſi intra munimenta aggeris, demum et inrumpentium armis ceſſere; quae facilius proveniebant, quia Parthi Hyrcano bello diſtinebantur. miſerantque Hyrcani ad principem Romanum ſocietatem oratum, ' attineri a ſe Vologe-' ſen pro pignore amicitiae' oſtentantes; eos regredientes Corbulo, ne Euphraten tranſgreſſi hoſtium cuſtodiis circumvenirentur, dato praeſidio ad litora maris rubri deduxit; unde vitatis Parthorum
26 finibus, patrias in ſedes remeavere. Quin et Tiridaten per Medos extrema Armeniae intrantem, praemiſſo cum auxiliis Verulano legato, atque ipſe legionibus

citis, abire procul ac ſpem belli amittere ſubegit: quoſque nobis ob regem aversos animi cognoverat, caedibus et incendiis perpopulatus, poſſeſſionem Armeniae uſurpabat: cum advenit Tigranes, a Nerone ad capeſſendum imperium delectus, Cappadocum ex nobilitate, regis Archelai nepos, ſed quod diu obſes apud urbem fuerat, uſque ad ſervilem patientiam demiſſus. nec conſenſu acceptus, durante apud quoſdam favore Arſacidarum; at plerique ſuperbiam Parthorum peroſi, datum a Romanis regem malebant. additum et praeſidium, mille legionarii, tres ſociorum cohortes, duaeque equitum alae; et quo facilius novum regnum tueretur, pars Armeniae ut cuique finitima, pars * Nipolique et Ariſtobulo atque Antiocho parere juſſae ſunt. Corbulo in Syriam abſceſſit, morte Umidii legati vacuam, ac ſibi permiſſam. Eodem anno ex illuſtribus *Aſiae* 27
urbibus, Laodicea tremore terrae prolapſa, nullo a nobis remedio, propriis opibus revaluit. at in Italia vetus oppidum, Puteoli, jus Coloniae, et cognomentum a Nerone apiſcuntur. vetera-

ni Tarentum et Antium adſcripti, non
tamen infrequentiae locorum ſubvene-
re, dilapſis pluribus in provincias, in
quibus ſtipendia expleverant: neque
conjugiis ſuſcipiendis, neque alendis li-
beris ſueti, orbas ſine poſteris domos re-
linquebant. non enim, ut olim, uni-
verſae legiones deducebantur cum tri-
bunis et centurionibus, et ſuis cujuſque
ordinis militibus, ut conſenſu et carita-
te rempublicam efficerent; ſed ignoti in-
ter ſe, diverſis manipulis, ſine rectore,
ſine affectibus mutuis, quaſi ex alio ge-
nere mortalium repente in unum collec-
28 ti, numerus magis quam colonia. Co-
mitia praetorum arbitrio ſenatus haberi
ſolita, quod acriore ambitu exarſerant,
princeps compoſuit, tris qui ſupra nu-
merum petebant, legioni praeficiendo.
auxitque patrum honorem, ſtatuendo 'ut
'qui a privatis judicibus ad ſenatum pro-
'vocaviſſent, ejuſdem pecuniae pericu-
'lum facerent, cujus ii qui imperatorem
'appellavere;' nam antea vacuum id,
ſolutumque poena fuerat. fine anni Vi-
bius Secundus eques Romanus, accu-
ſantibus Mauris repetundarum damna-

tur, atque Italia exigitur; ne graviore
poena afficeretur, Vibii Criſpi fratris o-
pibus enixus. Caeſonio Paeto Petro- 29
nio Turpiliano conſulibus, gravis cla-
des in Britannia accepta. in qua neque
Avitus legatus, ut memoravi, niſi parta
retinuerat, et ſucceſſor Veranius, modi-
cis excurſibus Siluras populatus, quin
ultra bellum proferret, morte prohibi-
tus eſt: magna dum vixit ſeveritatis fa-
ma, ſupremis teſtamenti verbis ambiti-
onis manifeſtus; quippe multa in Nero-
nem adulatione, addidit, ‘ ſubjecturum
‘ ei provinciam fuiſſe, ſi biennio proxi-
‘ mo vixiſſet.’ ſed tum Paullinus Sueto-
nius obtinebat Britannos, ſcientia mili-
tiae, et rumore populi, qui neminem ſi-
ne aemulo ſinit, Corbulonis concerta-
tor: receptaeque Armeniae decus aequa-
re domitis perduellibus cupiens. igitur
Monam inſulam incolis validam, et re-
ceptaculum perfugarum aggredi parat,
naveſque fabricatur plano alveo, adver-
ſus breve litus et incertum. ſic pedes;
equites vado ſecuti, aut altiores inter un-
das, adnantes equis tranſmiſere. Sta- 30
bat pro litore diverſa acies, denſa armis

viriſque, intercurſantibus feminis: in
modum Furiarum, veſte ferali, crinibus
dejectis, faces praeferebant. Druidaeque
circum, preces diras ſublatis ad coelum
manibus fundentes, novitate aſpectus
perculere milites, ut quaſi haerentibus
membris, immobile corpus vulneribus
praeberent. dein cohortationibus ducis,
et ſe ipſi ſtimulantes, ne muliebre et fa-
naticum agmen paveſcerent, inferunt
ſigna, ſternuntque obvios, et igni ſuo
involvunt. praeſidium poſthac impoſi-
tum victis, exciſique luci, ſaevis ſuper-
ſtitionibus ſacri; nam cruore captivo
adolere aras, et hominum fibris conſule-
re deos fas habebant. haec agenti Sue-
tonio, ' repentina defectio provinciae'
31 nuntiatur. Rex Icenorum Praſutagus,
longa opulentia clarus, Caeſarem haere-
dem duaſque filias ſcripſerat, tali obſe-
quio ratus regnum et domum ſuam pro-
cul injuria fore: quod contra vertit; a-
deo ut regnum per centuriones, domus
per ſervos, velut capta vaſtarentur. jam
primum uxor ejus Boudicea verberibus
affecta, et filiae ſtupro violatae ſunt.
praecipui quique Icenorum, quaſi cunc-

tam regionem muneri accepiſſent, avitis
bonis exuuntur, et propinqui regis inter
mancipia habebantur. qua contumelia
et metu graviorum (quando in formam
provinciae ceſſerant) rapiunt arma, com-
motis ad rebellationem Trinobantibus,
et qui alii nondum ſervitio facti, reſumere
libertatem occultis conjurationibus pe-
pigerant, acerrimo in veteranos odio;
quippe in coloniam Camulodunum re-
cens deducti, pellebant domibus, extur-
babant agris, captivos, ſervos appellan-
do: foventibus impotentiam veterano-
rum militibus, ſimilitudine vitae, et ſpe
ejuſdem licentiae. ad haec templum di-
vo Claudio conſtitutum, quaſi arx aeter-
nae dominationis aſpiciebatur; delecti-
que ſacerdotes ſpecie religionis omnes
fortunas effundebant. nec arduum vi-
debatur, exſcindere coloniam nullis mu-
nimentis ſeptam: quod ducibus noſtris
parum proviſum erat, dum amoenitati
prius quam uſui conſulitur. Inter quae 32
nulla palam cauſſa delapſum Camulodu-
ni ſimulacrum Victoriae, ac retro con-
verſum, quaſi cederet hoſtibus: et femi-
nae in furore turbatae 'adeſſe exitium'

canebant. externoſque fremitus in curia eorum auditos, conſonuiſſe ululatibus theatrum; viſamque ſpeciem in aeſtuario Tameſae ſubverſae coloniae; jam Oceanum cruento aſpectu; dilabente aeſtu, humanorum corporum effigies relictas, ut Britanni ad ſpem, ita veterani ad metum trahebant. ſed quia procul Suetonius aberat, petivere a Cato Deciano procuratore auxilium. ille haud amplius quam ducentos ſine juſtis armis miſit: et inerat modica militum manus, tutela templi freti. et impedientibus qui occulti rebellionis conſcii conſilia turbabant, neque foſſam aut vallum praeduxerunt, neque motis ſenibus et feminis juventus ſola reſtitit: quaſi media pace incauti, multitudine barbarorum circumveniuntur. et cetera quidem impetu direpta, aut incenſa ſunt; templum in quo ſe miles conglobaverat, biduo obſeſſum, expugnatumque. et victor Britannus Petilio Ceriali legato legionis nonae in ſubſidium adventanti obvius, fudit legionem, et quod peditum interfecit. Cerialis cum equitibus evaſit in caſtra, et munimentis defenſus eſt. qua

clade et odiis provinciae, quam avaritia
in bellum egerat, trepidus procurator
Catus in Galliam tranſiit. At Suetonius 33
mira conſtantia medios inter hoſtes Lon-
dinium perrexit, cognomento quidem
coloniae non inſigne, ſed copia negoti-
atorum et commeatuum maxime celebre;
ibi ambiguus an illam ſedem bello deli-
geret, circumſpecta infrequentia militis,
ſatiſque magnis documentis temerita-
tem Petilii coërcitam, unius oppidi dam-
no ſervare univerſa ſtatuit. neque fletu
et lacrymis auxilium ejus orantium fle-
xus eſt, quin daret profectionis ſignum,
et comitantes in partem agminis accipe-
ret. ſi quos imbellis ſexus, aut feſſa ae-
tas, vel loci dulcedo attinuerat, ab hoſ-
te oppreſſi ſunt. eadem clades munici-
pio Verulamio fuit; quia barbari omiſſis
caſtellis praeſidiiſque militarium, quod
uberrimum ſpolianti, et defendentibus
intutum, laeti praeda, et aliorum ſegnes
petebant. ad ſeptuaginta millia civium
et ſociorum, iis quae memoravi locis,
cecidiſſe conſtitit; neque enim capere
aut venundare, aliudve quod belli com-
mercium, ſed caedes, patibula, ignes,

cruces, tanquam reddituri ſupplicium, ac praerepta interim ultione, feſtinabant.
34 Jam Suetonio quartadecima legio cum vexillariis viceſimanis, et e proximis auxiliares, decem ferme millia armatorum erant; cum omittere cunctationem, et congredi acie parat; deligitque locum artis faucibus, et a tergo ſilva clauſum, ſatis cognito, nihil hoſtium niſi in fronte, et apertam planitiem eſſe ſine metu inſidiarum. igitur legionarius frequens ordinibus, levis circum armatura, conglobatus pro cornibus eques aſtitit. at Britannorum copiae paſſim per catervas et turmas exſultabant, quanta non alias multitudo, et animo adeo fero, ut conjuges quoque teſtes victoriae ſecum traherent, plauſtriſque imponerent, quae ſuper extremum ambitum campi poſue-
35 rant. Boudicea curru filias prae ſe vehens, ut quamque nationem acceſſerat; 'ſolitum quidem Britannis feminarum 'ductu bellare teſtabatur; ſed tunc non 'ut tantis majoribus ortam regnum et 'opes, verum ut unam e vulgo, liberta-'tem amiſſam, confectum verberibus 'corpus, contrectatam filiarum pudici-

‘ tiam ulciſci; eo provectas Romanorum
‘ cupidines, ut non corpora, nec ſenec-
‘ tam quidem, aut virginitatem impol-
‘ lutam relinquant. adeſſe tamen deos
‘ juſtae vindictae; cecidiſſe legionem,
‘ quae proelium auſa ſit: ceteros caſtris
‘ occultari, aut fugam circumſpicere. ne
‘ ſtrepitum quidem et clamorem tot mil-
‘ lium, nedum impetus et manus perla-
‘ turos. ſi copias armatorum, ſi cauſſas
‘ belli ſecum expenderent, vincendum
‘ illa acie, vel cadendum eſſe. id mulie-
‘ ri deſtinatum: viverent viri, et ſervi-
‘ rent.’ Ne Suetonius quidem in tan- 36
to diſcrimine ſilebat; qui quamquam
confideret virtuti, tamen exhortationes
et preces miſcebat; ‘ ut ſpernerent ſo-
‘ nores Barbarorum, et inanes minas;
‘ plus illic feminarum, quam juventutis
‘ aſpici; imbelles, inermes, ceſſuros ſta-
‘ tim, ubi ferrum virtutemque vincenti-
‘ um, totiens fuſi agnoviſſent; etiam in
‘ multis legionibus, paucos eſſe qui proe-
‘ lia profligarent; gloriaeque eorum ac-
‘ ceſſurum, quod modica manu, univerſi
‘ exercitus famam adipiſcerentur. con-
‘ ferti tantum et pilis emiſſis, poſt umbo-

'nibus et gladiis ſtragem caedemque con-
'tinuarent; praedae immemores: parta
'victoria, cuncta ipſis ceſſura.' is ardor
verba ducis ſequebatur, ita ſe ad intor-
quenda pila expedierat vetus miles et
multa proeliorum experientia, ut cer-
tus eventus Suetonius, daret pugnae ſig-
37 num. Ac primum legio gradu immo-
ta, et anguſtias loci pro munimento re-
tinens; poſtquam propius ſuggreſſus
hoſtis certo jactu tela exhauſerat, velut
cuneo erupit. idem auxiliarium impe-
tus: et eques protentis haſtis, perfringit
quod obvium et validum erat. ceteri ter-
ga praebuere, difficili effugio, quia cir-
cumjecta vehicula ſepſerant abitus. et
miles ne mulierum quidem neci tempe-
rabat: confixaque telis etiam jumenta,
corporum cumulum auxerant. clara et
antiquis victoriis par ea die laus parta;
quippe ſunt qui paullo minus quam oc-
toginta millia Britannorum cecidiſſe tra-
dant, militum quadringentis ferme in-
terfectis, nec multo amplius vulneratis.
Boudicea vitam veneno finivit. et Poe-
nius Poſtumus praefectus caſtrorum ſe-
cundae legionis, cognitis quartadecima-

norum viceſimanorumque proſperis re-
bus, quia pari gloria legionem ſuam
fraudaverat, abnueratque contra ritum
militiae juſſa ducis, ſe ipſum gladio tranſ-
egit. Contractus deinde omnis exer- 38
citus, ſub pellibus habitus eſt, ad reliqua
belli perpetranda. auxitque copias Cae-
ſar, miſſis e Germania duobus legiona-
riorum millibus, octo auxiliarium co-
hortibus, ac mille equitibus: quorum
adventu, nonani legionario milite ſup-
pleti ſunt; cohortes alaeque novis hi-
bernaculis locatae, quodque nationum
ambiguum aut adverſum fuerat, igni at-
que ferro vaſtatur. ſed nihil aeque quam
fames affligebat ſerendis frugibus incu-
rioſos, et omni aetate ad bellum verſa,
dum noſtros commeatus ſibi deſtinant;
genteſque praeferoces tardius ad pacem
inclinant; quia Julius Claſſicianus ſuc-
ceſſor Cato miſſus, et Suetonio diſcors,
bonum publicum privatis ſimultatibus
impediebat, diſperſeratque 'novum le-
'gatum opperiendum eſſe, ſine hoſtili
'ira et ſuperbia victoris clementer dedi-
'tis conſulturum.' ſimul in urbem man-
dabat, 'nullum proelio finem exſpecta-

‘ rent, niſi ſuccederetur Suetonio:’ cu-
jus adverſa, pravitati ipſius; proſpera,
39 ad fortunam reipublicae referebat. Igi-
tur ad ſpectandum Britanniae ſtatum
miſſus eſt ex libertis Polycletus, magna
Neronis ſpe, poſſe auctoritate ejus, non
modo inter legatum procuratoremque
concordiam gigni; ſed et rebelles Bar-
barorum animos pace componi. nec de-
fuit Polycletus, quo minus ingenti ag-
mine Italiae Galliaeque gravis, poſtquam
Oceanum tranſmiſerat, militibus quo-
que noſtris terribilis incederet. ſed hoſ-
tibus irriſui fuit, apud quos flagrante e-
tiam tum libertate, nondum cognita li-
bertorum potentia erat; mirabanturque,
quod dux et exercitus tanti belli con-
fector ſervitiis obedirent. cuncta tamen
ad imperatorem in mollius relata. de-
tentuſque rebus gerundis Suetonius, qui
poſt paucas naves in litore, remigium-
que in iis amiſerat, tamquam durante
bello ‘ tradere exercitum Petronio Tur-
‘ piliano,’ qui jam conſulatu abierat, ju-
betur. is non irritato hoſte, neque la-
ceſſitus, honeſtum pacis nomen ſegni o-
40 tio impoſuit. Eodem anno Romae in-

ſignia ſcelera, alterum ſenatoria, ſervili alterum audacia, admiſſa ſunt. Domitius Balbus erat praetorius, ſimul longa ſenecta, ſimul orbitate et pecunia inſidiis obnoxius; ei propinquus Valerius Fabianus capeſſendis honoribus deſtinatus, ſubdidit teſtamentum, aſcitis Vicio Rufino, et Terentio Lentino equitibus Romanis. illi Antonium primum, et Aſinium Marcellum ſociaverant. Antonius audacia promptus; Marcellus Aſinio Pollione proavo clarus, neque morum ſpernendus habebatur, niſi quod paupertatem praecipuum malorum credebat. igitur Fabianus tabulas iis quos memoravi, et aliis minus illuſtribus, obſignat; quod apud patres convictum: et Fabianus Antoniuſque cum Rufino et Terentio lege Cornelia damnantur. Marcellum memoria majorum, et preces Caeſaris, poenae magis quam infamiae exemere. Perculit is dies Pompejum quo- 41
que Aelianum juvenem quaeſtorium, tamquam flagitiorum Fabiani gnarum: eique Italia et Hiſpania, in qua ortus erat, interdictum eſt. pari ignominia Valerius Ponticus afficitur, quod reos, ne

apud praefectum urbis arguerentur, ad praetorem detuliſſet, interim ſpecie legum, mox praevaricando ultionem eluſurus. additur ſenatuſconſulto; ' qui ' talem operam emptitaſſet; vendidiſ-' ſetve, perinde poena teneretur, ac ſi ' publico judicio calumniae condemna-
42 ' tus.' Haud multo poſt, praefectum urbis Pedanium Secundum ſervus ipſius interfecit: ſeu negata libertate, cui pretium pepigerat; ſive amore exoleti infenſus, et dominum aemulum non tolerans. ceterum cum vetere ex more familiam omnem, quae ſub eodem tecto manſitaverat, ad ſupplicium agi oporteret, concurſu plebis, quae tot innoxios protegebat, uſque ad ſeditionem ventum eſt: ſenatuque in ipſo erant ſtudia nimiam ſeveritatem aſpernantium, pluri-
43 bus nihil mutandum cenſentibus. Ex quis C. Caſſius ſententiae loco in hunc modum diſſeruit. ' ſaepenumero, Patres ' Conſcripti, in hoc ordine interfui, cum ' contra inſtituta et leges majorum no-' va ſenatus decreta poſtularentur: ne-' que ſum adverſatus; non quia dubita-' rem ſuper omnibus negotiis melius at-

'que rectius olim proviſum, et quae con-
'verterentur in deterius mutari; ſed ne
'nimio amore antiqui moris ſtudium
'meum extollere viderer. ſimul quid-
'quid hoc in nobis auctoritatis eſt, cre-
'bris contradictionibus deſtruendum
'non exiſtimabam, ut maneret inte-
'grum, ſi quando reſpublica conſiliis e-
'guiſſet; quod hodie evenit, conſulari
'viro domi ſuae interfecto, per inſidias
'ſerviles, quas nemo prohibuit, aut pro-
'didit, quamvis nondum concuſſo ſe-
'natuſconſulto, quod ſupplicium toti
'familiae minitabatur. decernite hercu-
'le impunitatem. at quem dignitas ſua
'defendet, cum praefectus urbis non
'profuerit? quem numerus ſervorum tu-
'ebitur, cum Pedanium Secundum qua-
'dringenti non protexerint? cui fami-
'lia opem feret, quae ne in metu quidem
'pericula noſtra advertit? an, ut qui-
'dam fingere non erubeſcunt, injurias
'ſuas ultus eſt interfector? quia de pa-
'terna pecunia tranſegerat, aut avitum
'mancipium detrahebatur? pronuntie-
'mus ultro, dominum jure caeſum vi-
'deri. libet argumenta conquirere in

'eo, quod ſapientioribus deliberatum
44 'eſt? Sed et ſi nunc primum ſtatuen-
'dum haberemus, creditiſne ſervum in-
'terficiendi domini animum inſumpſiſ-
'ſe, ut nòn vox minax excideret? ni-
'hil per temeritatem proloqueretur? ſa-
'ne conſilium occuluit, telum inter ig-
'naros paravit: num excubias tranſi-
'ret, cubiculi fores recluderet, lumen
'inferret, caedem patraret, omnibus ne-
'ſciis? multa ſceleris indicia praeveni-
'unt ſervi. ſi prodant, poſſumus ſingu-
'li inter plures, tuti inter anxios; poſ-
'tremo ſi pereundum ſit, non inulti in-
'ter nocentes, agere. ſuſpecta majori-
'bus noſtris fuere ingenia ſervorum, e-
'tiam cum in agris aut domibus iiſdem
'naſcerentur caritatemque dominorum
'ſtatim acciperent. poſtquam vero na-
'tiones in familiis habemus, quibus di-
'verſi ritus, externa ſacra aut nulla ſunt,
'colluviem iſtam non niſi metu coërcu-
'eris. at quidam inſontes peribunt. nam
'et ex fuſo exercitu, cum decimus quiſ-
'que fuſti feritur, etiam ſtrenui ſortiun-
'tur: habet aliquid èx iniquo omne mag-
'num exemplum, quod contra ſingulos,

'utilitate publica rependitur'. Sententiae 45
Caſſii, ut nemo unus contraire auſus eſt,
ita diſſonae voces reſpondebant, 'nu-
'merum, aut aetatem, aut ſexum, ac plu-
'rimorum indubiam innocentiam' miſe-
rantium. praevaluit tamen pars quae
ſupplicium decernebat; ſed obtemperari
non poterat, conglobata multitudine,
'ſaxa ac faces' minitante. tum Caeſar
populum edicto increpuit; atque omne
iter quo damnati ad poenam duceban-
tur, militaribus praeſidiis ſepſit. cenſu-
erat Cingonius Varro, ut liberti quoque,
qui ſub eodem tecto fuiſſent, Italia de-
portarentur. id a principe prohibitum
eſt, 'ne mos antiquus, quem miſericor-
'dia non minuerat, per ſaevitiam inten-
'deretur.' Damnatus iiſdem conſuli- 46
bus Tarquitius Priſcus repetundarum,
Bithynis interrogantibus, magno pa-
trum gaudio, quia accuſatum ab eo Sta-
tilium Taurum proconſule ipſius memi-
nerant. cenſus per Gallias a Q. Volu-
ſio, et Sextio Africano, Trebellioque
Maximo acti ſunt, aemulis inter ſe per
nobilitatem Voluſio atque Africano;
Trebellium dum uterque dedignatur, ſu-

47 pra tulere. Eo anno mortem obiit Memmius Regulus, auctoritate, conſtantia, fama, in quantum praeumbrante imperatoris faſtigio datur, clarus; adeo ut Nero aeger valetudine, et adulantibus circum qui 'finem imperio adeſſe' dicebant, 'ſi quid fato pateretur;' reſponderit 'habere ſubſidium rempublicam.' rogantibus dehinc, 'in quo potiſſimum?' addiderit, 'in Memmio Regulo.' vixit tamen poſt haec Regulus, quiete defenſus; et quia nova generis claritudine, neque invidioſis opibus erat. gymnaſium eo anno dedicatum a Nerone praebitumque oleum equiti ac ſenatui Graeca
48 facilitate. P. Mario L. Aſinio conſulibus Antiſtius praetor, quem in tribunatu plebis licenter egiſſe memoravi, probroſa adverſus principem carmina factitavit: vulgavitque celebri convivio, dum apud Oſtorium Scapulam epulatur. exin a Coſſutiano Capitone, qui nuper ſenatorium ordinem precibus Tigellini ſoceri ſui receperat, majeſtatis delatus eſt. tum primum revocata ea lex: credebaturque haud perinde exitium Antiſtio, quam imperatori gloriam quaeri, uti condem-

natus a ſenatu, interceſſione tribunicia
morti eximeretur. et cum Oſtorius ‘ ni-
‘ hil audiviſſe’ pro teſtimonio dixiſſet,
adverſis teſtibus creditum. cenſuitque
Junius Marullus conſul deſignatus, ‘ ad-
‘ imendam reo praeturam, necandum-
‘ que more majorum.’ ceteris inde aſ-
ſentientibus, Paetus Thraſea multo cum
honore Caeſaris, et acerrime increpito
Antiſtio: ‘ non quidquid nocens reus
‘ pati mereretur, id egregio ſub princi-
‘ pe, et nulla neceſſitate obſtricto ſenatu,
‘ ſtatuendum diſſeruit; carnificem et la-
‘ queum pridem abolita: et eſſe poenas
‘ legibus conſtitutas, quibus ſine judi-
‘ cum ſaevitia et temporum infamia, ſup-
‘ plicia decernerentur. quin in inſula
‘ publicatis bonis, quo longius ſontem
‘ vitam traxiſſet, eo privatim miſerior,
‘ et publicae clementiae maximum e-
‘ xemplum futurum.’ Libertas Thraſeae 49
ſervitium aliorum rupit; et poſtquam diſ-
ceſſionem conſul permiſerat, pedibus in
ſententiam ejus iere, paucis exemptis:
in quibus adulatione promptiſſimus fuit
A. Vitellius, optimum quemque jurgio
laceſſens, et reſpondenti reticens, ut pa-

vida ingenia ſolent. at conſules perficere ſenatus decretum non auſi, de conſenſu ſcripſere Caeſari. ille inter pudorem et iram cunctatus, poſtremo reſcripſit, ‘ nulla injuria provocatum Antiſtium graviſſimas in principem contumelias dixiſſe: earum ultionem a patribus poſtulatam. et pro magnitudine delicti poenam ſtatui par fuiſſe: ceterum ſe qui ſeveritatem decernentium impediturus fuerit, moderationem non prohibere; ſtatuerent ut vellent; datam et abſolvendi licentiam.’ his atque talibus recitatis, et offenſione manifeſta, non ideo aut conſules mutavere relationem; aut Thraſea deceſſit ſententia; ceterive, quae probaverant deſeruere: pars ne principem objeciſſe invidiae viderentur, plures numero tuti, Thraſea ſueta firmitudine animi, et ne gloria intercideret. Haud diſpari crimine Fabricius Vejento conflictatus eſt, ‘ quod multa et probroſa in patres et ſacerdotes compoſuiſſet, iis libris quibus nomen Codicillorum dederat.’ adjiciebat Talius Geminus accuſator; ‘ venditata ab eo munera principis et adi-

'piſcendorum honorum jus;' quae cauſſa Neroni fuit ſuſcipiendi judicii; convictumque Vegentonem Italia depulit, et libros exuri juſſit, conquiſitos lectitatoſque donec cum periculo parabantur: mox licentia habendi, oblivionem attulit. Sed graveſcentibus in dies publi- 51
cis malis, ſubſidia minuebantur; conceſſitque vita Burrus, incertum valetudine an veneno. valetudo ex eo conjectabatur, quod in ſe tumeſcentibus paulatim faucibus, et impedito meatu, ſpiritum finiebat; plures juſſu Neronis, quaſi remedium adhiberetur, illitum palatum ejus noxio medicamine aſſeverabant: et Burrum intellecto ſcelere, cum ad viſendum eum princeps veniſſet, aſpectum ejus averſatum, ſciſcitantique hactenus reſpondiſſe, 'ego me bene habeo.' civitati grande deſiderium ejus manſit per memoriam virtutis, et ſucceſſorum alterius ſegnem innocentiam, alterius flagrantiſſima flagitia et adulteria; quippe Caeſar duos praetoriis cohortibus impoſuerat: Fenium Rufum ex vulgi favore, quia rem frumentariam ſine quaeſtu tractabat: Sofonium Tigel-

linum, veterem impudicitiam atque in-
ſamiam in eo ſecutus. atque illi pro cog-
nitis moribus fuere; validior Tigellinus
in animo principis, et intimis libidini-
bus aſſumptus: proſpera populi et mili-
tum fama Rufus, quod apud Neronem
52 adverſum experiebatur. Mors Burri
infregit Senecae potentiam, quia nec
bonis artibus idem virium erat, altero
velut duce amoto, et Nero ad deteriores
inclinabat. hi variis criminationibus Se-
necam adoriuntur, ‘ tanquam ingentes
‘ et privatum modum evectas opes ad-
‘ huc augeret: quodque ſtudia civium
‘ in ſe verteret: hortorum quoque amoe-
‘ nitate et villarum magnificentia quaſi
‘ principem ſupergrederetur. objicie-
‘ bant etiam eloquentiae laudem uni ſibi
‘ aſciſcere, et carmina crebrius factitare,
‘ poſtquam Neroni amor eorum veniſ-
‘ ſet. nam oblectamentis principis pa-
‘ lam iniquum, detrectare vim ejus e-
‘ quos regentis; illudere voces quoti-
‘ ens caneret. quem ad finem nihil in
‘ republica clarum fore, quod non ab illo
‘ reperiri credatur. certe finitam Nero-
‘ nis pueritiam, et robur juventae adeſ-

ſignia ſcelera, alterum ſenatoria, ſervili
alterum audacia, admiſſa ſunt. Domiti-
us Balbus erat praetorius, ſimul longa
ſenecta, ſimul orbitate et pecunia inſidi-
is obnoxius; ei propinquus Valerius Fa-
bianus capeſſendis honoribus deſtina-
tus, ſubdidit teſtamentum, aſcitis Vicio
Rufino, et Terentio Lentino equitibus
Romanis. illi Antonium primum, et A-
ſinium Marcellum ſociaverant. Antoni-
us audacia promptus; Marcellus Aſinio
Pollione proavo clarus, neque morum
ſpernendus habebatur, niſi quod pau-
pertatem praecipuum malorum crede-
bat. igitur Fabianus tabulas iis quos me-
moravi, et aliis minus illuſtribus, obſig-
nat; quod apud patres convictum: et Fa-
bianus Antoniuſque cum Rufino et Te-
rentio lege Cornelia damnantur. Mar-
cellum memoria majorum, et preces Cae-
ſaris, poenae magis quam infamiae exe-
mere. Perculit is dies Pompejum quo- 41
que Aelianum juvenem quaeſtorium,
tamquam flagitiorum Fabiani gnarum:
eique Italia et Hiſpania, in qua ortus e-
rat, interdictum eſt. pari ignominia Va-
lerius Ponticus afficitur, quod reos, ne

apud praefectum urbis arguerentur, ad praetorem detuliſſet, interim ſpecie legum, mox praevaricando ultionem eluſurus. additur ſenatuſconſulto; ‘ qui ‘ talem operam emptitaſſet; vendidiſ- ‘ ſetve, perinde poena teneretur, ac ſi ‘ publico judicio calumniae condemna-
42 ‘ tus.’ Haud multo poſt, praefectum urbis Pedanium Secundum ſervus ipſius interfecit: ſeu negata libertate, cui pretium pepigerat; ſive amore exoleti inſenſus, et dominum aemulum non tolerans. ceterum cum vetere ex more familiam omnem, quae ſub eodem tecto manſitaverat, ad ſupplicium agi oporteret, concurſu plebis, quae tot innoxios protegebat, uſque ad ſeditionem ventum eſt: ſenatuque in ipſo erant ſtudia nimiam ſeveritatem aſpernantium, pluri-
43 bus nihil mutandum cenſentibus. Ex quis C. Caſſius ſententiae loco in hunc modum diſſeruit. ‘ ſaepenumero, Patres ‘ Conſcripti, in hoc ordine interfui, cum ‘ contra inſtituta et leges majorum no- ‘ va ſenatus decreta poſtularentur: ne- ‘ que ſum adverſatus; non quia dubita- ‘ rem ſuper omnibus negotiis melius at-

'que rectius olim proviſum, et quae con-
'verterentur in deterius mutari; ſed ne
'nimio amore antiqui moris ſtudium
'meum extollere viderer. ſimul quid-
'quid hoc in nobis auctoritatis eſt, cre-
'bris contradictionibus deſtruendum
'non exiſtimabam, ut maneret inte-
'grum, ſi quando reſpublica conſiliis e-
'guiſſet; quod hodie evenit, conſulari
'viro domi ſuae interfecto, per inſidias
'ſerviles, quas nemo prohibuit, aut pro-
'didit, quamvis nondum concuſſo ſe-
'natuſconſulto, quod ſupplicium toti
'familiae minitabatur. decernite hercu-
'le impunitatem. at quem dignitas ſua
'defendet, cum praefectus urbis non
'profuerit? quem numerus ſervorum tu-
'ebitur, cum Pedanium Secundum qua-
'dringenti non protexerint? cui fami-
'lia opem feret, quae ne in metu quidem
'pericula noſtra advertit? an, ut qui-
'dam fingere non erubeſcunt, injurias
'ſuas ultus eſt interfector? quia de pa-
'terna pecunia tranſegerat, aut avitum
'mancipium detrahebatur? pronuntie-
'mus ultro, dominum jure caeſum vi-
'deri. libet argumenta conquirere in

‘ eo, quod ſapientioribus deliberatum
44 ‘ eſt? Sed et ſi nunc primum ſtatuen-
‘ dum haberemus, creditiſne ſervum in-
‘ terficiendi domini animum inſumpſiſ-
‘ ſe, ut non vox minax excideret? ni-
‘ hil per temeritatem proloqueretur? ſa-
‘ ne conſilium occuluit, telum inter ig-
‘ naros paravit: num excubias tranſi-
‘ ret, cubiculi fores recluderet, lumen
‘ inferret, caedem patraret, omnibus ne-
‘ ſciis? multa ſceleris indicia praeveni-
‘ unt ſervi. ſi prodant, poſſumus ſingu-
‘ li inter plures, tuti inter anxios; poſ-
‘ tremo ſi pereundum ſit, non inulti in-
‘ ter nocentes, agere. ſuſpecta majori-
‘ bus noſtris fuere ingenia ſervorum, e-
‘ tiam cum in agris aut domibus iiſdem
‘ naſcerentur caritatemque dominorum
‘ ſtatim acciperent. poſtquam vero na-
‘ tiones in familiis habemus, quibus di-
‘ verſi ritus, externa ſacra aut nulla ſunt,
‘ colluviem iſtam non niſi metu coërcu-
‘ eris. at quidam inſontes peribunt. nam
‘ et ex fuſo exercitu, cum decimus quiſ-
‘ que fuſti feritur, etiam ſtrenui ſortiun-
‘ tur. habet aliquid ex iniquo omne mag-
‘ num exemplum, quod contra ſingulos,

'utilitate publica rependitur'. Sententiae 45
Caſſii, ut nemo unus contraire auſus eſt,
ita diſſonae voces reſpondebant, 'nu-
'merum,aut aetatem,aut ſexum, ac plu-
'rimorum indubiam innocentiam' miſe-
rantium. praevaluit tamen pars quae
ſupplicium decernebat; ſed obtemperari
non poterat, conglobata multitudine,
'ſaxa ac faces' minitante. tum Caeſar
populum edicto increpuit; atque omne
iter quo damnati ad poenam duceban-
tur, militaribus praeſidiis ſepſit. cenſu-
erat Cingonius Varro,ut liberti quoque,
qui ſub eodem tecto fuiſſent, Italia de-
portarentur. id a principe prohibitum
eſt, 'ne mos antiquus, quem miſericor-
'dia non minuerat, per ſaevitiam inten-
'deretur.' Damnatus iiſdem conſuli- 46
bus Tarquitius Priſcus repetundarum,
Bithynis interrogantibus, magno pa-
trum gaudio, quia accuſatum ab eo Sta-
tilium Taurum proconſule ipſius memi-
nerant. cenſus per Gallias a Q. Volu-
ſio, et Sextio Africano, Trebellioque
Maximo acti ſunt, aemulis inter ſe per
nobilitatem Voluſio atque Africano;
Trebellium dum uterque dedignatur, ſu-

47 pra tulere. Eo anno mortem obiit Mem-
mius Regulus, auctoritate, conſtantia,
fama, in quantum praeumbrante impe-
ratoris faſtigio datur, clarus; adeo ut
Nero aeger valetudine, et adulantibus
circum qui ‘ finem imperio adeſſe’ dice-
bant, ‘ ſi quid fato pateretur;’ reſponde-
rit ‘ habere ſubſidium rempublicam.’ ro-
gantibus dehinc, ‘ in quo potiſſimum?’
addiderit, ‘ in Memmio Regulo.’ vixit
tamen poſt haec Regulus, quiete defen-
ſus; et quia nova generis claritudine,
neque invidioſis opibus erat. gymnaſi-
um eo anno dedicatum a Nerone praebi-
tumque oleum equiti ac ſenatui Graeca
48 facilitate. P. Mario L. Aſinio conſuli-
bus Antiſtius praetor, quem in tribuna-
tu plebis licenter egiſſe memoravi, pro-
broſa adverſus principem carmina fac-
titavit: vulgavitque celebri convivio,
dum apud Oſtorium Scapulam epulatur.
exin a Coſſutiano Capitone, qui nuper ſe-
natorium ordinem precibus Tigellini ſo-
ceri ſui receperat, majeſtatis delatus eſt.
tum primum revocata ea lex: credebatur-
que haud perinde exitium Antiſtio, quam
imperatori gloriam quaeri, uti condem-

natus a ſenatu, interceſſione tribunicia
morti eximeretur. et cum Oſtorius ‘ ni-
‘ hil audiviſſe’ pro teſtimonio dixiſſet,
adverſis teſtibus creditum. cenſuitque
Junius Marullus conſul deſignatus, ‘ ad-
‘ imendam reo praeturam, necandum-
‘ que more majorum.’ ceteris inde aſ-
ſentientibus, Paetus Thraſea multo cum
honore Caeſaris, et acerrime increpito
Antiſtio: ‘ non quidquid nocens reus
‘ pati mereretur, id egregio ſub princi-
‘ pe, et nulla neceſſitate obſtricto ſenatu,
‘ ſtatuendum diſſeruit; carnificem et la-
‘ queum pridem abolita: et eſſe poenas
‘ legibus conſtitutas, quibus ſine judi-
‘ cum ſaevitia et temporum infamia, ſup-
‘ plicia decernerentur. quin in inſula
‘ publicatis bonis, quo longius ſontem
‘ vitam traxiſſet, eo privatim miſerior,
‘ et publicae clementiae maximum e-
‘ xemplum futurum.’ Libertas Thraſeae 49
ſervitium aliorum rupit; et poſtquam diſ-
ceſſionem conſul permiſerat, pedibus in
ſententiam ejus iere, paucis exemptis:
in quibus adulatione promptiſſimus fuit
A. Vitellius, optimum quemque jurgio
laceſſens, et reſpondenti reticens, ut pa-

vida ingenia ſolent. at conſules perfi-
cere ſenatus decretum non auſi, de con-
ſenſu ſcripſere Caeſari. ille inter pudo-
rem et iram cunctatus, poſtremo reſcrip-
ſit, ‘ nulla injuria provocatum Antiſti-
‘ um graviſſimas in principem contume-
‘ lias dixiſſe: earum ultionem a patribus
‘ poſtulatam. et pro magnitudine delic-
‘ ti poenam ſtatui par fuiſſe: ceterum ſe
‘ qui ſeveritatem decernentium impedi-
‘ turus fuerit, moderationem non pro-
‘ hibere; ſtatuerent ut vellent; datam
‘ et abſolvendi licentiam.’ his atque ta-
libus recitatis, et offenſione manifeſta,
non ideo aut conſules mutavere relatio-
nem; aut Thraſea deceſſit ſententia;
ceterive, quae probaverant deſeruere:
pars ne principem objeciſſe invidiae vi-
derentur, plures numero tuti, Thraſea
ſueta firmitudine animi, et ne gloria in-
50 tercideret. Haud diſpari crimine Fa-
bricius Vejento conflictatus eſt, ‘ quod
‘ multa et probroſa in patres et ſacerdo-
‘ tes compoſuiſſet, iis libris quibus no-
‘ men Codicillorum dederat.’ adjicie-
bat Talius Geminus accuſator; ‘ ven-
‘ ditata ab eo munera principis et adi-

'piſcendorum honorum jus;' quae cauſ-
ſa Neroni fuit ſuſcipiendi judicii; con-
victumque Vegentonem Italia depulit,
et libros exuri juſſit, conquiſitos lectita-
toſque donec cum periculo parabantur:
mox licentia habendi, oblivionem attu-
lit. Sed graveſcentibus in dies publi- 51
cis malis, ſubſidia minuebantur; con-
ceſſitque vita Burrus, incertum valetu-
dine an veneno. valetudo ex eo conjec-
tabatur, quod in ſe tumeſcentibus pau-
latim faucibus, et impedito meatu, ſpi-
ritum finiebat; plures juſſu Neronis,
quaſi remedium adhiberetur, illitum pa-
latum ejus noxio medicamine aſſevera-
bant: et Burrum intellecto ſcelere, cum
ad viſendum eum princeps veniſſet, a-
ſpectum ejus averſatum, ſciſcitantique
hactenus reſpondiſſe, 'ego me bene ha-
'beo.' civitati grande deſiderium ejus
manſit per memoriam virtutis, et ſuc-
ceſſorum alterius ſegnem innocentiam,
alterius flagrantiſſima flagitia et adulte-
ria; quippe Caeſar duos praetoriis co-
hortibus impoſuerat: Fenium Rufum ex
vulgi favore, quia rem frumentariam ſi-
ne quaeſtu tractabat: Soſonium Tigel-

linum, veterem impudicitiam atque infamiam in eo ſecutus. atque illi pro cognitis moribus fuere; validior Tigellinus in animo principis, et intimis libidinibus aſſumptus: proſpera populi et militum fama Rufus, quod apud Neronem
52 adverſum experiebatur. Mors Burri infregit Senecae potentiam, quia nec bonis artibus idem virium erat, altero velut duce amoto, et Nero ad deteriores inclinabat. hi variis criminationibus Senecam adoriuntur, ‘tanquam ingentes et privatum modum evectas opes adhuc augeret: quodque ſtudia civium in ſe verteret: hortorum quoque amoenitate et villarum magnificentia quaſi principem ſupergrederetur. objiciebant etiam eloquentiae laudem uni ſibi aſciſcere, et carmina crebrius factitare, poſtquam Neroni amor eorum veniſſet. nam oblectamentis principis palam iniquum, detrectare vim ejus equos regentis; illudere voces quotiens caneret. quem ad finem nihil in republica clarum fore, quod non ab illo reperiri credatur. certe finitam Neronis pueritiam, et robur juventae adeſ-

‘ ſe;exueret magiſtrum,ſatis amplis doc-
‘ toribus inſtructus, majoribus ſuis.’ At 53
Seneca criminantium non ignarus, pro-
dentibus iis quibus aliqua honeſti cura,
et familiaritatem ejus magis aſpernante
Caeſare, tempus ſermoni orat: et accep-
to, ita incipit; ‘ quartuſdecimus annus
‘ eſt, Caeſar, ex quo ſpei tuae admotus
‘ ſum; octavus ut imperium obtines:
‘ medio temporis tantum honorum at-
‘ que opum in me cumulaſti, ut nihil fe-
‘ licitati meae deſit, niſi moderatio ejus.
‘ utar magnis exemplis, nec meae for-
‘ tunae, ſed tuae. atavus tuus Auguſtus,
‘ M. Agrippae Mitylenenſe ſecretum;
‘ C. Maecenati urbe in ipſa, velut pere-
‘ grinum otium permiſit: quorum alter
‘ bellorum ſocius, alter Romae pluribus
‘ laboribus jactatus, ampla quidem, ſed
‘ pro ingentibus meritis praemia acce-
‘ perant. ego quid aliud munificentiae
‘ adhibere potui quam ſtudia, ut ſic di-
‘ xerim, in umbra educata? et quibus
‘ claritudo venit, quod juventae tuae ru-
‘ dimentis affuiſſe videor, grande hujus
‘ rei pretium; at tu gratiam immenſam,
‘ innumeram pecuniam circumdediſti;

‘ adeo ut plerumque intra me ipſe vol-
‘ vam: egone equeſtri et provinciali lo-
‘ co ortus, proceribus civitatis annume-
‘ ror? inter nobiles et longa decora prae-
‘ ferentes, novitas mea enituit? ubi eſt
‘ animus ille modicis contentus? tales
‘ hortos inſtruit et per haec ſuburbana
‘ incedit, et tantis agrorum ſpatiis, tam
‘ lato fenore exuberat? una defenſio oc-
‘ currit, quod muneribus tuis obniti non
54 ‘ debui. Sed uterque menſuram imple-
‘ vimus, et tu quantum princeps tribue-
‘ re amico poſſet, et ego quantum ami-
‘ cus a principe accipere. cetera invidi-
‘ am augent; quae quidem, ut omnia
‘ mortalia, infra tuam magnitudinem ja-
‘ cet; ſed mihi incumbit: mihi ſubveni-
‘ endum eſt; quomodo in militia aut via
‘ feſſus adminiculum orarem; ita in hoc
‘ itinere vitae, ſenex, et leviſſimis quo-
‘ que curis impar, cum opes meas ultra
‘ ſuſtinere non poſſim, praeſidium peto.
‘ jube eas per procuratores tuos admi-
‘ niſtrari, in tuam fortunam recipi. nec
‘ me in paupertatem ipſe detrudam, ſed
‘ traditis quorum fulgore perſtringor,
‘ quod temporis hortorum aut villarum

‘ curae ſeponitur, in animum revocabo.
‘ ſupereſt tibi robur, et tot per annos
‘ nixum faſtigii regimen: poſſumus ſe-
‘ niores amici, quiete reſpondere. hoc
‘ quoque in tuam gloriam cedet, eos ad
‘ ſumma vexiſſe, qui et modica tolera-
‘ rent.’ Ad quae Nero ſic ferme reſpon- 55
dit; ‘ quod meditatae orationi tuae ſta-
‘ tim occurram, id primum tui muneris
‘ habeo, qui me non tantum praeviſa,
‘ ſed ſubita expedire docuiſti. avus me-
‘ us Auguſtus Agrippae et Maecenati
‘ uſurpare otium poſt labores conceſſit;
‘ ſed in ea ipſa aetate, cujus auctoritas
‘ tueretur, quidquid illud et qualecum-
‘ que tribuiſſet; attamen neutrum datis
‘ a ſe praemiis exuit. bello et periculis
‘ meruerant. in his enim juventa Au-
‘ guſti verſata eſt. nec mihi tela et ma-
‘ nus tuae defuiſſent, in armis agenti.
‘ ſed quod praeſens conditio poſcebat,
‘ ratione, conſilio, praeceptis pueritiam,
‘ dein juventam meam foviſti. et tua
‘ quidem erga me munera, dum vita ſup-
‘ petet, aeterna erunt: quae a me habes,
‘ horti, et fenus, et villae, caſibus obno-
‘ xia ſunt; ac licet multa videantur, ple-

‘ rique haudquaquam artibus tuis pares,
‘ plura tenuerunt. pudet referre liber-
‘ tinos, qui ditiores ſpectantur. unde
‘ etiam rubori mihi eſt, quod praecipu-
‘ us caritate, nondum omnes fortuna an-
56 ‘ tecellis. Verum et tibi valida aetas,
‘ rebuſque et fructui rerum ſufficiens, et
‘ nos prima imperii ſpatia ingredimur:
‘ niſi forte aut te Vitellio ter conſuli, aut
‘ me Claudio praeponis. ſed quantum
‘ Voluſio longa parcimonia quaeſivit,
‘ tantum in te mea liberalitas explere
‘ non poteſt. quin ſi qua in parte lubri-
‘ cum adoleſcentiae noſtrae declinat, re-
‘ vocas; ornatumque robur ſubſidio im-
‘ penſius regis. non tua moderatio, ſi
‘ reddideris pecuniam; nec quies, ſi re-
‘ liqueris principem; ſed mea avaritia,
‘ meae crudelitatis metus in ore omni-
‘ um verſabitur. quod ſi maxime conti-
‘ nentia tua laudetur; non tamen ſapi-
‘ enti viro decorum fuerit, unde amico
‘ infamiam paret; inde gloriam ſibi re-
‘ cipere.’ his adjicit complexum et oſ-
cula, factus natura et conſuetudine exer-
citus velare odium fallacibus blanditiis.
Seneca (qui finis omnium cum domi-

nante ſermonum) grates agit: ſed inſtituta prioris potentiae commutat; prohibet coetus ſalutantium: vitat comitantes: rarus per urbem, quaſi valetudine inſenſa, aut ſapientiae ſtudiis, domi attineretur. Perculſo Seneca, promptum fuit Rufum Fenium imminuere, 'Agrippinae amicitiam' in eo criminantibus. validiorque in dies Tigellinus, et malas artes, quibus ſolis pollebat, gratiores ratus ſi principem ſocietate ſcelerum obſtringeret, metus ejus rimatur. compertoque Plautum et Sullam maxime timeri, Plautum in Aſiam, Sullam in Galliam Narbonenſem nuper amotos; 'nobilitatem eorum, et propinquos huic 'Orientis, illi Germaniae exercitus' commemorat. 'non ſe, ut Burrum, di-'verſas ſpes, ſed ſolam incolumitatem 'Neronis ſpectare; cui caveri utcumque 'ab urbanis inſidiis praeſentia; longin-'quos motus quonam modo comprimi 'poſſe? erectas Gallias ad nomen dictato-'rium, nec minus ſuſpectos Aſiae popu-'los, claritudine avi Druſi. Sullam ino-'pem, unde praecipuam audaciam: et ſi-'mulatorem ſegnitiae, dum temeritati lo-

57

'cum reperiret. Plautum magnis opibus, 'ne fingere quidem cupidinem otii; ſed 'veterum Romanorum imitamenta prae'ferre: aſſumpta etiam Stoicorum arro'gantia, ſectaque, quae turbidos, et ne'gotiorum appetentes faciat.' nec ultra mora. Sulla ſexto die pervectis Maſſiliam percuſſoribus, ante metum et rumorem interficitur, cum epulandi cauſſa diſcumberet. relatum caput ejus illuſit Nero, tamquam praematura canitie deforme.

58 Plauto parari necem, non perinde occultum fuit, quia pluribus ſalus ejus curabatur, et ſpatium itineris ac maris tempuſque interjectum moverat famam: vulgoque fingebant, 'petitum ab eo Corbu'lonem,' magnis tum exercitibus praeſidentem, ſi clari atque inſontes interficerentur, praecipuum ad pericula; 'quin 'et Aſiam favore juvenis arma cepiſſe, 'nec milites ad ſcelus miſſos, aut nu'mero validos, aut animo promptos, 'poſtquam juſſa efficere nequiverint, ad 'ſpes novas tranſiſſe una.' haec more famae, credentium otio augebantur. ceterum libertus Plauti celeritate ventorum praevenit centurionem, et mandata L.

Antiſtii ſoceri attulit, 'effugeret ſegnem
' mortem, otium, ſuffugium, et magni
' nominis miſerationem; reperturum
' bonos, conſociaturum audaces; nul-
' lum interim ſubſidium aſpernandum; ſi
' ſexaginta milites (tot enim advenie-
' bant) propuliſſet; dum refertur nun-
' tius Neroni, dum manus alia permeat,
' multa ſecutura, quae ad uſque bellum
' evaleſcerent; denique aut ſalutem tali
' conſilio quaeri, aut nihil gravius au-
' denti quam ignavo patiendum eſſe.'
Sed Plautum ea non movere; ſive nullam 59
opem providebat inermis atque exſul;
ſeu taedio ambiguae ſpei; an amore con-
jugis et liberorum, quibus placabiliorem
fore principem rebatur nulla ſollicitudi-
ne turbatum. ſunt qui 'alios a ſocero
' nuntios veniſſe ferant, tamquam nihil
' atrox immineret; doctoreſque ſapien-
' tiae Coeranum Graeci, Muſonium
' Thuſci generis, conſtantiam opperien-
' dae mortis, pro incerta et trepida vita
' ſuaſiſſe.' repertus eſt certe per medi-
um diei nudus, exercitando corpori. ta-
lem eum centurio trucidavit, coram Pe-
lagone ſpadone, quem Nero centurioni

et manipulo quaſi ſatellitibus miniſtrum
regium praepoſuerat. caput interfecti re-
latum; cujus aſpectu, ipſa principis ver-
ba referam: ‘ quin, inquit, Nero et po-
‘ ſito metu nuptias Poppaeae ob ejuſ-
‘ modi terrores dilatas maturare parat,
‘ Octaviamque conjugem amoliri, quam-
‘ vis modeſte agat, et nomine patris, et
‘ ſtudiis populi gravem?’ ſed ad ſenatum
litteras miſit, de caede Sullae Plautique
haud confeſſus; verum ‘ utriuſque tur-
‘ bidum ingenium eſſe, et ſibi incolumi-
‘ tatem reipublicae magna cura haberi.’
decretae eo nomine ‘ ſupplicationes, ut-
‘ que Sulla et Plautus ſenatu moveren-
‘ tur,’ gravioribus tamen ludibriis quam
60 malis. Igitur accepto patrum conſul-
to, poſtquam cuncta ſcelerum ſuorum
pro egregiis accipi videt, exturbat Oc-
taviam, ſterilem dictitans. exin Pop-
paeae conjungitur. ea diu pellex, et a-
dulteri Neronis, mox mariti potens,
quendam ex miniſtris Octaviae impulit,
‘ ſervilem ei amorem’ objicere; deſtina-
turque reus cognomento Eucerus, nati-
one Alexandrinus, canere tibiis doctus.
actae ob id de ancillis quaeſtiones, et vi

tormentorum victis quibuſdam, ut falſa
annuerent, plures perſtitere ſanctitatem
dominae tueri. ex quibus una inſtanti
Tigellino, ‘ caſtiora eſſe muliebria Oc-
‘taviae’ reſpondit, ‘ quam os ejus.’ mo-
vetur tamen primo civilis diſcidii ſpecie
domumque Burri, et praedia Plauti, in-
fauſta dona accipit; mox in Campaniam
pulſa eſt, addita militari cuſtodia. inde
crebri queſtus, nec occulti per vulgum,
cui minor ſapientia, et ex mediocritate
fortunae, pauciora pericula ſunt. his,
haud quaquam Nero poenitentia flagitii,
conjugem revocavit Octaviam. Exin 61
laeti Capitolium ſcandunt, deoſque tan-
dem venerantur. effigies Poppaeae pro-
ruunt. Octaviae imagines geſtant hume-
ris, ſpargunt floribus, foroque ac tem-
plis ſtatuunt. itur etiam in principis
laudes; repetitum venerantium. jamque
et palatium multitudine et clamoribus
complebant, cum emiſſi militum globi
verberibus et intento ferro turbatos diſ-
jecere: mutataque quae per ſeditionem
verterant, et Poppaeae honos repoſitus
eſt. quae ſemper odio, tum et metu a-
trox, ne aut vulgi acrior vis ingrueret,

aut Nero inclinatione populi mutaretur,
provoluta genibus ejus; ‘ non eo loci
‘ res ſuas agi, ut de matrimonio certet
‘ (quamquam id ſibi vita potius) ſed vi-
‘ tam ipſam in extremum adductam a
‘ clientelis et ſervitiis Octaviae, quae
‘ plebis ſibi nomen indiderint, ea in pa-
‘ ce auſi quae vix bello evenirent. ar-
‘ ma illa adverſus principem ſumpta; du-
‘ cem tantum defuiſſe, qui motis rebus
‘ facile reperiretur. omitteret modo
‘ Campaniam et in urbem ipſam perge-
‘ ret, ad cujus nutum abſentis tumultus
‘ cierentur. quod alioquin ſuum delic-
‘ tum? quam cujuſquam offenſionem?
‘ an quia veram progeniem penatibus
‘ Caeſarum datura ſit, malle populum
‘ Romanum tibicinis Aegyptii ſubolem
‘ imperatorio faſtigio induci? denique ſi
‘ id rebus conducat, libens quam coac-
‘ tus acciret dominam, vel conſuleret ſe-
‘ curitati juſta ultione. et modicis re-
‘ mediis, primos motus conſediſſe; at
‘ ſi deſperent uxorem Neronis fore Oc-
62 ‘ taviam, illi maritum daturos.’ Va-
rius ſermo, et ad metum atque iram ac-

commodatus, terruit ſimul audientem et accendit. ſed parum valebat ſuſpicio in ſervo, et quaeſtionibus ancillarum eluſerat. ergo confeſſionem alicujus quaeri placet, cui rerum quoque novarum crimen affingeretur. et viſus idoneus maternae necis patrator Anicetus, claſſi apud Miſenum, ut memoravi, praefectus, levi poſt admiſſum ſcelus gratia, dein graviore odio: quia malorum facinorum miniſtri quaſi exprobrantes aſpiciuntur. igitur accitum eum Caeſar 'operae prioris' admonet; 'ſolum incolumitati principis adverſus inſidiantem matrem ſubveniſſe: locum haud minoris gratiae inſtare, ſi conjugem infenſam depelleret; nec manu aut telo opus. fateretur Octaviae adulterium. occulta quidem ad praeſens, ſed magna ei praemia, et receſſus amoenos promittit; vel ſi negaviſſet, necem' intentat. ille inſita vecordia, et facilitate priorum flagitiorum, plura etiam quam juſſum erat, fingit, fateturque apud amicos, quos velut conſilio adhibuerat princeps. tum in Sardiniam pellitur, ubi non inops

63 exſilium toleravit, et fato obiit. At Ne-
ro ‘ praefectum in ſpem ſociandae claſſis
‘ corruptum,’ et incuſatae paulo ante
‘ ſterilitatis oblitus, abactos partus con-
‘ ſcientia libidinum, eaque ſibi comper-
‘ ta,’ edicto memorat. inſulaque Panda-
teria Octaviam claudit. non alia exſul
viſentium oculos majore miſericordia
affecit. meminerant adhuc quidam A-
grippinae, a Tiberio, recentior Juliae
memoria obverſabatur, a Claudio pul-
ſae. ſed illis robur aetatis affuerat. lae-
ta aliqua viderant, et praeſentem ſaevi-
tiam melioris olim fortunae recordatio-
ne allevabant. huic primus nuptiarum
dies loco funeris fuit, deductae in do-
mum, in qua nihil niſi luctuoſum habe-
ret, erepto per venenum patre, et ſtatim
fratre. tum ancilla domina validior. et
Poppaea non niſi in perniciem uxoris
nupta. poſtremo crimen omni exitio
64 gravius. Ac puella viceſimo aetatis an-
no, inter centuriones et milites, praeſa-
gio malorum jam vita exempta, non-
dum tamen morte acquieſcebat, paucis
dehinc interjectis diebus, mori jubetur:

cum jam ‘ viduam ſe et tantum ſororem’ teſtaretur, communeſque Germanicos et poſtremo Agrippinae nomen cieret ; ‘ qua incolumi infelix quidem matri- ‘ monium, ſed ſine exitio pertuliſſet. ’ reſtringitur vinculis, venaeque ejus per omnes artus exſolvuntur : et quia preſſus pavore ſanguis tardius labebatur, praeſervidi balnei vapore enecatur. additurque atrocior ſaevitia, quod caput amputatum latumque in urbem Poppaea vidit; dona ob haec templis decreta. quod ad eum finem memoravimus, ut quicumque caſus temporum illorum nobis vel aliis auctoribus noſcent, praeſumptum habeant, quotiens fugas et caedes juſſit princeps, totiens grates deis actas, quaeque rerum ſecundarum olim, tum publicae cladis inſignia fuiſſe. neque tamen ſilebimus, ſi quod ſenatuſconſultum adulatione novum, aut patientia poſtremum fuit.

Eodem anno 65
libertorum potiſſimos veneno interfeciſſe creditum eſt, Doryphorum quaſi adverſatum nuptiis Poppaeae, Pallantem quod immenſam pecuniam longa

ſenecta detineret. Romanus ſecretis criminationibus incuſaverat Senecam ut C. Piſonis ſocium, ſed validius a Seneca eodem crimine perculſus eſt. unde Piſoni timor et orta inſidiarum in Neronem magna moles, ſed improſpera.

ANNALIUM

LIBRI QUINTI-DECIMI

BREVIARIUM.

Vologeſes Parthorum rex Armeniam invadit; quem Corbulo cautè et tamen fortiter repreſſit. ſed Caeſonius Paetus miſſu Neronis mox ſupervenit, proprius Armeniae tuendae dux. is imperitia et temeritate rem perdidit: turpi foedere cum hoſte depactus. Corbulo ei tamen ſed ſero ſuccurrit. Neroni filia ex Poppaea naſcitur, non vitalis. legati Parthorum Romam venere, ſuper Armenia retinenda; irriti remittuntur: et bellum Corbuloni permiſſum. is Armeniam iterum invadit, et metu Parthis injecto, ad colloquium ventum. placuit arma poni, et Tiridatem diadema ſtatuae Neronis ſubmittere, nec niſi ſponte ejus reſumere. Nero Neapoli cantat in publico: Romae luxu et libidine omnia polluit. ipſa urbs ardet caſu, ſive Principis dolo; qui in ruinis ejus ingentem ſibi domum exſtruxit. Chriſtiani ab eo exagitati et neca-

ti, falſo crimine incendii. conjuratio in Neronem inita et detecta, capite ejus C. Piſone. multi interfecti inluſtrium, interque eos Seneca. grates tamen diis actae, et dona decreta templis, ut rebus laetis. geſta haec annis paullo amplius tribus.

ANNALIUM

LIBER QUINTUS-DECIMUS.

C. MEMMIO REGULO,
VERGINIO RUFO.
C. LECANIO BASSO,
M. LICINIO CRASSO.
P. SILIO NERVA,
C. JULIO ATTICO VESTINO.
COSS.

INterea Rex Parthorum Vologeſes, cognitis Corbulonis rebus, regemque alienigenam Tigranen Armeniae impoſitum; ſimul, fratre Tiridate pulſo, ſpretum Arſacidarum faſtigium ire ultum volens; magnitudine rurſum Romana, et continui foederis reverentia, diverſas ad curas trahebatur: cunctator ingenio, et defectione Hyrcanorum gentis validae, multiſque ex eo bellis illigatus. atque illum ambiguum novus in-

ſuper nuntius contumeliae exſtimulat: quippe egreſſus Armenia Tigranes, Adiabenos conterminam nationem latius ac diutius quam per latrocinia vaſtaverat. idque primores gentium aegre tolerabant, ‘eo contemptionis deſcenſum, ‘ ut ne duce quidem Romano incurſa- ‘ rentur, ſed temeritate obſidis, tot per ‘ annos inter mancipia habiti.’ accendebat dolorem eorum Monobazus, quem penes Adiabenum regimen, ‘quod prae- ‘ ſidium, aut unde peteret,’ rogitans. ‘ jam de Armenia conceſſum, proxima ‘ trahi: et niſi defendant Parthi, levius ‘ ſervitium apud Romanos deditis, quam ‘ captis eſſe.’ Tiridates quoque regni profugus, per ſilentium haud modice querendo, gravior erat. ‘ non enim ig- ‘ navia magna imperia contineri: viro- ‘ rum armorumque faciendum certamen. ‘ id in ſumma fortuna aequius, quod va- ‘ lidius. et ſua retinere, privatae domus; ‘ de alienis certare, regiam laudem eſ-
‘ ſe.’ Igitur commotus his Vologeſes 2
concilium vocat, et proximum ſibi Tiridaten conſtituit, atque ita orditur; ‘ hunc ego eodem mecum patre geni-

'tum, cum mihi per aetatem ſummo no-
'mine conceſſiſſet, in poſſeſſionem Ar-
'meniae deduxi, qui tertius potentiae
'gradus habetur; nam Medos Pacorus
'anteceperat; videbarque contra vete-
'ra fratrum odia et certamina, familiae
'noſtrae penates rite compoſuiſſe; pro-
'hibent Romani, et pacem ipſis num-
'quam proſpere laceſſitam, nunc quo-
'que in exitium ſuum abrumpunt. non
'ibo inficias, aequitate quam ſanguine,
'cauſſa quam armis retinere parta majo-
'ribus malueram; ſi cunctatione deli-
'qui, virtute corrigam. veſtra quidem
'vis et gloria in integro eſt, addita mo-
'deſtiae fama; quae neque ſummis mor-
'talium ſpernenda eſt, et a diis aeſtima-
'tur.' ſimul diademate caput Tiridatis
evinxit, promptam equitum manum,
quae regem ex more ſectatur, Moneſi no-
bili viro tradidit, adjectis Adiabenorum
auxiliis: mandavitque 'Tigranen Ar-
'menia exturbari, dum ipſe poſitis ad-
'verſus Hyrcanos diſcordiis, vires in-
'timas, molemque belli ciet,' provinciis
3 Romanis minitans. Quae ubi Corbu-
loni certis nuntiis audita ſunt, legiones

duas cum Verulano Severo, et Vettio
Bolano, ſubſidium Tigrani mittit, occul-
to praecepto, 'compoſitius cuncta, quam
'feſtinantius agerent;' quippe bellum
habere, quam gerere malebat. ſcripſe-
ratque Caeſari, 'proprio duce opus eſſe,
'qui Armeniam defenderet: Syriam in-
'gruente Vologeſe acriore in diſcrimi-
'ne eſſe.' atque interim reliquas legio-
nes pro ripa Euphratis locat: tumultu-
ariam provincialium manum armat; hoſ-
tiles ingreſſus praeſidiis intercipit. Et 4
quia egena aquarum regio eſt, caſtella
fontibus impoſita: quoſdam rivos con-
geſtu arenae abdidit. ea dum a Corbu-
lone tuendae Syriae parantur, acto rap-
tim agmine Moneſes ut famam ſui prae-
iret, non ideo neſcium aut incautum Ti-
granen offendit: qui occupaverat Ti-
granocerta, urbem copia defenſorum et
magnitudine moenium validam. ad haec
Nicephorius amnis haud ſpernenda lati-
tudine partem murorum ambit: et duc-
ta ingens foſſa, qua fluvio diffidebatur.
inerantque milites, et proviſi ante com-
meatus; quorum ſubvectu pauci avidi-
us progreſſi, et repentinis hoſtibus cir-

cumventi, ira magis quam metu ceteros
accenderant. ſed Partho ad exſequen-
das obſidiones nulla comminus audacia:
raris ſagittis, neque clauſos exterret;
et ſemet fruſtratur. Adiabeni cum pro-
movere ſcalas et machinamenta incipe-
rent, facile detruſi, mox erumpentibus
5 noſtris caeduntur. Corbulo tamen,
quamvis ſecundis rebus ſuis, moderan-
dum fortunae ratus, miſit ad Vologeſen,
qui expoſtularent ‘ vim provinciae illa-
‘ tam: ſocium amicumque regem cohor-
‘ tes Romanas circumſidere; omitteret
‘ potius obſidionem, aut ſe quoque in
‘ agro hoſtili caſtra poſiturum.’ Caſpe-
rius centurio in eam legationem delec-
tus, apud oppidum Niſibin ſeptem et tri-
ginta millibus paſſuum a Tigranocerta
diſtantem adit regem, et mandata fero-
citer edidit. Vologeſi vetus et penitus
infixum erat, arma Romana vitandi: nec
praeſentia proſpere fluebant; irritum
obſidium, tutus manu et copiis Tigra-
nes, fugati qui expugnationem ſumpſe-
rant, miſſae in Armeniam legiones: et
aliae pro Syria, paratae ultro irrumpe-
re; ſibi imbecillum equitem pabuli ino-

pia ; nam exorta vis locuſtarum ambede-
rat, quidquid herbidum aut frondoſum.
igitur metu abſtruſo mitiora obtendens,
‘ miſſurum ad imperatorem Romanum
‘ legatos ſuper petenda Armenia et fir-
‘ manda pace’ reſpondet. Moneſen ‘ o-
‘ mittere Tigranocerta’ jubet ; ipſe re-
tro concedit. Haec plures ut ‘ formi- 6
‘ dine regis, et Corbulonis minis patra-
‘ ta et magnifica’ extollebant. alii ‘ oc-
‘ culte pepigiſſe’ interpretabantur ; ‘ ut
‘ omiſſo utrimque bello, et abeunte Vo-
‘ logeſe, Tigranes quoque Armenia’
‘ abſcederet. cur enim exercitum Ro-
‘ manum a Tigranocertis deductum ?
‘ cur deſerta per otium, quae bello de-
‘ fenderant ? an melius hibernaviſſe in
‘ extrema Cappadocia, raptim erectis tu-
‘ guriis, quam in ſede regni modo reten-
‘ ti ? dilata prorſus arma, ut Vologeſes
‘ cum alio quam cum Corbulone certa-
‘ ret : Corbulo meritae tot per annos
‘ gloriae non ultra periculum faceret.’
nam, ut rettuli, proprium ducem tuen-
dae Armeniae popoſcerat, et adventare
Ceſennius Paetus audiebatur : jamque
aderat, copiis ita diviſis, ut quarta et

duodecima legiones, addita quinta, quae recens e Moeſis excita erat, ſimul Pontica, et Galatarum Cappadocumque auxilia Paeto obedirent: tertia et ſexta et decima legiones, priorque Syriae miles apud Corbulonem manerent. cetera ex rerum uſu ſociarent, partirenturve. ſed neque Corbulo aemuli patiens; et Paetus, cui ſatis ad gloriam erat ſi proximus haberetur, deſpiciebat geſta, ' nihil ' caedis aut praedae, uſurpatas nomine ' tenus urbium expugnationes dictitans: ' ſe tributa ac leges, et pro umbra regis, ' Romanum jus victis impoſiturum.'

7 Sub idem tempus legati Vologeſis; quos ad principem miſſos memoravi, revertere irriti: bellumque propalam ſumptum a Parthis; nec Paetus detrectavit, ſed duabus legionibus, quarum quartam Famiſulanus Vectonianus eo in tempore, duodecimam Calavius Sabinus regebant; Armeniam intrat, triſti omine. nam in tranſgreſſu Euphratis,quem ponte tranſmittebat, nulla palam cauſſa, turbatus equus,qui conſularia inſignia geſtabat,retro evaſit: hoſtiaque quae muniebantur hibernaculis aſſiſtens, ſemifacta opera fu-

ga perrupit, ſeque vallo extulit: et pila
militum arſere, magis inſigni prodigio,
quia Parthus hoſtis miſſilibus telis decer-
tat. Ceterum Paetus ſpretis ominibus, 8
nec dum ſatis firmatis hibernaculis, nul-
lo rei frumentariae proviſu, rapit exer-
citum trans montem Taurum, ‘ recipe-
‘ randis,’ ut ferebat, ‘ Tigranocertis,
‘ vaſtandiſque regionibus, quas Corbu-
‘ lo integras omiſiſſet.’ et capta quae-
dam caſtella, gloriaeque et praedae non-
nihil partum, ſi aut gloriam cum modo,
aut praedam cum cura habuiſſet. lon-
ginquis itineribus percurſando quae ob-
tineri nequibant, corrupto qui *captus*
erat commeatu, et inſtante jam hieme,
reduxit exercitum compoſuitque ad Cae-
ſarem litteras, quaſi confecto bello, ver-
bis magnificis, rerum vacuas. Interim 9
Corbulo nunquam neglectam Euphratis
ripam crebrioribus praeſidiis inſedit: et
ne ponti injiciendo impedimentum hoſ-
tiles turmae afferrent, (jam enim ſub-
jectis campis, magna ſpecie volitabant)
naves magnitudine praeſtantes, et con-
nexas trabibus, ac turribus auctas, agit
per amnem, catapultiſque et baliſtis pro-

turbat Barbaros; in quos ſaxa et haſtae longius permeabant, quam ut contrario ſagittarum jactu adaequarentur. dein pons continuatus; colleſque adverſi per ſocias cohortes, poſt legionum caſtris occupantur; tanta celeritate et oſtentatione virium, ut Parthi omiſſo paratu invadendae Syriae, ſpem omnem in Armeniam verterent. Ibi Paetus imminentium neſcius, quintam legionem procul in Ponto habebat; reliquas promiſcuis militum commeatibus infirmaverat; donec adventare Vologeſen magno et infenſo agmine auditum. accitur legio duodecima, et unde famam aucti exercitus ſperat, prodita infrequentia: qua tamen retineri caſtra, et eludi Parthus tractu belli poterat, ſi Paeto aut in ſuis, aut in alienis conſiliis conſtantia fuiſſet. verum ubi a viris militaribus adverſus urgentes caſus firmatus erat, rurſus ne alienae ſententiae indigens videretur, in diverſa ac deteriora tranſibat. et tunc relictis hibernis, ‘non foſſam neque vallum ſibi, ſed corpora et arma in hoſtem data’ clamitans, duxit legiones quaſi proelio certaturus. deinde amiſſo

centurione et paucis militibus, quos viſendis hoſtium copiis praemiſerat, trepidus remeavit. et quia minus acriter Vologeſes inſtiterat, vana rurſus fiducia, tria millia delecti peditis proximo Tauri jugo impoſuit, quo tranſitum regis arcerent. alares quoque Pannonios, robur equitatus, in parte campi locat. conjunx ac filius caſtello, cui Arſamoſata nomen eſt, abditi, data in praeſidium cohorte, ac diſperſo milite, qui in uno habitus, vagum hoſtem promptius ſuſtentaviſſet; et aegre compulſum ferunt, ut inſtantem Corbuloni fateretur; nec a Corbulone properatum, quo gliſcentibus periculis etiam ſubſidii laus augeretur. ‘ expediri tamen itineri ſingula mil-
‘ lia ex tribus legionibus, et alarios oc-
‘ tingentos, parem numerum e cohorti-
‘ bus’ juſſit. At Vologeſes quamvis ‘ob- 11
‘ ſeſſa a Paeto itinera hinc peditatu, in-
‘ de equite’ accepiſſet, nihil mutato conſilio, ſed vi ac minis alares exterruit, legionarios obtrivit, uno tantum centurione Tarquitio Creſcente turrim, in qua praeſidium agitabat, defendere auſo, factaque ſaepius eruptione, et caeſis qui

Barbarorum propius ſuggrediebantur; donec ignium jactu circumveniretur. peditum ſi quis integer, longinqua et avia; vulnerati, caſtra repetivere: 'virtutem regis, ſaevitiam et copias gentium,' cuncta metu extollentes, facili credulitate eorum qui eadem pavebant. ne dux quidem obniti adverſis, ſed cuncta militiae munia deſeruerat, miſſis iterum ad Corbulonem precibus, 'veniret propere, ſigna et aquilas, et nomen reliquum infelicis exercitus tueretur: ſe fidem interim, donec vita ſuppedi-
12 'tet, retenturos.' Ille interritus, et parte copiarum apud Syriam relicta, ut munimenta Euphrati impoſita retinerentur; qua proximum et commeatibus non egenum, regionem Commagenam, exin Cappadociam, inde Armenios petivit. comitabantur exercitum, praeter alia ſueta bello, magna vis camelorum onuſta frumento, ut ſimul hoſtem famemque depelleret. primum e perculſis Pactium primipili centurionem obvium habuit, dein pleroſque militum: quos diverſas fugae cauſſas obtendentes, 'redire ad ſigna, et clementiam Paeti experiri mo-

'nebat, ſe niſi victoribus immitem eſſe.' ſimul ſuas legiones adire, hortari, 'pri-'orum admonere, novam gloriam oſ-'tendere; non vicos aut oppida Arme-'niorum, ſed caſtra Romana, duaſque 'in iis legiones pretium laboris peti. ſi 'ſingulis manipularibus praecipua ſer-'vati civis corona, imperatoria manu 'tribueretur; quod illud et quantum de-'cus, ubi par eorum numerus apiſcere-'tur, qui attuliſſent ſalutem, et qui ac-'cepiſſent?' his atque talibus in commune alacres, (et erant quos pericula fratrum, aut propinquorum propriis ſtimulis incenderent) continuum *die noc*tuque iter properabant. Eoque inten- 13
tius Vologeſes premere obſeſſos, modo vallum legionum, modo caſtellum, quo imbellis aetas defendebatur, adpugnare, propius incedens quam mos Parthis, ſi ea temeritate hoſtem in proelium eliceret. at illi vix contuberniis extracti, nec aliud quam munimenta propugnabant: pars juſſu ducis, et alii propria ignavia, aut metu Corbulonem opperientes, ac ſi vis ingrueret, proviſis exemplis Caudinae ac Numantinae cladis; 'neque e-

'andem vim Samnitibus Italico populo, 'aut Poenis Romani imperii aemulis. 'validam quoque et laudatam antiqui-'tatem, quotiens fortuna contra daret, 'ſaluti conſuluiſſe.' qua deſperatione exercitus dux ſubactus, primas tamen litteras ad Vologeſen, non ſupplices, ſed in modum querentis compoſuit, 'quod 'pro Armeniis ſemper Romanae ditio-'nis, aut ſubjectis regi quem imperator 'delegiſſet, hoſtilia faceret; pacem ex 'aequo utilem; nec praeſentia tantum 'ſpectaret; ipſum adverſus duas legio-'nes, totis regni viribus adveniſſe; at 'Romanis orbem terrarum reliquum,
14 'quo bellum juvarent.' Ad ea Vologeſes, nihil pro cauſſa, ſed 'opperien-'dos ſibi fratres Pacorum ac Tiridaten' reſcripſit; 'illum locum tempuſque con-'ſilio deſtinatum quid de Armenia cer-'nerent; adjeciſſe deos dignum Arſaci-'darum, ſimul et de legionibus Roma-'nis ſtatuerent.' miſſi poſt a Paeto nuntii, et 'regis colloquium' petitum, qui 'Vaſacen praefectum equitatus ire' juſ-ſit. tum Paetus, 'Lucullos, Pompejos, 'et ſi qua Caeſares obtinendae donan-

‘ daeve Armeniae egerant’. Vaſaces ‘ ima-
‘ ginem retinendi largiendive penes nos,
‘ vim penes Parthos’ memoravit. et mul-
tum invicem diſceptato, Monobazus A-
diabenus in diem poſterum teſtis iis quae
pepigiſſent, adhibetur. placuitque ‘ li-
‘ berari obſidio legiones, et decedere om-
‘ nem militem finibus Armeniorum, caſ-
‘ tellaque et commeatus Parthis tradi;
‘ quibus perpetratis copia Vologeſi fie-
‘ ret mittendi ad Neronem legatos.’ In- 15
terim flumini Arſaniae (etenim is caſtra
praefluebat) pontem impoſuit, ſpecie ſi-
bi illud iter experientis. ſed Parthi quaſi
documentum victoriae juſſerant; nam-
que iis uſui fuit: noſtri per diverſum ie-
re. addidit rumor, ‘ ſub jugum miſſas
‘ legiones,’ et alia ex rebus infauſtis:
quorum ſimulacrum ab Armeniis uſur-
patum eſt. namque et munimenta in-
greſſi ſunt, antequam agmen Romanum
excederet, et circumſtetere vias, capti-
va olim mancipia, aut jumenta agnoſ-
centes, abſtrahenteſque. raptae etiam
veſtes, retenta arma, pavido milite et
concedente, ne qua proelii cauſſa exſi-
ſteret. Vologeſes armis et corporibus

caeſorum aggregatis, quo cladem noſ-
tram teſtaretur, viſu fugientium legio-
num abſtinuit. fama moderationis quae-
rebatur, poſtquam ſuperbiam expleve-
rat. flumen Arſaniam elephanto inſi-
dens, proximus quiſque regem vi equo-
rum perrupere, quia rumor inceſſerat,
‘ pontem ceſſurum oneri, dolo fabrican-
‘ tium;’ ſed qui ingredi auſi ſunt, vali-
16 dum et fidum intellexere. Ceterum ob-
ſeſſis adeo ſuppeditaviſſe rem frumenta-
riam conſtitit, ut horreis ignem injice-
rent: contraque prodiderit Corbulo;
‘ Parthos inopes copiarum, et pabulo at-
‘ trito, relicturos oppugnationem, neque
‘ ſe plus tridui itinere abfuiſſe.’ adjecit,
‘ jurejurando Paeti cautum apud ſigna,
‘ aſtantibus iis, quos teſtificando rex mi-
‘ ſiſſet, neminem Romanum Armeniam
‘ ingreſſurum, donec referrentur litte-
‘ rae Neronis, an paci annueret.’ quae
ut augendae infamiae compoſita, ſic re-
liqua non in obſcuro habentur; una die
quadraginta millium ſpatium emenſum
eſſe Paetum, deſertis paſſim ſauciis, ne-
que minus deformem illam fugientium
trepidationem, quam ſi terga in acie ver-

‘ daeve Armeniae egerant’. Vaſaces ‘ima-
‘ ginem retinendi largiendive penes nos,
‘ vim penes Parthos’ memoravit. et mul-
tum invicem diſceptato, Monobazus A-
diabenus in diem poſterum teſtis iis quae
pepigiſſent, adhibetur. placuitque ‘ li-
‘ berari obſidio legiones, et decedere om-
‘ nem militem finibus Armeniorum, caſ-
‘ tellaque et commeatus Parthis tradi;
‘ quibus perpetratis copia Vologeſi fie-
‘ ret mittendi ad Neronem legatos.’ In- 15
terim flumini Arſaniae (etenim is caſtra
praefluebat) pontem impoſuit, ſpecie ſi-
bi illud iter experientis. ſed Parthi quaſi
documentum victoriae juſſerant; nam-
que iis uſui fuit: noſtri per diverſum ie-
re. addidit rumor, ‘ ſub jugum miſſas
‘ legiones,’ et alia ex rebus infauſtis:
quorum ſimulacrum ab Armeniis uſur-
patum eſt. namque et munimenta in-
greſſi ſunt, antequam agmen Romanum
excederet, et circumſtetere vias, capti-
va olim mancipia, aut jumenta agnoſ-
centes, abſtrahenteſque. raptae etiam
veſtes, retenta arma, pavido milite et
concedente, ne qua proelii cauſſa exſi-
ſteret. Vologeſes armis et corporibus

caeſorum aggregatis, quo cladem noſ-
tram teſtaretur, viſu fugientium legio-
num abſtinuit. fama moderationis quae-
rebatur, poſtquam ſuperbiam expleve-
rat. flumen Arſaniam elephanto inſi-
dens, proximus quiſque regem vi equo-
rum perrupere, quia rumor inceſſerat,
‘ pontem ceſſurum oneri, dolo fabrican-
‘ tium;’ ſed qui ingredi auſi ſunt, vali-
16 dum et fidum intellexere. Ceterum ob-
ſeſſis adeo ſuppeditaviſſe rem frumenta-
riam conſtitit, ut horreis ignem injice-
rent: contraque prodiderit Corbulo ;
‘ Parthos inopes copiarum, et pabulo at-
‘ trito, relicturos oppugnationem, neque
‘ ſe plus tridui itinere abfuiſſe.’ adjecit,
‘ jurejurando Paeti cautum apud ſigna,
‘ aſtantibus iis, quos teſtificando rex mi-
‘ ſiſſet, neminem Romanum Armeniam
‘ ingreſſurum, donec referrentur litte-
‘ rae Neronis, an paci annueret.’ quae
ut augendae infamiae compoſita, ſic re-
liqua non in obſcuro habentur; una die
quadraginta millium ſpatium emenſum
eſſe Paetum, deſertis paſſim ſauciis, ne-
que minus deformem illam fugientium
trepidationem, quam ſi terga in acie ver-

tiſſent. Corbulo cum ſuis copiis apud
ripam Euphratis obvius, non eam ſpe-
ciem inſignium et armorum praetulit, ut
diverſitatem exprobraret; moeſti mani-
puli, ac vicem commilitonum miſeran-
tes, ne lacrymis quidem temperare; vix
prae fletu uſurpata conſalutatio. deceſ-
ſerat certamen virtutis, et ambitio glo-
riae, felicium hominum affectus; ſola
miſericordia valebat, et apud minores
magis. Ducum inter ſe brevis ſermo 17
ſecutus eſt, hoc conquerente ‘ irritum
‘ laborem, potuiſſe bellum fuga Partho-
‘ rum finiri.’ ille ‘ integra utrique cunc-
‘ ta’ reſpondit, ‘ converterent aquilas,
‘ et juncti invaderent Armeniam, abſ-
‘ ceſſu Vologeſis infirmatam. non ea
‘ imperatoris habere mandata,’ Corbu-
lo; ‘ periculo legionum commotum, e
‘ provincia egreſſum; quando in incerto
‘ habeantur Parthorum conatus, Syriam
‘ repetiturum. ſic quoque optimam For-
‘ tunam orandam, ut pedes confectus
‘ ſpatiis itinerum, alacrem et facilitate
‘ camporum praevenientem equitem aſ-
‘ ſequeretur.’ exin Paetus per Cappado-
ciam hibernavit. at Vologeſis ad Cor-

bulonem miſſi nuntii, 'detraheret caſ- 'tella trans Euphraten, amnemque ut 'olim medium faceret; ille Armeni- 'am quoque diverſis praeſidiis vacu- 'am fieri' expoſtulabat. et poſtremo conceſſit rex. dirutaque quae Euphraten ultra communierat Corbulo; et Ar-
18 menii ſine arbitro relicti ſunt. At Romae tropaea de Parthis, arcuſque medio Capitolini montis ſiſtebantur: decreta ab ſenatu integro adhuc bello; neque tum omiſſa, dum aſpectui conſulitur, ſpreta conſcientia. quin et diſſimulandis rerum externarum curis Nero frumentum plebis vetuſtate corruptum, in Tiberim jecit, quo ſecuritatem annonae ſuſtentaret; cujus pretio nihil additum eſt, quamvis ducentas ferme naves portu in ipſo violentia tempeſtatis, et centum alias Tiberi ſubvectas fortuitus ignis abſumpſiſſet. tris dein conſulares, L. Piſonem, Ducennium Geminum, Pompejum Paullinum vectigalibus publicis praepoſuit, cum inſectatione priorum principum, 'qui gravitate ſumtu- 'um juſtos reditus anteiſſent: ſe annu- 'um ſexcenties ſeſtertium reipublicae

‘ largiri.’ Percrebuerat ea tempeſtate
praviſſimus mos, cum propinquis comi-
tiis, aut ſorte provinciarum, plerique
orbi fictis adoptionibus adſciſcerent fili-
os, praeturaſque et provincias inter pa-
tres ſortiti, ſtatim emitterent manu quos
adoptaverant. qui magna cum invidia
ſenatum adeunt, ‘ jus naturae labores e-
‘ ducandi, adverſus fraudem et artes et
‘ brevitatem adoptionis ’ enumerant ;
‘ ſatis pretii eſſe orbis, quod multa ſecu-
‘ ritate, nullis oneribus, gratiam, hono-
‘ res, cuncta prompta et obvia haberent.
‘ ſibi promiſſa legum diu exſpectata, in lu-
‘ dibrium verti, quando *quis ſine ſolici-*
‘ tudine parens, ſine luctu orbus, longa
‘ patrum vota repente adaequaret.’ fac-
tum ex eo ſenatuſconſultum, ‘ ne ſimulata
‘ adoptio in ulla parte muneris publici ju-
‘ varet, ac ne uſurpandis quidem heredita-
‘ tibus prodeſſet.’ Exin Claudius Timar- 20
chus Cretenſis reus agitur, ceteris crimi-
nibus, ut ſolent praevalidi provinciali-
um, et opibus nimiis ad injurias minorum
elati : una vox ejus uſque ad contumeli-
am ſenatus penetraverat, quod dictitaſ-
ſet, ‘ in ſua poteſtate ſitum, an procon-

'ſulibus qui Cretam obtinuiſſent, grates
'agerentur.' quam occaſionem Paetus
Thraſea ad bonum publicum vertens,
poſtquam de reo cenſuerat, 'provincia
'Creta depellendum,' haec addidit; 'uſu
'probatum eſt, Patres Conſcripti, leges
'egregias, exempla honeſta, apud bo-
'nos ex delictis aliorum gigni. ſic o-
'ratorum licentia, Cinciam rogationem;
'candidatorum ambitus, Julias leges:
'magiſtratuum avaritia, Calpurnia ſci-
'ta, pepererunt. nam culpa quam poe-
'na tempore prior, emendari quam pec-
'care poſterius eſt. ergo adverſus no-
'vam provincialium ſuperbiam dignum
'fide conſtantiaque Romana capiamus
'conſilium, quo tutelae ſociorum nihil
'derogetur, nobis opinio decedat, qua-
'lis quiſque habeatur, alibi quam in ci-
21 'vium judicio eſſe. Olim quidem non
'modo praetor aut conſul, ſed privati
'etiam mittebantur, qui provincias vi-
'ſerent, et quid de cujuſque obſequio
'videretur, referrent; trepidabantque
'gentes de aeſtimatione ſingulorum. at
'nunc colimus externos, et adulamur,
'et quomodo ad nutum alicujus grates,

‘daeve Armeniae egerant’. Vaſaces ‘imaginem retinendi largiendive penes nos, vim penes Parthos’ memoravit. et multum invicem diſceptato, Monobazus Adiabenus in diem poſterum teſtis iis quae pepigiſſent, adhibetur. placuitque ‘liberari obſidio legiones, et decedere omnem militem finibus Armeniorum, caſtellaque et commeatus Parthis tradi; quibus perpetratis copia Vologeſi fieret mittendi ad Neronem legatos.’ Interim flumini Arſaniae (etenim is caſtra praefluebat) pontem impoſuit, ſpecie ſibi illud iter experientis. ſed Parthi quaſi documentum victoriae juſſerant; namque iis uſui fuit: noſtri per diverſum iere. addidit rumor, ‘ſub jugum miſſas legiones,’ et alia ex rebus infauſtis: quorum ſimulacrum ab Armeniis uſurpatum eſt. namque et munimenta ingreſſi ſunt, antequam agmen Romanum excederet, et circumſtetere vias, captiva olim mancipia, aut jumenta agnoſcentes, abſtrahenteſque. raptae etiam veſtes, retenta arma, pavido milite et concedente, ne qua proelii cauſſa exſiſteret. Vologeſes armis et corporibus

caeſorum aggregatis, quo cladem noſ-
tram teſtaretur, viſu fugientium legio-
num abſtinuit. fama moderationis quae-
rebatur, poſtquam ſuperbiam expleve-
rat. flumen Arſaniam elephanto inſi-
dens, proximus quiſque regem vi equo-
rum perrupere, quia rumor inceſſerat,
‘ pontem ceſſurum oneri, dolo fabrican-
‘ tium;’ ſed qui ingredi auſi ſunt, vali-
16 dum et fidum intellexere. Ceterum ob-
ſeſſis adeo ſuppeditaviſſe rem frumenta-
riam conſtitit, ut horreis ignem injice-
rent: contraque prodiderit Corbulo;
‘ Parthos inopes copiarum, et pabulo at-
‘ trito, relicturos oppugnationem, neque
‘ ſe plus tridui itinere abfuiſſe.’ adjecit,
‘ jurejurando Paeti cautum apud ſigna,
‘ aſtantibus iis, quos teſtificando rex mi-
‘ ſiſſet, neminem Romanum Armeniam
‘ ingreſſurum, donec referrentur litte-
‘ rae Neronis, an paci annueret.’ quae
ut augendae infamiae compoſita, ſic re-
liqua non in obſcuro habentur; una die
quadraginta millium ſpatium emenſum
eſſe Paetum, deſertis paſſim ſauciis, ne-
que minus deformem illam fugientium
trepidationem, quam ſi terga in acie ver-

tiſſent. Corbulo cum ſuis copiis apud
ripam Euphratis obvius, non eam ſpe-
ciem inſignium et armorum praetulit, ut
diverſitatem exprobraret; moeſti mani-
puli, ac vicem commilitonum miſeran-
tes, ne lacrymis quidem temperare; vix
prae fletu uſurpata conſalutatio. deceſ-
ſerat certamen virtutis, et ambitio glo-
riae, felicium hominum affectus; ſola
miſericordia valebat, et apud minores
magis. Ducum inter ſe brevis ſermo 17
ſecutus eſt, hoc conquerente ‘ irritum
‘ laborem, potuiſſe bellum fuga Partho-
‘ rum finiri.’ ille ‘ integra utrique cunc-
‘ ta’ reſpondit, ‘ converterent aquilas,
‘ et juncti invaderent Armeniam, abſ-
‘ ceſſu Vologeſis infirmatam. non ea
‘ imperatoris habere mandata,’ Corbu-
lo; ‘ periculo legionum commotum, e
‘ provincia egreſſum; quando in incerto
‘ habeantur Parthorum conatus, Syriam
‘ repetiturum. ſic quoque optimam For-
‘ tunam orandam, ut pedes confectus
‘ ſpatiis itinerum, alacrem et facilitate
‘ camporum praevenientem equitem aſ-
‘ ſequeretur.’ exin Paetus per Cappado-
ciam hibernavit. at Vologeſis ad Cor-

bulonem miſſi nuntii, ' detraheret caſ-
' tella trans Euphraten, amnemque ut
' olim medium faceret ; ille Armeni-
' am quoque diverſis praeſidiis vacu-
' am fieri' expoſtulabat. et poſtremo
conceſſit rex. dirutaque quae Euphra-
ten ultra communierat Corbulo ; et Ar-
18 menii ſine arbitro relicti ſunt. At
Romae tropaea de Parthis, arcuſque me-
dio Capitolini montis ſiſtebantur : de-
creta ab ſenatu integro adhuc bello ; ne-
que tum omiſſa, dum aſpectui conſuli-
tur, ſpreta conſcientia. quin et diſſimu-
landis rerum externarum curis Nero fru-
mentum plebis vetuſtate corruptum, in
Tiberim jecit, quo ſecuritatem annonae
ſuſtentaret ; cujus pretio nihil additum
eſt, quamvis ducentas ferme naves por-
tu in ipſo violentia tempeſtatis, et cen-
tum alias Tiberi ſubvectas fortuitus ig-
nis abſumpſiſſet. tris dein conſulares,
L. Piſonem, Ducennium Geminum,
Pompejum Paullinum vectigalibus pub-
licis praepoſuit, cum inſectatione prio-
rum principum, ' qui gravitate ſumtu-
' um juſtos reditus anteiſſent : ſe annu-
' um ſexcenties ſeſtertium reipublicae

‘ largiri.’ Percrebuerat ea tempeſtate 1
praviſſimus mos, cum propinquis comi-
tiis, aut ſorte provinciarum, plerique
orbi fictis adoptionibus adſciſcerent fili-
os, praeturaſque et provincias inter pa-
tres ſortiti, ſtatim emitterent manu quos
adoptaverant. qui magna cum invidia
ſenatum adeunt, ‘ jus naturae labores e-
‘ ducandi, adverſus fraudem et artes et
‘ brevitatem adoptionis ’ enumerant ;
‘ ſatis pretii eſſe orbis, quod multa ſecu-
‘ ritate, nullis oneribus, gratiam, hono-
‘ res, cuncta prompta et obvia haberent.
‘ ſibi promiſſa legum diu exſpectata, in lu-
‘ dibrium verti, quando quis ſine ſolici-
‘ tudine parens, ſine luctu orbus, longa
‘ patrum vota repente adaequaret.’ fac-
tum ex eo ſenatuſconſultum, ‘ ne ſimulata
‘ adoptio in ulla parte muneris publici ju-
‘ varet, ac ne uſurpandis quidem heredita-
‘ tibus prodeſſet.’ Exin Claudius Timar- 20
chus Cretenſis reus agitur, ceteris crimi-
nibus, ut ſolent praevalidi provinciali-
um, et opibus nimiis ad injurias minorum
elati : una vox ejus uſque ad contumeli-
am ſenatus penetraverat, quod dictitaſ-
ſet, ‘ in ſua poteſtate ſitum, an procon-

‘ ſulibus qui Cretam obtinuiſſent, grates
‘ agerentur.’ quam occaſionem Paetus
Thraſea ad bonum publicum vertens,
poſtquam de reo cenſuerat, ‘ provincia
‘ Creta depellendum,’ haec addidit; ‘uſu
‘ probatum eſt, Patres Conſcripti, leges
‘ egregias, exempla honeſta, apud bo-
‘ nos ex delictis aliorum gigni. ſic o-
‘ ratorum licentia, Cinciam rogationem;
‘ candidatorum ambitus, Julias leges:
‘ magiſtratuum avaritia, Calpurnia ſci-
‘ ta, pepererunt. nam culpa quam poe-
‘ na tempore prior, emendari quam pec-
‘ care poſterius eſt. ergo adverſus no-
‘ vam provincialium ſuperbiam dignum
‘ fide conſtantiaque Romana capiamus
‘ conſilium, quo tutelae ſociorum nihil
‘ derogetur, nobis opinio decedat, qua-
‘ lis quiſque habeatur, alibi quam in ci-
21 ‘ vium judicio eſſe. Olim quidem non
‘ modo praetor aut conſul, ſed privati
‘ etiam mittebantur, qui provincias vi-
‘ ſerent, et quid de cujuſque obſequio
‘ videretur, referrent; trepidabantque
‘ gentes de aeſtimatione ſingulorum. at
‘ nunc colimus externos, et adulamur,
‘ et quomodo ad nutum alicujus grates,

‘ ita promptius accuſatio decernitur: de‘ cernaturque, et maneat provincialibus ‘ potentiam ſuam tali modo oſtentandi: ‘ ſed laus falſa et precibus expreſſa, per‘ inde cohibeantur, quam malitia, quam ‘ crudelitas. plura ſaepe peccantur, dum ‘ demeremur, quam dum offendimus. ‘ quaedam imo virtutes odio ſunt, ſeve‘ ritas obſtinata, invictus adverſum gra‘ tiam animus. inde initia magiſtratu‘ um noſtrorum meliora ferme, et finis ‘ inclinat, dum in modum candidato‘ rum ſuffragia conquirimus; quae ſi ar‘ ceantur, aequalius atque conſtantius ‘ provinciae regentur; nam ut metu re‘ petundarum infracta avaritia eſt, ita ‘ vetita gratiarum actione ambitio cohi‘ betur.’ Magno aſſenſu celebrata ſen- 22
tentia, non tamen ſenatuſconſultum perfici potuit, abnuentibus conſulibus ‘ ea ‘ de re relatum.’ mox auctore principe ſanxere, ‘ ne quis ad concilium ſocio‘ rum referret, agendas apud ſenatum ‘ propraetoribus proveconſulibus gra‘ tes, neu quis ea legatione fungeretur.’ iiſdem conſulibus gymnaſium ictu fulminis conflagravit, effigieſque in eo Nero-

nis ad informe aes liquefacta. et motu terrae, celebre Campaniae oppidum Pompeji, magna ex parte proruit. defunctaque virgo Veſtalis Laelia, in cujus locum Cornelia ex familia Coſſorum capta eſt. 23 Memmio Regulo, et Verginio Ruſo conſulibus, natam ſibi ex Poppaea filiam Nero ultra mortale gaudium accepit, appellavitque Auguſtam, dato et Poppaeae eodem cognomento. locus puerperio colonia Antium fuit, ubi ipſe generatus erat. jam ſenatus uterum Poppaeae commendaverat diis, votaque publice ſuſceperat; quae multiplicata, exſolutaque. et additae ‘ ſupplicationes; ‘ templumque Fecunditati, et certamen ‘ ad exemplar Atticae religionis’ decretum: ‘ utque Fortunarum effigies au‘ reae in ſolio Capitolini Jovis locaren‘ tur: ludicrum Circenſe, ut Juliae gen‘ ti apud Bouillas, ita Claudiae Domiti‘ aeque apud Antium, ederetur;’ quae fluxa fuere, quartum intra menſem defuncta infante. rurſuſque exortae adulationes, cenſentium ‘ honorem divae, ‘ et pulvinar, aedemque et ſacerdotem.’ atque ipſe ut laetitiae, ita moeroris im-

modicus egit. adnotatum eſt, omni ſe-
natu Antium ſub recentem partum effu-
ſo, Thraſeam prohibitum, immoto ani-
mo praenuntiam imminentis caedis con-
tumeliam excepiſſe. ſecutam dehinc vo-
cem Caeſaris ferunt, qua ‘reconciliatum
‘ſe Thraſeae’ apud Senecam jactaverit,
ac Senecam Caeſari gratulatum. un-
de gloria egregiis viris, et pericula gliſ-
cebant. Inter quae veris principio, le- 24
gati Parthorum mandata regis Vologe-
ſis, litteraſque in eandem formam attu-
lere; ‘ſe priora et totiens jactata ſuper
‘obtinenda Armenia nunc omittere,
‘quoniam dii quamvis potentium popu-
‘lorum arbitri, poſſeſſionem Parthis non
‘ſine ignominia Romana tradidiſſent.
‘nuper clauſum Tigranen; poſt Pae-
‘tum legioneſque cum opprimere poſ-
‘ſet, incolumes dimiſiſſe. ſatis appro-
‘batam vim; datum et lenitatis ex-
‘perimentum. nec recuſaturum Tiri-
‘daten accipiendo diademati in urbem
‘venire, niſi ſacerdotii religione at-
‘tineretur. iturum ad ſigna et effigies
‘principis, ubi legionibus coram, reg-
‘num auſpicaretur.’ Talibus Volo- 25

geſis litteris, quia Paetus diverſa tamquam rebus integris ſcribebat, interrogatus centurio qui cum legatis advenerat, ‘quo in ſtatu Armenia eſſet? omnes inde Romanos exceſſiſſe’ reſpondit. tum intellecto Barbarorum irriſu, qui peterent quod eripuerant, conſuluit inter primores civitatis Nero, ‘bellum anceps an pax inhoneſta placeret;’ nec dubitatum de bello. et Corbulo tot per annos militum atque hoſtium gnarus, gerendae rei praeficitur, ne cujus alterius inſcitia rurſum peccaretur, quia Paeti piguerat. igitur irriti remittuntur, cum donis tamen, unde ſpes fieret, non fruſtra eadem oraturum Tiridaten, ſi preces ipſe attuliſſet. Syriaeque exſecutio Cincio; copiae militares Corbuloni permiſſae, et quintadecima legio, ducente Mario Celſo, e Pannonia adjecta eſt. ſcribitur tetrarchis ac regibus praefectiſque et procuratoribus, et qui praetorum finitimas provincias regebant, ‘juſſis Corbulonis obſequi;’ in tantum ferme modum aucta poteſtate, quem populus Romanus Cn. Pompejo bellum Piraticum geſturo dederat. regreſſum Paetum cum

'largiri.' Percrebuerat ea tempeſtate 19
praviſſimus mos, cum propinquis comi-
tiis, aut ſorte provinciarum, plerique
orbi fictis adoptionibus adſciſcerent fili-
os, praeturaſque et provincias inter pa-
tres ſortiti, ſtatim emitterent manu quos
adoptaverant. qui magna cum invidia
ſenatum adeunt, 'jus naturae labores e-
'ducandi, adverſus fraudem et artes et
'brevitatem adoptionis' enumerant ;
'ſatis pretii eſſe orbis, quod multa ſecu-
'ritate, nullis oneribus, gratiam, hono-
'res, cuncta prompta et obvia haberent.
'ſibi promiſſa legum diu exſpectata, in lu-
'dibrium verti, quando quis ſine ſolici-
'tudine parens, ſine luctu orbus, longa
'patrum vota repente adaequaret.' fac-
tum ex eo ſenatuſconſultum, 'ne ſimulata
'adoptio in ulla parte muneris publici ju-
'varet, ac ne uſurpandis quidem heredita-
'tibus prodeſſet.' Exin Claudius Timar- 20
chus Cretenſis reus agitur, ceteris crimi-
nibus, ut ſolent praevalidi provinciali-
um, et opibus nimiis ad injurias minorum
elati : una vox ejus uſque ad contumeli-
am ſenatus penetraverat, quod dictitaſ-
ſet, 'in ſua poteſtate ſitum, an procon-

‘ ſulibus qui Cretam obtinuiſſent, grates
‘ agerentur.’ quam occaſionem Paetus
Thraſea ad bonum publicum vertens,
poſtquam de reo cenſuerat, ‘ provincia
‘ Creta depellendum,’ haec addidit; ‘ uſu
‘ probatum eſt, Patres Conſcripti, leges
‘ egregias, exempla honeſta, apud bo-
‘ nos ex delictis aliorum gigni. ſic o-
‘ ratorum licentia, Cinciam rogationem;
‘ candidatorum ambitus, Julias leges:
‘ magiſtratuum avaritia, Calpurnia ſci-
‘ ta, pepererunt. nam culpa quam poe-
‘ na tempore prior, emendari quam pec-
‘ care poſterius eſt. ergo adverſus no-
‘ vam provincialium ſuperbiam dignum
‘ fide conſtantiaque Romana capiamus
‘ conſilium, quo tutelae ſociorum nihil
‘ derogetur, nobis opinio decedat, qua-
‘ lis quiſque habeatur, alibi quam in ci-
21 ‘ vium judicio eſſe. Olim quidem non
‘ modo praetor aut conſul, ſed privati
‘ etiam mittebantur, qui provincias vi-
‘ ſerent, et quid de cujuſque obſequio
‘ videretur, referrent; trepidabantque
‘ gentes de aeſtimatione ſingulorum. at
‘ nunc colimus externos, et adulamur,
‘ et quomodo ad nutum alicujus grates,

‘ ita promptius accuſatio decernitur: de-
‘ cernaturque, et maneat provincialibus
‘ potentiam ſuam tali modo oſtentandi:
‘ ſed laus falſa et precibus expreſſa, per-
‘ inde cohibeantur, quam malitia, quam
‘ crudelitas. plura ſaepe peccantur, dum
‘ demeremur, quam dum offendimus.
‘ quaedam imo virtutes odio ſunt, ſeve-
‘ ritas obſtinata, invictus adverſum gra-
‘ tiam animus. inde initia magiſtratu-
‘ um noſtrorum meliora ferme, et finis
‘ inclinat, dum in modum candidato-
‘ rum ſuffragia conquirimus; quae ſi ar-
‘ ceantur, aequalius atque conſtantius
‘ provinciae regentur; nam ut metu re-
‘ petundarum infracta avaritia eſt, ita
‘ vetita gratiarum actione ambitio cohi-
‘ betur.’ Magno aſſenſu celebrata ſen- 22
tentia, non tamen ſenatuſconſultum per-
fici potuit, abnuentibus conſulibus ‘ ea
‘ de re relatum.’ mox auctore principe
ſanxere, ‘ ne quis ad concilium ſocio-
‘ rum referret, agendas apud ſenatum
‘ propraetoribus proveconſulibus gra-
‘ tes, neu quis ea legatione fungeretur.’
iiſdem conſulibus gymnaſium ictu fulmi-
nis conflagravit, effigieſque in eo Nero-

nis ad informe aes liqueſacta. et motu terrae, celebre Campaniae oppidum Pompeji, magna ex parte proruit. defunctaque virgo Veſtalis Laelia, in cujus locum Cornelia ex familia Coſſorum capta eſt.

23 Memmio Regulo, et Verginio Ruſo conſulibus, natam ſibi ex Poppaea filiam Nero ultra mortale gaudium accepit, appellavitque Auguſtam, dato et Poppaeae eodem cognomento. locus puerperio colonia Antium fuit, ubi ipſe generatus erat. jam ſenatus uterum Poppaeae commendaverat diis, votaque publice ſuſceperat; quae multiplicata, exſolutaque. et additae ‘ ſupplicationes; ‘ templumque Fecunditati, et certamen ‘ ad exemplar Atticae religionis’ decretum: ‘ utque Fortunarum effigies au‘ reae in ſolio Capitolini Jovis locaren‘ tur: ludicrum Circenſe, ut Juliae gen‘ ti apud Bouillas, ita Claudiae Domiti‘ aeque apud Antium, ederetur;’ quae fluxa fuere, quartum intra menſem defuncta infante. rurſuſque exortae adulationes, cenſentium ‘ honorem divae, ‘ et pulvinar, aedemque et ſacerdotem.’ atque ipſe ut laetitiae, ita moeroris im-

modicus egit. adnotatum eſt, omni ſenatu Antium ſub recentem partum effuſo, Thraſeam prohibitum, immoto animo praenuntiam imminentis caedis contumeliam excepiſſe. ſecutam dehinc vocem Caeſaris ferunt, qua 'reconciliatum 'ſe Thraſeae' apud Senecam jactaverit, ac Senecam Caeſari gratulatum. unde gloria egregiis viris, et pericula gliſcebant. Inter quae veris principio, le- 24
gati Parthorum mandata regis Vologeſis, litteraſque in eandem formam attulere; 'ſe priora et totiens jactata ſuper 'obtinenda Armenia nunc omittere, 'quoniam dii quamvis potentium populorum arbitri, poſſeſſionem Parthis non 'ſine ignominia Romana tradidiſſent. 'nuper clauſum Tigranen; poſt Paetum legioneſque cum opprimere poſ'ſet, incolumes dimiſiſſe. ſatis appro'batam vim; datum et lenitatis ex'perimentum. nec recuſaturum Tiri'daten accipiendo diademati in urbem 'venire, niſi ſacerdotii religione at'tineretur. iturum ad ſigna et effigies 'principis, ubi legionibus coram, reg'num auſpicaretur.' Talibus Volo- 25

geſis litteris, quia Paetus diverſa tamquam rebus integris ſcribebat, interrogatus centurio qui cum legatis advenerat, ‘ quo in ſtatu Armenia eſſet? omnes inde Romanos exceſſiſſe’ reſpondit. tum intellecto Barbarorum irriſu, qui peterent quod eripuerant, conſuluit inter primores civitatis Nero, ‘ bellum anceps an pax inhoneſta placeret;’ nec dubitatum de bello. et Corbulo tot per annos militum atque hoſtium gnarus, gerendae rei praeficitur, ne cujus alterius inſcitia rurſum peccaretur, quia Paeti piguerat. igitur irriti remittuntur, cum donis tamen, unde ſpes fieret, non fruſtra eadem oraturum Tiridaten, ſi preces ipſe attuliſſet. Syriaeque exſecutio Cincio; copiae militares Corbuloni permiſſae, et quintadecima legio, ducente Mario Celſo, e Pannonia adjecta eſt. ſcribitur tetrarchis ac regibus praefectiſque et procuratoribus, et qui praetorum finitimas provincias regebant, ‘ juſſis Corbulonis obſequi;’ in tantum ferme modum aucta poteſtate, quem populus Romanus Cn. Pompejo bellum Piraticum geſturo dederat. regreſſum Paetum cum

graviora metueret, facetiis inſectari ſa-
tis habuit Caeſar, his ferme verbis; ‘ ig-
‘ noſcere ſe ſtatim, ne tam promptus in
‘ pavorem longiore ſolicitudine aegreſ-
‘ ceret.’ At Corbulo quarta et duode- 26
cima legionibus, quae fortiſſimo quoque
amiſſo, et ceteris exterritis, parum habi-
les proelio videbantur, in Syriam tranſ-
latis, ſextam inde ac tertiam legiones,
integrum militem et crebris ac proſpe-
ris laboribus exercitum in Armeniam
ducit. addiditque legionem quintam,
quae per Pontum agens expers cladis
fuerat. ſimul quintadecimanos recens
adductos, et vexilla delectorum ex Illy-
rico et Aegypto, quodque alarum cohor-
tiumque, et auxilia regum in unum con-
ducta apud Melitenen, qua tranſmittere
Euphraten parabat. tum luſtratum rite
exercitum ad concionem vocat, orditur-
que magnifica ‘ de auſpiciis imperatori-
‘ is, rebuſque a ſe geſtis, adverſa in in-
‘ ſcitiam Paeti’ declinans: multa aucto-
ritate, quae viro militari pro facundia
erat. Mox iter L. Lucullo quondam 27
penetratum, apertis quae vetuſtas ob-
ſepſerat, pergit. et venientes Tiridatis

Vologeſiſque de pace legatos haud aſpernatus, adjungit iis centuriones cum mandatis non immitibus: ‘ nec enim adhuc ‘ eo ventum, ut certamine extremo o‘ pus eſſet. multa Romanis ſecunda, ‘ quaedam Parthis eveniſſe, documento ‘ adverſus ſuperbiam: proinde et Tiri‘ dati conducere, intactum vaſtationibus ‘ regnum dono accipere; et Vologeſen ‘ melius ſocietate Romana, quam dam‘ nis mutuis, genti Parthorum conſultu‘ rum. ſcire quantum intus diſcordia‘ rum, quamque indomitas et praefero‘ ces nationes regeret. contra impera‘ tori ſuo immotam ubique pacem: et u‘ num id bellum eſſe.’ ſimul conſilio terrorem adjicere, et Megiſtanas Armenios qui primi a nobis defecerant, pellit ſedibus, caſtella eorum exſcindit, plana, edita, validos, invalidoſque, pari metu complet.

28 Non infenſum, nedum hoſtili odio Corbulonis nomen etiam Barbaris habebatur, eoque conſilium ejus fidum credebant; ergo Vologeſes neque atrox in ſummam, et quibuſdam praefecturis inducias petit. Tiridates locum diemque colloquio poſcit. tempus pro-

pinquum; locus in quo nuper obſeſſae
cum Paeto legiones erant, cum a Bar-
baris delectus eſſet, ob memoriam laeti-
oris ſibi rei, non eſt a Corbulone vita-
tus, ut diſſimilitudo fortunae gloriam
augeret. neque infamia Paeti angeba-
tur: quod eo maxime patuit, quia filio
ejus tribuno ducere manipulos, atque
operire reliquias malae pugnae impera-
vit. die pacta Tiberius Alexander illuſ-
tris eques Romanus miniſter bello da-
tus, et Vivianus Annius gener Corbu-
lonis, nondum ſenatoria aetate, ſed
pro legato quintae legioni impoſitus, in
caſtra Tiridatis venere, honore ejus, ac
ne metueret inſidias tali pignore. vice-
ni dehinc equites aſſumpti. et viſo Cor-
bulone, rex prior equo deſiluit: nec
cunctatus Corbulo. ſed pedes uterque
dextras miſcuere. Exin Romanus lau- 29
dat juvenem, ‘omiſſis praecipitibus tuta
‘et ſalutaria capeſſentem.’ ille ‘de nobi-
‘litate generis’ multum praefatus, ce-
tera temperanter adjungit; ‘iturum quip-
‘pe Romam, laturumque novum Cae-
‘ſari decus, non adverſis Parthorum re-
‘bus ſupplicem Arſaciden.’ tum placuit

Tiridaten ponere apud effigiem Caeſaris
inſigne regium, nec niſi manu Neronis
reſumere; et colloquium oſculo finitum.
dein paucis diebus interjectis magna u-
trimque ſpecie, inde eques compoſitus
per turmas, et inſignibus patriis; hinc
agmina legionum ſtetere fulgentibus a-
quilis, ſigniſque, et ſimulacris deûm in
modum templi. medio tribunal ſedem
curulem, et ſedes effigiem Neronis, ſuſti-
nebat. ad quam progreſſus Tiridates,
caeſis ex more victimis, ſublatum capite
diadema imagini ſubjecit; magnis apud
cunctos animorum motibus, quos auge-
bat inſita adhuc oculis exercituum Ro-
manorum caedes, aut obſidio; ‘ at nunc
‘ verſos caſus: iturum Tiridaten oſten-
‘ tui gentibus, quanto minus quam cap-
30 ‘ tivum?’ Addidit gloriae Corbulo co-
mitatem, epulaſque; et rogitante rege
cauſſas, quotiens novum aliquid adver-
terat: ut initia vigiliarum per centurio-
nem nuntiari, convivium buccina dimit-
ti; et ſtructam ante Augurale aram ſubdi-
ta face accendi: cuncta in majus extol-
lens, admiratione priſci moris affecit;
poſtero die ſpatium oravit, ‘ quo tantum

‘ itineris aditurus, fratres ante, matrem-
‘ que viſeret;’ obſidem interea filiam
tradit, litteraſque ſupplices ad Neronem.
Et digreſſus Pacorum apud Medos, Vo- 31
logeſen Ecbatanis repperit non incuri-
oſum fratris: quippe et propriis nuntiis
a Corbulone petierat, ‘ne quam imagi-
‘ nem ſervitii Tiridates perferret; neu
‘ ferrum traderet; aut complexu pro-
‘ vincias obtinentium arceretur; fori-
‘ buſve eorum aſſiſteret: tantuſque ei
‘ Romae, quantus conſulibus, honor eſ-
‘ ſet.’ ſcilicet externae ſuperbiae ſueto,
non inerat notitia noſtri: apud quos vis
imperii valet, inania tranſmittuntur.
Eodem anno Caeſar nationes Alpium 32
maritimarum in jus Latii tranſtulit. e-
quitum Romanorum locos ſedilibus ple-
bis antepoſuit apud Circum; namque ad
eam diem indiſcreti inibant, quia lex
Roſcia nihil niſi de quatuordecim ordini-
bus ſanxit. ſpectacula gladiatorum idem
annus habuit, pari magnificentia ac pri-
ora. ſed foeminarum illuſtrium ſenato-
rumque plures per arenam foedati ſunt.
C. Lecanio, M. Licinio conſulibus, a- 33
criore in dies cupidine adigebatur Nero

promiſcuas ſcenas frequentandi; nam
adhuc per domum aut hortos cecinerat
Juvenalibus ludis, quos ut parum cele-
bres et tantae voci anguſtos ſpernebat.
non tamen Romae incipere auſus, Nea-
polim quaſi Graecam urbem delegit: ‘in-
‘ de initium fore, ut tranſgreſſus in A-
‘ chaiam inſigneſque et antiquitus ſacras
‘ coronas adeptus, majore fama ſtudia
‘ civium eliceret.’ ergo contractum op-
pidanorum vulgus, et quos e proximis
coloniis et municipiis ejus rei fama ci-
verat; quique Caeſarem per honorem,
aut varios uſus ſectantur, etiam mili-
tum manipuli theatrum Neapolitanorum
34 complent. Illic, plerique ut arbitra-
bantur, triſte; ut ipſe, providum poti-
us et ſecundis numinibus evenit; nam
egreſſo qui affuerat populo, vacuum et
ſine ullius noxa theatrum collapſum eſt.
ergo per compoſitos cantus grates diis,
atque ipſam recentis caſus fortunam ce-
lebrans, petituruſque maris Hadriae tra-
jectus, apud Beneventum interim con-
ſedit: ubi gladiatorium munus a Vati-
nio celebre edebatur. Vatinius inter foe-
diſſima ejus aulae oſtenta fuit, ſutrinae

tabernae alumnus, corpore detorto, facetiis ſcurrilibus: primo in contumelias aſſumptus, deinde optimi cujuſque criminatione eo uſque valuit, ut gratia, pecunia, vi nocendi etiam malos praemineret. Ejus munus frequentanti Nero- 35
ni, ne inter voluptates quidem a ſceleribus ceſſabatur. iiſdem quippe illis diebus Torquatus Silanus mori adigitur, quia ſuper Juniae familiae claritudinem divum Auguſtum atavum ferebat. juſſi id accuſatores objicere; 'prodigum largitionibus, neque aliam ſpem quam in novis rebus eſſe; quin eum nobiles habere, quos ab epiſtolis et libellis et rationibus appellet, nomina ſummae curae et meditamenta.' tum intimus quiſque libertorum vincti abreptique. et cum damnatio inſtaret, brachiorum venas Torquatus interſcidit, ſecutaque Neronis oratio ex more; 'quamvis ſontem et defenſioni merito diffiſum, victurum tamen fuiſſe, ſi clementiam judicis expectaſſet.' Nec multo poſt o- 36
miſſa in praeſens Achaia (cauſſae in incerto fuere) urbem reviſit; provincias Orientis, maxime Aegyptum, ſecretis

imaginationibus agitans. dein edicto teſtificatus 'non longam ſui abſentiam, 'et cuncta in republica perinde immota 'ac proſpera fore;' ſuper ea profectione adiit Capitolium. illic veneratus deos, cum Veſtae quoque templum iniſſet; repente cunctos per artus tremens, ſeu numine exterrente, ſeu facinorum recordatione nunquam timore vacuus, deſeruit inceptum, 'cunctas ſibi curas amore patriae leviores dictitans. vidiſſe civium moeſtos vultus, audire ſecretas querimonias, quod tantum aditurus eſſet iter, cujus ne modicos quidem egreſſus tolerarent, ſueti adverſum fortuita aſpectu principis refoveri. ergo ut in privatis neceſſitudinibus proxima pignora praevalerent; ita populum Romanum vim plurimam habere: parendumque retinenti.' haec atque talia plebi volentia fuere, voluptatum cupidine, et quae praecipua cura eſt, rei frumentariae anguſtias, ſi abeſſet, metuenti. ſenatus et primores in incerto erant, procul an coram atrocior haberetur; dehinc, quae natura magnis timoribus, deterius credebant quod evene-

rat. Ipſe quo fidem acquireret, nihil uſ- 37
quam perinde laetum ſibi, publicis locis
ſtruere convivia, totaque urbe quaſi do-
mo uti. et celeberrimae luxu famaque
epulae fuere, quas a Tigellino paratas,
ut exemplar referam, ne ſaepius eadem
prodigentia narranda ſit. igitur in ſtag-
no Agrippae fabricatus eſt ratem, cui ſu-
perpoſitum convivium navium aliarum
tractu moveretur; naves auro et ebore
diſtinctae: remigeſque exoleti, per ae-
tates et ſcientiam libidinum compone-
bantur; volucres et feras diverſis e ter-
ris, et animalia maris Oceano abuſque
petiverat; crepidinibus ſtagni lupanaria
aſtabant, illuſtribus feminis completa;
et contra ſcorta viſebantur, nudis cor-
poribus; jam geſtus motuſque obſceni,
et poſtquam tenebrae incedebant, quan-
tum juxta nemoris, et circumjecta tec-
ta, conſonare cantu, et luminibus cla-
reſcere. ipſe per licita atque illicita foe-
datus; nihil flagitii reliquerat, quo cor-
ruptior ageret, niſi paucos poſt dies uni
ex illo contaminatorum grege, cui no-
men Pythagorae fuit, in modum ſolenni-
um conjugiorum denupſiſſet. inditum

imperatori flammeum. viſi auſpices,
dos, et genialis torus, et faces nuptiales:
cuncta denique ſpectata, quae etiam in
38 femina nox operit. Sequitur clades,
forte, an dolo principis incertum: nam
utrumque auctores prodidere: ſed om-
nibus, quae huic urbi per violentiam ig-
nium acciderunt, gravior atque atroci-
or. initium in ea parte Circi ortum,
quae Palatino Caelioque montibus con-
tigua eſt. ubi per tabernas, quibus id
mercimonium inerat quo flamma alitur,
ſimul coeptus ignis, et ſtatim validus, ac
vento citus, longitudinem Circi corri-
puit; neque enim domus munimentis
ſeptae, vel templa muris cincta, aut quid
aliud morae interjacebat. impetu per-
vagatum incendium, plana primum, de-
inde in edita aſſurgens, et rurſum infe-
riora populando, anteïit remedia velo-
citate mali, et obnoxia urbe, artis itine-
ribus, hucque et illuc flexis, atque enor-
mibus vicis, qualis vetus Roma fuit. ad
hoc lamenta paventium feminarum, feſ-
ſa aetate, aut rudis pueritiae aetas, qui-
que ſibi, quique aliis conſulebant, dum
trahunt invalidos aut opperiuntur, pars

morans, pars feſtinans, cuncta impedie-
bant: et ſaepe dum in tergum reſpec-
tant, lateribus aut fronte circumvenie-
bantur: vel ſi in proxima evaſerant, il-
lis quoque igni correptis, etiam quae
longinqua crediderant, in eodem caſu
reperiebantur. poſtremo quid vitarent,
quid peterent ambigui, complere vias,
ſterni per agros: quidam amiſſis omni-
bus fortunis diurni quoque victus, alii
caritate ſuorum quos eripere nequive-
rant, quamvis patente effugio, interie-
re. nec quiſquam defendere audebat,
crebris multorum minis reſtinguere pro-
hibentium, et quia alii palam faces jaci-
ebant, atque eſſe ſibi auctorem vocifera-
bantur; ſive ut raptus licentius exerce-
rent, ſeu juſſu. Eo in tempore Nero 39
Antii agens, non ante in urbem regreſ-
ſus eſt, quam domui ejus, qua palatium
et Maecenatis hortos continuaverat, ig-
nis propinquaret. neque tamen ſiſti po-
tuit, quin et palatium et domos et cunc-
ta circum haurirentur. ſed ſolatium po-
pulo exturbato et profugo, campum
Martis ac monumenta Agrippae, hortos
quin etiam ſuos patefecit: et ſubitaria

aedificia exſtruxit, quae multitudinem inopem acciperent: ſubvectaque utenſilia ab Oſtia, et propinquis municipiis; pretiumque frumenti minutum, uſque ad ternos nummos. quae quamquam popularia, in irritum cadebant, quia pervaſerat rumor; ‘ ipſo tempore flagran-
‘ tis urbis, iniſſe eum domeſticam ſce-
‘ nam, et ceciniſſe Trojanum excidium,
‘ praeſentia mala vetuſtis cladibus aſſi-
40‘ milantem.’ Sexto demum die apud imas Eſquilias finis incendio factus, proruptis per immenſum aedificiis, ut continuae violentiae campus, et velut vacuum coelum occurreret. nec dum poſito metu, redibat levis rurſum graſſatus ignis, patulis magis urbis locis, eoque ſtrages hominum minor; delubra deûm, et porticus amoenitati dicatae latius procedere. pluſque infamiae id incendium habuit, quia praediis Tigellini Aemilianis proruperat. videbaturque Nero condendae urbis novae, et cognomento ſuo appellandae gloriam quaerere. quippe in regiones quatuordecim Roma dividitur: quarum quatuor integrae manebant, tres ſolo tenus dejectae: ſeptem

reliquis pauca tectorum veſtigia ſuper-
erant, lacera et ſemiuſta. Domuum, 41
et inſularum, et templorum, quae amiſ-
ſa ſunt, numerum inire haud promptum
fuerit: ſed vetuſtiſſima religione, quod
Servius Tullius Lunae, et Magna ara fa-
numque quae praeſenti Herculi Arcas
Euander ſacraverat; aedeſque Statoris
Jovis vota Romulo, Numaeque regia,
et delubrum Veſtae cum penatibus po-
puli Romani exuſta. jam opes tot vic-
toriis quaeſitae, et Graecarum artium de-
cora, exin monimenta ingeniorum an-
tiqua et incorrupta, quamvis in tanta
reſurgentis urbis pulchritudine, multa
ſeniores meminerant, quae reparari ne-
quibant. fuere qui annotarent, quarto-
decimo Kalendas Sextiles principium in-
cendii hujus ortum, quo et Senones cap-
tam urbem inflammaverant; alii eo uſ-
que cura progreſſi ſunt, ut totidem an-
nos menſeſque et dies inter utraque in-
cendia numerent. Ceterum Nero uſus 42
eſt patriae ruinis, exſtruxitque domum,
in qua haud perinde gemmae et aurum
miraculo eſſent, ſolita pridem, et luxu
vulgata; quam arva et ſtagna, et in mo-

dum ſolitudinum hinc ſilvae, inde aperta ſpatia, et proſpectus: magiſtris et machinatoribus Severo et Celere, quibus ingenium et audacia erat, etiam quae natura denegaviſſet, per artem tentare, et viribus principis illudere. namque ‘ab ‘lacu Averno navigabilem foſſam uſque ‘ad oſtia Tiberina depreſſuros’ promiſerant, ſqualenti littore, aut per montes adverſos; neque enim aliud humidum gignendis aquis occurrit, quam Pomptinae paludes: cetera abrupta, aut arentia: ac ſi perrumpi poſſent, intolerandus labor, nec ſatis cauſſae. Nero tamen, ut erat incredibilium cupitor, effodere proxima Averno juga connixus
43 eſt: manentque veſtigia irritae ſpei. Ceterum urbis quae domui ſupererant, non ut poſt Gallica incendia, nulla diſtinctione, nec paſſim erectae; ſed dimenſis vicorum ordinibus, et latis viarum ſpatiis, cohibitaque aedificiorum altitudine, ac patefactis areis, additiſque porticibus, quae frontem inſularum protegerent. ‘eas porticus Nero ſua pecunia exſtructurum, purgataſque areas dominis traditurum,’ pollicitus eſt. addidit prae-

mia pro cujuſque ordine, et rei familia-
ris copiis: finivitque tempus, intra quod
effectis domibus aut inſulis, apiſceren-
tur. ‘ ruderi accipiendo Oſtienſes palu-
‘ des’ deſtinabat, ‘ utique naves quae
‘ frumentum Tiberi ſubvectaſſent, onuſ-
‘ tae rudere decurrerent. aedificiaque
‘ ipſa certa ſui parte, ſine trabibus, ſa-
‘ xo Gabino Albanove ſolidarentur:’
quod is lapis ignibus impervius eſt. ‘jam
‘ aqua privatorum licentia intercepta,
‘ quo largior et pluribus locis in publi-
‘ cum flueret; cuſtodes, et ſubſidia re-
‘ primendis ignibus, in propatulo quiſ-
‘ que haberet: nec communione parie-
‘ tum, ſed propriis quaeque muris am-
‘ birentur.’ ea ex utilitate accepta, de-
corem quoque novae urbi attulere. e-
rant tamen qui crederent, ‘ veterem il-
‘ lam formam ſalubritati magis condu-
‘ xiſſe, quoniam anguſtiae itinerum, et
‘ altitudo tectorum non perinde ſolis
‘ vapore perrumperentur: at nunc pa-
‘ tulam latitudinem, et nulla umbra de-
‘ fenſam, graviore aeſtu ardeſcere.’ Et 44
haec quidem humanis conſiliis provide-
bantur. mox petita a diis piacula, aditi-

que Sibyllae libri, ex quibus ſupplicatum Vulcano et Cereri Proſerpinaeque, ac propitiata Juno per matronas, primum in Capitolio, deinde apud proximum mare; unde hauſta aqua, templum et ſimulacrum deae proſperſum eſt; et ſelliſternia ac pervigilia celebravere feminae quibus mariti erant. ſed non ope humana, non largitionibus principis, aut deûm placamentis, decedebat infamia, quin juſſum incendium crederetur. ergo abolendo rumori Nero ſubdidit reos, et quaeſitiſſimis poenis affecit, quos per flagitia inviſos vulgus Chriſtianos appellabat. auctor nominis ejus Chriſtus, Tiberio imperitante, per procuratorem Pontium Pilatum ſupplicio affectus erat. repreſſaque in praeſens exitiabilis ſuperſtitio rurſus erumpebat, non modo per Judaeam originem ejus mali, ſed per urbem etiam, quo cuncta undique atrocia aut pudenda confluunt, celebranturque. igitur primo correpti qui fatebantur, deinde indicio eorum multitudo ingens, haud perinde in crimine incendii, quam odio humani generis conjuncti ſunt. et pereuntibus addita ludibria, ut ferarum

tergis contecti, laniatu canum interirent, aut crucibus affixi, aut flammandi, atque ubi defeciſſet dies in uſum nocturni luminis urerentur. hortos ſuos ei ſpectaculo Nero obtulerat, et Circenſe ludicrum edebat, habitu aurigae permixtus plebi, vel circulo inſiſtens. unde quamquam adverſus ſontes et noviſſima exempla meritos, miſeratio oriebatur, tamquam non utilitate publica, ſed in ſaevitiam unius abſumerentur. Inter 45
ea conferendis pecuniis pervaſtata Italia, provinciae everſae, ſociique populi, et quae civitatum liberae vocantur. inque eam praedam etiam dii ceſſere, ſpoliatis in urbe templis, egeſtoque auro quod triumphis, quod votis, omnis populi Romani aetas proſpere aut in metu ſacraverat. enimvero per Aſiam atque Achaiam non dona tantum, ſed ſimulacra numinum abripiebantur, miſſis in eas provincias Acrato ac Secundo Carinate. ille libertus cuicumque flagitio promptus; hic Graeca doctrina ore tenus exercitus, animum bonis artibus non induerat. ferebatur ‘ Seneca, quo ‘ invidiam ſacrilegii a ſemet averteret,’

longinqui ruris ſeceſſum ‘ oraviſſe, et
‘ poſtquam non concedebatur, ficta va-
‘ letudine quaſi aeger nervis, cubiculum
‘ non egreſſus.’ tradidere quidam, ‘ ve-
‘ nenum ei per libertum ipſius, cui no-
‘ men Cleonicus, paratum, juſſu Nero-
‘ nis: vitatumque a Seneca proditione li-
‘ berti, ſeu propria formidine, dum per-
‘ ſimplici victu, et agreſtibus pomis, ac,
‘ ſi ſitis admoneret, profluente aqua vi-
46 ‘ tam tolerat.’ Per idem tempus gla-
diatores apud oppidum Preneſte, tenta-
ta eruptione, praeſidio militis, qui cuſ-
tos adeſſet, coërciti ſunt: jam ‘ Sparta-
‘ cum et vetera mala’ rumoribus ferente
populo, ut eſt novarum rerum cupiens
pavidusque. nec multo poſt clades rei
navalis accipitur, non bello, (quippe
haud alias tam immota pax) ſed certum
ad diem ‘ in Campaniam redire claſſem’
Nero juſſerat, non exceptis maris caſi-
bus. ergo gubernatores, quamvis ſaevi-
ente pelago, a Formiis movere; et gra-
vi Africo, dum promontorium Miſeni
ſuperare contendunt, Cumanis littori-
bus impacti, triremium pleraſque, et mi-

nora navigia paſſim amiſerunt. Fine 47
anni vulgantur prodigia imminentium malorum nuntia. vis fulgurum non alias crebrior, et ſidus cometes, ſanguine illuſtri ſemper Neroni expiatum. bicipites hominum aliorumve animalium partus abjecti in publicum; aut in ſacrificiis qui gravidas hoſtias immolare mos eſt, reperti. et in agro Placentino viam propter natus vitulus, cui caput in crure eſſet. ſecutaque haruſpicum interpretatio; ‘parari rerum humanarum aliud ‘caput, ſed non fore validum, neque ‘occultum: quia in utero repreſſum, aut ‘iter juxta editum ſit.’ Ineunt deinde 48
conſulatum Silius Nerva, et Atticus Veſtinus, coepta ſimul et aucta conjuratione, in quam certatim nomina dederant, ſenatores, eques, miles, feminae etiam, cum odio Neronis, tum favore in C. Piſonem. is Calpurnio genere ortus, ac multas inſigneſque familias paterna nobilitate complexus, claro apud vulgum rumore erat, per virtutem aut ſpecies virtutibus ſimiles. namque facundiam tuendis civibus exercebat, largiti-

onem adverſus amicos, et ignotis quoque comi ſermone et congreſſu. aderant etiam fortuita, corpus procerum, decora facies. ſed procul gravitas morum, aut voluptatum parcimonia; lenitati ac magnificentiae, et aliquando luxui indulgebat. idque pluribus probabatur, qui in tanta vitiorum dulcedine ſummum imperium non reſtrictum, nec perſeverum volunt.

49 Initium conjurationi non a cupidine ipſius fuit: nec tamen facile memoraverim, quis primus auctor, cujus inſtinctu concitum ſit, quod tam multi ſumpſerunt. promptiſſimus Subrium Flavium tribunum praetoriae cohortis, et Sulpicium Aſprum centurionem exſtitiſſe conſtantia exitus docuit. et Lucanus Annaeus, Plautiuſque Lateranus conſul deſignatus, vivida odia intulere. Lucanum propriae cauſſae accendebant, quod famam carminum ejus premebat Nero, prohibueratque oſtentare, vanus adſimulatione. Lateranum conſulem deſignatum, nulla injuria, ſed amor reipublicae ſociavit. at Flavius Scevinus et Afranius Quintianus, uterque ſenatorii ordinis, contra famam ſui, prin-

cipium tanti facinoris capeſſivere. nam
Scevino diſſoluta luxu mens, et proinde
vita ſomno languida: Quintianus mol-
litia corporis infamis, et a Nerone pro-
broſo carmine diffamatus, contumelias
ultum ibat. Ergo dum ' ſcelera prin- 50
' cipis, et finem adeſſe imperii, deligen-
' dumque qui feſſis rebus ſuccurreret,'
inter ſe aut inter amicos jaciunt, aggre-
gavere Tullium Senecionem, Cervarium
Proculum, Vulcatium Araricum, Juli-
um Tugurinum, Munatium Gratum, An-
tonium Natalem, Martium Feſtum, equi-
tes Romanos: ex quibus Senecio e prae-
cipua familiaritate Neronis ſpeciem a-
micitiae etiam tum retinens, eo pluribus
periculis conflictabatur. Natalis parti-
ceps ad omne ſecretum Piſoni erat; ce-
teris ſpes ex novis rebus petebatur. ad-
ſcitae ſunt ſuper Subrium et Sulpicium,
de quibus rettuli, militares manus, Gra-
nius Silvanus et Statius Proximus, tri-
buni cohortium praetoriarum, Maximus
Scaurus et Venetus Paullus centuriones.
ſed ſummum robur in Fenio Rufo prae-
fecto videbatur, quem vita famaque lau-
datum, per ſaevitiam impudicitiamque

Tigellinus in animo principis anteibat, fatigabatque criminationibus, ac ſaepe in metum adduxerat, quaſi ‘ adulterum ‘ Agrippinae, et deſiderio ejus ultioni ‘ intentum.’ igitur ubi conjuratis praefectum quoque praetorii in partes deſcendiſſe, crebro ipſius ſermone facta fides; promptius jam de tempore ac loco caedis agitabant. et ‘ cepiſſe impetum’ Subrius Flavius ferebatur, ‘ in ſcena ‘ canentem Neronem aggrediendi; aut cum ‘ ardente domo per noctem huc illuc cur‘ ſaret incuſtoditus.’ hic occaſio ſolitudinis; ibi ipſa frequentia tanti decoris teſtis, pulcherrimum animum exſtimulaverant: niſi impunitatis cupido retinuiſſet, magnis ſemper conatibus adverſa.

51 Interim cunctantibus prolatantibuſque ſpem ac metum, Epicharis quaedam, incertum quonam modo ſciſcitata (neque illi ante ulla rerum honeſtarum cura fuerat) accendere, et arguere conjuratos: ac poſtremo lentitudinis eorum pertaeſa, et in Campania agens, primores claſſiariorum Miſenenſium labefacere, et conſcientia illigare connixa eſt tali initio. erat Chiliarchus in ea

claſſe Voluſius Proculus, occidendae matris Neronis inter miniſtros non ex magnitudine ſceleris provectus, ut rebatur; is mulieri olim cognitus, ſeu recens orta amicitia, dum 'merita erga Neronem 'ſua, et quam in irritum cecidiſſent,' aperit, adjicitque queſtus et 'deſtinatio-'nem vindictae, ſi facultas oriretur;' ſpem dedit poſſe impelli et plures conciliare; nec leve auxilium in claſſe, crebras occaſiones; quia Nero multo apud Puteolos et Miſenum maris uſu laetabatur. ergo Epicharis plura: et omnia ſcelera principis orditur. 'neque ſenatui 'quid manere, ſed proviſum quonam 'modo poenas everſae reipublicae da-'ret: accingeretur modo navaret ope-'ram, et militum acerrimos ducere in 'partes, ac digna pretia exſpectaret.' nomina tamen conjuratorum reticuit. unde Proculi indicium irritum fuit, quamvis ea quae audierat ad Neronem detuliſſet. accita quippe Epicharis, et cum indice compoſita, nullis teſtibus innixum facile confutavit. ſed ipſa in cuſtodia retenta eſt, ſuſpectante Nerone, haud falſa eſſe etiam quae vera non pro-

52 babantur. Conjuratis tamen metu proditionis permotis, placitum maturare caedem apud Bajas, in villa Piſonis: cujus amoenitate captus Caeſar crebro ventitabat, balneaſque et epulas inibat omiſſis excubiis, et fortunae ſuae mole. ſed abnuit Piſo, ‘invidiam praetendens, ſi ſacra ‘menſae, diique hoſpitales caede ‘qualiſcumque principis cruentarentur; ‘melius apud urbem in illa inviſa et ſpo‘liis civium exſtructa domo, vel in pub‘lico patraturos, quod pro republica ‘ſuſcepiſſent.’ haec in commune: ceterum timore occulto; ne L. Silanus eximia nobilitate, diſciplinaque C. Caſſii, apud quem educatus erat, ad omnem claritudinem ſublatus, imperium invaderet, prompte daturis operam qui a conjuratione integri eſſent, quique miſerarentur Neronem tamquam per ſcelus interfectum. plerique ‘Veſtini quoque ‘conſulis acre ingenium vitaviſſe Piſo‘nem’ crediderunt; ‘ne ad libertatem ‘moveretur, vel delecto imperatore a‘lio, ſui muneris rempublicam faceret.’ etenim expers conjurationis erat; quamvis ſuper eo crimine Nero vetus adver-

ſus inſontem odium expleverit. Tandem ſtatuere Circenſium ludorum die, qui Cereri celebratur, exſequi deſtinata: quia Caeſar rarus egreſſu, domoque aut hortis clauſus, ad ludicra Circi ventitabat, promptioreſque aditus erant laetitia ſpectaculi. ordinem inſidiis compoſuerant, ‘ ut Lateranus quaſi ſubſidium rei ‘ familiari oraret, deprecabundus, et genibus principis accidens, proſterneret ‘ incautum, premeretque, animi vali‘ dus, et corpore ingens. tum jacentem ‘ et impeditum, tribuni et centuriones, ‘ et ceterorum ut quiſque audentiae ha‘ buiſſet, accurrerent, trucidarentque; ‘ primas ſibi partes’ expoſtulante Scevino, qui pugionem templo Salutis in Etruria, ſive, ut alii tradidere, fortunae Ferentano in oppido detraxerat; geſtabatque velut magno operi ſacrum. ‘ interim Piſo apud aedem Cereris opperi‘ retur, unde eum praefectus Fenius et ‘ ceteri accitum ferrent in caſtra, comi‘ tante Antonia Claudii Caeſaris filia, ad ‘ eliciendum vulgi favorem:’ quod C. Plinius memorat. nobis quoquo modo traditum non occultare in animo fuit,

quamvis abſurdum videretur, aut inanem ad ſpem Antoniam nomen et periculum commodaviſſe, aut Piſonem notum amore uxoris, alii matrimonio ſe obſtrinxiſſe: niſi ſi cupido dominandi cunc-
54 tis affectibus flagrantior eſt. Sed mirum quam inter diverſi generis, ordinis, aetatis, ſexus, dites, pauperes taciturnitate omnia cohibita ſint: donec proditio coepit e domo Scevini; qui pridie inſidiarum, multo ſermone cum Antonio Natale, dein regreſſus domum, teſtamentum obſignavit; promptum vagina pugionem, de quo ſupra rettuli, 'vetuſ-'tate obtuſum' increpans, 'aſperari ſa-'xo, et in mucronem ardeſcere' juſſit. eamque curam liberto Milicho mandavit. ſimul affluentius ſolito convivium initum: ſervorum chariſſimi libertate, et alii pecunia donati; atque ipſe moeſtus, et magnae cogitationis manifeſtus erat, quamvis laetitiam vagis ſermonibus ſimularet. poſtremo 'vulneribus ligamen-'ta, quibuſque ſiſtitur ſanguis parare' eundem Milichum monet; ſive gnarum conjurationis, et illuc uſque fidum; ſeu neſcium, et tunc primum arreptis ſuſpici-

onibus; ut plerique tradidere, de con-
ſequentibus. nam cum ſecum ſervilis a-
nimus praemia perfidiae reputavit, ſi-
mulque immenſa pecunia et potentia ob-
verſabantur, ceſſit fas, et ſalus patroni,
et acceptae libertatis memoria. etenim
uxoris quoque conſilium aſſumpſerat,
muliebre ac deterius; quippe ultro me-
tum intentabat, ‘ multoſque aſtitiſſe li-
‘ bertos ac ſervos qui eadem viderint:
‘ nihil profuturum unius ſilentium: at
‘ praemia penes unum fore, qui indicio
‘ praeveniſſet.’ Igitur coepta luce Mi- 55
lichus in hortos Servilianos pergit: et
cum foribus arceretur, ‘ magna et atro-
‘ cia afferre’ dictitans, deductuſque ab
janitoribus ad libertum Neronis Epa-
phroditum, mox ab eo ad Neronem, ‘ ur-
‘ gens periculum, graves conjurationes,’
et cetera quae audierat conjectaveratque,
docet. telum quoque in necem ejus pa-
ratum oſtendit, accirique reum juſſit; is
raptus per milites, et defenſionem orſus;
‘ ferrum cujus argueretur, olim religio-
‘ ne patria cultum, et in cubiculo habi-
‘ tum, ac fraude liberti ſubreptum’ re-
ſpondit. ‘ tabulas teſtamenti ſaepius a

‘ ſe, et incuſtodita dierum obſervatione,
‘ ſignatas. pecunias et libertates ſervis
‘ et ante dono datas; ſed ideo tunc lar-
‘ gius, quia tenui jam re familiari, et in-
‘ ſtantibus creditoribus, teſtamento dif-
‘ fideret. enimvero liberales ſemper epu-
‘ las ſtruxiſſe, et vitam amoenam, et du-
‘ ris judicibus parum probatam. fomen-
‘ ta vulneribus nulla juſſu ſuo, ſed quia
‘ cetera palam vana objeciſſet, adjunge-
‘ re crimen, ut ſeſe pariter indicem et
‘ teſtem faceret.’ adjicit dictis conſtan-
tiam; incuſat ultro ‘ inteſtabilem et con-
‘ ſceleratum,’ tanta vocis ac vultus ſecu-
ritate, ut labaret indicium, niſi Mili-
chum uxor admonuiſſet, ‘Antonium Na-
‘ talem multa cum Scevino, ac ſecreto
‘ collocutum, et eſſe utroſque C. Piſonis
56 ‘ intimos.’ Ergo accitus Natalis: et
diverſi interrogantur, ‘ quiſnam is ſer-
‘ mo, qua de re fuiſſet?’ cum exorta ſuſ-
picio, quia non congruentia reſponde-
rant: inditaque vincla. et tormento-
rum adſpectum ac minas non tulere. pri-
or tamen Natalis totius conjurationis
magis gnarus, ſimul arguendi peritior,
de Piſone primum fatetur; deinde adji-

cit Annaeum Senecam, ſive internuntius
inter eum Piſonemque fuit, ſive ut Ne-
ronis gratiam pararet, qui infenſus Se-
necae, omnes ad eum opprimendum ar-
tes conquirebat. tum cognito Natalis
indicio, Scevinus quoque pari imbecil-
litate, an cuncta jam patefacta credens,
nec ullum ſilentii emolumentum, edi-
dit ceteros; ex quibus Lucanus, Quinti-
anuſque, et Senecio diu abnuere. poſt
promiſſa impunitate corrupti, quo tar-
ditatem excuſarent, Lucanus Accillam
matrem ſuam, Quintianus Glicium Gal-
lum, Senecio Annium Pollionem ami-
corum praecipuos nominavere. Atque 57
interim Nero recordatus Voluſii Procu-
li indicio Epicharim attineri, ratuſque
muliebre corpus impar dolori, ‘ tormen-
‘ tis dilacerari’ jubet. at illam non ver-
bera, non ignes, non ira eo acrius tor-
quentium ne a femina ſpernerentur, per-
vicere quin objecta denegaret. ſic pri-
mus quaeſtionis dies contemptus. poſ-
tero cum ad eoſdem cruciatus retrahe-
retur geſtamine ſellae (nam diſſolutis
membris inſiſtere nequibat) vinclo faſ-
ciae quam pectori detraxerat, in modum

laquei ad arcum ſellae reſtricto, indidit cervicem, et corporis pondere conniſa, tenuem jam ſpiritum expreſſit: clariore exemplo libertina mulier in tanta neceſſitate alienos ac prope ignotos protegendo, cum ingenui et viri et equites Romani ſenatoreſque intacti tormenti, chariſſima ſuorum quiſque pignorum proderent. non enim omittebant Lucanus quoque et Senecio et Quintianus paſſim conſcios edere, magis magiſque pavido Nerone, quamquam multiplicatis excubiis ſemet ſepſiſſet.

58 Quin et urbem per manipulos occupatis moenibus, inſeſſo etiam mari et amne, velut in cuſtodiam dedit. volitabantque per fora, per domos, rura quoque et proxima municipiorum, pedites equiteſque permixti Germanis, quibus fidebat princeps quaſi externis. continua hinc et juncta agmina trahi, ac foribus hortorum adjacere. atque ubi dicendam ad cauſſam introiſſent, ‘laetatum erga conjuratos. ſi fortuitus ‘ſermo, et ſubiti occurſus, ſi convivi‘um, ſi ſpectaculum ſimul iniſſent,’ pro crimine accipi: cum ſuper Neronis ac Tigellini ſaevas percunctationes, Fe-

nius quoque Rufus violenter urgeret,
nondum ab indicibus nominatus, ſed
quo fidem inſcitiae pararet, atrox adver-
ſus ſocios. idem Subrio Flavio aſſiſtenti,
annuentique an inter ipſam cognitio-
nem deſtringeret gladium, caedemque
patraret ; renuit, infregitque impetum
jam manum ad capulum referentis. Fu- 59
ere qui prodita conjuratione, dum audi-
tur Milichus, dum dubitat Scevinus, hor-
tarentur Piſonem ‘ pergere in caſtra, aut
‘ roſtra eſcendere, ſtudiaque militum et
‘ populi tentare : ſi conatibus ejus con-
‘ ſcii aggregarentur, ſecuturos etiam in-
‘ tegros, magnamque motae rei famam,
‘ quae plurimum in novis conſiliis vale-
‘ ret. nihil adverſum hoc Neroni pro-
‘ viſum ; etiam fortes viros ſubitis ter-
‘ reri ; nedum ille ſcenicus, Tigellino
‘ ſcilicet cum pellicibus ſuis comitante,
‘ arma contra cieret. multa experiendo
‘ confieri, quae ſegnibus ardua videan-
‘ tur. fruſtra ſilentium et fidem in tot
‘ conſciorum animis et corporibus ſpe-
‘ rari. cruciatu aut praemio, cuncta per-
‘ via eſſe. venturos qui ipſum quoque
‘ vincirent, poſtremo indigna nece affi-

‘ cerent. quanto laudabilius periturum,
‘ dum amplectitur rempublicam, dum
‘ auxilia libertati invocat,dum miles po-
‘ tius deeſſet,et plebes deſereret,dum ip-
‘ ſe majoribus,dum poſteris,ſi vita prae-
‘ riperetur, mortem approbaret?’ im-
motus iis, et paululum in publico verſa-
tus, poſt domi ſecretus, animum adver-
ſum ſuprema firmabat, donec manus mi-
litum adveniret, quos Nero tirones aut
ſtipendiis recentes delegerat. nam vetus
miles timebatur, tamquam favore imbu-
tus. obiit abruptis brachiorum venis.
teſtamentum foedis adverſus Neronem
adulationibus,amori uxoris dedit,quam
degenerem, et ſola corporis forma com-
mendatam, amici matrimonio abſtule-
rat. nomen mulieris Arria Galla; pri-
ori marito, Domitius Silius: hic patien-
tia, illa impudicitia, Piſonis infamiam
60 propagavere. Proximam necem Plau-
tii Laterani conſulis deſignati Nero ad-
jungit, adeo propere, ut non complecti
liberos, non illud breve mortis arbitri-
um permitteret. raptus in locum ſervi-
libus poenis ſepoſitum, manu Statii tri-
buni trucidatur, plenus conſtantis ſilen-

tii, nec tribuno objiciens eandem conſcientiam. ſequitur caedes Annaei Senecae laetiſſima principi, non quia conjurationis manifeſtum compererat, ſed ut ferro graſſaretur, quando venenum non proceſſerat. ſolus quippe Natalis, et hactenus prompſit; 'miſſum ſe ad ae-'grotum Senecam, ut viſeret conquere-'returque, cur Piſonem aditu arceret? 'melius fore ſi amicitiam familiari con-'greſſu exercuiſſent.' et reſpondiſſe Senecam; 'ſermones mutuos et crebra col-'loquia neutri conducere: ceterum ſa-'lutem ſuam incolumitate Piſonis inni-'ti.' haec fere Granius Silvanus tribunus praetoriae cohortis, et 'an dicta 'Natalis, ſuaque reſponſa noſceret,' percunctari Senecam jubetur. is, forte, an prudens, ad eum diem ex Campania remeaverat, quartumque apud lapidem ſuburbano rure ſubſtiterat. illo propinqua veſpera tribunus venit, et villam globus militum ſepſit. tum ipſi cum Pompeja Paullina uxore et amicis duobus epulanti mandata imperatoris edidit. Se- 61
neca, 'miſſum ad ſe Natalem, conqueſ-'tumque nomine Piſonis quod viſendo

'eo prohiberetur, ſeque rationem vale-'tudinis et amorem quietis excuſaviſſe,' reſpondit. 'cur ſalutem privati homi-'nis incolumitati ſuae anteferret, cauſ-'ſam non habuiſſe; nec ſibi promptum 'in adulationes ingenium. idque nulli 'magis gnarum quam Neroni, qui ſae-'pius libertatem Senecae, quam ſerviti-'um expertus eſſet.' ubi haec a tribuno relata ſunt, Poppaea et Tigellino coram, quod erat ſaevienti principi intimum conſiliorum, interrogat: 'an Se-'neca voluntariam mortem pararet?' tum tribunus 'nulla pavoris ſigna, nihil 'triſte in verbis ejus aut vultu depre-'henſum' confirmavit. ergo 'regredi, 'et indicere mortem' jubetur. tradit Fabius Ruſticus; 'non eo quo venerat 'itinere reditum, ſed flexiſſe ad Fenium 'praefectum, et expoſitis Caeſaris juſ-'ſis, an obtemperaret interrogaviſſe: 'monitumque ab eo, ut exſequeretur,' fatali omnium ignavia; nam et Silvanus inter conjuratos erat, augebatque ſcelera in quorum ultionem conſenſerat. voci tamen et aſpectui pepercit. intromiſitque ad Senecam unum ex centurioni-

bus, qui ‘ neceſſitatem ultimam’ denuntiaret. Ille interritus poſcit ‘ teſtamen- 62
‘ ti tabulas :’ ac denegante centurione, converſus ad amicos, ‘ quando meritis ‘ eorum referre gratiam prohiberetur, ‘ quod unum jam et tamen pulcherri‘ mum habeat, imaginem vitae ſuae re‘ linquere’ teſtatur ; ‘ cujus ſi memores ‘ eſſent bonarum artium, famam tam ‘ conſtantis amicitiae laturos.’ ſimul lacrymas eorum, modo ſermone, modo intentior in modum coërcentis, ad firmitudinem revocat, rogitans: ‘ ubi prae‘ cepta ſapientiae? ubi tot per annos me‘ ditata ratio adverſum imminentia? cui ‘ enim ignaram fuiſſe ſaevitiam Neronis? ‘ neque aliud ſupereſſe, poſt matrem fra‘ tremque interfectos, quam ut educato‘ ris praeceptoriſque necem adjiceret.’
Ubi haec atque talia velut in commune 63
diſſeruit, complectitur uxorem ; et paululum adverſus praeſentem fortitudinem mollitus, rogat oratque ‘ temperaret do‘ lorem aeternum ſuſcipere, ſed in con‘ templatione vitae per virtutem actae, ‘ deſiderium mariti ſolatiis honeſtis to‘ leraret.’ illa contra, ‘ ſibi quoque deſ-

‘tinatam mortem’ adſeverat, manumque percuſſoris expoſcit. tum Seneca gloriae ejus non adverſus, ſimul amore, ne ſibi unice dilectam ad injurias relinqueret: ‘vitae, inquit, delinimenta ‘monſtraveram tibi, tu mortis decus ‘mavis; non invidebo exemplo. ſit hu‘jus tam fortis exitus conſtantia penes ‘utroſque par, claritudinis plus in tuo ‘fine.’ poſt quae eodem ictu brachia ferro exſolvunt. Seneca, quoniam ſenile corpus et parco victu tenuatum, lenta effugia ſanguini praebebat, crurum quoque et poplitum venas abrumpit. ſaeviſque cruciatibus defeſſus, ne dolore ſuo animum uxoris infringeret, atque ipſe viſendo ejus tormenta, ad impatientiam delaberetur, ſuadet, ‘in aliud cu‘biculum abſcederet.’ et noviſſimo quoque momento ſuppeditante eloquentia, advocatis ſcriptoribus, pleraque tradidit, quae in vulgus edita ejus verbis, in-
64 vertere ſuperſedeo. At Nero, nullo in Paullinam proprio odio, ac ne gliſceret invidia crudelitatis, inhibere mortem. hortantibus militibus, ſervi libertique obligant brachia, premunt ſanguinem,

incertum an ignarae; nam ut eſt vulgus ad deteriora promptum, non defuere qui crederent, ‘ donec implacabilem Nero‘ nem timuerit, famam ſociatae cum ma‘ rito mortis petiviſſe; deinde oblata mi‘ tiore ſpe, blandimentis vitae evictam;’ cui addidit paucos poſtea annos, laudabili in maritum memoria, et ore ac membris in eum pallorem albentibus, ut oſtentui eſſet, multum vitalis ſpiritus egeſtum. Seneca interim durante tractu, et lentitudine mortis, Statium Annaeum diu ſibi amicitiae fide et arte medicinae probatum, orat ‘ proviſum pri‘ dem venenum,’ quo damnati publico Athenienſium judicio exſtinguerentur, promeret: allatumque hauſit fruſtra, frigidus jam artus et cluſo corpore adverſum vim veneni. poſtremo ſtagnum calidae aquae introiit, reſpergens proximos ſervorum, addita voce, ‘libare ſe liquorem ‘ illum JOVI LIBERATORI.’ exin balneo illatus, et vapore ejus exanimatus, ſine ullo funeris ſolenni crematur. ita codicillis praeſcripſerat, cum etiam tum praedives et praepotens, ſupremis ſuis conſuleret.

Fama fuit, Subrium Flavi- 65

um cum centurionibus occulto conſilio, neque tamen ignorante Seneca, deſtinaviſſe, ‘ ut poſt occiſum opera Piſonis ‘ Neronem, Piſo quoque interficeretur, ‘ traderetur que imperium Senecae, quaſi ‘ inſonti claritudine virtutum ad ſum‘ mum faſtigium delecto.’ quin et verba Flavii vulgabantur; ‘ non referre dede‘ cori, ſi citharoedus demoveretur, et ‘ tragoedus ſuccederet;’ quia ut Nero cithara, ita Piſo Tragico ornatu cane-
66 bat. Ceterum militaris quoque conſpiratio non ultra fefellit, accenſis indicibus ad prodendum Fenium Rufum, quem eundem conſcium et inquiſitorem non tolerabant. ergo inſtanti minitantique, renidens Scevinus, ‘ neminem ait ‘ plura ſcire quam ipſum.’ hortaturque ultro ‘ redderet tam bono principi vi‘ cem.’ non vox adverſum ea Fenio, non ſilentium, ſed verba ſua praepediens, et pavoris manifeſtus, ceteriſque, ac maxime Cervario Proculo equite, ad convincendum eum conniſis, juſſu imperatoris a Caſſio milite, qui ob inſigne corporis robur adſtabat, corripitur, vin-
67 citurque. Mox eorundem indicio Su-

brius Flavius tribunus pervertitur, primo ‘ diſſimilitudinem morum’ ad defenſionem trahens; ‘neque ſe armatum cum ‘ inermibus et effeminatis tantum faci‘ nus conſociaturum:’ dein poſtquam urgebatur, confeſſionis gloriam amplexus, interrogatuſque a Nerone, quibus cauſſis ad oblivionem ſacramenti proceſſiſſet: ‘ oderam te, inquit, nec quiſ‘ quam tibi fidelior militum fuit, dum a‘ mari meruiſti ; odiſſe coepi poſtquam ‘ parricida matris et uxoris, auriga et ‘ hiſtrio et incendiarius extitiſti.’ ipſa rettuli verba, quia non ut Senecae, vulgata erant; nec minus noſci decebat militaris viri ſenſus incomptos, ſed validos. nihil in illa conjuratione gravius auribus Neronis accidiſſe conſtitit, qui ut faciendis ſceleribus promptus, ita audiendi quae faceret, inſolens erat. poena Flavii Vejano Nigro tribuno mandatur. is proximo in agro ſcrobem effodi juſſit, quam Flavius ut ‘ humilem et an‘ guſtam’ increpans, circumſtantibus militibus; ‘ ne hoc quidem, inquit, ex diſ‘ ciplina;’ admonituſque fortiter protendere cervicem: ‘utinam, ait, tu tam fortiter

‘ſerias.’ et ille multum tremens,cum vix
duobus ictibus caput amputaviſſet, ſae-
vitiam apud Neronem jactavit, ‘ ſeſqui-
68 ‘ plaga interfectum a ſe’ dicendo. Pro-
ximum conſtantiae exemplum, Sulpitius
Aſper centurio praebuit; percunctanti
Neroni, ‘ cur in caedem ſuam conſpira-
‘ viſſet?’ breviter reſpondens: ‘ non ali-
‘ ter tot flagitiis ejus ſubveniri potuiſſe.’
tum juſſam poenam ſubiit. nec ceteri
centuriones in perpetiendis ſuppliciis
degeneravere. at non Fenio Rufo par
animus, ſed lamentationes ſuas etiam in
teſtamentum contulit. opperiebatur Ne-
ro, ut Veſtinus quoque conſul in cri-
men traheretur, violentum et infenſum
ratus: ſed conjurati conſilia cum Veſti-
no non miſcuerant, quidam vetuſtis in
eum ſimultatibus, plures quia praecipi-
tem et inſociabilem credebant. ceterum
Neronis odium adverſus Veſtinum ex
intima ſodalitate coeperat, dum hic ig-
naviam principis penitus cognitam de-
ſpicit, ille ferociam amici metuit, ſaepe
aſperis facetiis illuſus; quae ubi multum
ex vero traxere, acrem ſui memoriam
relinquunt. acceſſerat recens cauſſa,

quod Veſtinus Statiliam Meſſallinam ma-
trimonio ſibi junxerat, haud neſcius in-
ter adulteros ejus et Caeſarem eſſe. Igi- 69
tur non crimine, non accuſatore exi-
ſtente, quia ſpeciem judicis induere non
poterat, ad vim dominationis conver-
ſus, Gerelanum tribunum cum cohorte
militum immittit: jubetque ‘praeveni-
‘re conatus conſulis, occupare velut ar-
‘cem ejus, opprimere delectam juven-
‘tutem:’ quia Veſtinus imminentes fo-
ro aedes, decoraque ſervitia, et pari ae-
tate habebat. cuncta eo die munia con-
ſulis impleverat, conviviumque celebra-
bat, nihil metuens, an diſſimulando me-
tu; cum ingreſſi milites ‘vocari eum a
‘tribuno’ dixere. ille nihil demoratus
exſurgit; et omnia ſimul properantur,
clauditur cubiculo, praeſto eſt medicus,
abſcinduntur venae, vigens adhuc bal-
neo infertur, calida aqua merſatur, nulla
edita voce, qua ſemet miſeraretur. cir-
cumdati interim cuſtodia qui ſimul diſ-
cubuerant, nec niſi provecta nocte emiſ-
ſi ſunt, poſtquam pavorem eorum ex
menſa exitium opperientium et imagi-
natus et irridens Nero, ‘ſatis ſupplicii

‘ luiſſe ait pro epulis conſularibus.’
70 Exin M. Annaei Lucani caedem imperat. is profluente ſanguine, ubi frigeſcere pedes manuſque, et paulatim ab extremis cedere ſpiritum, fervido adhuc et compote mentis pectore intelligit; recordatus carmen a ſe compoſitum, quo vulneratum militem per ejuſmodi mortis imaginem obiiſſe tradiderat, verſus ipſos rettulit ; eaque illi ſuprema vox fuit. Senecio poſthac, et Quintianus, et Scevinus, non ex priore vitae mollitia, mox reliqui conjuratorum periere, nul-
71 lo facto dictove memorando. Sed compleri interim urbs funeribus, Capitolium victimis: alius filio, fratre alius, aut propinquo, aut amico interfectis, agere grates deis, ornare lauru domum, genua ipſius advolvi, et dextram oſculis fatigare. atque ille gaudium id credens, Antonii Natalis et Cervarii Proculi feſtinata indicia impunitate remuneratur: Milichus praemiis ditatus, Conſervatoris ſibi nomen Graeco ejus rei vocabulo aſſumpſit. e tribunis Granius Silvanus quamvis abſolutus, ſua manu cecidit: Statius Proximus veniam quam ab im-

peratore acceperat, vanitate exitus corrupit. exuti dehinc tribunatu Pompejus, Cornelius Martialis, Flavius Nepos, Statius Domitius, 'quaſi principem non 'quidem odiſſent, ſed tamen extimeren'tur.' Nonio Priſco per amicitiam Senecae, et Glitio Gallo atque Annio Pollioni infamatis magis quam convictis, data exſilia. Priſcum Antonia Flacilla conjunx comitata eſt: Gallum Egnatia Maximilla, magnis primum et integris opibus, poſt ademptis; quae utraque gloriam eis auxere. pellitur et Rufus Criſpinus occaſione conjurationis, ſed Neroni inviſus, quod Poppaeam quondam matrimonio tenuerat. Virginium et Rufum claritudo nominis expulit. nam Verginius ſtudia juvenum eloquentia, Muſonius praeceptis ſapientiae fovebat. Cluvidieno Quieto, Julio Agrippae, Blitio Catulino, Petronio Priſco, Julio Altino, velut in agmen et numerum, Aegaei maris inſulae permittuntur. at Cadicia uxor Scevini, et Caeſonius Maximus Italia prohibentur, reos fuiſſe ſe tantum poena experti. Atilla mater Annaei Lucani, ſine abſolutione, ſine ſup-

72 plicio diſſimulata. Quibus perpetratis
Nero, et concione militum habita, bina
nummum millia viritim manipularibus
diviſit, addiditque ſine pretio frumen-
tum, quo ante ex modo annonae ute-
bantur. tum quaſi geſta bello expoſitu-
rus vocat ſenatum, et triumphale decus
Petronio Turpiliano conſulari, Cocce-
jo Nervae praetori deſignato, Tigellino
praefecto praetorii tribuit (Tigellinum
et Nervam ita extollens, ut ſuper trium-
phales in foro imagines, apud palatium
quoque effigies eorum ſiſteret) conſula-
ria inſignia Nymphidio, de quo quia
nunc primum oblatus eſt, pauca repe-
tam; nam et ipſe pars Romanarum cla-
dium erit. igitur matre libertina ortus,
quae corpus decorum inter ſervos liber-
toſque principum vulgaverat, ex C. Cae-
ſare ſe genitum ferebat, quoniam forte
quadam habitu procerus et torvo vultu
erat; ſive C. Caeſar ſcortorum quoque
73 cupiens, etiam matri ejus illuſit. Sed
Nero vocato ſenatu, oratione inter pa-
tres habita, edictum apud populum, et
collata in libros indicia, confeſſioneſque
damnatorum adjunxit. etenim crebro

vulgi rumore lacerabatur, ‘tanquam vi-
‘ros et inſontes ob invidiam aut metum
‘exſtinxiſſet.’ ceterum coeptam, adul-
tamque et revictam conjurationem ne-
que tunc dubitavere, quibus verum noſ-
cendi cura erat; et fatentur qui poſt in-
teritum Neronis in urbem regreſſi ſunt.
at in ſenatu cunctis ut cuique plurimum
moeroris in adulationem demiſſis, Juni-
um Gallionem Senecae fratris morte pa-
vidum, et pro ſua incolumitate ſuppli-
cem, increpuit Salienus Clemens, ‘hoſ-
‘tem et parricidam’ vocans: donec con-
ſenſu patrum deterritus eſt, ‘ne publi-
‘cis malis abuti ad occaſionem privati
‘odii videretur, neu compoſita aut ob-
‘litterata manſuetudine principis no-
‘vam ad ſaevitiam retraheret.’ Tum 74
decreta ‘dona et grates deis’ decernun-
tur, ‘propriuſque honos Soli, cui eſt ve-
‘tus aedes apud Circum, in quo faci-
‘nus parabatur, qui occulta conjurati-
‘onis, numine retexiſſet: utque Circen-
‘ſium Cerealium ludicrum pluribus e-
‘quorum curſibus celebraretur: menſiſ-
‘que Aprilis Neronis cognomentum ac-
‘ciperet: templum Saluti exſtrueretur,

‘ eo loci ex quo Scevinus ferrum promp‘ ſerat.’ ipſe eum pugionem apud Capitolium ſacravit, inſcripſitque JOVI VINDICI. in praeſens haud animadverſum, poſt arma Julii Vindicis ad auſpicium et praeſagium futurae ultionis trahebatur. reperio in commentariis ſenatus, Cerialem Anicium conſulem deſignatum, pro ſententia dixiſſe, ‘ ut templum divo Ne‘ roni quam maturrime publica pecunia ‘ poneretur.’ quod quidem ille decernebat, tamquam mortale faſtigium egreſſo, et venerationem hominum merito; quod ad omina olim ſui exitus verteretur; nam deûm honor principi non ante habetur, quam agere inter homines deſierit.

ANNALIUM

LIBRI SEXTI-DECIMI

BREVIARIUM.

Falſi theſauri in Africa reperti: inque iis Neronis vanitas. qui Romae quinquennale certamen certat, prorſus hiſtrionum in morem. Poppaea moritur:eique amplum funus ductum. C. Caſſius et L. Silanus in exſilium pelluntur: poſterior denique interficitur, ac plures alii. in Campania magna et prodigii loco tempeſtas. Anteius et Oſtorius ad mortem aguntur, Mella, Criſpinus, Petronius. Thraſeas Paetus etiam accuſatur, tunc lumen Romani orbis: et Bareas Soranus damnantur, et ipſi ſe abſolvunt. anni unius haec geſta: quia reliqua libri Fatum invidit.

ANNALIUM

LIBER SEXTUS-DECIMUS.

C. SUETONIO, L. PONTIO, TELESINO, } COSS.

ILLUSIT dehinc Neroni fortuna per vanitatem ipſius, et promiſſa Ceſellii Baſſi; qui origine Poenus, mente turbida, nocturnae quietis imaginem ad ſpem haud dubiam retraxit. vectuſque Romam, principis aditum emercatus, expromit 'repertum in agro ſuo ſpecum 'altitudine immenſa, quo magna vis au-'ri contineretur, non in formam pecu-'niae, ſed rudi et antiquo pondere; la-'teres quippe praegraves jacere, aſtan-'tibus parte alia columnis; quae per 'tantum aevi occulta augendis praeſen-'tibus bonis. caeterum ut conjectura 'demonſtret, Didonem Feniſſam Tyro

‘ profugam, condita Carthagine, illas
‘ opes abdidiſſe, ne novus populus ni-
‘ mia pecunia laſciviret; aut reges Nu-
‘ midarum et alias infenſi, cupidine au-
2 ‘ ri ad bellum accenderentur.’ Igitur
Nero non auctoris, non ipſius negotii
fide ſatis ſpectata, nec miſſis viſoribus per
quos noſceret, an vera afferrentur, auget
ultro rumorem, mittitque qui velut par-
tam praedam adveherent. dantur trire-
mes et delectum navigium, juvandae feſ-
tinationi; nec aliud per illos dies popu-
lus credulitate, prudentes diverſa fama
tulere. ac forte quinquennale ludicrum
ſecundo luſtro celebrabatur: ab actori-
bus oratoribuſque praecipua materia in
laudem principis adſumpta eſt; ‘ non e-
‘ nim tantum ſolitas fruges, nec metal-
‘ lis confuſum aurum gigni, ſed nova u-
‘ bertate provenire terras, et obvias o-
‘ pes deferre deos;’ quaeque alia ſumma
facundia, nec minore adulatione ſervi-
lia fingebant, ſecuri de facilitate creden-
3 dis. Gliſcebat interim luxuria ſpe ina-
ni, conſumebanturque veteres opes,
quaſi oblatis quas multos per annos pro-
digeret. quin et inde jam largiebatur: et

peratore acceperat, vanitate exitus corrupit. exuti dehinc tribunatu Pompejus, Cornelius Martialis, Flavius Nepos, Statius Domitius, 'quaſi principem non 'quidem odiſſent, ſed tamen extimerentur.' Nonio Priſco per amicitiam Senecae, et Glitio Gallo atque Annio Pollioni infamatis magis quam convictis, data exſilia. Priſcum Antonia Flacilla conjunx comitata eſt: Gallum Egnatia Maximilla, magnis primum et integris opibus, poſt ademptis; quae utraque gloriam eis auxere. pellitur et Rufus Criſpinus occaſione conjurationis, ſed Neroni inviſus, quod Poppaeam quondam matrimonio tenuerat. Virginium et Rufum claritudo nominis expulit. nam Verginius ſtudia juvenum eloquentia, Muſonius praeceptis ſapientiae fovebat. Cluvidieno Quieto, Julio Agrippae, Blitio Catulino, Petronio Priſco, Julio Altino, velut in agmen et numerum, Aegaei maris inſulae permittuntur. at Cadicia uxor Scevini, et Caeſonius Maximus Italia prohibentur, reos fuiſſe ſe tantum poena experti. Atilla mater Annaei Lucani, ſine abſolutione, ſine ſup-

72 plicio diſſimulata. Quibus perpetratis
Nero, et concione militum habita, bina
nummum millia viritim manipularibus
diviſit, addiditque ſine pretio frumen-
tum, quo ante ex modo annonae ute-
bantur. tum quaſi geſta bello expoſitu-
rus vocat ſenatum, et triumphale decus
Petronio Turpiliano conſulari, Cocce-
jo Nervae praetori deſignato, Tigellino
praefecto praetorii tribuit (Tigellinum
et Nervam ita extollens, ut ſuper trium-
phales in foro imagines, apud palatium
quoque effigies eorum ſiſteret) conſula-
ria inſignia Nymphidio, de quo quia
nunc primum oblatus eſt, pauca repe-
tam; nam et ipſe pars Romanarum cla-
dium erit. igitur matre libertina ortus,
quae corpus decorum inter ſervos liber-
toſque principum vulgaverat, ex C. Cae-
ſare ſe genitum ferebat, quoniam forte
quadam habitu procerus et torvo vultu
erat; ſive C. Caeſar ſcortorum quoque
73 cupiens, etiam matri ejus illuſit. Sed
Nero vocato ſenatu, oratione inter pa-
tres habita, edictum apud populum, et
collata in libros indicia, confeſſioneſque
damnatorum adjunxit. etenim crebro

vulgi rumore lacerabatur, ‘ tanquam vi-
‘ ros et inſontes ob invidiam aut metum
‘ exſtinxiſſet.’ ceterum coeptam, adul-
tamque et revictam conjurationem ne-
que tunc dubitavere, quibus verum noſ-
cendi cura erat; et fatentur qui poſt in-
teritum Neronis in urbem regreſſi ſunt.
at in ſenatu cunctis ut cuique plurimum
moeroris in adulationem demiſſis, Juni-
um Gallionem Senecae fratris morte pa-
vidum, et pro ſua incolumitate ſuppli-
cem, increpuit Salienus Clemens, ‘ hoſ-
‘ tem et parricidam’ vocans: donec con-
ſenſu patrum deterritus eſt, ‘ ne publi-
‘ cis malis abuti ad occaſionem privati
‘ odii videretur, neu compoſita aut ob-
‘ litterata manſuetudine principis no-
‘ vam ad ſaevitiam retraheret.’ Tum 74
decreta ‘ dona et grates deis’ decernun-
tur, ‘ propriuſque honos Soli, cui eſt ve-
‘ tus aedes apud Circum, in quo faci-
‘ nus parabatur, qui occulta conjurati-
‘ onis numine retexiſſet: utque Circen-
‘ ſium Cerealium ludicrum pluribus e-
‘ quorum curſibus celebraretur: menſiſ-
‘ que Aprilis Neronis cognomentum ac-
‘ ciperet: templum Saluti exſtrueretur,

‘ eo loci ex quo Scevinus ferrum promp-
‘ ſerat.’ ipſe eum pugionem apud Capitolium ſacravit, inſcripſitque JOVI VINDICI. in praeſens haud animadverſum, poſt arma Julii Vindicis ad auſpicium et praeſagium futurae ultionis trahebatur. reperio in commentariis ſenatus, Cerialem Anicium conſulem deſignatum, pro ſententia dixiſſe, ‘ ut templum divo Ne-
‘ roni quam maturrime publica pecunia
‘ poneretur.’ quod quidem ille decernebat, tamquam mortale faſtigium egreſſo, et venerationem hominum merito; quod ad omina olim ſui exitus verteretur; nam deûm honor principi non ante habetur, quam agere inter homines deſierit.

ANNALIUM

LIBRI SEXTI-DECIMI

BREVIARIUM.

Falſi theſauri in Africa reperti: inque iis Neronis vanitas. qui Romae quinquennale certamen certat, prorſus hiſtrionum in morem. Poppaea moritur: eique amplum funus ductum. C. Caſſius et L. Silanus in exſilium pelluntur: poſterior denique interficitur, ac plures alii. in Campania magna et prodigii loco tempeſtas. Anteius et Oſtorius ad mortem aguntur, Mella, Criſpinus, Petronius. Thraſeas Paetus etiam accuſatur, tunc lumen Romani orbis: et Bareas Soranus damnantur, et ipſi ſe abſolvunt. anni unius haec geſta: quia reliqua libri Fatum invidit.

ANNALIUM

LIBER SEXTUS-DECIMUS.

C. SUETONIO, L. PONTIO, TELESINO, } COSS.

ILLUSIT dehinc Neroni fortuna per vanitatem ipſius, et promiſſa Ceſellii Baſſi; qui origine Poenus, mente turbida, nocturnae quietis imaginem ad ſpem haud dubiam retraxit. vectuſque Romam, principis aditum emercatus, expromit 'repertum in agro ſuo ſpecum 'altitudine immenſa, quo magna vis au-'ri contineretur, non in formam pecu-'niae, ſed rudi et antiquo pondere; la-'teres quippe praegraves jacere, aſtan-'tibus parte alia columnis; quae per 'tantum aevi occulta augendis praeſen-'tibus bonis. caeterum ut conjectura 'demonſtret, Didonem Feniſſam Tyro

‘ profugam, condita Carthagine, illas
‘ opes abdidiſſe, ne novus populus ni-
‘ mia pecunia laſciviret; aut reges Nu-
‘ midarum et alias infenſi, cupidine au-
2 ‘ ri ad bellum accenderentur.’ Igitur
Nero non auctoris, non ipſius negotii
fide ſatis ſpectata, nec miſſis viſoribus per
quos noſceret, an vera afferrentur, auget
ultro rumorem, mittitque qui velut par-
tam praedam adveherent. dantur trire-
mes et delectum navigium, juvandae feſ-
tinationi; nec aliud per illos dies popu-
lus credulitate, prudentes diverſa fama
tulere. ac forte quinquennale ludicrum
ſecundo luſtro celebrabatur: ab actori-
bus oratoribuſque praecipua materia in
laudem principis adſumpta eſt; ‘ non e-
‘ nim tantum ſolitas fruges, nec metal-
‘ lis confuſum aurum gigni, ſed nova u-
‘ bertate provenire terras, et obvias o-
‘ pes deferre deos;’ quaeque alia ſumma
facundia, nec minore adulatione ſervi-
lia fingebant, ſecuri de facilitate creden-
3 dis. Gliſcebat interim luxuria ſpe ina-
ni, conſumebanturque veteres opes,
quaſi oblatis quas multos per annos pro-
digeret. quin et inde jam largiebatur: et

divitiarum exſpectatio, inter cauſſas pau-
pertatis publicae erat. nam Baſſus effoſ-
ſo agro ſuo, latiſque circum arvis, dum
hunc vel illum locum promiſſi ſpecus ad-
ſeverat, ſequunturque non modo mili-
tes, ſed populus agreſtium efficiendo ope-
ri adſumptus; tandem poſita vecordia,
‘ non falſa antea ſomnia ſua, ſeque tunc
‘ primum eluſum’ admirans, pudorem et
metum morte voluntaria effugit. qui-
dam ‘ vinctum ac mox dimiſſum’ tradi-
dere, ‘ ademptis bonis in locum regiae
‘ gazae.’ Interea ſenatus propinquo jam 4
luſtrali certamine, ut dedecus averteret,
offert imperatori ‘ victoriam cantus,’
adjicitque ‘ facundiae coronam,’ qua lu-
dicra deformitas velaretur. ſed Nero
‘ nihil ambitu nec poteſtate ſenatus o-
‘ pus eſſe dictitans, ſe aequum adverſus
‘ aemulos, et religione judicum meri-
‘ tam laudem aſſecuturum,’ primo car-
men in ſcena recitat: mox flagitante
vulgo, ‘ ut omnia ſtudia ſua publicaret’
(haec enim verba dixere) ingreditur the-
atrum, cunctis citharae legibus obtem-
perans: ne feſſus reſideret, ne ſudorem,
niſi ea quam indutui gerebat veſte deter-

geret: ut nulla oris aut narium excrementa viſerentur. poſtremo flexus genu, et coetum illum manu veneratus, ſententias judicum opperiebatur ficto pavore. et plebs quidem urbis, hiſtrionum quoque geſtus juvare ſolita, perſonabat certis modis plauſuque compoſito.

5 Crederes laetari, ac fortaſſe laetabantur, per injuriam publici flagitii. ſed qui remotis e municipiis, ſeveraque, et adhuc antiqui moris retinente Italiá, quique per longinquas provincias laſciviae inexperti, officio legationum aut privata utilitate advenerant, neque aſpectum illum tolerare, neque labori inhoneſto ſufficere: cum manibus neſciis fatiſcerent, turbarent gnaros, ac ſaepe a militibus verberarentur, qui per cuneos ſtabant, ne quod temporis momentum impari clamore, aut ſilentio ſegni praeteriret. conſtitit pleroſque equitum, dum per anguſtias aditus et ingruentem multitudinem enituntur, obtritos, et alios dum diem noctemque ſedilibus continuant, morbo exitiabili correptos; quippe gravior inerat metus, ſi ſpectaculo defuiſſent, multis palam et pluribus occultis,

ut nomina ac vultus, alacritatem, triſtitiamque coëuntium ſcrutarentur. unde tenuioribus ſtatim irrogata ſupplicia, adverſus illuſtres diſſimulatum ad praeſens, et mox redditum odium. ferebantque 'Veſpaſianum, tamquam ſomno con-
' niveret, a Phoebo liberto increpitum,
' aegreque meliorum precibus obtectum:
' mox imminentem perniciem majore fa-
' to effugiſſe.' Poſt finem ludicri Pop- 6
paea mortem obiit, fortuita mariti iracundia, a quo gravida ictu calcis afflicta eſt; neque enim venenum crediderim, quamvis quidam ſcriptores tradant, odio magis quam ex fide; quippe liberorum cupiens, et amori uxoris obnoxius erat. corpus non igni abolitum, ut Romanus mos; ſed regum externorum conſuetudine, differtum odoribus conditur, tumuloque Juliorum infertur. ductae tamen publicae exſequiae, laudavitque ipſe apud roſtra 'formam ejus, et quod
' divinae infantis parens fuiſſet,' aliaque fortunae munera pro virtutibus. Mor- 7
tem Poppaeae ut palam triſtem, ita recordantibus laetam ob impudicitiam ejus ſaevitiamque, nova inſuper invidia

Nero complevit, prohibendo C. Caſſium officio exſequiarum; quod primum indicium mali, neque in longum dilatum eſt. ſed Silanus additur; nullo crimine, niſi quod Caſſius opibus vetuſtis, et gravitate morum, Silanus claritudine generis, et modeſta juventa praecellebant. igitur miſſa ad ſenatum oratione, 'removendos a republica utroſque' diſſeruit: objectavitque Caſſio, 'quod inter 'imagines majorum, etiam C. Caſſii effigiem coluiſſet, ita inſcriptam: DUCI 'PARTIUM. quippe ſemina belli civilis, et defectionem a domo Caeſarum 'quaeſitam. ac ut memoria tantum inſenſi nominis ad diſcordias uteretur, 'adſumſiſſe L. Silanum juvenem genere nobilem, animo praeruptum, quem
8 'novis rebus oſtentaret.' Ipſum dehinc Silanum increpuit iiſdem quibus patruum ejus Torquatum, 'tamquam diſponeret jam imperii curas, praeficeretque rationibus et libellis et epiſtolis 'libertos:' inania ſimul et falſa; nam Silanus intentior metu, et exitio patrui ad praecavendum exterritus erat. inducit poſthac vocabulo indicum, qui in

Lepidam Caſſii uxorem, Silani amitam,
'inceſtum cum fratris filio, et diros ſa-
'crorum ritus' confingerent. trahe-
bantur ut conſcii Vulcatius Tullinus,
ac Marcellus Cornelius ſenatores, et
Calpurnius Fabatus eques Romanus: qui
appellato principe inſtantem damnatio-
nem fruſtrati, mox Neronem circa ſum-
ma ſcelera diſtentum, quaſi minores e-
vaſere. Tunc ſenatuſconſulto, 'Caſ- 9
'ſio et Silano exſilia' decernuntur; 'de
'Lepida Caeſar ſtatueret.' deportatuſ-
que in inſulam Sardiniam Caſſius, et ſe-
natus jus exſpectabatur. Silanus tam-
quam Naxum deveheretur Oſtiam amo-
tus; poſt municipio Apuliae cui nomen
eſt Barium, clauditur. illic indigniſſimum
caſum ſapienter tolerans, a centurione
ad caedem miſſo corripitur. ſuadentique
'venas abrumpere, animum quidem
'morti deſtinatum ait, ſed non permit-
'tere percuſſori gloriam miniſterii.' at
centurio quamvis inermem, praevali-
dum tamen et irae quam timori propio-
rem cernens, premi a militibus jubet.
nec omiſit Silanus obniti, et intendere
ictus quantum manibus nudis valebat,

donec a centurione vulneribus adverſis
10 tamquam in pugna caderet. Haud mi-
nus prompte L. Vetus, ſocruſque ejus
Sextia et Pollutia filia necem ſubiere:
inviſi principi, tamquam vivendo expro-
brarent interfectum eſſe Rubellium Plau-
tum generum Lucii Veteris. ſed initi-
um detegendae ſaevitiae praebuit inter-
verſis patroni rebus ad accuſationem
tranſgrediens Fortunatus libertus, aſci-
to Claudio Demiano, quem ob flagitia
vinctum a Vetere Aſiae proconſule, ex-
ſolvit Nero in praemium accuſationis.
quod ubi cognitum reo, ſeque et liber-
tum pari ſorte componi, Formianos in
agros digreditur. illic eum milites oc-
culta cuſtodia circumdant. aderat filia
ſuper ingruens periculum longo dolore
atrox, ex quo percuſſores Plauti mariti
ſui viderat: cruentamque cervicem ejus
amplexa, ſervabat ſanguinem, et veſtes
reſperſas, vidua implexa luctu continuo,
nec ullis alimentis, niſi quae mortem ar-
cerent. tum hortante patre, Neapolim
pergit. et quia aditu Neronis prohibe-
batur, egreſſus obſidens, 'audiret in-
'ſontem, neve conſulatus ſui quondam

‘ collegam dederet liberto,’ modo muli-
ebri ejulatu, aliquando ſexum egreſſa,
voce infenſa clamitabat; donec princeps
immobilem ſe precibus et invidiae jux-
ta oſtendit. Ergo nuntiat patri ‘ abji- 11
‘ cere ſpem, et uti neceſſitate.’ ſimul af-
fertur ‘ parari cognitionem ſenatus, et
‘ trucem ſententiam.’ nec defuere qui
monerent ‘ magna ex parte heredem
‘ Caeſarem nuncupare, atque ita nepo-
‘ tibus de reliquo conſulere ; ’ quod a-
ſpernatus, ne vitam proxime libertatem
actam noviſſimo ſervitio foedaret, largi-
tur in ſervos quantum aderat pecuniae:
et ‘ ſi qua aſportari poſſent, ſibi quem-
‘ que deducere, tris modo lectulos ad ſu-
‘ prema retineri’ jubet. tunc eodem in
cubiculo, eodem ferro abſcindunt ve-
nas, properique et ſingulis veſtibus ad
verecundiam velati, balneis inferuntur;
pater filiam, avia neptem; illa utroſque
intuens, et certatim precantes ‘ labenti
‘ animae celerem exitum, ut relinqueret
‘ ſuos ſuperſtites et morituros.’ ſerva-
vitque ordinem fortuna: ac ſenior pri-
us, tum cui prima aetas, exſtinguuntur.
accuſati poſt ſepulturam, decretumque

'ut more majorum punirentur.' et Ne-
ro interceſſit, 'mortem ſine arbitrio' per-
mittens; ea caedibus peractis ludibria
12 adjiciebantur. P. Gallus eques Roma-
nus, quod Fenio Rufo intimus, et Vete-
ri non alienus fuerat, aqua atque igni
prohibitus eſt. liberto et accuſatori prae-
mium operae, locus in theatro inter via-
tores tribunicios datur. et menſis qui
Aprilem eundemque Neroneum ſeque-
batur, Majus Claudii, Junius Germani-
ci, vocabulis mutantur: teſtificante Cor-
nelio Orfito qui id cenſuerat, 'ideo Ju-
'nium menſem tranſmiſſum, quia duo
'jam Torquati ob ſcelera interfecti, in-
13 'fauſtum nomen Junium feciſſent.' Tot
facinoribus foedum annum etiam dii
tempeſtatibus et morbis inſignivere. vaſ-
tata Campania turbine ventorum, qui
villas, arbuſta, fruges paſſim disjecit;
pertulitque violentiam ad vicina urbi.
in qua omne mortalium genus vis peſti-
lentiae depopulabatur, nulla coeli in-
temperie quae occurreret oculis. ſed do-
mus corporibus exanimis, itinera fune-
ribus complebantur; non ſexus, non ae-
tas periculo vacua; ſervitia perinde ac

ingenua plebes raptim exſtingui, inter conjugum et liberorum lamenta, qui dum aſſident, dum deflent, ſaepe eodem rogo cremabantur. equitum ſenatorumque interitus quamvis promiſcui, minus flebiles erant, tamquam communi mortalitate ſaevitiam principis praevenirent. eodem anno delectus per Galliam Narbonenſem Africamque et Aſiam habiti ſunt, ſupplendis Illyrici legionibus, ex quibus aetate aut valetudine feſſi, ſacramento ſolvebantur. cladem Lugdunenſem quadragies ſeſtertio ſolatus eſt princeps, ut amiſſa urbi reponerent; quam pecuniam Lugdunenſes ante obtulerant, turbidis caſibus. C. Suetonio L. Tele- 14
ſino conſulibus Antiſtius Soſianus factitatis in Neronem carminibus probroſis, exſilio, ut dixi, multatus, poſtquam id honoris indicibus, tamque promptum ad caedes principem accepit, inquies animo, et occaſionum haud ſegnis, Pammenem ejuſdem loci exſulem, et Chaldaeorum arte famoſum, eoque multorum amicitiis innixum, ſimilitudine fortunae ſibi conciliat. ventitare ad eum nuntios et conſultationes non fruſtra

ratus, ſimul annuam pecuniam a P. Antejo miniſtrari cognoſcit. neque neſcium habebat, Anteium caritate Agrippinae inviſum Neroni, opeſque ejus praecipuas ad eliciendam cupidinem, eamque cauſſam multis exitio eſſe. igitur interceptis Anteii litteris, furatos etiam libellos quibus dies genitalis ejus, et eventura, ſecretis Pammenis occultabantur, ſimul repertis quae de ortu vitaque Oſtorii Scapulae compoſita erant; ſcribit ad principem, ‘magna ſe et quae incolumitati ejus conducerent allaturum; ſi brevem exſilii veniam impetraviſſet; quippe Anteium et Oſtorium imminere rebus, et ſua Caeſariſque fata ſcrutari.’ exin miſſae liburnicae, advehiturque propere Socianus. ac vulgato ejus indicio, inter damnatos magis quam inter reos Anteius Oſtoriuſque habebantur: adeo ut teſtamentum Anteii nemo obſignaret, niſi Tigellinus auctor exſtitiſſet. monitus prius Anteius, ‘ne ſupremas tabulas moraretur.’ atque ille hauſto veneno, tarditatem ejus peroſus, interciſis venis, mortem approperavit.

15 Oſtorius longinquis in agris apud finem

Ligurum id temporis erat;eo miſſus cen-
turio, qui caedem ejus maturaret. cauſ-
ſa feſtinandi ex eo oriebatur, quod Oſ-
torius multa militari fama, et civicam
coronam apud Britanniam meritus, in-
genti corporis robore, armorumque ſci-
entia, metum Neroni fecerat, ne invade-
ret pavidum ſemper, et reperta nuper
conjuratione magis exterritum. igitur
centurio ubi effugia villae clauſit, juſſa
imperatoris Oſtorio aperit. is fortitudi-
nem adverſum hoſtes ſaepe ſpectatam in
ſe vertit. et quia venae quamquam in-
terruptae parum ſanguinis effundebant,
hactenus manu ſervi uſus ut immotum
pugionem extolleret, adpreſſit dextram
ejus, juguloque occurrit. Etiam ſi bel- 16
la externa, et obitas pro republica mor-
tes tanta caſuum ſimilitudine memora-
rem, meque ipſum ſatias cepiſſet, alio-
rumque taedium expectarem, quamvis
honeſtos civium exitus, triſtes tamen et
continuos aſpernantium. at nunc pati-
entia ſervilis, tantumque ſanguinis do-
mi perditum, fatigant animum et moeſ-
titia reſtringunt. neque aliam defenſio-
nem ab iis quibus iſta noſcentur exege-

rim, quam ne oderim tam ſegniter pereuntes. ira illa numinum in res Romanas fuit, quam non ut in cladibus exercituum, aut captivitate urbium, ſemel editam tranſire licet. detur hoc illuſtrium virorum poſteritati, ut quomodo exſequiis a promiſcua ſepultura ſeparantur; ita in traditione ſupremorum accipiant
17 habeantque propriam memoriam. Paucos quippe intra dies, eodem agmine Annaeus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Criſpinus, ac C. Petronius cecidere. Mella et Criſpinus equites Romani, dignitate ſenatoria; nam hic quondam praefectus praetorii, et conſularibus inſignibus donatus, ac nuper crimine conjurationis in Sardiniam exactus, accepto juſſae mortis nuntio ſemet interfecit. Mella quibus Gallio et Seneca parentibus natus, petitione honorum abſtinuerat, per ambitionem praepoſteram, ut eques Romanus conſularibus potentia aequaretur; ſimul acquirendae pecuniae brevius iter credebat, per procurationes adminiſtrandis principis negotiis. idem Annaeum Lucanum genuerat, grande adjumentum claritudinis; quo interfec-

to, dum rem familiarem ejus acriter re-
quirit, accuſatorem concivit Fabium Ro-
manum, ex intimis Lucani amicis. ‘mix-
‘ ta inter patrem filiumque conjuratio-
‘ nis ſcientia fingitur;’ aſſimulatis Lu-
cani litteris; quas inſpectas Nero, ‘ fer-
‘ ri ad eum’ juſſit, opibus ejus inhians.
at Mella, quae tum promptiſſima mortis
via, exſolvit venas: ſcriptis codicillis,
quibus grandem pecuniam in Tigelli-
num, generumque ejus Coſſutianum Ca-
pitonem erogabat, quo cetera manerent.
additur codicillis, tamquam de iniquita-
te exitii querens ita ſcripſiſſet; ‘ ſe qui-
‘ dem mori nullis ſupplicii cauſſis, Rufum
‘ tamen Criſpinum et Anicium Cerialem
‘ vita frui, infenſos principi;’ quae com-
poſita credebantur, de Criſpino quia in-
terfectus erat, de Ceriale ut interficere-
tur; neque enim multo poſt vim ſibi at-
tulit, minore quam ceteri miſeratione,
quia proditam C. Caeſari conjurationem
ab eo meminerant. De C. Petronio 18
pauca ſupra repetenda ſunt. nam illi
dies per ſomnum, nox officiis, et oblec-
tamentis vitae tranſigebatur. utque ali-
os induſtria, ita hunc ignavia ad famam

protulerat, habebaturque non ganeo et profligator, ut plerique ſua haurientium, ſed erudito luxu. ac dicta factaque ejus quanto ſolutiora, et quandam ſui negligentiam praeferentia, tanto gratius in ſpeciem ſimplicitatis accipiebantur. proconſul tamen Bithyniae, et mox conſul, vigentem ſe ac parem negotiis oſtendit: dein revolutus ad vitia, ſeu vitiorum imitationem, inter paucos familiarium Neroni adſumptus eſt, elegantiae arbiter, dum nihil amoenum, et molle affluentia putat, niſi quod ei Petronius approbaviſſet. unde invidia Tigellini, quaſi adverſus aemulum, et ſcientia voluptatum potiorem. ergo crudelitatem principis, cui ceterae libidines cedebant, aggreditur, amicitiam Scevini Petronio objectans, corrupto ad indicium ſervo ademptaque defenſione, et majore parte familiae in vincla rapta.

19 Forte illis diebus Campaniam petiverat Caeſar, et Cumas uſque progreſſus Petronius illic attinebatur. nec tulit ultra timoris aut ſpei moras; neque tamen praeceps vitam expulit, ſed inciſas venas, ut libitum obligatas, aperire rurſum, et allo-

qui amicos, non per ſeria, aut quibus
conſtantiae gloriam peteret. audiebat-
que referentes, nihil de immortalitate
animae, et ſapientium placitis, ſed levia
carmina et faciles verſus; ſervorum ali-
os largitione, quoſdam verberibus affe-
cit; iniit et vias, ſomno indulſit, ut
quamquam coacta mors, fortuitae ſimi-
lis eſſet. ne codicillis quidem (quod ple-
rique pereuntium) Neronem aut Tigel-
linum, aut quem alium potentium adu-
latus eſt: ſed flagitia principis ſub no-
minibus exoletorum feminarumque, et
novitate cujuſque ſtupri perſcripſit, at-
que obſignata miſit Neroni; fregitque
annulum, ne mox uſui eſſet ad facienda
pericula. Ambigenti Neroni quonam 20
modo noctium ſuarum ingenia noteſce-
rent, offertur Silia matrimonio ſenato-
ris haud ignota, et ipſi ad omnem libidi-
nem adſcita, ac Petronio perquam fami-
liaris; agitur in exſilium, tamquam non
ſiluiſſet quae viderat pertuleratque, pro-
prio odio. at Numicium Thermum prae-
tura functum Tigellini ſimultatibus de-
didit, quia libertus Thermi quaedam de
Tigellino criminoſe detulerat, quae cru-

ciatibus tormentorum ipſe, patronus ejus nece immerita lueret. trucidatis tot inſignibus viris, ad poſtremum Nero virtutem ipſam exſcindere concupivit, interfecto Thraſea Paeto et Barea Sorano, olim utriſque inſenſus; et accedentibus cauſis in Thraſeam: quod ſenatu egreſſus eſt, cum de Agrippina referretur, ut memoravi: quodque Juvenalium ludicro parum expetibilem operam praebuerat: eaque offenſio altius penetrabat, quia idem Thraſea Patavii, unde ortus erat, ludis Ceſticis a Trojano Antenore inſtitutis, habitu tragico cecinerat; die quoque, quo praetor Antiſtius ob probra in Neronem compoſita ad mortem damnabatur, mitiora cenſuit obtinuitque: et cum deûm honores Poppaeae decernuntur, ſponte abſens, funeri non interfuit. quae oblitterari non ſinebat Capito Coſſutianus, praeter animum ad flagitia praecipitem, inimicus Thraſeae, quod auctoritate ejus concidiſſet juvantis Cilicum legatos, dum Capitonem re-
2 2petundarum interrogant. Quin et illa objectabat: ‘ principio anni vitare Thraſeam ſollenne jusjurandum:

‘ nuncupationibus votorum non adeſſe, ‘ quamvis Quindecimvirali ſacerdotio ‘ praeditum: nunquam pro ſalute prin‘ cipis, aut coeleſti voce immolaviſſe: ‘ aſſiduum olim et indefeſſum, qui vulga‘ ribus quoque patrum conſultis ſemet ‘ fautorem aut adverſarium oſtenderet, ‘ triennio, non introiiſſe curiam; nu‘ perrimeque cum ad coërcendos Sila‘ num et Veterem certatim concurrere‘ tur, privatis potius clientium negotiis ‘ vacaviſſe; ſeceſſionem jam id et par‘ tes; et, ſi idem multi audeant, bellum ‘ eſſe. ut quondam C. Caeſarem, inquit, ‘ et M. Catonem; ita nunc te, Nero, et ‘ Thraſeam avida diſcordiarum civitas ‘ loquitur. et habet ſectatores vel poti‘ us ſatellites, qui nondum contumaci‘ am ſententiarum, ſed habitum vultum‘ que ejus ſectantur, rigidi et triſtes, quo ‘ tibi laſciviam exprobrent. huic uni in‘ columitas tua ſine arte, ſine honore. ‘ proſperas principis res ſpernit: etiam‘ ne luctibus et doloribus non ſatiatur? ‘ ejuſdem animi eſt, Poppaeam divam ‘ non credere, cujus in acta divi Auguſ‘ ti et divi Julii non jurare. ſpernit re-

'ligiones, abrogat leges. diurna populi 'Romani per provincias, per exercitus, 'curatius leguntur, ut noſcatur quid 'Thraſea non fecerit. aut tranſeamus 'ad illa inſtituta, ſi potiora ſunt: aut no- 'va cupientibus auferatur dux et auctor. 'iſta ſecta Tuberones et Favonios vete- 'ri quoque reipublicae ingrata nomina 'genuit. ut imperium evertant, liber- 'tatem praeferunt: ſi perverterint, li- 'bertatem ipſam aggredientur. fruſtra 'Caſſium amoviſti, ſi gliſcere et vigere 'Brutorum aemulos paſſurus es. deni- 'que nihil ipſe de Thraſea ſcripſeris, 'diſceptatorem ſenatum nobis relinque.' extollit ira promptum Coſſutiani animum Nero: adjicitque Marcellum Eprium a-
23 cri eloquentia. At Baream Soranum jam ſibi Oſtorius Sabinus eques Romanus popoſcerat reum ex proconſulatu Aſiae, in qua offenſiones principis auxit, juſtitia atque induſtria: et quia portui Epheſiorum aperiendo curam inſumpſerat: vimque civitatis Pergamenae, prohibentis Acratum Caeſaris libertum ſtatuas et picturas avehere, inultam omiſerat. ſed crimini dabatur 'amicitia Plau-

‘ ti, et ambitio conciliandae provin-‘ ciae ad ſpes novas.’ tempus damnationi delectum, quo Tiridates accipiendo Armeniae regno adventabat: ut ad externa rumoribus inteſtinum ſcelus obſcuraretur, an ut magnitudinem imperatoriam caede inſignium virorum quaſi regio facinore oſtentaret. Igitur omni 24
civitate ad excipiendum principem ſpectandumque regem effuſa, Thraſea occurſu prohibitus non demiſit animum: ſed codicillos ad Neronem compoſuit, requirens ‘ objecta, et expurgaturum aſ-‘ ſeverans, ſi notitiam criminum et co-‘ piam diluendi habuiſſet.’ eos codicillos Nero properanter accepit, ſpe exterritum Thraſeam ſcripſiſſe, per quae claritudinem principis extolleret; ſuamque famam dehoneſtaret. quod ubi non evenit, vultumque et ſpiritus et libertatem inſontis ultro extimuit, ‘ vocari pa-‘ tres’ jubet. tum Thraſea inter proximos conſultavit, ‘ tentaretne defenſio-‘ nem, an ſperneret.’ Diverſa conſi- 25
lia afferebantur. quibus intrari curiam placebat, ‘ ſecuros eſſe de conſtantia e-‘ jus’ dixerunt; ‘ nihil dicturum, niſi

‘ quo gloriam augeret. ſegnes et pavi-
‘ dos ſupremis ſuis ſecretum circumda-
‘ re. aſpiceret populus virum morti ob-
‘ vium, audiret ſenatus voces quaſi ex
‘ aliquo numine ſupra humanas: poſſe
‘ ipſo miraculo etiam Neronem permo-
‘ veri; ſin crudelitati inſiſteret, diſtin-
‘ gui certe apud poſteros memoriam ho-
‘ neſti exitus ab ignavia per ſilentium
26 ‘ pereuntium.’ Contra qui opperien-
dum domi cenſebant, de ipſo Thraſea
eadem; ‘ ſed ludibria et contumelias im-
‘ minere; ſubtraheret aures conviciis et
‘ probris. non ſolum Coſſutianum aut
‘ Eprium ad ſcelus promptos, ſupereſſe
‘ qui forſitan manus ictuſque per imma-
‘ nitatem Auguſti, etiam bonos metu ſe-
‘ qui. detraheret potius ſenatui, quem
‘ perornaviſſet, infamiam tanti flagitii; et
‘ relinqueret incertum, quid viſo Thra-
‘ ſea reo decreturi patres fuerint. ut Ne-
‘ ronem flagitiorum pudor caperet, irri-
‘ ta ſpe agitari: multoque magis timen-
‘ dum, ne in conjugem, in familiam, in
‘ cetera pignora ejus ſaeviret. proinde
‘ intemeratus, impollutus, quorum veſ-
‘ tigiis et ſtudiis vitam duxerit, eorum

'gloria peteret finem.' aderat conſilio
Ruſticus Arulenus flagrans juvenis, et
cupidine laudis offerebat 'ſe interceſſu-
'rum ſenatuſconſulto:' nam plebi tribu-
nus erat. cohibuit ſpiritus ejus Thra-
ſea, 'ne vana et reo non profutura, in-
'terceſſori exitioſa inciperet. ſibi ac-
'tam aetatem, et tot per annos conti-
'nuum vitae ordinem non deſerendum:
'illi initium magiſtratuum, et integra
'quae ſuperſint. multum ante ſecum ex-
'penderet, quod tali in tempore capeſ-
'ſendae reipublicae iter ingrederetur.'
ceterum ipſe an venire in ſenatum dece-
ret, meditationi ſuae reliquit. At poſ- 27
tera luce duae praetoriae cohortes arma-
tae, templum Genetricis Veneris inſede-
re. aditum ſenatus globus togatorum
obſederat, non occultis gladiis; diſper-
ſique per fora ac baſilicas cunei milita-
res; inter quorum aſpectus et minas in-
greſſi curiam ſenatores. et oratio prin-
cipis per quaeſtorem ejus audita eſt; ne-
mine nominatim compellato, patres ar-
guebat, 'quod publica munia deſere-
'rent, eorumque exemplo equites Ro-
'mani ad ſegnitiam verterentur. etenim

‘ quid mirum e longinquis provinciis
‘ haud veniri, cum plerique adepti con-
‘ ſulatum et ſacerdotia, hortorum poti-
‘ us amoenitati inſervirent:’ quod velut
28 telum arripuere accuſatores. Et initi-
um faciente Coſſutiano, majore vi Mar-
cellus, ‘ ſummam rempublicam agi’ cla-
mitabat; ‘ contumacia inferiorum, le-
‘ nitatem imperitantis deminui. nimi-
‘ um mites ad eam diem patres, qui
‘ Thraſeam deſciſcentem, qui generum
‘ ejus Helvidium Priſcum in iiſdem fu-
‘ roribus, ſimul Paconium Agrippinum
‘ paterni in principes odii heredem, et
‘ Curtium Montanum deteſtanda carmi-
‘ na factitantem, eludere impune ſine-
‘ rent. requirere ſe in ſenatu conſula-
‘ rem; in votis ſacerdotem; in jureju-
‘ rando civem: niſi contra inſtituta et
‘ ceremonias majorum, proditorem pa-
‘ lam et hoſtem Thraſea induiſſet. deni-
‘ que agere ſenatorem, et principis ob-
‘ trectatores protegere ſolitus, veniret,
‘ cenſeret quid corrigi aut mutari vellet:
‘ facilius perlaturos ſingula increpan-
‘ tem, quam nunc ſilentium perferrent
‘ omnia damnantis. pacem illi per or-

‘ bem terrae, an victorias ſine damno
‘ exercituum diſplicere ? ne hominem
‘ bonis publicis moeſtum, et qui fora,
‘ theatra, templa pro ſolitudine haberet,
‘ qui minitaretur exſilium ſuum, ambi-
‘ tionis pravae compotem facerent. non
‘ illi conſulta haec, non magiſtratus, aut
‘ Romanam urbem videri. abrumperet
‘ vitam ab ea civitate, cujus caritatem
‘ olim, nunc et aſpectum exuiſſet. Cum 29
per haec atque talia Marcellus, ut erat
torvus et minax, voce, vultu, oculis ar-
deſceret; non illa nota et crebritate pe-
riculorum ſueta jam ſenatus moeſtitia,
ſed novus et altior pavor, manus et tela
militum cernentibus; ſimul ipſius Thra-
ſeae venerabilis ſpecies obverſabatur : et
erant qui ‘ Helvidium quoque’ miſera-
rentur, ‘ innoxiae affinitatis poenas da-
‘ turum. quid Agrippino objectum, niſi
‘ triſtem patris fortunam ; quando et il-
‘ le perinde innocens Tiberii ſaevitia
‘ concidiſſet. enimvero Montanum pro-
‘ bae juventae, neque famoſi carminis,
‘ quia protulerit ingenium, extorrem a-
‘ gi.’ Atque interim Oſtorius Sabinus 30
Sorani accuſator ingreditur, orditurque

‘ de amicitia Rubellii Plauti, quodque
‘ proconſulatum Aſiae Soranus pro cla-
‘ ritate ſibi potius accommodatum, quam
‘ ex utilitate communi egiſſet, alendo
‘ ſeditiones civitatum.’ vetera haec; ſed
recens, diſcrimini patris filiam connec-
tebat, ‘ quod pecuniam Magis dilargita
‘ eſſet.’ acciderat ſane pietate Serviliae
(id enim nomen puellae fuit) quae cari-
tate erga parentem, ſimul imprudentia
aetatis, non tamen aliud conſultaverat,
quam ‘ de incolumitate domus, et an pla-
‘ cabilis Nero, an cognitio ſenatus ni-
‘ hil atrox afferret.’ igitur accita eſt in
ſenatum, ſteteruntque diverſi ante tri-
bunal conſulum, grandis aevo parens;
contra filia intra viceſimum aetatis an-
num, nuper marito Annio Pollione in
exſilium pulſo, viduata deſolataque: ac
ne patrem quidem intuens, cujus one-
31 raſſe pericula videbatur. Tum interro-
gante accuſatore, ‘ an cultus dotales, an
‘ detractum cervici monile venum dediſ-
‘ ſet, quo pecuniam faciendis magicis
‘ ſacris contraheret?’ primum ſtrata hu-
mi, longoque fletu et ſilentio, poſt alta-
ria et aram complexa; ‘ nullos, inquit,
‘ impios deos, nullas devotiones, nec a-

'liud infelicibus precibus invocavi,
'quam ut hunc optimum patrem tu Cae-
'ſar, et vos patres ſervaretis incolumem.
'ſic gemmas et veſtes et dignitatis inſig-
'nia dedi, quomodo ſi ſanguinem et vi-
'tam popoſciſſent. viderint iſti, ante-
'hac mihi ignoti, quo nomine ſint, quas
'artes exerceant: nulla mihi principis
'mentio, niſi inter numina fuit. neſcit
'tamen miſerrimus pater; et ſi crimen
'eſt, ſola deliqui.' Loquentis adhuc 32
verba excipit Soranus, proclamatque;
'non illam in provinciam ſecum pro-
'fectam, non Plauto per aetatem noſci
'potuiſſe; non criminibus mariti con-
'nexam; nimiae tantum pietatis ream,
'ſepararent, atque ipſe quamcumque
'ſortem ſubiret.' ſimul in amplexus oc-
currentis filiae ruebat, niſi interjecti lic-
tores utriſque obſtitiſſent. mox datus teſ-
tibus locus: et quantum miſericordiae
ſaevitia accuſationis permoverat, tan-
tum irae P. Egnatius teſtis concivit. cli-
ens hic Sorani, et tunc emptus ad oppri-
mendum amicum, auctoritatem Stoicae
ſectae praeferebat, habitu et ore ad ex-
primendam imaginem honeſti exercitus,
ceterum animo perfidioſus, et ſubdolus,

avaritiam ac libidinem occultans. quae
poſtquam pecunia recluſa ſunt, dedit
exemplum praecavendi, quomodo frau-
dibus involutos, aut flagitiis commacu-
latos; ſic ſpecie bonarum artium falſos,
33 et amicitiae fallaces. Idem tamen dies
et honeſtum exemplum tulit Caſſii Aſ-
clepiodoti, qui magnitudine opum prae-
cipuus inter Bithynos, quo obſequio flo-
rentem Soranum celebraverat, labentem
non deſeruit. exutuſque omnibus for-
tunis, et in exſilium actus; aequitate de-
ûm erga bona malaque documenta.
Thraſeae, Soranoque, et Serviliae datur
mortis arbitrium. Helvidius et Paconi-
us Italia depelluntur. Montanus patri
conceſſus eſt, praedicto ne in republica
haberetur. accuſatoribus Eprio et Coſ-
ſutiano quinquagies ſeſtertium ſingulis,
Oſtorio duodecies et quaeſtoria inſignia
34 tribuuntur. Tum ad Thraſeam in hor-
tis agentem quaeſtor conſulis miſſus, veſ-
peraſcente jam die. illuſtrium virorum
feminarumque coetus frequentes egerat,
maxime intentus Demetrio Cynicae in-
ſtitutionis doctori: cum quo, ut conjec-
tare erat intentione vultus, et auditu ſi
qua clarius proloquebantur, de natur

animae, et diſſociatione ſpiritus corpo-
riſque inquirebat; donec advenit Domi-
tius Caecilianus ex intimis amicis, et ei
quid ſenatus cenſuiſſet, expoſuit. igi-
tur flentes quiritanteſque qui aderant,
‘ faceſſere propere Thraſea, neu pericu-
‘ la ſua miſcere cum ſorte damnati’ hor-
tatur. Arriamque tentantem mariti ſu-
prema, et exemplum Arriae matris ſe-
qui, monet ‘ retinere vitam, filiaeque
‘ communi ſubſidium unicum non adi-
‘ mere.’ Tum progreſſus in porticum, 35
illic a quaeſtore reperitur, laetitiae pro-
pior, quia Helvidium generum ſuum I-
talia tantum arceri cognoverat. accep-
to dehinc ſenatuſconſulto, Helvidium et
Demetrium in cubiculum inducit: por-
rectiſque utriuſque brachii venis, poſt-
quam cruorem effudit, humum ſuper
ſpargens, propius vocato quaeſtore, ‘li-
‘ bemus, inquit, JOVI LIBERATORI.
‘ ſpecta juvenis, et omen quidem dii pro-
‘ hibeant; ceterum in ea tempora natus
‘ es, quibus firmare animum expediat
‘ conſtantibus exemplis.’ poſt lentitu-
‘ dine exitus graves cruciatus afferente,
‘ obverſis in Demetrium*.

FINIS ANNALIUM.

OCT 27 1934